

การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความรับผิดชอบในการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้กับการสอนตามคู่มือครู

ปริญญานิพนธ์
ของ
ศิริลักษณ์ กล้านาค

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการมัธยมศึกษา
ตุลาคม 2542
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความรับผิดชอบในการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้กับการสอนตามคู่มือครู

บทคัดย่อ
ของ
ศิริลักษณ์ กล้านาค

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการมัธยมศึกษา

ตุลาคม 2542

1003.447

11 11
ด 10
ข 10

ศิริลักษณ์ กล้านาค. (2542). การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความรับผิดชอบในการเรียน วิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้กับการสอนตามคู่มือครู. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม :
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุมานิน รุ่งเรืองธรรม, รองศาสตราจารย์ อัจฉรา สุขารมณ.

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่าน และความรับผิดชอบในการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอน โดยใช้ชุดการเรียนรู้กับการสอนตามคู่มือครู

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ฯ ตำบลท่าหิน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2542 จำนวน 80 คน โดยสุ่มอย่างง่าย แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 40 คน และกลุ่มควบคุม 40 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ และกลุ่มควบคุมได้รับการสอนโดยวิธีสอนตามคู่มือครูของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ใช้เวลาในการทดลองกลุ่มละ 20 คน คาบละ 50 นาทีเท่ากัน ดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ Randomized Control Group Pretest - Posttest Design

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ชุดการเรียนรู้ แผนการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ แผนการสอนตามคู่มือครู ของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย และแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการทดสอบค่าสถิติ t - test แบบ independent และ t - test Dependent

ผลการศึกษาพบว่า

1. ความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ความรับผิดชอบในการเรียนภาษาไทยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของกลุ่มทดลองก่อนการทดลอง และหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ความรับผิดชอบในการเรียนภาษาไทยของกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง และหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**A COMPARISON OF MATHAYOM SUKSA II STUDENT'S READING COMPREHENSION AND
RESPONSIBILITY THROUGH THE INSTRUCTIONAL METHODS BASED ON THE
LEARNING PACKAGE AND THE TEACHER'S MANUAL**

**AN ABSTRACT
BY
SIRILAK KLUMNAK**

**Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Secondary Education
at Srinakharinwirot University**

October 1999

Siriluk Klumank. (1999). A Comparison of Mathayom Suksa II Student's Reading Comprehension and Responsibility through the Instructional Methods Based on The Learning Package and The Teacher's Manual.
Thesis for M.Ed. (secondary Education), Bangkok : Srinakharinwirot University Graduate School, Board of Practor : Asst. Prof. Sumanin Rungruangtham, Asso. Prof. Ashara Sucromana.

The purpose of this study was to compare Mathayom Suksa II Students' Achievement in Thai Language and Responsibility through The Instructional Methods Based on the Learning Package and The Teacher's Manual.

The populations were 80 students in classes of Mathayom Suksa II in Winituksa Secondary School, Lopburi Province, at first semester of 1999 academic year. They were randomly assigned into experimental group with 40 students and control group with 40 students. The same content was taught for both groups within 20 periods minutes/periods). The experimental group was taught by Learning Package. Whereas the control group was taught by Teacher's Manual. The research design was randomized control group, pretest-posttest design.

Thai reading comprehension and writing ability tasks were used in this study. The t - test independent sample and t - test dependent sample were statistically analyzed the data.

The results of the study indicated that ;

1. Thai reading comprehension between the experimental group and the control group was significantly different at the .05 level.
2. The responsibility of students between the experimental group and control group was significantly different at the .05 level.
3. Thai reading comprehension of the experimental group, before the experiment was significantly different at the .05 level.
4. The responsibility of students in the control group, before and after the experiment was significantly different at the .05 level.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความรับผิดชอบในการเรียนวิชาภาษาไทย
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้กับการสอนตามคู่มือครู

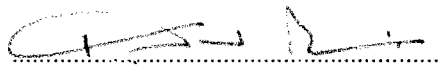
ของ

นางสาวศิริลักษณ์ กล้านาค

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญามหาบัณฑิต วิชาเอกการมัธยมศึกษา

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

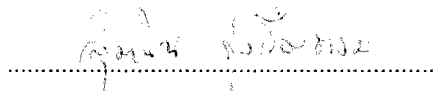

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์)

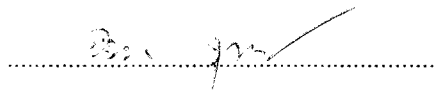
วันที่ ๗ เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2542

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

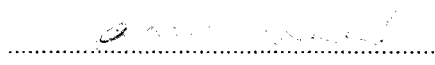
ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุมานิน รุ่งเรืองธรรม)

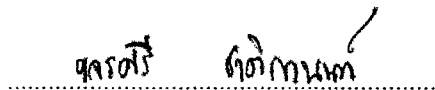
กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ อังฉรา สุขารมณ)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(อาจารย์ อรวรรณ สัมมาพันธ์)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขจรศรี ชาทิกานนท์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ และความช่วยเหลือตลอดจนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่ง จากผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมานัน รุ่งเรืองธรรม รองศาสตราจารย์ อัจฉรา สุขารมณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.บังอร พานทอง อาจารย์อรรวรรณ สัมมาพันธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขจรศรี ชาติกานนท์ ผู้วิจัยซาบซึ้งในความเมตตา และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์เริงลักษณ์ โรจนพันธ์ ดร.นวลละอ อสุภาพล อาจารย์อุตร เกิดทอง อาจารย์สำเนียง พ้ากระจำง อาจารย์ดารกา ทองมิตร อาจารย์ทัศนพร เกตุถนอม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จันทิมา พรหมโชติกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.ไพโรจน์ เมาใจ อาจารย์ทัศนาศนา ทองภักดี อาจารย์วาทีณี ศรีแปะ บัว ที่กรุณาให้ข้อคิดเห็น คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิจัยและมีค่าอย่างยิ่ง อันทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ฯ จังหวัดลพบุรี อาจารย์วันชัย สนิธิสุวรรณ หัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทย และคณาจารย์ในหมวดวิชาภาษาไทย โรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ฯ จังหวัดลพบุรีทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุนอำนวยความสะดวก ตลอดระยะเวลาในการดำเนินการทดลอง และขอขอบใจนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/8 และ 2/17 โรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ฯ จังหวัดลพบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2542 ที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการทดลองในครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ชูชาติ ลาวัลย์ อาจารย์ใหญ่ โรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ฯ จังหวัดลพบุรี และคณาจารย์ในโรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ฯ จังหวัดลพบุรี ทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการทดลองหาคุณภาพเครื่องมือวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณยิ่ง

ขอขอบพระคุณ ป้าอุ้งเงิน พ่อประสิทธิ์ คุณภาควรรณ กล้านาค รวมทั้งพี่น้องและเพื่อน ๆ ทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือเอื้ออาทร สนับสนุนพร้อมทั้งคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย และคอยเป็นกำลังใจในการวิจัยเสมอมา จนทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณอันยิ่งใหญ่ของ บิดา มารดา ผู้ที่ให้ทั้งชีวิต ความรัก ความอบอุ่น ความห่วงใย ทำให้ผู้วิจัยมีจิตใจที่มั่นคง มีความมานะ บากบั่น เข้มแข็ง อดทน และมีกำลังใจในการเผชิญอุปสรรคต่าง ๆ รวมทั้งครู อาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอน ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้แก่ผู้วิจัยจนกระทั่งประสบความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้

ศิริลักษณ์ กล้านาค

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้	10
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนตามคู่มือครู	24
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน	31
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบในการเรียน	56
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	65
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	65
เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ	65
การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล	72
การวิเคราะห์ข้อมูล	73
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	73
4 การวิเคราะห์ข้อมูล	78
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	78
การวิเคราะห์ข้อมูล	78
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	79

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	83
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	83
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	83
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	84
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	85
การวิเคราะห์ข้อมูล	85
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	85
อภิปรายผลของการศึกษาค้นคว้า	86
ข้อเสนอแนะ	89
บรรณานุกรม	91
ภาคผนวก	102
ประวัติย่อผู้วิจัย	167

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แผนการทดลอง	72
2	เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุมหลังการทดลอง	79
3	เปรียบเทียบความรับผิดชอบในการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนกลุ่ม ทดลอง และกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง	80
4	เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนการ ทดลองและหลังการทดลอง	81
5	เปรียบเทียบความรับผิดชอบในการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนกลุ่ม ควบคุมก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง	82
6	แสดงการหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยนิทานพื้นบ้าน ท 031.....	157
7	แสดงการประเมินผลของแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบในการเรียน ภาษาไทย.....	158
8	แสดงการประเมินผล IOC ของแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่าน ภาษาไทย	159
9	แสดงความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดความ เข้าใจในการอ่านภาษาไทย	160
10	แสดงค่าอำนาจจำแนก (t) ของแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบในการเรียน ภาษาไทย.....	161

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ภาพตัวอย่างนิทานพื้นบ้าน “เรื่อง เสือโจ”	116

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสารที่สำคัญในสังคม ช่วยสร้างสรรค์ความเข้าใจอันดีต่อกัน เป็นสื่อในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความเชื่อ และประสบการณ์ต่าง ๆ นอกจากนี้ยังใช้ ในการแสวงหาความรู้ หาข้อมูลข่าวสาร จึงนับเป็นมรดกอันล้ำค่าที่คนไทยทุกคนช่วยกันธำรงรักษาไว้ให้คงอยู่สืบไป ด้วยเหตุนี้การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยจึงมีความสำคัญ เพราะทำให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาไทยสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจุบันวิทยาการและเทคโนโลยีได้ รุดหน้าไปเรื่อย ๆ มีการค้นคว้าและค้นพบทฤษฎีความรู้ใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา มนุษย์เราในฐานะ สมาชิกของสังคมควรพัฒนาเพื่อจะได้เป็นผู้ทันสมัย ทนต่อเหตุการณ์ เครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะ ช่วยให้มนุษย์เราเป็นคนทันสมัยก็คือ การอ่าน

ทักษะการอ่านเป็นทักษะที่สำคัญและใช้มากในชีวิตประจำวัน เพราะเป็นทักษะที่ใช้ เป็นเครื่องมือแสวงหาสรรพวิชาต่าง ๆ รวมทั้งใช้เพื่อความบันเทิงและพักผ่อนหย่อนใจอีกด้วย ผู้มีทักษะในการอ่านและมีนิสัยรักการอ่านย่อมแสวงหาความรู้และศึกษาเล่าเรียนวิชาต่าง ๆ ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการอ่านไปใช้ประโยชน์ในการ พุด การเขียนได้เป็นอย่างดี ปัจจุบันทั้งต่างประเทศและในประเทศได้มองเห็นความสำคัญ ของ การอ่าน จะเห็นได้จากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้การศึกษาแก่เยาวชนจึงได้ส่งเสริม ทักษะการอ่านทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้เยาวชนได้มีพื้นฐานทักษะ การอ่านที่ดี สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือศึกษาหาความรู้ในสาขาวิชาอื่น ๆ และเป็นประโยชน์ ในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพต่อไป

จากความสำคัญของการอ่านดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดเป็นจุดประสงค์ ของการสอนภาษาไทยในหลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายฉบับ ปรับปรุง พ.ศ.2533 (2533 : 13) ดังนี้ เพื่อให้ให้นักเรียนสามารถอ่านออกเสียงได้ถูกต้อง ตามอักขรวิธีและตามความนิยม เข้าใจความหมายจนสามารถจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน ได้ถูกต้องมีความซาบซึ้งในรสไพเราะของข้อความที่อ่านและเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินใน การอ่าน มีวิจารณญาณในการอ่าน รู้จักพินิจพิจารณาตัดสินใจได้ว่าส่วนใดของข้อความ เป็น ผลความสำคัญส่วนใดเป็นใจความสำคัญ ส่วนใดเป็นข้อเท็จจริง ส่วนใดเป็นความคิดเห็น

จากผลการประเมินคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาระดับประเทศ พบว่าสภาพการเรียนการสอนทักษะการอ่านในชั้นมัธยมศึกษาเท่าที่ผ่านมายังประสบปัญหา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้านความ สามารถในการรับสารและส่งสารอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับเขตการศึกษา 6 และนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ และที่จังหวัดลพบุรี ได้คะแนนเฉลี่ย 20.73 ด้านทักษะภาษาที่ประสบปัญหา ได้แก่ ทักษะการอ่าน การปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน ร้อยละ 30.67 การเห็นคุณค่าและความงามของภาษาร้อยละ 35.58 การวิจารณ์แสดงความคิดเห็นจากการอ่าน ร้อยละ 28.22 (กรมวิชาการ. 2538 : 41 – 46) ทั้งนี้เนื่องมาจากสภาพการเรียนการสอนไม่เหมาะสมกับสภาพสังคม ทำให้ผู้เรียนรู้สึกเบื่อ ไม่ชอบอ่าน และขาดความรับผิดชอบในการเรียน ดังนั้นจะต้องจัดการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจในการอ่าน เช่น นำนิทานมาประกอบบทเรียน จะทำให้เข้าใจ ตื่นเต้น น่าติดตาม นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เป็นรายบุคคล เพื่อฝึกให้นักเรียนเกิดความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ได้รับมอบหมาย ครูบางคนยังคงสอนภาษาไทย โดยการเน้นเนื้อหา สอนให้นักเรียนจำมากกว่าที่จะฝึกทักษะทั้ง 4 เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

จากสภาพปัญหาการเรียนการสอน ดังนั้นครูจึงควรจัดกิจกรรมประกอบการสอน โดยสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้น่าสนใจใคร่รู้ ใคร่เรียนมากขึ้นก่อน แล้วจึงสร้างสื่อประกอบกับวิธีสอนที่เร้าให้เกิดความสนใจ ให้อยากเรียน และจัดกิจกรรมเสริมความรู้ ฝึกทักษะพัฒนาด้านการอ่านและความรับผิดชอบในการเรียน เพื่อส่งผลให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนมากขึ้น ซึ่งขึ้นอยู่กับวิธีการที่ครูผู้สอนจะเลือกนำมาใช้ ได้อย่างเหมาะสม โดยยึดกระบวนการเรียนที่ว่า การสอนที่ดีต้องประกอบด้วย คุณลักษณะที่สำคัญหลายประการที่จะทำให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จได้โดยง่าย (วิชัย ดิสสระ. 2523 : 146)

การจัดการเรียนการสอนมีรูปแบบที่เร้าใจผู้เรียนให้ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยจัดการเรียนการสอนและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมให้แก่นักเรียนแต่ละคน จึงจะทำให้ นักเรียนได้เรียนรู้ตามสภาพความแตกต่างระหว่างบุคคล และเป็นไปตามความสามารถของตน (ประเทศ วิเศษสา. 2532 : 1) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบอย่างหนึ่งที่สำคัญต่อความสำเร็จในการเรียน คือ การอ่าน เพราะเป็นพื้นฐานในการแสวงหาความรู้ นักเรียนจึงควรฝึกฝนการอ่านอย่างสม่ำเสมอ การจัดรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนจึงควรให้อิสระแก่ผู้เรียนในการทำงาน สร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียนที่น่าสนใจ น่าศึกษา มีความสนุกเพลิดเพลิน รีฟเวอร์ส (Rivers. 1988 : 81) เน้นว่าการอ่านควรจะเชื่อมโยงกับการเขียน ทั้งนี้เนื่องจาก ทักษะการอ่านและทักษะการเขียนเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ดังที่ ฮุลเลทท์ (Hulett. 1986 : 874-A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านกับการเขียน โดยรวบรวมงานเขียนของนักเรียนระดับ 3 จำนวนมากกว่า 100 ชิ้น ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เขียนงานได้ดี เป็นนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่าน จึงถือว่าเป็นทักษะที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน กล่าวคือ การอ่านจะเป็นทักษะสำคัญที่จะเป็นข้อมูลให้ทักษะการเขียนได้รับการพัฒนาขึ้น ทั้งนี้เพราะประสบการณ์ที่ผู้อ่านได้รับจากการอ่านจะสามารถนำไปใช้ในการเขียนได้ ดังนั้นผู้ที่อ่านได้ดีย่อมจะมีโอกาสเป็นผู้เขียนที่ดีด้วย (ปิยะนุช พัฒนภิรมย์. 2538)

คุณธรรมด้านความรับผิดชอบเป็นคุณธรรมที่สำคัญควรปลูกฝังให้แก่เยาวชนไทย (กรมสามัญศึกษา. 2536 : 2) เพื่อสร้างความสงบสุขของสังคม สร้างความมีระเบียบวินัย เป็นการเพิ่มคุณภาพของบุคคล อันเป็นรากฐานแห่งความเจริญรุ่งเรืองของสังคม (จूरรัตน์ นันทยทวิกุล . 2537 : 1) ความรับผิดชอบจะช่วยให้สมาชิกในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างราบรื่น สงบสุขและมีความรับผิดชอบยังส่งผลให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนได้ การพัฒนาคุณภาพ ความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียนจะช่วยให้นักเรียนมีความขยันหมั่นเพียร สนใจ เอาใจใส่ ในการเรียน มีความละเอียด รอบคอบ อดทน ทำงานเสร็จตรงตามเวลา (กรมสามัญศึกษา. 2529 : 137)

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวิธีสอนและการนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาจัดการเรียน การสอน ผู้วิจัยพบว่าการสอนโดยใช้ชุดการเรียนจะเป็นวิธีการพัฒนาส่งเสริมความเข้าใจใน การอ่านและความรับผิดชอบในการเรียนและเพื่อให้ชุดการเรียนเข้าใจ น่าสนใจสำหรับนักเรียน ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยจึงนำนิทานพื้นบ้านที่มีสาระน่ารู้ นำศึกษามาประกอบบทเรียน ภายในชุดการเรียน ให้นักเรียนเกิดความสนใจอ่านเรื่อง ทำความเข้าใจเนื้อเรื่องและสามารถ ตอบคำถามได้และลักษณะเด่นของชุดการเรียนยังสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยผู้เรียน จะดำเนินการเรียน จากคำแนะนำที่ปรากฏในชุดการเรียนตามลำดับขั้นตอนด้วยตนเอง สอดคล้อง กับงานวิจัยของ (กาญจนา เกียรติประวัติ . 2524 : 774) กล่าวถึงข้อดีของชุดการเรียนคือ นักเรียนมีอิสระในการเรียน จะเรียนได้เร็วหรือช้าตามความสามารถของแต่ละบุคคล เพราะหลัก การสร้างชุดการเรียนใช้หลักจิตวิทยาและการเสริมแรง โดยการกล่าวชมเชยเมื่อทำถูกต้องและ ชี้แนะให้กำลังใจในการปรับปรุงเมื่อทำไม่ถูกต้อง ชุดการเรียนแต่ละชุด ผู้วิจัยได้นำเนื้อหา นิทานพื้นบ้าน ที่นักเรียนสนใจที่จะอ่านมาจัดแบ่งเป็นหน่วยย่อยๆ เรียงลำดับจากง่ายไปหายาก และ มีแบบทดสอบด้วยตัวเองทุกขั้นตอน หลักการนี้ช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียน มีความเข้าใจในการอ่านมีความรับผิดชอบในการเรียนดีขึ้น

ชุดการเรียนคือ การรวบรวมสื่อการสอนสำเร็จรูปให้นักเรียนได้เรียนด้วยตนเองเป็น รายบุคคลด้วยความสะดวกสบาย เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (ลัดดา ศุขปริดี. 2523 : 32) จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาขั้นตอนต่าง ๆ ของการเรียน โดยชุดการเรียน การสอนได้นำเนื้อเรื่องนิทานพื้นบ้าน และเทคนิคการดูภาพประกอบเรื่อง เพื่อเร้าให้เกิดความ สนใจ สนุกสนาน เพลิดเพลิน และเป็นแนวทางในการส่งเสริมการอ่าน ให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะ การคิดเพื่อที่จะรู้จักคิดด้วยตนเอง เพราะการอ่านเป็นทักษะที่ต้องอาศัยกระบวนการคิด การเขียน ปฏิสัมพันธ์ทางภาษาเพื่อสร้างให้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน สามารถแปลความ ตีความ ขยาย ความ จับใจความสำคัญ และวิเคราะห์ความได้ ตลอดจนตรวจสอบความเข้าใจของตนเองได้ทุก ขั้นตอน จากแบบทดสอบ ยิ่งไปกว่านั้น ชุดการเรียนสามารถฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบใน การเรียนตั้งแต่เริ่มศึกษาคำแนะนำการใช้ชุดการเรียน การปฏิบัติกิจกรรมจนถึงการประเมินผล การเรียนการสอน

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า การสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ส่งเสริมคุณลักษณะการศึกษด้วยตนเองให้นักเรียนและฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่องานตัวเองได้ ผู้วิจัยได้ทดลองสร้างชุดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ท 031 เรื่อง นิทานพื้นบ้าน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อศึกษาความเข้าใจในการอ่าน โดยใช้ชุดการเรียนรู้ และความรับผิดชอบของนักเรียน เปรียบเทียบกับการสอนตาม คู่มือครูเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งจุดมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้กับการสอนตามคู่มือครู
2. เปรียบเทียบความรับผิดชอบในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้กับการสอนตามคู่มือครู
3. เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้กับการสอนตามคู่มือครูก่อนและหลังการทดลอง
4. เพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้กับการสอนตามคู่มือครูก่อนและหลังการทดลอง

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบผลการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้และเป็นแนวทางนำเสนอให้ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานำไปพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวินิตศึกษา ในพระราชูปถัมภ์ฯ ตำบลท่าหิน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ที่เรียนวิชาภาษาไทย ท 031 นิทานพื้นบ้านตามหลักสูตร ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533) จำนวน 10 ห้องเรียน รวมนักเรียน 400 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ฯ ตำบลท่าหิน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2542 จำนวน 80 คน ได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยจับฉลากมา 2 ห้องเรียน จากนักเรียนทั้งหมด 10 ห้องเรียน จากนั้นจับฉลากแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน จำนวน 40 คนเป็นกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน จำนวน 40 คน

3. เนื้อหาที่ใช้การทดลอง

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง ผู้วิจัยเลือกเนื้อหาวิชาภาษาไทย จากแบบเรียน ท 031 เรื่องนิทานพื้นบ้าน โดยนำมาสร้างเป็นบทเรียนทั้งหมด 10 ชุดคือ

- ชุดที่ 1 ความหมายและลักษณะของนิทานพื้นบ้าน
- ชุดที่ 2 ประโยชน์ของนิทานพื้นบ้าน
- ชุดที่ 3 ประเภทของนิทานพื้นบ้าน
- ชุดที่ 4 จำนวนของนิทานพื้นบ้าน
- ชุดที่ 5 ความเชื่อที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน
- ชุดที่ 6 ประเพณีที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน
- ชุดที่ 7 ค่านิยมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน
- ชุดที่ 8 คุณค่าของนิทานพื้นบ้าน
- ชุดที่ 9 การประเมินค่าสิ่งที่อ่านเรื่องนิทานพื้นบ้าน
- ชุดที่ 10 การเขียนเรื่องเล่าเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2542 ใช้เวลาทดลอง กลุ่มละ 20 คาบ คาบละ 50 นาที เป็นเวลา 10 สัปดาห์

5. ตัวแปรที่ศึกษา

- 5.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การสอน 2 วิธีคือ
 - 5.1.1 การสอนโดยใช้ชุดการเรียน
 - 5.1.2 การสอนตามคู่มือครู
- 5.2 ตัวแปรตาม ได้แก่
 - 5.2.1 ความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย
 - 5.2.2 ความรับผิดชอบในการเรียนวิชาภาษาไทย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ชุดการเรียนรู้ (Learning Package) ชุดการเรียนรู้เป็นบทเรียนที่สร้างขึ้นเป็นชุด โดยมีการกำหนด หัวข้อ เนื้อหา สื่อและชุดกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละชุดให้ชัดเจน ให้นักเรียน สามารถเรียนด้วยตนเองตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในชุดการเรียนรู้ได้โดยใช้เวลา 2 คาบเรียน (100 นาที)

องค์ประกอบของชุดการเรียนรู้ประกอบด้วย

1.1 คำแนะนำชุดการเรียนรู้และการใช้ เป็นข้อความที่เกี่ยวกับความสำคัญของการ เรียนด้วยตนเอง ส่วนประกอบของชุดการเรียนรู้และขั้นตอนในการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้

1.2 ความคิดรวบยอด เป็นข้อความที่ระบุให้นักเรียนได้เรียนรู้จากชุดการเรียนรู้ แต่ละตอน ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสามารถจับสาระสำคัญของชุดการเรียนรู้ได้และรู้ว่าชุดการเรียนรู้ นี้กล่าวถึงเรื่องอะไร

1.3 จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เป็นพฤติกรรมที่คาดหวังที่ระบุให้นักเรียนมีพฤติกรรม นั้น ๆ หลังจากเรียนจบในแต่ละชุด

1.4 แบบทดสอบก่อนเรียน เป็นเครื่องมือทดสอบนักเรียนทุกคนก่อนที่จะเริ่มเรียน ชุดการเรียนรู้ เป็นการวัดความรู้ ความสามารถของนักเรียนที่เกี่ยวกับเนื้อหาชุดการเรียนรู้

1.5 กิจกรรมการเรียนรู้มีรายละเอียดและขั้นตอนที่เสนอแนะให้นักเรียนปฏิบัติตาม เพื่อช่วยให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์ นักเรียนทำกิจกรรมตามลำดับ ภายในชุดจะระบุชื่อ การ เรียนในรูปแบบที่เหมาะสมกับเนื้อหาและจุดประสงค์ เช่น การศึกษาเรื่องจากภาพการ์ตูน การ ศึกษาจากเอกสารความรู้และหนังสือ การศึกษาจากแถบภาพ แผนภูมิ การศึกษาจากชุดการเรียนรู้

1.6 แบบทดสอบด้วยตนเองเป็นเครื่องมือที่นักเรียนใช้ประเมินตนเองหลังจากทำ กิจกรรมการเรียนรู้แล้ว โดยทำแบบทดสอบท้ายกิจกรรมและตรวจคำตอบเองจากเฉลย มีคะแนน เป็นการวัดความก้าวหน้าของตนว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ พร้อมทั้งจะทำแบบทดสอบหลังเรียน หรือยัง และเป็นแรงเสริมให้นักเรียนนำตนเองไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

1.7 แบบทดสอบหลังเรียน เป็นเครื่องมือที่นักเรียนใช้ประเมินผลในขั้นสุดท้าย ของชุดการเรียนรู้เมื่อบรรลุจุดประสงค์แล้ว จะช่วยวัดว่านักเรียนเกิดพฤติกรรมตามที่คาดหวังไว้ หรือไม่ นักเรียนตรวจเฉลยและบันทึกคะแนนลงในตารางแสดงผลการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคน

1.8 กิจกรรมสำรอง เป็นกิจกรรมที่จัดเตรียมไว้ให้นักเรียน ผู้ที่ผ่านแบบทดสอบ หลังเรียนได้เร็วกว่าเวลาที่กำหนด เป็นการเสริมการเรียนรู้

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างชุดการเรียนรู้ขึ้นเอง เป็นชุดการเรียนรู้ สำหรับวิชาภาษาไทย ท 031 นิทานพื้นบ้าน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 แบ่งออกเป็น 10 ชุด ดังนี้

- ชุดที่ 1 ความหมายและลักษณะของนิทานพื้นบ้าน
- ชุดที่ 2 ประโยชน์ของนิทานพื้นบ้าน
- ชุดที่ 3 ประเภทของนิทานพื้นบ้าน
- ชุดที่ 4 จำนวนของนิทานพื้นบ้าน
- ชุดที่ 5 ความเชื่อที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน
- ชุดที่ 6 ประเพณีที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน
- ชุดที่ 7 ค่านิยมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน
- ชุดที่ 8 คุณค่าของนิทานพื้นบ้าน
- ชุดที่ 9 การประเมินค่าสิ่งที่อ่านเรื่องนิทานพื้นบ้าน
- ชุดที่ 10 การเขียนเรื่องเล่าเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน

2. การสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ครูมุ่งเน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง ให้นักเรียนศึกษาเนื้อหาและทำกิจกรรมต่างๆ ตามแต่ละชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในชุดการเรียนรู้ ครูเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำและอำนวยความสะดวกในการเรียน ขั้นตอนในการเรียนโดยใช้ชุดมีดังนี้

กลุ่มทดลองสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ซึ่งดำเนินการสอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนแล้วตรวจให้คะแนนจากแบบเฉลย ถ้านักเรียนคนใดได้คะแนนถึงร้อยละ 80 แสดงว่านักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับชุดการเรียนรู้ นั้น มีสิทธิขอทำแบบทดสอบหลังเรียนได้โดยไม่ต้องเรียนชุดการเรียนรู้ชุดนั้น ให้ทำกิจกรรมชุดต่อไปได้ ซึ่งชุดการเรียนรู้ทั้งหมดมี 10 ชุด

ขั้นที่ 2 ให้นักเรียนศึกษาและทำกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ที่กำหนดไว้ในชุดการเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอน

ขั้นที่ 3 นักเรียนทำแบบทดสอบด้วยตนเองและตรวจจากเฉลย ถ้าทำได้ถูกต้อง แสดงว่าเรียนรู้เนื้อหาในชุดการเรียนรู้แล้วและพร้อมที่จะทำแบบทดสอบหลังการเรียนรู้ได้ แต่ถ้าทำแบบทดสอบด้วยตนเองถูกต้องไม่ทั้งหมด นักเรียนต้องพิจารณาว่าไม่เข้าใจในส่วนใด ซึ่งอาจขอคำแนะนำจากครูแล้วกลับไปศึกษาและทำกิจกรรมในส่วนนั้นใหม่

ขั้นที่ 4 นักเรียนทำแบบทดสอบหลังการเรียนรู้และตรวจให้คะแนนถ้าได้คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไปถือว่าผ่านชุดการเรียนรู้ได้ นักเรียนบันทึกผลลงตารางแสดงผลการเรียนรู้ในหนังสือคู่มือนักเรียน ถ้านักเรียนได้คะแนนไม่ถึงร้อยละ 80 นักเรียนต้องกลับไปศึกษาชุดการเรียนรู้ชุดนั้นใหม่ เมื่อพร้อมจึงกลับมาสอบใหม่จนกว่าจะผ่าน

ขั้นที่ 5 ถ้านักเรียนคนใดสามารถผ่านชุดการเรียนรู้เร็วกว่าเวลาที่กำหนดนักเรียนทำกิจกรรมสำรองเพื่อเพิ่มพูนความรู้

ขั้นที่ 6 ในท้ายคาบเรียนแต่ละชุดการเรียนรู้ นักเรียนเขียนอภิปรายสรุปถึงสาระที่ได้รับจากชุดการเรียนรู้ นั้น เพื่อความเข้าใจและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

3. วิธีสอนตามคู่มือครู หมายถึง การสอนอ่านโดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มควบคุมที่ผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมตามแผนการสอนที่สร้างขึ้น โดยอาศัยแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ซึ่งมีลำดับขั้นตอนการสอนดังนี้

3.1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

สร้างความสนใจ คือ การทำให้นักเรียนเกิดความสนใจในบทเรียนเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดแก่ผู้เรียน ครูอาจใช้วิธีเร้าใจด้วยการสนทนา หรือใช้สื่อทัศนอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นการนำเข้าสู่บทเรียน

3.2 ขั้นสอน

3.2.1 แจงจุดประสงค์ โดยบอกให้นักเรียนทราบว่า เมื่อนักเรียนเรียนเนื้อหาจบแล้วนักเรียนควรจับใจความสำคัญ แปลความ ขยายความ และสรุปความจากเรื่องที่อ่านได้ตลอดจนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างมีเหตุผล

3.2.2 ทบทวนความรู้เดิมเป็นการปูพื้นฐานความรู้สำหรับที่จะใช้ในบทเรียนใหม่กับผู้เรียน และเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้เดิมมาใช้ในการเป็นประโยชน์ต่อบทเรียนใหม่ เช่น ทบทวนศัพท์ และโครงสร้างที่เรียนไปแล้ว โดยใช้วิธีสนทนาซักถาม เพื่อตรวจสอบความพร้อมของผู้เรียน

3.2.3 เสนอบทเรียนใหม่ เป็นการเริ่มกิจกรรมใหม่ของบทเรียนโดยใช้สื่อทัศนอุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบการพูดอธิบายและให้ตัวอย่าง

3.2.4 ให้แนวการเรียนรู้ เป็นการบอกแนวทางการอ่านให้นักเรียนอ่านด้วยตนเอง โดยครูสอนวิธีอ่านให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ และฝึกการคิดไตร่ตรองขณะอ่านด้วยตนเอง และจากนั้นนักเรียนจึงทำแบบฝึกหัด

3.2.5 ขั้นแจ้งผลการปฏิบัติ คือการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนด้วยการตรวจสอบแก้ไข และอธิบายร่วมกัน เพื่อเป็นแนวทางในการอ่านครั้งต่อไป

3.2.6 การประเมินผลการปฏิบัติ เป็นการวัดหรือการประเมินผลการอ่านของนักเรียนว่าได้ผลตามจุดประสงค์ของบทเรียนนั้นหรือไม่เพียงใดทำได้โดยการสรุปความ ทำแบบฝึกหัด ทำแบบทดสอบ รายงานหน้าชั้นเรียน หรือการพูดตอบคำถามของผู้เรียน

3.3 ขั้นสรุป

ส่งเสริมความแม่นยำและการถ่ายโอนโดยการสรุปย่อ ทบทวนบทเรียนที่ผ่านมา เพื่อให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่คงทน โดยใช้แบบฝึกหัดเสริมหรือมอบหมายงานเพิ่มขึ้น

4. ความเข้าใจในการอ่าน หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้เรียนสามารถแสดงออกได้หลังจากศึกษาบทเรียนแล้วในลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

4.1 การแปลความ หมายถึง ความสามารถในการแปลความหมายของข้อความต่าง ๆ โดยแปลตามลักษณะและนัยของเรื่อง เป็นความหมายที่ถูกต้องและใช้ได้กับเรื่องนั้น ๆ โดยเฉพาะ

4.2 การตีความ หมายถึง ความสามารถเข้าใจความคิดที่ผู้เขียนไม่ได้บอกไว้อย่างชัดเจน หรือมีความหมายโดยนัยออกมาเป็นความคิดของตนเองได้

4.3 การขยายความ หมายถึง ความสามารถในการขยายเนื้อเรื่องหรือเหตุการณ์ตามนัยของเรื่อง

4.4 การจับใจความสำคัญของเรื่อง หมายถึง การสรุปสาระสำคัญของเรื่องเหตุผล หรือการสรุปหลักเกณฑ์ของเรื่อง

4.5 การวิเคราะห์ความ หมายถึง ความสามารถในการรู้จักจำแนกข้อเท็จจริงออกจาก การแสดงความรู้สึกและข้อคิดเห็นของผู้แต่งโดยมีเหตุผลประกอบ

ความเข้าใจนี้วัดได้จากแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และจะนำไปทดสอบหาคุณภาพก่อนนำไปทดลอง

5. ความรับผิดชอบในการเรียน หมายถึง ความตั้งใจที่จะเรียนหรือปฏิบัติหน้าที่การงานในห้องเรียนด้วยความเอาใจใส่ ขยันหมั่นเพียร อดทนต่ออุปสรรค ไม่ย่อท้อ มีความละเอียดรอบคอบ ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา ไม่ละเลยทอดทิ้งหรือหลีกเลี่ยง พยายามปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น รู้จักวางแผนและป้องกันความบกพร่องเสื่อมเสียในงานที่ตนรับผิดชอบ

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนและนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูมีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยแตกต่างกัน

2. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนและนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูมีความรับผิดชอบในการเรียนภาษาไทยแตกต่างกัน

3. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนก่อนและหลังการทดลองมีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยแตกต่างกัน

4. นักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูก่อนและหลังการทดลองมีความรับผิดชอบในการเรียนภาษาไทยแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้เสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนด้วยชุดการเรียนรู้
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนตามคู่มือครู
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนด้วยชุดการเรียนรู้

ชุดการเรียนรู้เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างหนึ่งที่สามารถนำมาเสริมสร้างคุณภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้น ชุดการเรียนรู้จะเป็นบทเรียนที่สร้างขึ้น เป็นชุดของสื่อประสมโดยกำหนดเป็นหน่วยการเรียนรู้ กำหนดหัวข้อ เนื้อหาให้ชัดเจนและสร้างอุปกรณ์ของหน่วยตามกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดไว้เป็นชุด เป็นกล่องหรือซอง ชุดการเรียนรู้แต่ละชุดจะมีรูปแบบแตกต่างกันออกไป แต่ส่วนประกอบของชุดการเรียนรู้จะเหมือนหรือคล้ายคลึงกันได้ แต่ก็ต้องมีคำชี้แจงการใช้ชุดการเรียนรู้ จุดมุ่งหมายของบทเรียน การประเมินผลความรู้พื้นฐานเบื้องต้น การกำหนดกิจกรรมและการประเมินผลขั้นสุดท้าย

วัชรินทร์ บุญมาทิต (2532 : 10 - 11) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ Freedom to Learn ว่าโดยธรรมชาติเด็ก ๆ มีความกระตือรือร้น ขยันขันแข็งที่จะค้นคว้าหาความรู้และแก้ปัญหาเสมอ แต่นักเรียนต้องมาอยู่ในห้องเรียนที่มีการสอนแบบที่ให้ความรู้แบบบอกเล่า ทำให้นักเรียนเบื่อหน่าย เมื่อระบบโรงเรียน จึงเป็นหน้าที่ของนักการศึกษาที่จะหาทางแก้ไข ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการปรับปรุงหลักสูตรและวิธีสอน โดยเปิดช่องทางการเรียนรู้ของนักเรียนให้กว้างขวางมีหลายรูปแบบมากขึ้น การสอนตามเอกัตภาพเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลได้

รูปแบบการสอนตามเอกัตภาพมีได้หลายวิธี ซึ่งแต่ละวิธีที่สนองความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งสิ้น เช่น

1. การจัดการสอนเป็นพิเศษแก่นักเรียนที่เรียนได้เร็วหรือช้ากว่าปกติ
2. การสอนแบบอิสระ เช่น โรงเรียนซัมเมอร์ฮิลล์ในประเทศอังกฤษ
3. การจัดการสอนแบบไม่มีชั้น เช่น โรงเรียนฮอพลโล ในประเทศสหรัฐอเมริกา
4. การใช้บทเรียนสำเร็จรูป เครื่องช่วยสอน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน
5. การเรียนในศูนย์การเรียนรู้
6. การใช้ชุดการสอนหรือชุดการเรียนรู้

1.1 ความหมายของชุดการเรียนรู้

มีผู้ให้ความหมายของชุดการเรียนรู้ไว้หลายท่าน คือ

วีระ ไทยพาณิชย์ (2529 : 134) กล่าวว่า ชุดการเรียนรู้มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน เช่น ชุดการสอน (Instructional Package) ชุดการเรียนรู้เบ็ดเตล็ด (Self-Intreccion Package) ชุดการสอนรายบุคคล (Individualized Learning Package) ซึ่งเป็นชุดของสื่อประสม (Multi-Media) ที่จัดขึ้นสำหรับหน่วยการเรียนรู้ หัวข้อ เนื้อหา และอุปกรณ์ของแต่ละหน่วยได้จัดไว้เป็นชุดหรือกล่องหรือซอง ชุดการเรียนรู้อาจมีรูปแบบ (Formates) ที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งส่วนมากจะประกอบด้วย คำชี้แจง หัวข้อจุดมุ่งหมาย การประเมินผลเบื้องต้น การกำหนดกิจกรรม และการประเมินผลขั้นสุดท้าย จุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อการสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล ให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนของตนเอง

ฮุสตัน และคนอื่น ๆ (Houston and others. 1972 : 10-15) ให้ความหมายไว้สั้น ๆ ว่า ชุดการเรียนรู้เป็นชุดของประสบการณ์ที่จัดเตรียมไว้ให้นักเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

แคปเฟอร์ และแคปเฟอร์ (Kapfer and Kapfer. 1972 : 3 - 10) ให้ความหมายว่า ชุดการเรียนรู้เป็นรูปแบบของการสื่อสารระหว่างครูและนักเรียน ซึ่งประกอบด้วยคำแนะนำที่ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้จนบรรลุพฤติกรรมที่เป็นผลของการเรียนรู้และการรวบรวมเนื้อหาที่นำมาสร้างเป็นชุดการเรียนรู้นั้น ได้มาจากขอบข่ายของความรู้ที่หลักสูตรต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้และเนื้อหาจะต้องตรงและชัดเจนที่จะสื่อความหมายให้นักเรียนได้เกิดพฤติกรรมตามเป้าหมายของการเรียน

สมิธ (Smith. 1973 : 24 - 25) ได้อธิบายเกี่ยวกับชุดการเรียนรู้ว่า ในการใช้ชุดการเรียนรู้เราจะต้องให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนข้ามชั้นชุดการเรียนรู้ในบางหน่วยได้ เมื่อนักเรียนมีพื้นฐานความรู้หรือสอบได้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ และจะต้องยอมให้นักเรียนได้มีโอกาสตรวจผลความก้าวหน้าของตนเองก่อนที่จะวัดผล ในการจัดกิจกรรมให้แก่แก่นักเรียนนั้นจะต้องจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกและหาวิธีการต่าง ๆ ให้แก่นักเรียนด้วย เพื่อที่จะให้การเรียนนั้นได้บรรลุเป้าหมาย เช่น

1. ใช้สื่อหลาย ๆ อย่าง เพื่อให้เกิดประสบการณ์ทางการเรียนดีขึ้น
2. หาวิธีการหลาย ๆ รูปแบบ โดยมีจุดมุ่งหมายและกระบวนการหลายอย่างเช่น อาจจะทำให้เป็นไปตามขนาดของกลุ่ม และจะจัดหาวิธีการที่เหมาะสมเฉพาะแต่ละกลุ่มด้วย
3. แบ่งเนื้อหาออกเป็นขั้นตอนตามลำดับความยากง่าย
4. จัดหากิจกรรมหลาย ๆ อย่างให้นักเรียนได้เลือก และมีส่วนร่วมในบทเรียน

นอกจากนี้ สมิท ยังได้อธิบายเพิ่มเติมอีกว่า ชุดการเรียนรู้ที่ดีนั้นจะต้องมีสิ่งที่ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน เช่น มีสีสันต่าง ๆ มีภาพประกอบตามความจำเป็น และรวบรวมสื่อ และเรื่องราวต่าง ๆ ใส่ในกล่องเล็ก ๆ ที่เหมาะสม จะทำให้เกิดความสะดวกสบายในการเก็บรักษา และการนำเอามาใช้อีกด้วย

วิภาภรณ์ เตโชชัยวุฒิ (2533 : 17 - 18) กล่าวถึง ชุดการเรียนรู้ว่า ชุดการเรียนรู้เป็นสื่อสำเร็จรูปที่ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเองตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในชุดโดยพึ่งครูน้อยที่สุด ผู้เรียนสามารถเรียนได้อย่างอิสระตามความสามารถของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นการฝึกให้ผู้เรียนพึ่งตนเองในการศึกษาหาความรู้

เว็บเบอร์ (Webber. 1977 : 329) กล่าวว่า การเรียนจากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้น นักเรียนจะต้องเป็นผู้ลงมือกระทำกิจกรรมในการเรียนด้วยตนเองตลอดเวลา ดังนั้นถ้านักเรียนยังเป็นเด็กเล็กที่ยังไม่มีวุฒิภาวะและนิสัยในตนเองเพียงพอแล้ว ย่อมทำให้การเรียนไร้ประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เพราะเด็กอาจจะไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ในการเรียน ไม่เข้าใจงานที่สั่งให้ทำ หรือขาดการมีส่วนร่วมอย่างแข็งแกร่งในการเรียน เพราะมีช่วงความสนใจสั้นจึงเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน

โดยสรุป ชุดการเรียนรู้เป็นการรวมสื่อการสอนหลายรูปแบบให้นักเรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเองเป็นรายบุคคล นักเรียนจะเรียนตามอัตราความสามารถและความต้องการของตนเอง นักเรียนมีส่วนร่วมในบทเรียน ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกและให้คำปรึกษา เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมในชุดการเรียนรู้ ซึ่งทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านตรงตามเป้าหมาย และช่วยส่งเสริมเรื่องความรับผิดชอบให้กับนักเรียนได้

1.2 แนวคิดทางจิตวิทยาที่นำไปใช้ในชุดการเรียนรู้

1.2.1 ทฤษฎีจิตวิทยาการเรียนรู้

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ การสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมให้นักเรียนได้มีการรับรู้ต่อตนเองในแง่ดี โดยการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกฝึกประสบการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง เมื่อนักเรียนมีความพร้อมที่จะทำจนกระทั่งประสบความสำเร็จในแต่ละกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่เลือกฝึกนั้น (นิรมล ศตวุฒิ. 2526 : 138 - 139)

1.2.2 ทฤษฎีทางจิตวิทยาของเพียเจต์

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เป็นลำดับสอดคล้องกับพัฒนาการของนักเรียนโดยคำนึงถึงความพร้อมและระยะเวลาของพัฒนาการที่แตกต่างกัน การที่จะให้แนวคิดใหม่ ฝึกทักษะใหม่ หรือการที่จะตัดสินใจว่าจะใช้เทคนิคการสอนอย่างไรนั้น ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบเหล่านี้เป็นสำคัญ ครูไม่สามารถบังคับให้นักเรียนคนใดเรียนรู้ แต่ครูสามารถเตรียมสิ่งแวดล้อมและวัสดุอุปกรณ์ที่จะช่วยเสริมสร้างให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้

โดยสรุป ชุดการเรียนจะยึดทฤษฎีทางจิตวิทยาการเรียนรู้ และทฤษฎีทางจิตวิทยาของเพียเจต์ โดยคำนึงถึงนักเรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมเกี่ยวกับความเข้าใจในการอ่านตามความสามารถและยังส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ ได้

1.3 แนวคิดและหลักการของชุดการเรียน

การนำระบบชุดการเรียนมาใช้ในระบบการศึกษานั้น มีผู้เสนอแนวคิด ดังนี้ (สันทัด ภีบาลสุข และพิมพ์ใจ ภีบาลสุข. 2525: 193 - 195)

1. แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล

ตามหลักจิตวิทยานักเรียนมีความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ อาทิ เช่น ความสามารถ สถิติปัญญา ความต้องการ ความสนใจ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และอื่น ๆ นักการศึกษาได้นำหลักจิตวิทยามาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลวิธีการที่เหมาะสมที่สุด คือ การจัดการสอนรายบุคคล หรือการศึกษาตาม เอกัตภาพ การศึกษาโดยเสรีและการศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งล้วนแต่เป็นวิธีการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีอิสระในการเรียนตามสถิติปัญญา ความสามารถ และความสนใจ โดยมีครูคอยแนะนำช่วยเหลือตามความเหมาะสม

2. แนวคิดเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียนและนักเรียนกับสภาพแวดล้อม

ในอดีตความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในห้องเรียนมีลักษณะเป็นทางเดียวคือ ครูเป็นผู้นำ และนักเรียนเป็นผู้ตาม ครูมิได้เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี นักเรียนจะมีโอกาสพูดก็ต่อเมื่อครูให้พูด การตัดสินใจของนักเรียนส่วนใหญ่มักจะตามครูนักเรียนเป็นฝ่ายเอาใจครูกว่าเอาใจนักเรียน ในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียนนั้นแทบจะไม่มีเลย เพราะครูส่วนใหญ่ไม่ชอบให้นักเรียนคุยกันนักเรียนจึงไม่มีโอกาสฝึกฝนทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ เชื้อพึง และเคารพความคิดของผู้อื่นเมื่อเติบโตจึงทำงานร่วมกันไม่ได้ นอกจากนี้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับสภาพแวดล้อมก็มักอยู่กับซอ์ลักระดานดำ และแบบเรียนในห้องแคบ ๆ ครูไม่เคยพานักเรียนออกไปสู่สภาพภายนอกโรงเรียน แนวโน้มในปัจจุบันและอนาคตของกระบวนการเรียนรู้จึงต้องนำกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มาใช้ในการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ประกอบกิจกรรมร่วมกัน ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มจึงเป็นแนวคิดทางพฤติกรรมศาสตร์ ซึ่งนำมาสู่การจัดระบบการผลิตสื่อการสอนออกมาในรูปแบบของชุดการเรียน

3. แนวคิดในเรื่องการใช้สื่อการสอนต่าง ๆ ได้เปลี่ยนและขยายตัวออกไป

ในอดีตนั้นการผลิตและการใช้สื่อการสอนมักออกมาในรูปแบบต่างคนต่างผลิตต่างคนต่างใช้เป็นสื่อเดียว ๆ มิได้มีการจัดระบบการใช้สื่อหลายอย่างมาผสมผสานกันให้เหมาะสมและใช้เป็นแหล่งความรู้สำหรับนักเรียนแทนการใช้ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียนตลอดเวลา แนวโน้มจึงเป็นการผลิตสื่อการสอนแบบประสมให้เป็นชุดการเรียน อันจะมีผลต่อการใช้จากการใช้สื่อ “เพื่อช่วยครูสอน” คือ ครูเป็นผู้หยิบใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ มาเป็นการใช้สื่อการสอน “เพื่อช่วยนักเรียน” คือให้นักเรียนหยิบและใช้สื่อการสอนต่าง ๆ ด้วยตัวของนักเรียนเอง โดยอยู่ในรูปของชุดการเรียน เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียน

4. แนวคิดที่พยายามจะเปลี่ยนการเรียนการสอนไปจากเดิม

การเรียนการสอนแต่เดิมที่เคยยึดครูเป็นแหล่งความรู้หลักในปัจจุบันได้เปลี่ยนมาเป็นการจัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้เรียนด้วยตนเอง ใช้แหล่งความรู้จากสื่อการสอนแบบต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย วัสดุ อุปกรณ์และวิธีการ การนำสื่อการสอนมาใช้ จะต้องจัดให้ตรงเนื้อหาและประสบการณ์ตามหน่วยการสอนของวิชาต่าง ๆ โดยนิยมจัดในรูปของชุดการเรียน การเรียนด้วยวิธีนี้ครูจะช่วยถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียนเพียงหนึ่งในสามของเนื้อหาทั้งหมด ส่วนอีกสองในสามนักเรียนจะศึกษาด้วยตนเองจากที่ครูสอนเตรียมไว้ให้ในรูปของชุดการเรียน และที่ครูสอนชี้ทางให้

5. แนวคิดในการนำหลักจิตวิทยาการเรียนรู้มาจัดสภาพสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้อยู่ โดยจัดสภาพออกมาเป็นการสอนแบบโปรแกรม ซึ่งหมายถึง ระบบการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียน

5.1 ได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยตนเอง

5.2 มีทางทราบว่าการตัดสินใจหรือการทำงานของตนถูกต้องหรือผิดอย่างไร

5.3 มีการเสริมแรงบวกที่ให้นักเรียนภาคภูมิใจได้ทำถูกหรือคิดถูก อันจะทำให้กระทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีกในอนาคต

5.4 ได้เรียนรู้ไปทีละขั้นตอนตามความสามารถและความสนใจของนักเรียนเอง โดยไม่ต้องมีผู้มาบังคับ

การจัดสภาพการณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ดังกล่าวจะต้องมีเครื่องมือช่วยให้บรรลุจุดหมายปลายทาง โดยใช้ชุดการเรียนเป็นเครื่องมือสำคัญ

โดยสรุป ชุดการเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี จัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้เรียน ด้วยการใช้แหล่งความรู้จากนวัตกรรมต่าง ๆ การจัดสภาพที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้นี้ จึงน่าจะช่วยส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านและความรับผิดชอบของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพขึ้น

1.4 ปรัชญาของชุดการเรียนรู้

นิรมล ศตวุฒิ (2526 : 14) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนแบบชุดการเรียนรู้ ย่อมอยู่บนรากฐานปรัชญาดังต่อไปนี้

1. ในการจัดการเรียนการสอน จะต้องให้สอดคล้องกับบุคลิกภาพความสามารถ และความต้องการที่มีลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล

2. นักเรียนมีโอกาสได้รับความรู้หลาย ๆ ทาง และจะทราบล่วงหน้าว่า เขาจะต้องทำอะไร และจะได้รับการพิจารณาตัดสินผลการเรียนด้วยวิธีใด มีส่วนร่วมในกิจกรรมและประเมินผลตัวเองใช้เวลาในการเรียนอย่างเพียงพอจนประสบความสำเร็จในการเรียน เพื่อว่าจะไม่ต้องพบกับความผิดหวังและได้รับการสนับสนุนในด้านกำลังใจ

3. ครูจะต้องให้นักเรียนได้รับรู้วิธีการเรียนด้วยตนเอง และวิธีการเรียนจากนวัตกรรมหลาย ๆ ประเภท ตลอดจนความพร้อมที่จะเรียนเมื่อใด และในสถานที่ใดก็ได้

4. นักเรียนจะต้องค้นพบด้วยตนเอง และรู้จักตนเองโดยการจัดโปรแกรมการเรียนรู้ ให้มีทางเลือกหลากหลาย จนกระทั่งนักเรียนแต่ละคนสามารถตระหนักถึงความสนใจมีความสามารถพิเศษของตนเอง และมีความคิดสร้างสรรค์

5. ในเรื่องคุณค่าของการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเรียนรู้เนื้อหาในสาขาวิชาใดก็ตาม นักเรียนจะต้องได้รับการสนับสนุนให้เห็นความสำคัญของการนำเนื้อหาไปใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม

6. นักเรียนจะต้องมีระเบียบวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบการเรียนรู้ และใน การปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม

คาร์ดาเรลลี (Cadarelli. 1973 : 150) ได้กล่าวถึง ปรัชญาในการสร้างชุด การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมว่า

1. นักเรียนจะได้รับการสอนตามเอกัตภาพ โดยขึ้นอยู่กับความต้องการ ความสนใจและความสามารถของตนเอง

2. บทบาทของครู คือ เป็นนักวินิจฉัย วางเงื่อนไข ได้รับความสนใจและให้ความ สะดวกสบายแก่นักเรียน

3. บทบาทของนักเรียนจะเป็นผู้มีความอิสระที่จะเลือกตัดสินใจยอมรับและ ตอบสนองสำหรับการศึกษาของตนเอง

4. บรรยากาศของห้องเรียนจะต้องสะดวกสบาย เน้นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การค้นคว้า การปฏิสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามขึ้นหลาย ๆ ด้าน

โดยสรุป การจัดการเรียนการสอนแบบชุดการเรียนรู้ จะมีความเชื่อในเรื่องความ จำเป็นที่นักเรียนจะต้องค้นพบด้วยตนเอง เรียนตามความสามารถ ความสนใจ ความต้องการ ของตนเอง เป็นการฝึกความรับผิดชอบในการเรียน ความมีวินัยในตนเอง

1.5 วัตถุประสงค์ในการสร้างชุดการเรียนรู้

สมหญิง กลั่นศิริ (2523 : 59) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการสร้างชุดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. เพื่อให้สอนเนื้อหา บทเรียน ตามหลักสูตรของการศึกษาในระบบ
2. เพื่อเป็นเครื่องช่วยอำนวยความสะดวกในการสอนของครู
3. เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนครู เนื่องจากนักเรียนสามารถเรียนจากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง หรืออาศัยความช่วยเหลือจากครูเพียงเล็กน้อย ทำให้ครูคนหนึ่งสอนนักเรียนได้จำนวนมากขึ้น
4. เพื่อช่วยในการศึกษามวลชนทั้งในและนอกระบบ เพราะชุดการเรียนรู้สามารถนำไปใช้ได้ทุกสถานที่และเวลา

โดยสรุป ชุดการเรียนรู้เป็นเครื่องช่วยอำนวยความสะดวกในการสอนและนำไปปรับปรุงวิธีสอนของครู เพื่อให้ นักเรียนเรียนตามความสามารถของตนเอง เป็นการฝึกความรับผิดชอบระเบียบวินัยของตนเองของนักเรียนด้วย

1.6 ลักษณะของชุดการเรียนรู้ที่ดี

นิพนธ์ สุขปรดี (2519 : 67 - 68) ได้กล่าวถึง ลักษณะของชุดการเรียนรู้ที่ดีว่าควรมีลักษณะดังนี้

1. เป็นชุดการเรียนรู้ที่เหมาะสมตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้มากที่สุด
 2. เหมาะสมกับประสบการณ์เดิมของนักเรียน
 3. สื่อที่ใช้สามารถสร้างความสนใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดี
 4. มีคำแนะนำและวิธีการใช้อย่างละเอียดง่ายต่อการใช้
 5. มีวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนการสอนทั้งหมดที่กำหนดไว้ในบทเรียนอย่างครบถ้วน
 6. ได้มีแบบทดสอบและปรับปรุงให้ทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ
 7. มีความคงทนต่อการเก็บและการหยิบใช้
- ดังนั้น ชุดการเรียนรู้ที่ดีน่าจะช่วยส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านและความรับผิดชอบในการเรียนได้

1.7 โครงสร้างของชุดการเรียนรู้

ลัดดา สุขปรดี ; นิรมล ศตวุฒิ ; สุรัตน์ ; คาร์ตาเรลลี ; วิลแมน และ กรีน ได้กำหนดโครงสร้างของชุดการเรียนรู้ตรงกันดังนี้

1. คำแนะนำชุดการเรียนรู้และการใช้
2. ความคิดรวบยอด

3. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
4. ประเมินผลก่อนเรียน
5. กิจกรรมการเรียนรู้
6. แบบทดสอบย่อย
7. ประเมินผลหลังเรียน

1.8 ขั้นตอนในการสร้างชุดการเรียนรู้

ชุดการเรียนรู้มีแนวการสร้างดังนี้ (กาญจนา เกียรติประวัติ. 2524 : 62-63)

1. เลือกเรื่อง เรื่องที่จะทำจะต้องมีปัญหาในการสอนด้วยวิธีอื่น ๆ จึงจะมีคุณค่าพอสำหรับการสร้าง
2. พัฒนาเรื่อง เพื่อยั่วให้นักเรียนเกิดความสงสัยในคำตอบ วิธีนี้เป็นวิธีสร้างความสนใจให้แก่ นักเรียนได้ดี ข้อสำคัญปัญหานั้นจะต้องสัมพันธ์กับจุดสำคัญที่ครูต้องการสอน
3. กำหนดเนื้อหา ครูกำหนดเนื้อหาสาระจากการศึกษาขอบเขตในหลักสูตร จะทำให้ครูรู้ระยะเวลาของการสอนว่า ควรเน้นย้ำรายละเอียดเพียงใด
4. เขียนสื่อกับหรือหลักการของเรื่อง เพื่อเป็นหลักในการจัดกิจกรรมและการตั้งคำถามของครู ครูที่สอนโดยคำนึงถึงหลักการและสื่อกับของเรื่องเท่ากับส่งเสริมให้นักเรียนคิดเป็นด้วย
5. เขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม แล้วเรียงลำดับก่อนหลัง โดยเริ่มจากสิ่งที่จะต้องสอนก่อน
6. ระบุวิชาที่จะนำมาสัมพันธ์หรือบูรณาการกันได้ จะช่วยในการคิดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ส่งเสริมความคิดของนักเรียนให้กว้างขวางออกไปในเชิงบูรณาการ
7. คำนึงถึงจิตวิทยาพัฒนาการของนักเรียน นักเรียนแต่ละระดับมีช่วงความสนใจต่างกัน ลักษณะกิจกรรมที่จัดจะต้องคำนึงถึงวัยนักเรียนด้วย
8. วิเคราะห์งาน โดยนำจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมแต่ละข้อมาวิเคราะห์กิจกรรมที่ครูและนักเรียนจะต้องทำ ตลอดจนกำหนดสื่อที่จำเป็น แล้วเรียงลำดับกิจกรรมดังกล่าว การกำหนดกิจกรรมต้องระบุให้ชัดเจน วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบในวงเล็บหมายเลขไว้
9. รายงานอุปกรณ์ เอกสารประกอบการเรียน ควรมีหมายเลขกำกับเพื่อสะดวกต่อการหยิบใช้สิ่งที่หาได้จากตู้วิทยาศาสตร์หรือลำบากในการบรรจุเข้าแฟ้ม ควรระบุไว้เป็นอุปกรณ์ส่วนที่ครูต้องหามาเพิ่มเติมก่อนสอน แผนภูมิใหม่ควรคิดวิธีพับเก็บให้เรียบร้อยสวยงาม
10. การวัดผล จะต้องใช้จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเป็นหลัก วัดพฤติกรรมที่คาดหวังเป็นสำคัญ พยายามออกแบบการวัดผลให้นักเรียนวัดกันเองและตรวจคำตอบเองได้
11. คู่มือการใช้ชุดการเรียนรู้

12. แฟ้ม กล่อง สำหรับบรรจุชุดการเรียนรู้ ควรมีขนาดมาตรฐาน เพื่อสะดวกในการจัดวางและการใช้ โดยถือหลักประโยชน์ ประหยัด คงทน สะดวก และภูมิฐาน

13. การทดลองใช้เมื่อสร้างเสร็จแล้วควรได้มีการทดลองใช้กับนักเรียนในระดับที่ต้องการอ่าน เพื่อการปรับปรุง แก้ไข ก่อนนำไปใช้จริง ครูควรบันทึกข้อดี ข้อบกพร่องลงในแบบบันทึกในคู่มือครูในการใช้แต่ละครั้งด้วย

วัชรินทร์ บุญมาทิต (2532 : 28 - 29) ได้กำหนดลำดับขั้นตอนในการวางแผนการทำชุดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ขั้นตอนการวางแผน

1.1 เลือกเรื่อง วิชา ชั้น

1.2 ลำดับขั้นตอนการผลิตและวิธีการ

1.3 กำหนดรายละเอียด ช่วงระยะเวลาการจัดทำ

2. ขั้นตอนดำเนินการ

2.1 กำหนดรายละเอียดของเนื้อหา

2.2 ตั้งวัตถุประสงค์

2.3 นำรายละเอียดของเนื้อหาจัดดำเนินการผลิตตามวิธีที่กำหนดไว้

2.4 จัดทำสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบเนื้อหา

2.5 จัดทำแบบทดสอบหลังเรียน

2.6 ลงมือผลิตและจัดทำเพื่อใช้ทดสอบขั้นต้น

3. การทดลอง

นำชุดการสอนที่ผลิตแล้วไปรับการทดสอบหาความบกพร่อง

4. แก้ไขข้อบกพร่อง

5. แก้ไขและลงมือผลิต เพื่อใช้ในการทดสอบจริง

6. ลงมือทดลอง

7. การเก็บรายงานผลข้อมูลในเชิงสถิติ

8. บรรจุกล่องและคำชี้แจงรายละเอียด พร้อมทั้งรายละเอียดของการดำเนินงาน

9. รายงานผลต่อที่ประชุมใหญ่ของการจัดการ

10.ส่งงาน

อิทเทอร์ (Heathers. 1977 : 344) ได้แนะนำขั้นตอนสำหรับครูผู้สร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตร ดัดสนใจเลือกสิ่งที่จะให้นักเรียนได้ศึกษาแล้วจัดลำดับชั้นเนื้อหาให้ต่อเนื่องจากง่ายไปหายาก

2. ประเมินผลความรู้พื้นฐานประสบการณ์เดิมของนักเรียน

3. เลือกกิจกรรมการเรียนรู้ วิธีสอนและสื่อการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน โดยคำนึงถึงความพร้อมและความต้องการของนักเรียน

4. กำหนดรูปแบบการเรียนรู้

5. กำหนดหน้าที่ของผู้ประสานงานหรือจัดอำนวยความสะดวกในการเรียน

6. สร้างแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนว่าบรรลุเป้าประสงค์ในการเรียนหรือไม่

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงขั้นตอนในการสร้างชุดการเรียนรู้ของ กาญจนา เกียรติประวัติ (2524 : 62 - 63) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างชุดการเรียนรู้นิทานพื้นบ้าน

1.9 บทบาทของครูในการใช้ชุดการเรียนรู้

เฟลด์ฮุสเซน และคนอื่น ๆ (Feldhusen and others. 1975 : 20 - 21) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการเรียนเป็นรายบุคคลว่า ควรมีบทบาทดังนี้

1. เลือกสรร จัดแปลง หรือปรับปรุง วัสดุประกอบการเรียนและกิจกรรมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2. การแนะนำช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล

3. ประเมินผลความก้าวหน้าของนักเรียนเกี่ยวกับพัฒนาการทางสังคม การปฏิบัติกิจกรรม

โดยสรุป ครูควรปรับปรุงกิจกรรมในชุดการเรียนรู้ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนเป็นรายบุคคลมากขึ้น

1.10 การหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้

ในการสร้างชุดการเรียนรู้นั้น จะต้องมีทดสอบผลของการใช้ชุดการเรียนรู้ให้ได้มาตรฐานเสียก่อน จึงจะนำออกมาเผยแพร่ โดยกำหนดประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ไว้ดังนี้ เนื้อหาวิชาที่เป็นข้อเท็จจริง เกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ เนื้อหาวิชาทักษะ เช่น ภาษา เกณฑ์ที่ตั้งไว้ไม่ต่ำกว่า 80/80 (ไชยยศ เรืองสุวรรณ. 2521 : 232)

80 ตัวแรก หมายถึง การประเมินจากพฤติกรรมก่อนการเรียนรู้ คือพิจารณาจากผลการทำแบบฝึกหัดของนักเรียนทั้งกลุ่มคิดเป็นร้อยละ

80 ตัวหลัง ประเมินจากพฤติกรรมขั้นสุดท้าย คือประเมินโดยพิจารณาจากผลการทำแบบทดสอบหลังการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งกลุ่ม ในแต่ละชุดการเรียนรู้คิดเป็นร้อยละ

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ยึดวิธีหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ของไชยยศ เรืองสุวรรณ (ไชยยศ เรืองสุวรรณ. 2521 : 232) เป็นหลักในการวิเคราะห์ผลการสอบ

1.11 ประโยชน์ของชุดการเรียนรู้

ปัจจุบันชุดการเรียนรู้เป็นนวัตกรรมการศึกษาที่มีผู้ให้ความสนใจและได้มีการทดลองใช้ชุดการเรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ มากขึ้น ทั้งนี้เพราะชุดการเรียนรู้มีคุณค่าหรือประโยชน์

วีระ ไทยพาณิชย์ (2529 : 137) กล่าวว่า เมื่อนำชุดการเรียนรู้มาใช้จะทำให้มีประโยชน์ดังนี้

1. เป็นการฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ รู้จักทำงานร่วมกัน
2. เปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกวัสดุการเรียนรู้และกิจกรรมที่เขาชอบ
3. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ก้าวหน้าไปตามอัตราศักยภาพความสามารถของ

แต่ละคน

4. เป็นการเรียนที่สนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล
5. มีการวัดผลตนเองบ่อย ๆ ทำให้นักเรียนรู้การกระทำของตนเองและสร้าง

แรงจูงใจ

6. นักเรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเองและมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างแท้จริง
7. เป็นการเรียนรู้ชนิด Active ไม่ใช่ Passive
8. นักเรียนจะเรียนที่ไหน เมื่อไรก็ได้ตามความพอใจของนักเรียน
9. สามารถปรับปรุงการสื่อความหมายระหว่างนักเรียนและครู

วรภา โพธิ์สัทธิ (2532 : 17 - 18) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดการเรียนรู้ไว้ว่า

1. เป็นรูปแบบของการเรียนที่สอดคล้องกับหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล นักเรียนแต่ละคนจะเป็นตามระดับความสามารถ ความสนใจ และความพร้อม อัตราความเร็วซ้ำในการเรียนเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล

2. เนื่องจากนักเรียนต้องกระทำกิจกรรมทุกขั้นตอนด้วยตนเอง ตั้งแต่การทดสอบก่อนเรียน กิจกรรมการเรียนรู้ และการทดสอบหลังเรียน จึงทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง

3. เป็นเครื่องกระตุ้นและคงไว้ซึ่งความสนใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีสิ่งเร้าที่นักเรียนจะต้องตอบสนอง และหลังจากการตอบสนองจะได้รวมผลของการกระทำทันที ทำให้บทเรียนน่าสนใจและน่าติดตาม นอกจากนี้ยังเป็นการลดความตึงเครียดในการเรียน เพราะเมื่อตอบผิดก็ไม่มีใครรู้และไม่ถูกลงโทษ

4. ช่วยให้นักเรียนปลอดจากอารมณ์ของครู

5. เมื่อครูเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนมาเป็นผู้ประสานงาน ผู้ชี้แนะ และให้คำปรึกษาทำให้ครูมีเวลาเอาใจใส่กับนักเรียนแต่ละคนได้มากขึ้น และมีเวลาในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6. ช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครูบางสาขาวิชา

7. ช่วยให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ได้ดี เนื่องจากมีทิศทางในการเรียนและการวัดที่แน่นอน มีการเสริมแรงเป็นระยะอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งนักเรียนมีโอกาสนำประยุกต์ใช้สิ่งที่ตนได้เรียนมาแล้ว

สุนทรี หิมารัตน์ (2533 : 42) ได้กล่าวถึงคุณค่าของชุดการเรียนรู้ไว้ 5 ประการคือ

1. นักเรียนสามารถทดสอบตนเองดูก่อนว่ามีความสามารถอยู่ในระดับไหน หลังจากนั้นก็จะเริ่มต้นเรียนในสิ่งที่ตนเองไม่ทราบ ทำให้ไม่ต้องเสียเวลากลับมาเรียนในสิ่งที่นักเรียนเรียนรู้แล้ว

2. นักเรียนสามารถนำบทเรียนไปเรียนที่ไหนก็ได้ตามความพอใจ โดยไม่จำกัดเป็นเรื่องของเวลาหรือสถานที่

3. เมื่อเรียนจบแล้วนักเรียนสามารถทดสอบตัวเองได้ทันที เมื่อไรก็ได้และทราบผลการเรียนของตนเองทันทีเช่นกัน

4. นักเรียนจะมีโอกาสได้พบปะหารือกับครูมากขึ้น เพราะนักเรียนเรียนด้วยตนเองครูมีเวลาให้คำปรึกษากับนักเรียนที่มีปัญหา ในขณะที่ใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

5. นักเรียนจะได้รับคะแนนอะไรนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของนักเรียนหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเองไม่มีคำว่าสอบตกสำหรับนักเรียนไม่สำเร็จ แต่จะให้นักเรียนกลับไปศึกษาในเรื่องเดิมนั้นใหม่จนกว่าผลการเรียนจะได้ตามมาตรฐานตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

กรีนวอลด์ (Grinevald. 1975 : 39) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดการเรียนรู้ว่า

1. นักเรียนที่ใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง จะมีโอกาสศึกษาจากวัสดุประเภทต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีประสบการณ์ในหัวข้อนั้นกว้างขวาง

2. นักเรียนเห็นคุณค่าความจำเป็นของวัสดุ อุปกรณ์ประกอบการเรียน และพยายามที่จะศึกษาพิจารณาผลการเรียนของตนเองว่ารู้สิ่งใดบ้าง จะต้องศึกษาเพิ่มเติมอะไรอีก

3. สีสันต่าง ๆ และอุปกรณ์ที่แปลก ๆ จะช่วยดึงดูดความสนใจของนักเรียน ทำให้นักเรียนไม่เบื่อ

4. ชุดการเรียนรู้จะมีคำแนะนำให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนแหล่งวัสดุอุปกรณ์อื่น ๆ ที่จะต้องไปศึกษาเพิ่มเติม เช่น ห้องสมุด เป็นต้น

5. กิจกรรมใดที่นักเรียนทำได้สำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์แล้ว ย่อมก่อให้เกิดความพอใจแก่นักเรียน อันเป็นการเสริมแรงให้นักเรียนอยากศึกษาหรือกระทำกิจกรรมอื่นต่อไป

โดยสรุป จะเห็นได้ว่าประโยชน์ของชุดการเรียนรู้ที่กล่าวไว้ข้างต้นนั้น เป็นการชี้แนวทางแก่ครูที่จะสร้างหรือนำชุดการเรียนรู้ไปใช้ในการพัฒนาการสอนแก่นักเรียนที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกันได้ การเรียนการสอนของครูจะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

เพราะชุดการเรียนให้ประโยชน์ต่อนักเรียนตรงที่นักเรียนได้เรียนด้วยตนเองและสามารถทราบความสามารถของตนเองทันที สามารถเลือกเรียนในสิ่งที่ตนถนัด จะเรียน วัน เวลาไหนก็ได้ก็ได้ จะเรียนได้เร็วหรือช้าไม่มีใครว่าให้เสียกำลังใจ ไม่มีคำว่าสอบตกในขณะที่เรียน แต่ถ้าผิดพลาดไปสามารถย้อนกลับไปศึกษาใหม่ จนกว่าจะเข้าใจและวัดผลได้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ ผลการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละบุคคล นอกจากนี้ยังเป็นการฝึกความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ต่อตนเองด้วย นับว่าชุดการเรียนเหมาะที่จะนำไปใช้อย่างยิ่ง เพราะจะทำให้มีความเข้าใจในการอ่าน และความรับผิดชอบในการเรียน เป็นการเพิ่มมาตรฐานการศึกษาอีกด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนด้วยชุดการเรียน

งานวิจัยในต่างประเทศ

บาวน (Baun. 1972 : 48) ได้กล่าวถึงความร่วมมือของศูนย์วัสดุสำหรับการศึกษาพิเศษ ร็อกกี เมานเทนต์ กับศูนย์การศึกษาพิเศษของมหาวิทยาลัยแคนซัส ได้ร่วมมือกันปรับปรุงชุดการเรียนสำหรับใช้ในการฝึกหัดครูระดับประถมศึกษา ในการวิจัยและการแก้ปัญหาในการอ่านจุดมุ่งหมายสำคัญของการทดลองครั้งนี้คือ

1. ฝึกให้ครูรู้จักสังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนในการอ่านหนังสือ
2. ฝึกให้ครูรู้จักเทคนิคหรือวิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสมที่จะกำหนดระดับการอ่านของนักเรียน

3. ฝึกให้ครูรู้จักการเลือกเนื้อหาที่พิเศษสำหรับผู้เรียนอ่าน
4. ฝึกให้ครูรู้จักสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการตอบสนองของผู้เรียน
5. ฝึกให้ครูรู้จักวิธีการเสริมแรงในการสอนอ่าน

ทางศูนย์การศึกษาพิเศษได้นำเอาชุดการเรียนที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับครูชั้นประถมศึกษา จำนวน 25 คน ใช้เวลาเรียน 2 วันต่อสัปดาห์ เป็นระยะเวลา 3 สัปดาห์ สำหรับการฝึกหัดเทคนิคการสอน ผลปรากฏว่า ครู 25 คน สามารถฝึกหัดได้ผลตรงจุดมุ่งหมายตามเนื้อหาของชุดการเรียน และผลการฝึกหัดครั้งนี้ทำให้ครูผู้ใช้ชุดการเรียนทั้ง 25 คนนี้ สามารถใช้ชุดการเรียนขยายความรู้แก่ครูระดับประถมศึกษาอื่น ๆ ได้ถึง 150 คน ถ้าพิจารณาในแง่การลงทุนแล้ว ถือว่าคุ้มค่าและสามารถขยายงานได้กว้างขวาง

เคลเลอร์ (Keller. 1974 : 107) ได้ศึกษาถึงการนำเอาชุดการเรียนด้วยตนเองไปใช้สอนวิชาบรรณารักษ์ ในมหาวิทยาลัยเทกซัส โดยใช้กระบวนการสอนลักษณะแบ่งวัสดุและเนื้อหาออกเป็นหน่วย ๆ แต่ละหน่วยจะมีปัญหาต่าง ๆ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหาวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นอื่น ๆ หนังสืออ้างอิงและแบบทดสอบ นักศึกษาจะต้องเรียนแต่ละหน่วยไปตามลำดับขั้น หลังจากจบบทเรียน นักศึกษา 2 ห้องเรียน จำนวน 75 คน ได้ให้ข้อคิดเห็นดังนี้

1. เห็นว่าวิธีเรียนแบบนี้ดีที่สุด ร้อยละ 39 ดีปานกลาง ร้อยละ 54 เหมือนกับแบบอื่น ๆ ร้อยละ 7

2. เห็นว่าวิธีนี้ให้ความรู้ดีที่สุด ร้อยละ 64 ดีปานกลาง ร้อยละ 26 พอ ๆ กับวิธีอื่น ร้อยละ 8.4 ต่ำกว่าวิธีอื่นร้อยละ 2.6
3. เห็นว่าดีกว่าบรรยาย ร้อยละ 100
4. มีความต้องการที่จะเรียนโดยวิธีนี้ในวิชาอื่น ๆ ร้อยละ 100
5. เห็นว่ากิจกรรมในการเรียนวิธีนี้ดีที่สุด ร้อยละ 36 ดีกว่าร้อยละ 49 พอ ๆ กับวิธีอื่น ร้อยละ 10 ต่ำกว่าวิธีอื่นร้อยละ 5

ไบรแอน และสมิท (Brian and Smith. 1975 : 24 - 25) ได้ตั้งศูนย์การเรียนวิชาประวัติศาสตร์ในมหาวิทยาลัย เซาท์ คาโรไลนา (South Carolina) โดยใช้ชุดการเรียนด้วยตนเอง ประกอบด้วยสื่อประสมและกิจกรรมทางการเรียนในรูปแบบต่าง ๆ กัน เช่น การสัมมนา การศึกษาในห้องศิลปะ เพื่อที่จะทำให้ประสบการณ์ของนักเรียนกว้างขวางยิ่งขึ้น ในสัปดาห์แรกสำหรับการเรียนด้วยวิธีนี้มีการอธิบายแนะนำเครื่องมือและวิธีการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนด้วยชุดการเรียนในศูนย์ ซึ่งประกอบด้วยคู่มือสำหรับรายบุคคล 8 ที่ แต่ละที่ประกอบด้วยเครื่องมือต่าง ๆ เช่น เครื่องบันทึกเสียง เครื่องฉายสไลด์ ในห้องเรียนก็มีการจัดแสดงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ในห้องศิลปะขนาดย่อมก็มีเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ไว้พร้อม เมื่อนักเรียนจะเริ่มต้นศึกษาบทเรียนแต่ละหน่วย ก็จะมีการทดสอบพื้นความรู้ก่อน แล้วจะได้รับชุดการเรียนด้วยตนเองไปศึกษาที่เตรียมไว้ โดยได้รับคำแนะนำและอำนวยความสะดวกจากเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ เนื้อหาบทเรียนจะแบ่งออกเป็นหน่วย ๆ แต่ละหน่วยจะมีกิจกรรมการเรียนที่แตกต่างกันออกไป นักเรียนสามารถเรียนด้วยตนเองได้โดยไม่จำกัดเวลา การเรียนนี้ใช้เวลา 3 ภาคเรียน หลังจากนั้นประเมินผล ปรากฏว่านักเรียนส่วนมากมีความพอใจในการเรียนด้วยวิธีนี้ร้อยละ 96 ของนักศึกษาทั้งหมด เรียนจากชุดการเรียนด้วยตนเองเพียงครั้งเดียว ก็สามารถผ่านบทเรียนไปได้โดยทำแบบทดสอบได้ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ร้อยละ 74 ของนักเรียนทั้งหมด ชอบการเรียนด้วยวิธีนี้มากกว่าการสอนแบบปกติ

งานวิจัยในประเทศ

วรภา โพรสิฐธา (2532 : 50) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนที่เรียนจากการสอนโดยใช้ชุดการเรียนกับการสอนตามแผนการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 ผลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ที่ใช้ชุดการเรียนสูงกว่าคู่มืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อัมพา อรุณพราหมณ์ (2539 : 76) การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยและความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนกับการสอนตามคู่มือครู พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ประทัย พิริยะสุรวงศ์ (2540 : 66) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดการสอน 2 แบบ สอน วิชาภาษาไทยแก่นักเรียนชาวเขาเผ่าอีเก้อ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัย ครั้งนี้พบว่า กลุ่มนักเรียนชาวเขาที่เรียนด้วยชุดการสอน “ไทยดอย 1” ซึ่งสร้างจากแนวทางการสอนปกติที่ครูผู้สอนพูดภาษาอีเก้อในการอธิบายการสอนวิชาภาษาไทยกับกลุ่มนักเรียนชาวเขา ที่เรียนด้วยชุดการสอน “ไทยดอย 2” ซึ่งสร้างจากหลักการกระบวนการเรียนรู้ภาษาและทฤษฎี กลุ่มพฤติกรรมนิยมในการสอนภาษาที่สอง ที่ครูผู้สอนไม่ใช้ภาษาอีเก้อในการอธิบาย ผลการสอน พบว่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โดยสรุป ชุดการเรียนมีคุณค่าที่จะนำมาใช้สอนได้ เพราะผลการเรียนจากชุดการเรียน ไม่แตกต่างจากการสอนแบบปกติในบางโอกาส การเรียนจากชุดการเรียนให้ผลเรียนดีว่าการ สอนแบบปกติ นอกจากนี้ชุดการเรียนยังมีข้อดีในด้านอื่นๆ อีกหลายประการ เช่น นักเรียนมี ความพอใจในการเรียน ช่วยให้มีสมาธิในการจำดีกว่าช่วยตนเองได้ในบางเรื่องบางโอกาส ดังนั้นจึงควรศึกษาวิธีการใช้ชุดการเรียนให้เกิดผลดีที่สุด และส่งเสริมการผลิตการใช้ชุดการ เรียนให้แพร่หลายต่อไป

2. เอกสารเกี่ยวกับการสอนตามคู่มือครู

2.1 ความหมายของการสอนตามคู่มือครู

การสอนตามคู่มือครูของกรมวิชาการ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ ดำเนินการตามกิจกรรมเสนอแนะในคู่มือการสอนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่ง การสอนนี้ใช้วิธีบรรยาย อธิบาย ชักถาม ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหรือทำกิจกรรมอื่น ๆ ตาม ความเหมาะสม

การสอนตามคู่มือของกรมวิชาการ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ดำเนิน การตามกิจกรรมเสนอแนะในคู่มือการสอนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งการสอนนี้ ใช้วิธีบรรยาย อธิบาย ชักถาม ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด หรือทำกิจกรรมอื่น ๆ ตามความ เหมาะสม การดำเนินการสอนในแต่ละคาบใช้วิธีการหลาย ๆ อย่างควบคู่กันไปโดยพิจารณาให้ สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหา (กองวิจัยทางการศึกษา. 2536 : 22)

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2525 : 1) ให้ความหมายว่า คู่มือครูคือ เอกสารสำหรับช่วยให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาในบทเรียนอย่างลึกซึ้ง และชัดเจน ตลอดจนทราบแนววิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ

2.2 ลักษณะของคู่มือครู

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2525 : 5) ได้อธิบายรายละเอียดของ คู่มือครูไว้ว่า ประกอบด้วย

1. คำแนะนำในการใช้หลักสูตรและหนังสือแบบเรียน
2. จุดประสงค์ในการใช้คู่มือครูเรียบเรียงขึ้นเพื่อให้ครูใช้ในการเรียนการสอนได้โดยสะดวก โดยชี้แจงและคลี่คลายความหมายทุกตอนที่เนื้อหาซับซ้อนเกินไปให้เข้าใจแจ่มชัด
3. เนื้อหาสาระประกอบด้วยคำนำ คำชี้แจงในการใช้คู่มือครูในแต่ละบทเรียนซึ่งจะมีโครงสร้างเหมือนกันคือ ประกอบด้วย จุดประสงค์ทั่วไป จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเนื้อหาสาระโดยสรุป เนื้อหาประกอบ ข้อเสนอแนะวิธีสอน และการจัดกิจกรรม สื่อการสอนการวัดและประเมินผล หนังสืออ่านประกอบและหนังสืออุเทศ
4. วิธีการใช้คู่มือ ครูควรใช้ประกอบการสอนโดยตลอดจะทำให้การสอนดำเนินไปโดยสะดวกยิ่งขึ้น

ลักษณะของคู่มือครูวิชาภาษาไทย

หนังสือคู่มือครูวิชาภาษาไทยของกรมวิชาการ ประกอบด้วย

1. คำแนะนำในการใช้หลักสูตรและแบบเรียน
2. คำแนะนำในการใช้คู่มือการสอนเฉพาะบท ซึ่งแบ่งออกได้ดังนี้
 - 2.1 จุดประสงค์การสอน
 - 2.2 ข้อคิดที่ได้จากเรื่อง
 - 2.3 ข้อเสนอแนะในการสอน
 - 2.4 ความรู้ประกอบ
 - 2.5 หนังสืออ่านประกอบ

2.3 วิธีใช้คู่มือครูกรมวิชาการ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2525 : ก, ข) ได้ชี้แจงการใช้คู่มือครูไว้ว่า

1. ผู้สอนควรอ่านข้อสังเขปเนื้อความในตอนต้นของคู่มือครูให้ตลอดเสียก่อน แล้วจึงทำความเข้าใจในรายละเอียดที่กล่าวในหนังสือเรียนต่อไป เพราะการทำสังเขปไม่ได้เรียงไปตามลำดับข้อความที่กล่าวตามย่อหน้าในหนังสือเรียน บางตอนในหนังสือมีแยกเป็นข้อๆ อย่างละเอียดแล้ว ในข้อสังเขปอาจจะรวมข้อย่อย ๆ 2 - 3 ข้อ เป็นข้อสังเขปข้อเดียว ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจเป็นสำคัญ ครูจึงควรอ่านข้อสังเขปให้ตลอดเสียก่อน

2. คู่มือสำหรับแต่ละบท มักมีคำชี้แจงเนื้อความสำคัญของบทเรียน ในหนังสือเรียนอาจมีตัวอย่างเพิ่มเติมจากที่มีไว้แล้วในหนังสือเรียนต่อไป บางบทเห็นว่าเนื้อความชัดเจนแล้วก็ให้ตัวอย่างเพิ่มเติมอีก ตามปกติจะมีข้อเสนอแนะการสอนประจำบทแต่ละข้อเสนอไม่ใช่ข้อกำหนดให้กระทำ ดังนั้น เมื่อครูอ่านข้อเสนอแนะแล้ว ถ้าครูคิดวิธีของตนเองและปรับปรุงหรือดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพโรงเรียนหรือท้องถิ่นก็เป็นการสมควร

3. สำหรับบางบทมีความรู้เพิ่มเติมขึ้น นอกเหนือไปจากหนังสือเรียน โดยมุ่งหวังที่จะให้ครูได้ใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง หรือถ้าโรงเรียนใดมีนักเรียนบางกลุ่มหรือบางคน มีศักยภาพสูง ครูอาจเพิ่มเติมความรู้ให้แก่นักเรียนก็ได้ การเสริมความรู้ย่อมไม่ถือเกณฑ์ว่า จะต้องให้รู้เฉพาะในหนังสือหรือมีในคู่มือครู อาจเสริมความรู้ให้แก่เรียนที่มีศักยภาพสูงให้กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น จากแหล่งวิทยาการแหล่งใดและกลวิธีใดก็ได้

จะเห็นได้ว่า การสอนตามคู่มือครูจะเห็นสัมฤทธิ์ผลได้ ถ้าครูได้ศึกษาและทำความเข้าใจการใช้คู่มือครูให้ละเอียดถี่ถ้วน รู้จักยืดหยุ่น นำไปใช้ให้เหมาะสม กับนักเรียนในโรงเรียนและท้องถิ่น

คำแนะนำทั่วไปสำหรับครู กรมวิชาการ (2536 : 1 - 12) ได้เสนอแนะกลวิธีการสอนภาษาไทยดังนี้

1. ควรมีการทดสอบนักเรียนก่อนจะเริ่มสอน เพราะครูจะได้ทราบสมรรถภาพของนักเรียนก่อนจะเริ่มสอนโดยแยกออกเป็นทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน

2. เนื้อหาแต่ละบทมีการตัดตอนมาจากหนังสือเรื่องยาวที่เป็น วรรณกรรมที่ได้รับการยกย่อง จึงควรให้นักเรียนอ่านจนเป็นที่เข้าใจ ชี้ให้เห็นคุณค่าในด้านความรู้ ข้อคิดเห็นและศิลปะการใช้ถ้อยคำ

3. การอ่านเรื่องที่คัดตัดตอนมาจากเรื่องยาว เช่น นิยายหรือบทความควรใช้เกณฑ์ในการอ่านให้เหมาะสมแก่บทที่อ่าน ครูควรทราบวาทาน นิยาย บทความหรือเรื่องที่อ่านใช้โวหารอะไร สำหรับนักเรียนควรศึกษารายละเอียดในแต่ละเรื่องให้ชัดเจน ยกเว้นโวหารเด่น ๆ อาจจะยกตัวอย่างให้ฟัง

4. เลือกฝึกทักษะที่ฝึกยาก เช่น ทักษะการอ่านในใจ เป็นทักษะที่ต้องอาศัยการฝึกฝนให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน ต้องใช้เวลานาน นักเรียนไม่สามารถฝึกได้ด้วยตัวเอง ต้องฝึกจากครู

5. ครูควรใช้แบบฝึกหัดตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดให้ หรือตามความต้องการที่จะฝึก เช่น การทำแบบฝึกหัด จะเป็นการฝึกความจำ

6. การสอนจะต้องคำนึงอยู่เสมอว่าในช่วงต้น ๆ การสอนจะดำเนินไปอย่างช้า ๆ แต่ตอนหลังจะรวดเร็วขึ้น ไม่ต้องกังวลว่าจะสอนช้า เมื่อนักเรียนเกิดความชำนาญก็จะปรับให้คล่องแคล่วขึ้น

7. ต้องคำนึงถึงศักยภาพ คือ ความสามารถของนักเรียนซึ่งอยู่ในตัวนักเรียน ถ้าถูกยั่วๆ จึงจะนำมาใช้และสมรรถภาพคือความสามารถเฉพาะด้านที่ปรากฏให้เห็นวิธีการพัฒนาศักยภาพคือ ต้องให้นักเรียนประกอบกิจกรรม เช่น นักเรียนมีศักยภาพสูง ช่วยนักเรียนที่มีศักยภาพต่ำ

8. ควรมีการแบ่งกลุ่มนักเรียนเพื่อการสอน การแลกเปลี่ยนความคิด การทำงานร่วมกันและเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

9. การฝึกทักษะควรมีการฝึกทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน เพราะนักเรียนจะเกิดความมั่นใจ ใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสร้างความสัมพันธ์อันดีของนักเรียนและผู้ปกครอง โดยผู้ปกครองอาจมีส่วนช่วยเหลือในเรื่องทำการบ้าน

10. งานที่นักเรียนทำเป็นการบ้าน ควรมีลักษณะคือ ให้คัดลอกบทกลอน ให้หาความหมายของคำศัพท์ในเรื่องที่สอน แบบฝึกหัดท้ายบท ให้เขียนงานต่าง ๆ เช่น ย่อความ แต่งบทร้อยกรอง

11. รวบรวมคำศัพท์ไว้ท้ายบทเรียนตามตัวอักษร โดยจะได้เป็นการฝึก ค้นหาคำที่เรียงตามตัวอักษรด้วยความชำนาญที่ละน้อย และเห็นคุณค่าการจำตัวอักษรจาก ก ถึง ฮ ว่ามีความสำคัญและควรให้นักเรียนใช้พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานและอธิบายวิธีการใช้

12. ครูควรแนะนำให้นักเรียนอ่านประวัติผู้แต่ง จะอ่านเมื่อจบบทหรือกลาง ๆ บทก็ได้ ประวัติผู้แต่งมักเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เขียนไม่จำเป็นต้องท่องจำ

13. ครูควรทำแผนการสอน และควรได้ประชุมปรึกษารื้อกัน ส่วนวิธีสอนก็แล้วแต่กลุ่มโรงเรียนจะใช้

14. ควรมีการทดสอบหลังสิ้นสุดการเรียน

15. สื่อการสอนควรพิจารณาเลือกให้เหมาะสมกับบทเรียนกับจุดประสงค์

16. ครูควรพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ ซึ่งต้องสัมพันธ์กับบทเรียนและมีประโยชน์ต่อนักเรียนมากที่สุด

2.4 รูปแบบการสอนตามแนวคิดของกาเย่

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ได้กำหนดแนวปฏิบัติการสอนให้อยู่ในลักษณะเดียวกัน โดยเน้นคุณสมบัติ 3 ประการ คือ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ ซึ่งเป็นคุณสมบัติตามจุดประสงค์ของหลักสูตร หน่วยศึกษานิเทศก์ จึงได้ทำคู่มือให้ทุกโรงเรียนได้ยึดเป็นแนวการสอนที่เรียกว่า คู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ซึ่งยึดรูปแบบการเรียนรู้ของ กาเย่ (Gagne) และบริจด์ (Briggs) เป็นหลัก (มัลลิกา พงษ์ปริตร. 2527 : บทนำ)

ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวของกาเย่

กาเย่ (Gagne. 1965 : 62 - 170) ได้จัดแบ่งการเรียนรู้ออกเป็น 8 ประเภทตั้งแต่การเรียนรู้พื้นฐานง่าย ๆ ไปจนถึงการเรียนรู้แบบยากและซับซ้อนดังนี้

1. การเรียนรู้เครื่องหมายหรือสัญญาณ (Signal Learning) เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองที่จะไม่ให้แสดงออกมาได้ การเรียนรู้ประเภทนี้ได้แก่ การเรียนรู้ การวางเงื่อนไขตามแบบของพาโลฟ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับอารมณ์และความรู้สึก

2. การเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง (Stimulus Response Learning) เป็นการเรียนรู้จากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองต่างจากชนิดแรกตรงที่ผู้เรียนสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ ผู้เรียนมีความตั้งใจและรู้ตัว ในการที่จะเชื่อมโยงการตอบสนองที่เหมาะสมต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ กัน เมื่อทำได้ถูกต้องและเหมาะสมก็จะได้รางวัลหรือการเสริมแรง (Reinforcement) การเรียนรู้ประเภทนี้ ได้แก่ การเรียนรู้แบบลองผิดลองถูกของธอร์นไดต์ การวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์

3. การเรียนรู้แบบลูกโซ่ (Chaining) เป็นการเรียนรู้ในการประกอบกิจกรรมต่อเนื่องตามลำดับ ซึ่งประกอบด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองตั้งแต่ 2 คู่ขึ้นไป เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกระทำและทักษะต่าง ๆ ในการเคลื่อนไหว การเรียนรู้ประเภทนี้ กายเย์นำมาจากทฤษฎีต่าง ๆ หลายทฤษฎี ซึ่งรวมแนวความคิดของสกินเนอร์ (Skinner) กัทธรี (Guthrie)

4. การเรียนรู้โดยการเชื่อมโยงด้วยภาษาถ้อยคำ (Verbal Association) เป็นเรื่องของการใช้ภาษา เน้นความสำคัญของภาวะภายในมากกว่าแบบที่ 3 เช่น การเชื่อมโยงชื่อของสิ่งของกับสิ่งของนั้น ๆ เป็นต้น

5. การเรียนรู้แบบจำแนกความแตกต่าง (Discrimination Learning) เป็นการเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถมองเห็นและแยกความแตกต่าง ระหว่างสิ่งเร้าเพื่อที่จะตอบสนองสิ่งเร้านั้นให้ถูกต้อง

6. การเรียนรู้มโนคติ (Concept Learning) เป็นการเรียนการตอบสนองร่วมกันต่อกลุ่มของสิ่งเร้าที่มีความแตกต่างกัน ผู้เรียนต้องเรียนรู้ถึงสิ่งที่คล้ายกัน สามารถสรุปความเหมือนและแยกความแตกต่างของสิ่งเร้าได้

7. การเรียนรู้กฎ หรือหลักการ (Principle Learning) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการรวมหรือเชื่อมโยงมโนคติ ตั้งแต่ 2 มโนคติขึ้นไปด้วยกัน และจากการที่สามารถตั้งเป็นเกณฑ์ขึ้นได้แล้ว จะสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยวิธีคล้ายคลึงกัน

8. การเรียนรู้การแก้ปัญหา (Problem Solving) เป็นการเรียนรู้ที่ต้องอาศัยการคิด โดยการรวมกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของการเรียนรู้ประเภทที่ 7 เข้าด้วยกัน และนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้

จากทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวของกายเย์ อาคม จันทสุนทร (2527 : 6 - 7) อธิบายวิธีการจัดรูปแบบการเรียนการสอนดังนี้

1. ต้องเริ่มด้วยการหาความต้องการจำเป็นของการเรียนการสอนนั้น ในกลุ่มผู้รับผิดชอบกำหนดเป้าหมายใหญ่ ๆ ของการเรียนการสอน พร้อมกับดูว่ามีทรัพยากรสนับสนุนที่จะใช้ในการเรียนการสอนอะไรบ้าง มากน้อยเพียงใด มีข้อจำกัดอย่างไร

2. นำเป้าหมายใหญ่ ๆ ในการเรียนการสอนมากำหนดโครงสร้างหลักสูตร โดยยึดเป้าหมายใหญ่ในข้อ 1 โดยมีเป้าหมายของแต่ละรายวิชา

3. จุดประสงค์แต่ละรายวิชานั้น จะสามารถระบุถึงสมรรถภาพในการเรียนรู้แต่ละสมรรถภาพได้ นั่นคือ สามารถบอกผลของการเรียนการสอนหรือการเรียนรู้ออกมาในรูปของพฤติกรรมที่สังเกตได้ ซึ่งสามารถระบุสมรรถภาพให้เห็นได้ชัดเจนขึ้น

4. ระบุถึงสมรรถภาพต่าง ๆ ของมนุษย์ให้ชัดเจน ทั้งสมรรถภาพภายในและภายนอกได้ถูกต้อง การใช้แต่หลักการเรียนรู้ทั่ว ๆ ไป จะใช้แต่ในวงกว้างเท่านั้น การรู้และการใช้หลักการเรียนรู้เฉพาะแต่ละสมรรถภาพจะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

5. เมื่อรู้สภาพหรือเงื่อนไขของการเรียนรู้แต่ละสมรรถภาพ จะช่วยให้มีการวางแผนกำหนดลำดับขั้นตอนการเรียนการสอนได้ดีขึ้น กล่าวคือ จะทำให้สามารถจัดลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ในแต่ละเรื่องได้ว่า ถ้าจะเรียนเรื่องใดต้องมีความสามารถพื้นฐานที่ต้องการอะไรบ้างมาก่อน และสามารถที่จะทำเป็นภาพของขั้นตอน หรือการจัดลำดับสิ่งที่จะเรียนนั้นๆ ให้เห็นอย่างชัดเจน

6. ขั้นตอนต่อมาของการวางแผนการเรียนการสอนก็คือ ต้องทำเป็นหน่วยย่อย ๆ ที่มีขอบเขตแคบลง แต่มีรายละเอียดมากขึ้น แล้วจัดทำรายละเอียดของจุดประสงค์จากจุดประสงค์รายวิชาที่เป็นเป้าหมายที่เห็นได้ในเชิงการกระทำหรือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

7. เมื่อแต่ละรายวิชาเป็นหน่วยย่อย หรือเป็นบทเรียนซึ่งมีจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรมที่ชัดเจนแล้ว เราจะต้องจัดสภาพภายนอกหรือจัดสถานการณ์ต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับจุดประสงค์นั้น ๆ ทั้งนี้ รวมทั้งการปฏิบัติของครูและการจัดการเรียนการสอนต่าง ๆ ซึ่งจะต้องหาทางเลือกที่ดี จะให้ได้ผลตามจุดประสงค์นั้น

8. ขั้นตอนที่จะทำให้การเรียนการสอนสมบูรณ์ ก็คือ การประเมินผลซึ่งจะต้องประเมินผลในแต่ละบทเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรม ควรจะใช้การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ หรือการทดสอบโดยยึดจุดประสงค์เป็นหลัก

9. เพื่อให้เห็นภาพการเรียนการสอนได้ทั้งระบบ ก็ต้องพิจารณาถึงระบบการเรียนการสอน ซึ่งครูผู้สอนจะมีบทบาทสำคัญที่จะจัดระบบถ่ายทอดสำหรับการถ่ายทอด น่าจะพัฒนานักเรียนแต่ละคนได้ดี ก็คือ การเรียนการสอนที่เน้นความสามารถของแต่ละคน และเพื่อให้ระบบการเรียนการสอนสมบูรณ์ก็จะต้องพิจารณาถึงการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดผลงาน เพื่อดูประสิทธิภาพการจัดรูปแบบการเรียนการสอน

2.5 การจัดเหตุการณ์การสอนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพมนุษย์

ในการสอนจะต้องเป็นไปตามลำดับขั้น โดยยึดจุดประสงค์และคำนึงถึงสมรรถภาพของนักเรียน ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนจะต้องสอดคล้องกับกระบวนการของการเกิดการเรียนรู้ในสมองของคนเรา ซึ่งมีลำดับขั้นดังนี้ (มัลลิกา พงษ์ปริตร, 2527 : 140 - 141)

1. ได้รับความสนใจ เป็นวิธีการนำเข้าสู่บทเรียนวิธีหนึ่ง โดยไม่จำเป็นต้องใช้เวลามากนัก ครูอาจใช้วิธีพูดคุย หรือซักถาม มีอุปกรณ์ใด ๆ ก็ตามที่จะเชื่อมโยงถึงสิ่งใหม่มาเสนอแก่นักเรียน ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจ ตื่นตัวและพร้อมที่จะเข้าเริ่มบทเรียน

2. แจ้งจุดประสงค์คือ การบอกให้เด็กทราบว่า วันนี้จะได้เรียนเรื่องอะไร และเมื่อเรียนรู้แล้ว สามารถทำอะไรได้บ้าง การแจ้งหัวข้อหรือเรื่องที่จะสอนให้ เด็กทราบล่วงหน้าก่อน จะเริ่มบทเรียนนี้เป็นวิธีทำให้ตั้งใจเรียนวิธีหนึ่ง และเป็นวิธีการวางแผนให้แก่ผู้สอนและผู้เรียนว่า การเรียนการสอนในครั้งนี้น่าจะมีทิศทางไปแนวใด เป็นการตั้งเป้าหมายเอาไว้เพื่อกันการหลงทาง สำหรับวิธีการแจ้งจุดประสงค์ให้น่าสนใจนั้น เป็นเทคนิคการสอนของแต่ละคนแต่ไม่จำเป็นต้องใช้เวลามากนัก

3. ทบทวนความรู้เดิมก่อนที่จะสอนเรื่องใหม่ต่อไป ครูควรแน่ใจว่าความรู้เดิมของเด็กมีเพียงพอแล้ว ถ้าความรู้เก่ายังไม่แน่น แต่เด็กต้องรับของใหม่ต่อไปจะทำให้พื้นฐานความรู้ของเด็กคลอนแคลน ซึ่งจะมีผลเสียต่อขั้นตอนการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านทักษะเชาว์ปัญญา วิธีการที่จะทบทวนและซักซ้อมให้ครูเกิดความมั่นใจ อาจทำได้โดยวิธีการซักถาม บอกเล่าหรือโดยการสอนที่เรียกว่า “ทดสอบก่อนสอน”

4. เสนอบทเรียนใหม่โดยใช้สื่อสไลด์ทัศนอุปกรณ์ช่วย เพื่อให้บทเรียนใหม่น่าสนใจ และชวนติดตาม

5. ครูให้แนวความรู้เพื่อเป็นพื้นฐานพอที่นักเรียนจะฝึกปฏิบัติโดยครูควรเลือกวิธีการที่เหมาะสมกับสมรรถภาพของมนุษย์ที่เป็นส่วนหนึ่งของจุดประสงค์ปลายทางของคาบนั้น

6. นักเรียนปฏิบัติ ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือกระทำกิจกรรมในห้องเรียน ให้โอกาสแสดงความคิดเห็นและแสดงออกตามสภาพการณ์ที่เหมาะสม เพื่อให้นักเรียนเหล่านั้นเป็นนักคิด มีความคิดริเริ่ม สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้

7. นักเรียนทราบผลการปฏิบัติ การที่นักเรียนลงมือกระทำกิจกรรมใด ๆ แล้ว ได้ทราบผลทันทีว่าทำลงไปถูกต้องหรือไม่ ย่อมเป็นผลดีต่อนักเรียน ข้อบกพร่องบางอย่าง ถ้าทิ้งไว้นานโดยไม่ปรับปรุงแก้ไข ผู้กระทำก็เกิดความเคยชิน ติดเป็นนิสัยและยากแก่การเปลี่ยนแปลงในภายหลัง ในขั้นนี้ครูอาจเป็นผู้ให้คำติชม หรืออาจให้กลุ่มเพื่อนหรือแม้แต่ตัวนักเรียนเป็นผู้ประเมิน

8. ประเมินผลการเรียนการสอนตามจุดประสงค์ การประเมินผลการเรียนการสอนในแต่ละคาบเป็นสิ่งจำเป็นยิ่ง เพราะเป็นสิ่งที่จะยืนยันให้ผู้สอนทราบว่า การสอนของตนในคาบนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายหรือไม่ วิธีการอาจใช้การสังเกตหรือการทดสอบย่อย เมื่อทราบผลแต่ละคาบพบว่า การเรียน การสอนบรรลุเป้าหมายแล้ว ย่อมเป็นนิมิตหมายที่ดีว่า ถ้าเป็นเช่นนี้ทุก ๆ คาบ ทุก ๆ บทเรียนแล้วการสอนของครูโดยส่วนรวมก็ย่อมจะบรรลุจุดประสงค์ของรายวิชาด้วย

9. เน้นให้นักเรียนเกิดความแม่นยำและสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ คือ การที่ครูสรุปเน้นให้เด็กมีความเข้าใจในสิ่งที่ตนเรียนในคาบนั้นอย่างแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น วิธีการที่ครูจะทำได้ดีคือ อาจยกสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกันกับสิ่งที่เรียนมา ให้นักเรียนลองคิดดูว่าทำได้หรือไม่ ครูอาจให้การบ้าน ให้ทำรายงาน หรือให้หาความรู้เพิ่มเติม นอกเหนือไปจากความรู้ที่ได้เรียนในชั้น

จากลำดับขั้นของเหตุการณ์การสอน เพื่อพัฒนาสมรรถภาพมนุษย์ เมื่อนำมาจัดแผนการสอนสามารถลำดับขั้นตอนได้ดังนี้

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

สร้างความสนใจ คือการให้นักเรียนเกิดความสนใจในบทเรียนเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดแก่ผู้เรียน โดยครูอาจใช้วิธีการเร้าใจ สนทนา หรือใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ

2. ชี้นสอน

2.1 แจกจุดประสงค์โดยบอกให้นักเรียนทราบว่า เมื่อเรียนเนื้อหาจบแล้ว นักเรียนควรจับใจความสำคัญ ดีความ บอกเจตนาผู้แต่ง วิพากษ์วิจารณ์เรื่องที่อ่านได้ ตลอดจนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างมีเหตุผล

2.2 ทบทวนประสบการณ์เดิม เป็นการปูพื้นฐานความรู้สำหรับที่จะเรียนบทเรียนใหม่ เช่น ทบทวนคำศัพท์และโครงสร้างที่เรียนไปแล้ว โดยใช้วิธีสนทนาเพื่อดูความพร้อมของผู้เรียน เป็นต้น

2.3 เสนอบทเรียนใหม่ เป็นการเริ่มกิจกรรมใหม่ของบทเรียนโดยใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ประกอบการพูด อธิบาย และการให้ตัวอย่าง

2.4 ให้แนวการเรียนรู้ เป็นการบอกแนวทางให้ผู้เรียนสามารถกระทำการกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยครูแนะนำวิธีการทำกิจกรรม แหล่งค้นคว้าและถามคำถามเป็นการนำทางให้กับผู้เรียน

2.5 ขั้นการปฏิบัติ คือ การฝึกให้นักเรียนอ่านในใจ สร้างความเข้าใจและฝึกไต่ร่องขณะอ่านด้วยตนเอง

2.6 การแจ้งผลการปฏิบัติ คือการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนด้วยการตรวจสอบแก้ไขการอ่านของนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการฝึกความสามารถในการอ่านต่อไป

2.7 การประเมินผลการปฏิบัติ เป็นการวัดหรือประเมินผลการอ่านของนักเรียนว่าได้ผลตามจุดประสงค์ของบทเรียนนั้นได้หรือไม่เพียงใด ทำได้โดยการทำแบบฝึกหัด การแสดงออกด้วยการพูด ตอบคำถามหรือกิจกรรมที่เหมาะสมอื่น ๆ

3. ขั้นสรุป

ส่งเสริมความแม่นยำ และการถ่ายโอน โดยการสรุปย้ำทบทวนบทเรียนที่ผ่าน มาเพื่อให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่คงทนโดยให้แบบฝึกหัดเสริมหรือมอบหมายงานเพิ่มขึ้น

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

3.1 ความหมายของการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะที่สำคัญในการแสวงหาความรู้ และการดำรงชีวิตประจำวัน นักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญทางด้านการอ่านได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

เสาวลักษณ์ รัตนวิษฐ์ (2536 : 5) กล่าวว่า การอ่านคือการสร้างความหมายจากสัญลักษณ์ โดยผ่านกระบวนการทางความคิดและยังเป็นกระบวนการของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านและผู้เขียนในด้านของความรู้และความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมาย ผู้เขียนย่อมจะพยายามใช้สัญลักษณ์หรือตัวอักษรสื่อความหมาย หรือใช้ข้อมูลที่ตนต้องการสื่อสารแก่ผู้อ่าน และผู้อ่านเองก็ย่อมจะต้องสื่อความหมายจากสัญลักษณ์หรือตัวอักษรที่ผู้เขียนต้องการสื่อความหมายแก่ตน การอ่านเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ถึงสิ่งต่าง ๆ ช่วยให้เราเพิ่มพูนความรู้จากข้อเขียนของผู้อื่น เป็นรากฐานในการเรียนวิชาอื่น ๆ ดังนั้น หลักสูตรจึงเน้นการสร้างสรรค์ให้นักเรียนมีความพร้อมในการอ่าน รักการอ่าน และยังช่วยให้คนพัฒนาความคิดของตนเอง และเป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตในทุก ๆ ด้าน การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถของแต่ละคน ซึ่งเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์

เดอซองค์ (Dechant. 1982 : 5) กล่าวว่า การอ่านเป็นกระบวนการสื่อสารระหว่างผู้อ่านกับความคิดที่ได้จากการอ่าน ซึ่งรวมกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน ผู้เขียนจะมีบทบาทในการอ่าน ถอดความคิดออกมาเป็นตัวอักษร ถ้าไม่มีผู้อ่านการเขียนก็ไม่มี ความหมาย ดังนั้น เขาจึงสรุปคำจำกัดความของการอ่านว่า เป็นปฏิสัมพันธ์ในการถอดรหัส ความหมายของคำจากผู้เขียนให้เข้าถึงจิตใจของผู้อ่านได้

เกรย์ (Gray. 1984 : 35 - 37) กล่าวว่า กระบวนการอ่านประกอบด้วย ทักษะสำคัญหลายอย่าง ดังนี้

1. การรู้จักคำ (Pargeption of the words used) ผู้อ่านจะอ่านหนังสือเข้าใจได้ดีก็ต่อเมื่อมีความสามารถในการอ่านตัวอักษร และเข้าใจความหมายตรงกับผู้เขียน เกรย์ กล่าวว่า การเข้าใจความหมายของคำเป็นทักษะเบื้องต้นของการอ่านทุกประเภท

2. การเข้าใจความคิดของผู้เขียน (Comperhension of the Ideas)

3. การมีปฏิกิริยาโต้ตอบกับความคิดของผู้เขียน (Reagetion of the Ideas) เป็นการประเมินความคิดของผู้เขียนจากเรื่องที่อ่าน ซึ่งผลของการประเมินจะเป็นการเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้

4. ทักษะในการผสมผสานความคิดใหม่กับความคิดเก่าจากเรื่องที่อ่าน (Integration of the Ideas) ซึ่งหมายถึง การรวมความคิดที่ได้รับจากเรื่องที่อ่านกับประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน

ศิริพร ลิ้มตระการ (2537 : 5) ให้ความหมายของการอ่านว่า การอ่าน คือ กระบวนการแห่งความคิดในการรับสารเข้า ในขณะที่อ่าน สมอของผู้อ่านจะต้องคิดตามผู้เขียน หรือตีความข้อความที่อ่านไปด้วยตลอดเวลา

เปลื้อง ณ นคร (2538 : 12) ให้ความหมายว่า การอ่าน หมายถึง การถ่ายทอดความคิดจากหนังสือของผู้ประพันธ์ไปยังผู้อ่านด้วย ผู้ประพันธ์ต้องการให้ผู้อ่านได้ใช้ความคิด ความรู้สึกของตน ถ้าผู้อ่านสามารถตีความของหนังสือได้ และสามารถจับจุดมุ่งหมายของผู้ประพันธ์ได้ก็จะได้ชื่อว่าเป็นผู้อ่านหนังสือ เป็นต้น

มานิตย์ บุญประเสริฐ (2536 : 9) ได้รวบรวมความหมายของการอ่านจากผู้รู้ทั้งทางด้านการศึกษา และจิตวิทยา แล้วนิยามความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่านคือการสื่อความหมายระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน โดยมีข้อเขียนเป็นสื่อกลาง หน้าที่ของผู้อ่านคือ การค้นหาความหมายจากข้อเขียนนั้น ๆ ผู้อ่านจะเข้าใจข้อความที่อ่านได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการคือ ลักษณะของเรื่องที่อ่าน ประสบการณ์ร่วมระหว่างผู้อ่านและผู้เขียน ความสามารถทางด้านภาษา เป็นต้น

แมนมาส ชวลิต (2534 : 232) ให้แนวคิดเกี่ยวกับการอ่านว่า การอ่านคือการใช้ศักยภาพของสมองเพื่อรับรู้ แปลความหมายและความเข้าใจปรากฏการณ์ของข้อมูลข่าวสารเรื่องราว ประสบการณ์ความคิด ความรู้สึก จินตนาการ ตลอดจนสาระอื่น ๆ ซึ่งมีผู้แสดงออกโดยสัญลักษณ์ที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น เพื่อสื่อสารการอ่าน เป็นทักษะพื้นฐานที่ต้องเรียนเช่นเดียวกับทักษะพื้นฐานอื่น ๆ การเรียนรู้เท่านั้นยังไม่เพียงพอ หรือพัฒนาระดับความสามารถให้เพิ่มขึ้นอยู่เสมอ ให้สามารถอ่านเนื้อหา ซึ่งยากและซับซ้อนให้เข้าใจและนำมาใช้การได้ ให้เกิดนิสัยรักการอ่าน รู้จักวิเคราะห์ และเลือกสิ่งที่อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ความเข้าใจในการอ่าน

ความเข้าใจในการอ่าน นับเป็นหัวใจสำคัญของการอ่าน เพราะการอ่านออกเสียงเพียงอย่างเดียวนั้น ย่อมไม่เกิดประโยชน์ หากไม่เข้าใจการอ่านเพียงพอ ซึ่งความเข้าใจในการอ่านนั้นต้องอาศัยความสามารถในด้านต่าง ๆ หลาย ๆ ด้านประกอบกัน ดังนี้

1. ความเข้าใจในความหมายของศัพท์
2. การเรียงลำดับเหตุการณ์ได้
3. การจับใจความสำคัญของข้อความที่อ่าน
4. การสังเกตความสำคัญของข้อความที่อ่าน
5. การสรุปความและการคาดการณ์ล่วงหน้า

3.3 ความหมายของความเข้าใจในการอ่าน

สุกัญญา เศรษฐรังสรรค์ (2533 : 17) กล่าวว่า ความเข้าใจในการอ่าน คือความสามารถในการเข้าใจคำ วลี ประโยค อนุเจต ตลอดจนเรื่องราวทั้งหมดที่ผู้อ่านสามารถจับใจความสำคัญและรายละเอียดของเรื่องได้ เรียงลำดับความและสรุปความได้จากสิ่งที่ผู้เขียนสื่อความหมายผ่านสื่อที่เป็นตัวเขียน สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้อ่านมีความเข้าใจในการอ่านได้นั้น ครูผู้สอนต้องแสวงหาแนวทางที่ดีในการฝึกการอ่านให้กับนักเรียน

สมุทร เข็นเขาวนิช และอำนาจ บุญศิริวิบูลย์ (2539 : 16) กล่าวถึงความเข้าใจในการอ่าน หมายถึง ความสามารถ ดังนี้

1. จับใจความสำคัญ ๆ ได้ ระบุนหรือแยกแยะประเด็นหลัก ออกจากประเด็นที่ไม่จำเป็น หรือสำคัญเกี่ยวข้องมากนักได้
2. ตีความเกี่ยวกับเรื่องราว หรือข้อคิดเห็นที่อ่านมาแล้วได้ว่า มีนัยสำคัญหรือลึกซึ้งมากน้อยขึ้นขนาดไหนเพียงใด
3. ลงสรุปลงความคิดเห็นจากสิ่งที่ได้อ่านมาแล้วได้อย่างถูกต้อง มีเหตุผลและน่าเชื่อถือ
4. ใช้วิจารณ์ญาณของตนพิจารณาไตร่ตรองข้อสรุป หรือการอ้างอิงต่าง ๆ ของผู้เขียนได้อย่างถูกต้องและเป็นระบบไม่สับสน
5. ถ่ายโอน หรือประสมประสานความรู้ที่ได้จากการอ่านกับประสบการณ์อื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสมตามกาลและเทศะ

จอห์นสตัน (Johnston. 1983) สรุปว่า ความเข้าใจในการอ่าน คือ การสร้างความหมายจากสิ่งที่อ่าน ซึ่งต้องอาศัยโครงสร้างของความรู้เดิม ตัวชี้แนะภายในบทอ่าน และกลวิธีต่าง ๆ เข้าช่วย ผู้เขียนจึงจะสามารถสร้างความหมายนั้นได้ตรงตามจุดประสงค์ของผู้เขียน

คาร์ (Car. 1983 : 27) ให้ความหมายความเข้าใจในการอ่านว่า เป็นการตีความเรื่องที่อ่านจากประสบการณ์ของผู้อ่าน โดยใช้ความรู้เดิมในการตีความและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

คาร์เรลล์ (Carrell. 1986 : 251) อธิบายว่า ความเข้าใจในการอ่าน คือ ความเข้าใจในประโยคหรืออนุเจต โดยเฉพาะความเข้าใจรูปแบบการเรียบเรียงเรื่อง หรือโครงสร้างของข้อเขียนหรือสรุปในความหมายกว้างได้ว่า ความเข้าใจในการอ่านคือ การรับรู้ข้อมูลหรือข่าวสารจากงานเขียน

สมิธ (Smith. 1988 : 175) สรุปได้ว่า ความเข้าใจในการอ่านคือการที่ผู้อ่านสามารถรับเอาความหมายที่ผู้เขียนตั้งใจใส่ไว้ในตัวอักษรได้ตรงตามที่ผู้เขียนต้องการ

กู๊ดแมน (Goodman. 1989 : 209) อธิบายว่า ความเข้าใจในการอ่าน คือ การสื่อสารระหว่างผู้อ่านกับผู้เขียน โดยอาศัยมโนภาพและประสบการณ์เดิมของผู้อ่านในการเรียนรู้ความหมายโดยรวมของภาษา ซึ่งผู้เขียนพยายามสื่อสารให้ผู้อ่านสามารถคาดเดาเหตุการณ์ได้เพื่อประมวลความคิดกับความหมายของภาษาจนสามารถสื่อสารเป็นภาษาพูดและภาษาเขียนได้

มิลเลอร์ (Miller. 1990) สรุปถึงความเข้าใจในการอ่านว่า เป็นการรับเอาความหมายจากสิ่งที่อ่านได้ โดยผ่านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้เดิมกับเรื่องที่อ่าน

จากความหมายของความเข้าใจในการอ่านข้างต้น สรุปได้ว่า ความเข้าใจในการอ่านเป็นเรื่องสำคัญที่สุดในกระบวนการอ่าน ผู้อ่านต้องอาศัยความรู้ ความสามารถทางภาษาที่มีอยู่รวมทั้งประสบการณ์และความคิดของผู้อ่านรวมกัน เพื่อทำความเข้าใจและตีความข้อความหรือข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้อ่าน สามารถเข้าใจวัตถุประสงค์และความคิดที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อสารแก่ผู้อ่านได้ถูกต้อง

3.4 ลักษณะของความเข้าใจในการอ่าน

ความเข้าใจในการอ่าน เป็นองค์ประกอบหนึ่งของกระบวนการอ่านที่มีความสำคัญมาก การที่จะอธิบายการอ่านให้เข้าใจโดยตรงนั้น ยังไม่สามารถอธิบายได้ชัดเจนนอกจากจะสังเกตพฤติกรรมที่แสดงถึงความเข้าใจ เช่น การตอบคำถาม ดังนั้น นิยามความหมายของความเข้าใจในการอ่าน ที่จะทำให้อ่านเข้าใจเนื้อเรื่อง ซึ่งบอนด์ และทิงเกอร์ (Bond and Tinker. 1957 : 235) กล่าวว่า ความเข้าใจในการอ่านต้องอาศัยพื้นฐานความเข้าใจตั้งแต่สิ่งย่อยไปจนถึงความเข้าใจโดยรวมพื้นฐานเหล่านี้ ได้กล่าวถึงความสามารถในการอ่านที่ต้องอาศัยพื้นฐานเหล่านี้ ได้แก่

1. ความเข้าใจความหมายของคำ
2. ความเข้าใจความหมายของกลุ่มคำ
3. ความเข้าใจประโยค
4. ความเข้าใจอนุเจต
5. ความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างอนุเจต

ชวาล แพรัตกุล (2520 : 25) ได้ให้ความหมายของความเข้าใจในด้านคุณสมบัติของผู้อ่านที่มีประสิทธิภาพ โดยกล่าวว่า ความเข้าใจในการอ่านเป็นความสามารถผสมผสานและขยายความรู้ ความจำให้ไกลออกไปอย่างสมเหตุสมผล ซึ่งประกอบด้วยคุณสมบัติ 4 ประการคือ

1. รู้ความหมายและรายละเอียดย่อย ๆ ของเรื่องนั้นมาก่อนแล้ว
2. รู้ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างชั้นความรู้ย่อย ๆ เหล่านั้น
3. สามารถอธิบายชี้แจงสิ่งเหล่านั้นให้ผู้อื่นทราบได้ด้วยภาษาของตนเอง
4. สามารถตอบและอธิบายสิ่งใดที่มีสภาพทำนองเดียวกับที่เคยรู้มาแล้วได้

ในเรื่องของพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเข้าใจนั้น ผู้เชี่ยวชาญด้านการอ่านมักจะเทียบเคียงจากระบบ จำแนกจุดมุ่งหมายทางการศึกษา (Taxonomy of Education Objective) ของบลูม ศิริรัตน์ นิละคุปต์ (2526) ทั้ง 6 ชั้นคือ ความรู้ ความเข้าใจ การประยุกต์ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมิน โดยเฉพาะชั้นความเข้าใจประกอบด้วยพฤติกรรม 3 แบบคือ

1. การแปลความคือ ความสามารถแปลความหมายของสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏโดยตรงหรือความหมายโดยนัยได้
2. การตีความ คือ ความเข้าใจ ความคิดที่ผู้เขียนไม่ได้บอกไว้อย่างชัดเจน หรือมีความหมาย โดยนัยออกมาเป็นความคิดของตนเอง
3. การขยายความ คือ ความสามารถขยายความของเรื่องให้ไกลไปจากสภาพข้อเท็จจริงเดิม

เวนไรท์ (Wainwright. 1972 : 178) ได้กล่าวถึง ลักษณะของผู้ที่มีความเข้าใจสิ่งที่ตนอ่านดังนี้

1. สามารถเก็บใจความสำคัญและระลึกถึงได้เมื่อต้องการ
2. สามารถเลือกอ่านหัวข้อ หรือใจความสำคัญในเนื้อเรื่องได้
3. สามารถตีความหมาย ใจความและแนวคิดของเรื่องที่อ่านได้
4. สามารถสรุปเรื่องราวและสาระต่าง ๆ จากเรื่องที่อ่านได้
5. สามารถสรุปและประเมินค่าเนื้อเรื่องที่ตนอ่านได้
6. สามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับจากการอ่านกับประสบการณ์เดิมได้

ลักษณะและคุณสมบัติของพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเข้าใจในการอ่านที่กล่าวมานี้ แสดงให้เห็นว่า ลักษณะของผู้ที่มีความเข้าใจในการอ่านนั้นจะต้องมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการแปลความ ตีความ ขยายความ และผสมผสานความรู้ใหม่ให้เข้ากับความรู้อันเดิม ตลอดจนสามารถสรุปและประเมินค่าเรื่องที่ตนอ่านได้

3.5 องค์ประกอบของความเข้าใจในการอ่าน

ความเข้าใจในการอ่านนี้ถือเป็นหัวใจของการอ่าน การที่ผู้อ่านจะเกิดความเข้าใจได้มากน้อยเพียงใดนั้น วูล์ฟอล์ก (Woolfolk. 1990 : 320) ให้ความเห็นว่าองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในสิ่งที่อ่านนั้นคือ การให้ผู้อ่านตระหนักถึงกลวิธีที่ต้องใช้ในการทำความเข้าใจกับสิ่งที่อ่าน ซึ่งได้แก่

1. การอ่านเอาความหมายโดยรวมของบทอ่าน
2. การใช้อัตราเร็วในการอ่านให้เหมาะกับบทอ่าน
3. การรู้จักจับใจความสำคัญของบทอ่าน
4. การใช้ความรู้เกี่ยวกับคำเชื่อมประโยคต่าง ๆ
5. การนำความรู้เดิมมาใช้
6. การตีความจากบริบท
7. การใช้ความรู้เกี่ยวกับกลวิธีต่าง ๆ มาช่วยทำความเข้าใจกับสิ่งที่อ่าน

วิลเลียม (Williams. 1984 : 3 - 7) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่จะช่วยให้การอ่านมีประสิทธิภาพว่าประกอบด้วย

1. ความรู้ในระบบการเขียน ด้านการสะกดคำและการอ่านออกเสียง
2. ความรู้ในเรื่องภาษา หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบของคำ การเรียบเรียงคำ โครงสร้างและไวยากรณ์ของภาษา
3. ความสามารถในการตีความ หมายถึง ความเข้าใจจุดประสงค์ของข้อความ รู้วิธีการเรียบเรียงประโยคเป็นข้อความที่ต่อเนื่องกัน และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างประโยค

4. ความรู้รอบตัวทั่วไป ได้แก่ ลักษณะของข้อเขียน วัฒนธรรม เหตุการณ์ปัจจุบัน ตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ

5. เหตุผลในการอ่านและวิธีการอ่าน ผู้อ่านแต่ละคนมีเหตุผลและความต้องการในการอ่านแตกต่างกัน ซึ่งจะมีผลต่อการเลือกวิธีการอ่าน ดังนั้น เมื่อต้องการอ่านผู้อ่านต้องทราบว่ตนเองกำลังอ่านอะไร อ่านไปเพื่ออะไร และจะเลือกวิธีอ่านอย่างไรให้เหมาะสม

กู๊ดแมน (Goodman. 1971 : 178) ได้ให้ทัศนะว่าขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการคือ

1. ความรู้ทางภาษา (Linguistic Knowledge) ผู้อ่านจะเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับตัวอักษรและความหมายของคำก่อนในระยะแรก จนกระทั่งเมื่อผู้อ่านมีประสบการณ์ในการอ่านมากขึ้น ก็จะสามารถอ่านเพื่อความเข้าใจได้มากขึ้น

2. ประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่อ่าน (Schema) ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาและความรู้เดิมที่ผู้อ่านมีอยู่

3. ความสมบูรณ์ของเนื้อเรื่องหรืองานเขียนนั้น (Conceptual or Semantic) หากเนื้อเรื่องที่อ่านขาดความสมบูรณ์ ผู้อ่านจะไม่เข้าใจ ยกเว้นในกรณีที่ผู้อ่านมีพื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านมาก่อน

4. ความสามารถในการวิเคราะห์งานเขียน (Text Schema) งานเขียนแต่ละชิ้นมีลักษณะโครงสร้างแตกต่างกัน และสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อ ตลอดจนวัฒนธรรมของผู้เขียนด้วย ถ้าหากงานเขียนนั้นเสนอเรื่องราวที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมและประสบการณ์เดิมของผู้อ่านแล้ว การอ่านจะไม่ประสบผลสำเร็จ

เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย (2536 : 24 - 25) กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญของความเข้าใจในการอ่านมี 3 ประการดังนี้

1. ประสบการณ์เดิม หรือความรู้เดิม (Schema) ของผู้อ่าน ประสบการณ์เดิมหรือความรู้เดิม เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ผู้อ่านมีความสามารถแตกต่างกันได้ เนื่องจากความคิดรวบยอดของผู้ที่มีประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านจะช่วยให้เกิดความเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ง่ายและเร็วขึ้น

2. อภิปัญญา (Meta-Cognition) ความสามารถของผู้อ่านในการเข้าใจกระบวนการคิดของตนในการตีความและแก้ปัญหาต่าง ๆ จะช่วยให้ความเข้าใจในการอ่านดีขึ้น เนื่องจากสามารถใช้ความคิดของตนเองจากประสบการณ์มาใช้ในการจับใจความ แปลความ ตีความ และขยายความได้ กลวิธีการใช้อภิปัญญามีหลายวิธีด้วยกันที่สำคัญคือ การเดาความ เพื่อแก้ปัญหาความไม่เข้าใจที่ตนประสบในขณะที่อ่านเนื้อความต่าง ๆ ประสบการณ์ของการใช้กลวิธีต่าง ๆ ด้วยตนเองของผู้เรียนในการเดาความ และการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเองของผู้เรียนจะช่วยให้เข้าใจการอ่านดีขึ้น เช่น ผู้อ่านใช้บริบทเดาคำศัพท์ที่ตนไม่เข้าใจว่ามีความหมายว่าอย่างไร เป็นต้น นอกจากนี้วิธีการที่แต่ละคนใช้ในการเดา การแก้ปัญหาเพื่อหาคำตอบหรือข้อมูลจากการอ่าน

ความเข้าใจตนเองในกระบวนการที่ใช้อันเกิดจากประสบการณ์ในแต่ละคน ย่อมเป็นประโยชน์ต่อความสามารถในการอ่านของแต่ละคนได้

3. โครงสร้างของเนื้อความ (Text Structure) ผู้เขียนทุกคนย่อมมีแนวทางในการสื่อความของตนโดยเฉพาะร่างโครงการเขียนของเขา ซึ่งย่อมมีจุดประสงค์ในการสื่อความที่แตกต่างกัน โครงสร้างเนื้อความจึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะช่วยให้เราเข้าใจเนื้อความในการอ่านได้ดี หากเราเข้าใจการวิเคราะห์โครงสร้างของการเขียนในเนื้อความนั้น ๆ และทราบจุดมุ่งหมายของผู้เขียนได้ กระบวนการทางความคิดย่อมจะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพในการจับใจความสำคัญ แปลความ ตีความ และขยายความในการอ่าน

ฮอฟเนอร์ (Hafner. 1974 : 85) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบสำคัญต่อความเข้าใจในการอ่านดังนี้

1. สถิติปัญญา คือ เด็กที่มีความสามารถทางสติปัญญาปกติหรือค่อนข้างสูง จะมีสัมฤทธิ์ผลในการอ่านสูงกว่าเด็กที่มีสติปัญญาต่ำ
2. ประสบการณ์เดิม หมายถึง ผู้อ่านที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับ เรื่องที่ตนอ่านจะช่วยให้เข้าใจเรื่องที่อ่านได้ดียิ่งขึ้น
3. เจตคติที่มีต่อเรื่องที่อ่าน คือ การที่ผู้อ่านมีอคติต่อบุคคล ความคิดหรือเรื่องที่ อ่าน ย่อมทำให้การประเมินเรื่องที่อ่านผิดพลาดไปได้

กล่าวโดยสรุปแล้วความเข้าใจในการอ่านขึ้นอยู่กับตัวผู้อ่าน ได้แก่ สถิติปัญญา ประสบการณ์ รวมทั้งสภาพแวดล้อม เจตคติต่อเรื่องที่อ่าน การใช้กลวิธีการอ่าน และยังเกี่ยวกับความสมบูรณ์ของเนื้อหา ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้มีความสำคัญจะทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน

3.6 ระดับความเข้าใจในการอ่าน

เมื่อพิจารณาถึงทักษะต่าง ๆ ในการอ่านเพื่อให้เกิดความเข้าใจตามที่นักการศึกษาและผู้สนใจเรื่องการสอนได้กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า การอ่านเพื่อความเข้าใจนั้นต้องอาศัยทักษะพื้นฐานหลายประการ เพื่อที่จะพัฒนาขึ้นมาเป็นความเข้าใจในการอ่านระดับต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องนี้ มีผู้จำแนกระดับความเข้าใจในการอ่านไว้หลายระดับแตกต่างกันไป ดังนี้

ชวาล แพรัตกุล (2520 : 26) กล่าวถึงความเข้าใจในการอ่านว่าจะต้องมี 3 ระดับดังนี้

1. การแปลความ คือ สามารถแปลความหมายของข้อความหรือภาพใด ๆ ตามท้องเรื่องได้อย่างถูกต้อง แต่ไม่ใช้การแปลค่านั้นออกมาตรง ๆ อย่างแปลคำศัพท์ในพจนานุกรม แต่จะต้องแปลตามลักษณะและนัยของเรื่องราว นั้น ซึ่งเป็นความหมายที่ถูกต้องและใช้ได้ดีสำหรับเรื่องราว นั้น ๆ โดยเฉพาะ

2. การตีความ คือ สามารถจับความสัมพันธ์ระหว่างชิ้นส่วนย่อย ๆ ของเรื่องนั้นจนสามารถนำมากล่าวเป็นอีกนัยหนึ่งได้

3. การขยายความ คือ สามารถขยายความหมายของนัยของเรื่องนั้นให้กว้างไกลไปจากสภาพข้อเท็จจริงเดิมได้ ซึ่งเป็นคำถามขั้นสูงสุดของความเข้าใจ

เบอร์มิสเตอร์ (Burmeister. 1974 : 210) ได้นำเอาความคิดของบลูม (Bloom) มาดัดแปลง โดยแบ่งระดับความสามารถด้านการอ่านเป็น 7 ระดับคือ

1. ระดับความจำคือ การที่ผู้อ่านสามารถจำในสิ่งที่ผู้เขียนเขียนไว้ ซึ่งจะเป็นการจำในเรื่องเกี่ยวกับข้อเท็จจริง วันที่ คำจำกัดความ ใจความสำคัญของเรื่องและลำดับเหตุการณ์ในเรื่องที่อ่าน

2. ระดับแปลความหมาย คือ การนำเอาข้อความหรือเรื่องราวที่อ่านไปแปลรูปอื่น เช่น การแปลภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่ง การถอดความจากคำจำกัดความ การแปลข้อความที่เป็นแผนภูมิ เป็นต้น

3. ระดับการตีความ คือ การที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนไม่ได้เขียนไว้ เช่น เมื่อได้เหตุมาแล้วสามารถหาผลได้ สามารถทำนายเหตุการณ์ต่อไปได้ จับใจความสำคัญของเรื่องได้หรือสรุปความจากสิ่งที่กล่าวโดยทั่วไป เป็นต้น

4. ระดับประยุกต์คือ ผู้อ่านสามารถที่จะเข้าใจหลักการและประสบความสำเร็จในการนำประโยชน์จากสิ่งที่อ่านไปประยุกต์ใช้

5. ระดับวิเคราะห์คือ การที่ผู้อ่านสามารถแยกแยะส่วนประกอบย่อย ๆ ที่มาประกอบกันเข้าเป็นส่วนใหญ่ เช่น การวิเคราะห์บทประพันธ์ การตรวจสอบการให้เหตุผลผิด ๆ และการลงความเห็นในสิ่งที่อ่าน เป็นต้น

6. ระดับสังเคราะห์คือ การที่ผู้อ่านสามารถนำความคิดจากที่ต่าง ๆ มาเรียบเรียงใหม่

7. ระดับประเมินผลคือ การที่ผู้อ่านสามารถวางเกณฑ์และตัดสินเรื่องที่อ่านตามมาตรฐานที่ตั้งไว้ได้

สนิท ตั้งทวี (2536 : 10) แบ่งระดับความเข้าใจหรือความสามารถในการอ่านเป็น 3 ระดับดังนี้

1. การอ่านเอาเรื่อง (Literal Reading) การอ่านในระดับนี้เป็นการอ่านออกอ่านได้อ่านแล้วรู้เรื่องราวเรื่องอะไร เป็นอย่างไร เกี่ยวข้องกับใคร ในการอ่านแบบนี้ ผู้อ่านใช้ความสามารถด้านความจำเป็นใหญ่

2. การอ่านตีความ (Interpretive Reading) คือ อ่านแล้วแปลความ ตีความ ขยายความ ผู้อ่านต้องใช้ความสามารถนอกเหนือไปจากการอ่านเอาเรื่อง คือ จำเรื่อง แปลความ ตีความและขยายความได้ เป็นการอ่านที่มีระดับสูงกว่าการอ่านเอาเรื่อง

3. การอ่านขั้นวิจารณ์ (Critical Reading) การอ่านระดับนี้ต้องใช้ความสามารถของสติปัญญาขั้นสูงสุด โดยอาศัยการอ่านระดับการอ่านเอาเรื่อง ใช้การแปลความเป็นพื้นฐาน อาศัยประสบการณ์ของผู้อ่าน นำเอาความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่ามาช่วยในการตัดสินใจ และวินิจฉัยเรื่องหรือข้อความที่อ่าน

อุทัย ภิรมย์ริน (2533 : 1 - 13) กล่าวถึง ระดับความเข้าใจในการอ่านระดับมัธยมศึกษาไว้ดังนี้

1. การรับรู้ค่าและความเข้าใจความหมายของคำในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งต้องอาศัยบริบท โครงสร้างของคำ การพบเห็นคำต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันและการค้นคว้าจากพจนานุกรม

2. การอ่านเพื่อจับใจความ การทำความเข้าใจเรื่องที่อ่านจากประโยคข้อความหรือย่อหน้า ต้องอาศัยการวิเคราะห์โครงสร้างประโยค ข้อความ ย่อหน้าหรือเรื่องนั้น ๆ จึงจะเข้าใจความหมายจากตัวหนังสือ การอ่านประเภทนี้เป็นการอ่านเพื่อมุ่งจับใจความทั่วไป ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

2.1 ใจความสำคัญหรือใจความหลัก หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวกับใครทำอะไร ที่ไหน หมายความว่าอย่างไร เป็นต้น

2.2 ใจความรอง หมายถึง รายละเอียดที่เป็นข้อมูลสนับสนุนใจความหลักให้ชัดเจนขึ้น อาจจะเป็นตัวอย่างเหตุผลและสถานการณ์ต่าง ๆ

3. การอ่านเพื่อตีความ เป็นการทำความเข้าใจในระดับสูงกว่าการอ่านจับใจความ เพราะต้องอาศัยการสัมพันธ์ของใจความหลักกับใจความรอง และสิ่งอ้างอิงอื่น ๆ ทำให้เกิดอนุมานความหมายในภาษาทั่วไปเรียกว่า ความหมายโดยนัย เช่น

3.1 การอนุมานหรือสรุปความจากเรื่องที่อ่าน

3.2 การทำนายเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่จะเกิดขึ้น

3.3 การคัดเลือกและการจัดรวม

4. การอ่านเพื่อขยายความ เป็นการทำความเข้าใจในระดับสูงกว่า แต่เป็นทักษะกลุ่มเกี่ยวกับการตีความ คือ การนำข้อมูลจากการจับใจความไปใช้ในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกัน ผู้อ่านต้องใช้เหตุผลในเชิงเปรียบเทียบ และอนุมานจากข้อมูลเดิมถึงความเป็นไปได้ของเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ

5. การอ่านเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์ เป็นการอ่านเพื่อเลือกและประเมิน ซึ่งประกอบด้วย ทักษะย่อยต่อไปนี้

5.1 การแยกข้อเท็จจริงข้อคิดเห็นออกจากข้อความที่อ่าน

5.2 การประเมินความเชื่อถือได้ของข้อมูล

5.3 การแสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งที่อ่าน ซึ่งประกอบด้วยการใช้ปัญญาและอารมณ์หรือความประทับใจจากข้อความที่อ่าน

ในการสอนอ่าน ระดับความเข้าใจมีส่วนช่วยในการกำหนดขอบข่ายหรือวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งจะต้องพิจารณาองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น ความเหมาะสมของตัวผู้เรียน ได้แก่ วัย ระดับชั้น ความรู้พื้นฐาน ตลอดจนความสามารถในการอ่าน ซึ่งจากความคิดเห็นของนักศึกษาดังกล่าวสรุปได้ว่า ระดับความเข้าใจในการอ่านแบ่งออกได้ 3 ระดับด้วยกัน ได้แก่ ระดับต้น คือความเข้าใจในสิ่งที่ผู้เขียนเขียนไว้ ระดับปานกลาง คือ สามารถตีความจากเรื่องที่อ่านได้ และระดับสูง คือสามารถประเมินเรื่องที่อ่านได้ ดังนั้น ในการอ่านจึงควรสนับสนุนให้ผู้อ่านได้ฝึกทักษะการอ่านตามลำดับ

3.7 กระบวนการอ่าน

บรรเทา กิตติศักดิ์ (2526 : 214) ศรีวิไล ดอกจันทร์ (2528 : 148 - 54) ถนอมวงศ์ ล้ายอดมรรคผล (2529 : 40) ต่างมีความเห็นพ้องกันว่า กระบวนการอ่านมีขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้นตอน ได้แก่ การรู้จักคำ การเข้าใจความหมาย การมีปฏิริยาต่อสาร และการรวบรวมความคิด

ขั้นที่ 1 การรู้จักคำ เป็นกระบวนการอ่านขั้นแรกที่เกิดขึ้นเมื่อผู้อ่านรู้จักคำและรับรู้ความหมายของคำนั้น โดยทั่วไปการอ่านข้อความจะเป็นกลุ่มคำ เป็นวลี ประโยค ข้อความ หรือเรื่องราว การอ่านออกเสียง หากผู้อ่านสามารถแปลรหัสตัวอักษรออกมาเป็นเสียงได้ถูกต้อง การรู้จักคำมากก็ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวได้มากขึ้น แม้ว่าจะมีคำบางคำที่ไม่รู้ความหมายมาก่อนคำอื่น ๆ ที่แวดล้อมคำนั้น จะช่วยให้ใจความหมายของคำนั้นได้ เป็นการรู้จักคำโดยอาศัยเนื้อความที่แวดล้อม เรียกว่า การอ่านโดยอาศัยบริบท

ขั้นที่ 2 การเข้าใจความหมายของสาร เป็นกระบวนการรับสาร ซึ่งแสดงจากถ้อยคำ วลี ประโยค ข้อความ เรื่องราว ตลอดจนพื้นฐานความรู้และประสบการณ์การอ่าน แต่ละคนอาจจะเข้าใจสารไม่ตรงกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การตีความ ความหมายของสารในคำคำเดียวกัน อาจมีความหมายนัยเดียวหรือหลายนัยสำหรับคนหนึ่ง และอาจมีความหมายต่างกันโดยสิ้นเชิงสำหรับอีกคนหนึ่ง คำบางคำยังมีความหมายที่ขึ้นอยู่กับบริบทและเป็นสารที่แสดงให้เห็นถึงอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ตลอดจนเจตนาของผู้เขียนอีกด้วย ดังนั้น การทำความเข้าใจความหมายของสารของคำ ข้อความหรือเรื่องราวจึงมีความสำคัญในกระบวนการอ่าน

ขั้นที่ 3 การมีปฏิริยาต่อสาร เป็นกระบวนการรับสารที่เกิดขึ้นเมื่ออ่าน แล้ว “คิด” คล้อยตามหรือขัดแย้ง หรือแยกแยะข้อมูลและเปรียบเทียบว่า ส่วนใดเหมาะหรือตรงกับ ความหมายที่แท้จริงของเรื่องที่อ่าน การคิดในลักษณะเช่นนี้คือการมีปฏิริยาต่อสาร ซึ่งมีทั้งด้านอารมณ์และความคิด ผู้อ่านจะใช้วิจารณญาณตัดสินสารที่รับมาได้โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ทั้งในชีวิตและจากการอ่าน ที่สะสมมาแต่เดิม เช่น ข้อความเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคม หรือเกี่ยวกับภาษาหรือวิชาการ ผู้อ่านที่สามารถอ่านเข้าใจและมีปฏิริยาต่อสารได้ จะต้องมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องนั้น ถ้าขาดความรู้จะอ่านรู้เรื่องแต่ไม่สามารถตัดสินได้ว่าสารสำคัญ

คืออะไร ตอนใดเป็นข้อเท็จจริง หรือเป็นข้อคิดเห็น ซึ่งจะทำให้ไม่สามารถสรุปความคิดและแก้ปัญหาได้

ขั้นที่ 4 การรวบรวมความคิด เป็นขั้นตอนการตัดสินใจหรือประเมินได้ว่าผู้อ่านอ่านแล้วเข้าใจมากน้อยเพียงใด สามารถที่จะสรุปรวบรวมความรู้ความคิดจากเรื่องที่ทำมา ประสมประสานความรู้ ความคิดและประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน นอกจากนี้ ยังมีขั้นตอนการอ่านที่ทำให้ผู้อ่านได้เปรียบเทียบสิ่งใหม่กับสิ่งเก่า แล้วเลือกรับหรือจดจำตามที่ต้องการ ความรู้ และความคิดที่ประสมประสานกันนี้ จะทำให้เกิดความเข้าใจใหม่ๆ หรือทัศนคติใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในกระบวนการอ่านขั้นสุดท้าย

ประเทิน มหาพันธ์ (2530 : 25) กล่าวถึง กระบวนการอ่านว่าประกอบด้วย กระบวนการ 2 กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการทางกาย เมื่อร่างกายตอบสนองต่อสัญลักษณ์ที่สายตามองเห็น ซึ่งประกอบด้วยทักษะแห่งการเคลื่อนไหวด้านต่าง ๆ มีการเคลื่อนไหวของสายตา เป็นต้น แล้วส่งผ่านข้อมูลที่ได้รับไปยังสมอง กระบวนการทางสมองจะรับความหมายต่าง ๆ ของสัญลักษณ์ที่ได้รับ การรับรู้และแปลความหมายในขณะที่สายตากวาดไปอย่างมีจังหวะตามเส้นบรรทัดของตัวอักษร ผัสสะต่าง ๆ จะรับรู้และสมองก็จะแปลความหมายในทันที

ลาวิน (Irwin. 1986 : 110 - 119) ได้กล่าวถึง การอ่านเพื่อให้เกิดความเข้าใจนั้น ผู้อ่านจะต้องมีความรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้ด้านศัพท์ ไวยากรณ์ ประสบการณ์เดิม รูปแบบของข้อเขียน มโนทัศน์ และอื่นๆ ในขณะที่ผู้อ่านทำการอ่านก็จะนำความรู้เหล่านั้นมาสร้างเป็นความเข้าใจและสร้างความหมายต่อสิ่งที่อ่าน ความเข้าใจในการอ่านจึงเกิดในรูปของกระบวนการทำให้ผู้อ่านเข้าใจบทอ่านและจากงานวิจัยของผู้เชี่ยวชาญด้านการอ่านหลาย ๆ ท่านว่า กระบวนการความเข้าใจ ประกอบด้วยกระบวนการย่อยๆ ดำเนินไปพร้อมๆ กัน 5 กระบวนการ คือ

1. การประมวลความระดับจุลภาค (Micro Processes) เป็นกระบวนการความเข้าใจลำดับแรกที่ผู้อ่านจะอ่านเฉพาะคำที่สำคัญโดยไม่คำนึงถึงความหมายของคำ แต่จะใช้ความจากบริบทและประโยคเป็นตัวกำหนดความหมายของข้อความทั้งหมด กระบวนการนี้จะประกอบด้วย

1.1 Chunking หมายถึง การอ่านโดยการจัดคำเป็นกลุ่มให้เกิดหน่วยโครงสร้างที่มีความหมาย

1.2 Micro Selection หมายถึง การเลือกใจความสำคัญของประโยค เช่น โคลงเรือเรือโคลงเพราะโคลง อ่านว่า โค-ลง-เรือ-เรือ-โคลง-เพราะ-โค-ลง

2. การประมวลความระดับบูรณาการ (Integrative Processes) เป็นกระบวนการความเข้าใจในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างประโยคต่าง ๆ ผู้อ่านจะต้องมีความสามารถเข้าใจคำสรรพนามที่อ้างถึงในประโยคต่าง ๆ และสามารถตีความเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ผู้เขียนได้เขียนอธิบายไว้ กระบวนการนี้จะประกอบด้วย

2.1 Understanding Anaphora หมายถึง ความเข้าใจในคำสรรพนาม เช่น เขาเจ้าหล่อน เจ้าสัตว์ร้ายตัวนั้น ฯลฯ เป็นคำซึ่งใช้แทนคำที่กล่าวมาแล้ว

2.2 Understanding Connectives หมายถึง ความเข้าใจคำเชื่อมที่ใช้ในการเชื่อมประโยคต่าง ๆ เช่น เพราะว่า ดังนั้น จึง ฯลฯ

2.3 Slot Filling Inferences หมายถึง ความสามารถในการอนุมานความโดยอาศัยความรู้เดิม เช่น สรุปลิงที่ขาดหายไปจากสิ่งที่มีอยู่

3. การประมวลความระดับมหภาค (Macro Processes) เป็นกระบวนการอ่านความเข้าใจในเรื่องรูปแบบโครงสร้างของข้อเขียน ใจความหลักในข้อเขียนที่เรียบเรียงอย่างมีหลักเกณฑ์ สามารถย่อเรื่องราวที่อ่านได้ กระบวนการนี้ประกอบด้วย

3.1 Organizing หมายถึง วิธีการเขียนเรียบเรียงเรื่องราวที่ผู้เขียนใช้เขียน ซึ่งแบ่งออกเป็นสองรูปแบบคือ

3.1.1 Story Grammar Knowledge เป็นรูปแบบของข้อเขียนประเภทนิทาน ซึ่งประกอบด้วย Setting, Initiating Event, Internal Response, Attempt, Goal และ Outcome

3.1.2 Understanding Organizational patterns in Expository Material หมายถึง รูปแบบของข้อเขียนประเภทให้ความรู้ ซึ่งผู้อ่านต้องมีความเข้าใจว่ามีอยู่ 5 ประเภทคือ ข้อเขียนเชิงบรรยาย ข้อเขียนชนิดให้รายละเอียด ข้อเขียนเชิงเหตุผล ข้อเขียนเชิงปัญหาและแก้ไข และข้อเขียนเปรียบเทียบ

3.2 Summarizing หมายถึง การสรุปความจากเรื่องที่อ่าน ดังนั้น ผู้เขียนจึงจะต้องมีความรู้ในการเลือกใจความสำคัญของเรื่อง (Macro Selection) มีการตัดคำ (Deletion) ที่ไม่จำเป็นออก สร้างประโยคใจความหลักขึ้นมาใหม่ (Invention) แม้ว่าใจความสำคัญนั้นจะไม่ได้กล่าวไว้ในเนื้อเรื่องที่อ่านก็ตาม และสามารถใช้คำง่าย ๆ มาแทนคำเฉพาะได้ (Super Ordination)

4. การประมวลความอย่างละเอียด (Elaborative Processes) เป็นกระบวนการความเข้าใจที่ผู้อ่านอนุมานความ เดาความ สร้างจินตภาพ มีความรู้สึกละเอียดของเรื่องที่อ่าน ในทางที่ดี มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินเรื่องที่อ่าน มีการบูรณาการความรู้เดิมกับเรื่องที่อ่านโดยที่ผู้เขียนไม่ได้เขียนบ่งไว้ในข้อเขียน กระบวนการนี้ประกอบด้วย

4.1 Making Prediction การคาดคะเนเรื่องราวล่วงหน้า

4.2 Prior Knowledge Intergration การบูรณาการความรู้เดิมที่ผู้อ่านมีอยู่แล้ว กับความรู้ใหม่ช่วยในการทำความเข้าใจเรื่องที่อ่าน

4.3 Mental Imagery การสร้างจินตภาพในการอ่าน ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพพจน์ของเรื่องที่กำลังอ่านอยู่ และเข้าใจเรื่องที่กำลังอ่านได้ดียิ่งขึ้น

4.4 Higher Level Thinking process เป็นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินคุณค่าในเรื่องที่อ่าน แล้วนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4.5 Affective Responses คือความรู้สึกตอบสนองด้านอารมณ์ต่อเรื่องที่อ่านในทางที่ดี เช่น อาจมีการเลียนแบบตัวละครที่ประทับใจ เป็นต้น

5. การประมวลความแบบอภิปัญญา (Metacognitive Processes) เป็นกระบวนการความเข้าใจที่ผู้อ่านจะมีสติสัมปชัญญะเกิดความตระหนักในความรู้ความเข้าใจที่ตนเองได้จากการอ่านว่าความเข้าใจที่เกิดขึ้นนั้นตนเองได้บรรลุถึงจุดประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ กระบวนการนี้จึงเป็นกระบวนการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์เพื่อควบคุมความเข้าใจของผู้อ่าน กระบวนการนี้ประกอบด้วย

5.1 Comprehension Monitoring เป็นการตรวจสอบความเข้าใจของผู้อ่านว่าเข้าใจบทอ่านหรือไม่ จะแก้ไขอย่างไรถ้าไม่เข้าใจ

5.2 Study Skills เป็นวิธีการศึกษาหาความรู้ซึ่งผู้อ่านนำมาใช้ในการอ่าน

5.3 Adjusting Strategies เป็นยุทธวิธีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการ

กล่าวได้ว่า กระบวนการทั้ง 5 นี้ คือกระบวนการที่ผู้อ่านนำมาใช้ในการอ่านให้เข้าใจบทอ่าน เมื่อเริ่มอ่านผู้อ่านจะอ่านโดยการจับกลุ่มคำที่มีความหมายเป็นกลุ่ม ๆ (Chunking) แล้วก็จะเลือกจำข้อมูลที่มีความสำคัญในแต่ละประโยค (Micro Selection) ผู้อ่านจะทำการอนุมานความจากประโยคชนิดต่าง ๆ โดยใช้ความรู้ด้านไวยากรณ์ในเรื่องของคำเชื่อม คำสรรพนาม เลือกใจความสำคัญ เชื่อมโยงบูรณาการความรู้เดิมกับความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน อนุมานความผู้เขียนไม่ได้เขียนไว้ได้ และเมื่อการอ่านล้นเหลือไม่สามารถเข้าใจบทอ่านได้ผู้อ่านสามารถปรับเปลี่ยนยุทธวิธีในการอ่านนำกระบวนการความเข้าใจดังกล่าวมาใช้ในการทำความเข้าใจได้

กระบวนการอ่านทั้ง 5 นี้จะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กันในสมอง ขณะที่ทำการอ่านแต่ละกระบวนการจะมีผลซึ่งกันและกัน เช่น เมื่อผู้อ่านอ่านเข้าใจแล้วสมองก็จะเรียบเรียงข้อมูลอย่างเป็นระบบ จะทำการย่อเรื่องเพื่อสะดวกในการจำเรื่องราว เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป กระบวนการอ่านเป็นกระบวนการที่อาศัยกลไกการเรียนรู้ เริ่มจากการสัมผัสโดยใช้สายตา การรับภาพ การเข้าใจความหมายโดยใช้ความคิดกับประสบการณ์เดิมมาช่วยแปลความ ต่ายโยงความ และประมวลความในระดับต่าง ๆ เพื่อความเข้าใจในการอ่าน

3.8 กลวิธีการอ่าน

การอ่านจะบรรลุผลได้เร็วขึ้นขึ้นอยู่กับเลือกใช้กลวิธีการอ่านตรงกับจุดมุ่งหมายในการอ่าน เยาวรีย์ ประเสริฐภักดิ์ (2534 : 54) แบ่งไว้ 5 แบบดังนี้

1. การอ่านแบบข้ามคำ (Skimming) ผู้อ่านจะกวาดสายตาอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ได้ใจความคร่าว ๆ ว่า บทอ่านนี้เกี่ยวกับเรื่องอะไร ใจความสำคัญมีอะไรบ้าง ผู้อ่านจะต้องรู้จักคาดคะเนเกี่ยวกับเนื้อเรื่องของบทอ่าน โดยใช้วิธีการอ่านชื่อเรื่อง หัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อย อ่านย่อหน้าแรกและย่อหน้าสุดท้ายของเนื้อหา อ่านประโยคแรกของแต่ละย่อหน้า หรือสังเกตรูปภาพและคำบรรยายใต้ภาพ

2. การอ่านแบบกวาดสายตา (Scanning) ผู้อ่านจะคิดไว้ในใจก่อนอ่านว่าจะค้นหาข้อมูลที่เชื่อว่ามีในบทอ่าน เป็นการอ่านเร็วมุ่งจะเอาเฉพาะสิ่งที่ต้องการ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับตัวเลข ชื่อ คำ วันที่ สถานที่ ดังนั้นครูจำเป็นต้องเลือกบทอ่านที่สมจริง เช่น ข่าวในหนังสือพิมพ์

3. การอ่านแบบเข้ม (Intensive Reading) เป็นการอ่านเพื่อต้องการทราบรายละเอียดของข้อมูล ต้องอาศัยความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในเนื้อหาที่อ่านผู้อ่านจะสามารถวิเคราะห์และตีความได้อย่างถูกต้อง ด้วยเหตุนี้ผู้อ่านจึงต้องอ่านอย่างละเอียดถี่ถ้วนและติดตาม ส่วนใหญ่เป็นการอ่านตำราหรืองานด้านวิชาการ

4. การอ่านเชิงวิเคราะห์ (Critical Reading) เป็นการอ่านระดับสูงคือ ผู้อ่านสามารถที่จะแสดงความคิดเห็นต่อสิ่งที่อ่าน เช่น แสดงเหตุผลประกอบการอ่านว่าเห็นด้วยหรือไม่ การฝึกการอ่านแบบนี้เป็นการเปิดโอกาสให้มีการโต้เถียงหรือการอภิปราย

5. การอ่านเชิงวิจารณ์ (Evaluation Reading) เป็นการอ่านที่ต้องใช้ความคิดไตร่ตรองเพื่อติชม ประเมินสิ่งที่อ่านด้านสำนวนภาษา จุดประสงค์ในการเขียน การกระทำของตัวละคร เป็นการฝึกให้นักเรียนประเมินเรื่องที่อ่านว่าชอบหรือไม่ เพราะอะไร ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอ่านเชิงวิจารณ์ได้แก่ สติปัญญา ภูมิหลังหรือประสบการณ์เดิม และเจตคติต่อเรื่องที่อ่าน

กลวิธีการอ่านตามแนวคิดวิทยาภาษาศาสตร์ (Coddy. 1979 : 7)

1. กลวิธีการอ่านโดยการกวาดสายตาเพื่อหาตัวชี้แนะ (Scanning Strategies) เป็นกลวิธีที่สำคัญที่จะช่วยในการทำนายเหตุการณ์ของเรื่อง

2. กลวิธีในการเลือกตัวชี้แนะ (Selection) ผู้อ่านจะทำนายเหตุการณ์หรือเดาได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับกลวิธีในการเลือกตัวชี้แนะที่สำคัญที่จะช่วยให้การทำนายมีประสิทธิภาพ

3. กลวิธีที่จะยืนยันหรือสนับสนุนสมมติฐาน (Confirmation Strategies) เมื่อทำนายหรือเดาเหตุการณ์แล้ว ก็ต้องมีกลวิธีในการที่จะยืนยันสมมติฐานหรือการเดานั้น เพื่อตรวจสอบว่าเราเข้าใจเรื่องเพียงใด โดยการถามตัวเองว่าเมื่ออ่านเรื่องไปแล้ว สมมติฐานที่ตั้งหรือการเดา การทำนายนั้นได้ความหมายหรือไม่ สมมติฐานนั้นขัดกับโครงสร้างภาษาที่เราเรียนอยู่แล้วหรือไม่ และโครงสร้างทางไวยากรณ์ที่พบหลังจากอ่านไปเรื่อย ๆ เหมือนกับโครงสร้างที่คาดหวังว่าจะพบหรือไม่

4. กลวิธีการแก้ไข (Correction Strategies) เมื่อพบว่าการเดาหรือการทำนายเหตุการณ์ไว้ล่วงหน้าไม่เป็นไปตามนั้นหรือไม่ถูกต้องไม่ได้ความหมาย หลังจากที่ย่านเรื่องต่อไป ก็จะต้องมีวิธีการแก้ไขให้ถูกต้องดังนี้

4.1 ย้อนกลับไปดูใหม่ว่ามีตรงไหนบ้างที่ทำให้เราเข้าใจผิด

4.2 คิดว่าข้อความในหน้านั้น ผู้เขียนต้องการเขียนเกี่ยวกับเรื่องอะไร

4.3 อ่านต่อไป เพื่อหาตัวชี้แนะเพิ่มเติมว่าจะช่วยแก้ไขการเดาได้หรือไม่

กลวิธีการอ่าน เป็นวิธีการอ่านเพื่อช่วยให้การอ่านมีประสิทธิภาพมากขึ้น การใช้กลวิธีการอ่านขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถ ความถนัดและประสบการณ์ของแต่ละคน ซึ่งไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน แต่ถ้ารู้จักเลือกใช้ได้ตรงกับจุดมุ่งหมายของการอ่านและงานเขียนก็จะทำให้การอ่านบรรลุผลเร็วขึ้น กลวิธีการอ่านนี้เป็น ทักษะที่สามารถฝึกหัดให้เกิดความชำนาญได้

3.9 การสอนทักษะการอ่าน

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ได้ระบุจุดมุ่งหมายในการสอนทักษะการอ่านให้แก่นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ดังนี้

นักเรียนสามารถอ่านออกเสียงทั้งร้อยแก้ว ร้อยกรอง และท่องจำบทประพันธ์ที่ชอบ อ่านหนังสือหรืองานเขียนต่าง ๆ ทั้งบันเทิงคดีและสารคดี แล้วจับใจความสำคัญ บอกเจตนาของผู้ส่งสารและวิเคราะห์ วิเคราะห์สิ่งที่อ่าน แสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่อ่านได้ พร้อมทั้งสามารถเลือกอ่านหนังสือได้ตรงตามความต้องการเพื่อการศึกษาและการบันเทิง

การสอนอ่านในอดีตนั้นในระดับประถมศึกษา ครูเน้นเรื่องการอ่านออกเสียงให้ถูกต้องเป็นสำคัญ ดังนั้น ความเข้าใจในการอ่านจึงไม่ได้รับการเน้นเท่าที่ควร การสร้างความเข้าใจในการอ่าน เป็นทักษะที่ต้องการการฝึกฝน ซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของครูผู้สอนที่จะฝึกและชี้แนะให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการอ่านให้เกิดประสิทธิภาพ สามารถใช้ประโยชน์จากการอ่านได้ (พรรณี บุญประกอบ. 2533 : 29)

สุจริต เพียรชอบ (2536 : 60) ได้กล่าวถึงหลักที่ควรคำนึงในการสอนอ่านนั้น เป็นสิ่งที่ผู้สอนจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจอย่างละเอียดรอบคอบ คือ

1. ความพร้อมของนักเรียน เนื่องจากนักเรียนแต่ละคนมีสภาพแวดล้อมทางบ้านแตกต่างกัน ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านแตกต่างกัน ดังนั้นครูจึงควรทดสอบความพร้อมในการอ่านของนักเรียนก่อน เพื่อจะได้จัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความสามารถของเด็กแต่ละคน

2. ความแตกต่างระหว่างบุคคล สภาพร่างกาย สติปัญญา แม้ว่าจะอยู่ในวัยเดียวกัน ระดับชั้นเดียวกัน ก็จะมีความสามารถในการอ่านแตกต่างกัน

3. ความสนใจของนักเรียนที่มีต่อการอ่าน นักเรียนต่างวัยกัน ความสนใจในการอ่านจะต่างกัน ครูควรชี้แนะให้เห็นถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการอ่านและส่งเสริมให้มีทัศนคติที่ดีในการอ่าน

4. สายตากับการอ่าน สายตาเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การอ่านมีประสิทธิภาพ นักเรียนที่อ่านเร็ว มีช่วงสายตากว้างกว่านักเรียนที่อ่านช้า ซึ่งมีช่วงสายตาแคบ

5. ลักษณะนิสัย เช่น อ่านย้อนกลับ อ่านข้าม ๆ ทำนอง การจับหนังสือ ฯลฯ เป็นสิ่งที่ครูต้องฝึกฝนให้นักเรียนมีลักษณะนิสัยที่ดีในการอ่าน

ทรงพร อิศโรธกุล (2529 : 38 - 41) ได้เสนอแนวการสอนอ่านและการจัดกิจกรรมการอ่านไว้ดังนี้

1. ผู้อ่านต้องไม่เข้าใจเฉพาะความหมายของประโยค แต่ต้องเข้าใจความหมายทั้งหมดในย่อหน้า และความหมายของทั้งบทอ่านด้วย รวมทั้งรู้จักการอาศัยข้อความที่มาก่อนหรือหลังมาคาดเดาความหมายของคำ ประโยค หรือย่อหน้าที่กำลังอ่านอยู่

2. การอ่านควรอ่านเพื่อให้ได้ความเข้าใจทั้งหมด ดังนั้นแบบฝึกหัดการอ่านจึงควรเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความเข้าใจกว้าง ๆ เช่น ถามจุดมุ่งหมายของบทอ่านแล้วจึงถามความเข้าใจเกี่ยวกับศัพท์ สำนวน หรือรายละเอียดของเรื่อง

3. ควรหัดให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับบทอ่านที่เป็นเอกสารจริง แทนการอ่านตำราที่เลือกใช้ภาษาที่ทำให้ง่าย เพราะชีวิตจริงคนเรามักพูดหรือเขียนข้อความหมายเดิม อ้างถึงสิ่งที่กล่าวมาแล้ว หรือมีการใช้บริบทช่วยในการเดาความหมาย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่ปรากฏในบทอ่านที่ถูกจัดแปลมาให้ง่ายขึ้น แต่จะมีในบทอ่านจากเอกสารจริง

4. การสอนอ่าน ไม่ควรแยกการสอนอ่านออกจากทักษะอื่นโดยสิ้นเชิง เพราะในชีวิตจริง เมื่อเราได้อ่านอะไรแล้ว เรามักเล่าหรือเขียนให้ผู้อื่น ดังนั้น การจัดกิจกรรมการอ่านควรใช้สัมพันธ์ทักษะ

5. ต้องให้ผู้เรียนทราบจุดมุ่งหมายก่อนเริ่มอ่านทุกครั้ง เพื่อผู้เรียนจะได้เลือกกลวิธีการอ่านที่เหมาะสมมาใช้

6. ควรมุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาและฝึกฝน ความสามารถในการใช้ทักษะการเดา การทำนาย การตรวจสอบ และการถามคำถามตัวเอง ดังนั้น ภาระงานหรือแบบฝึกหัดต้องไม่มีคำตอบที่สมบูรณ์แบบเพียงคำตอบเดียว และควรเน้นกระบวนการที่จะได้คำตอบมากกว่าสนใจเพียงคำตอบเท่านั้น

7. บทอ่านและกิจกรรมการอ่าน ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการอ่าน และสามารถนำทักษะการอ่านมาใช้ในการอ่านที่ยังไม่คุ้นเคย

8. ควรปล่อยให้ผู้เรียนอ่านด้วยตนเองหลังจากที่ครูให้หลักการอ่าน ได้สอนศัพท์บางคำที่คิดว่าจะเป็นปัญหา และได้แนะนำเรื่อง พร้อมทั้งมอบหมายงานไปแล้ว ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกแก้ปัญหาโดยการเดาความหมายคำศัพท์จากบริบท หรือจากรากศัพท์

กัสซัค (Guszk, 1985) กล่าวถึง การสอนให้นักเรียนรู้จักอ่านเพื่อความเข้าใจนั้น ควรคำนึงถึงหลัก 5 ประการคือ

1. การฝึกให้นักเรียนรู้จักทำนายสิ่งที่จะอ่านล่วงหน้าว่า สิ่งที่จะพบในการอ่านต่อไปน่าจะเป็นอย่างไร

2. การฝึกวางขอบเขตจากเนื้อหาเพื่อจะหาข้อมูลมาพิสูจน์สิ่งที่ตนทำนายไว้

3. การฝึกนำความรู้ที่ได้มาจัดเป็นระบบระเบียบด้วยความเข้าใจของตนเอง

4. การฝึกพิจารณาว่าสิ่งใดมีความสำคัญควรจดจำบ้าง

5. การฝึกให้นักเรียนรู้จักการการประเมินผลสิ่งที่อ่านว่า เป็นข้อเท็จจริงหรือความคิดเห็นของผู้เขียน และมีความเชื่อถือได้หรือไม่

การที่ผู้อ่านจะมีความเข้าใจในการอ่านได้ดีขึ้น จะต้องมีการฝึกฝนเสมอ เพราะการอ่านเป็นเรื่องของทักษะ ซึ่งต้องฝึกฝนอย่างเป็นระบบตามขั้นตอน การสอนอ่านให้ได้ผลนั้น ครูต้องพยายามฝึกนักเรียนให้อ่านออก อ่านได้หรืออ่านแตก และในที่สุดก็อ่านเป็น สามารถพัฒนาทักษะการอ่านด้วยตนเองได้

3.10 ความสนใจในการอ่าน

สิ่งที่สำคัญที่สุดอีกสิ่งหนึ่งในการพัฒนาทักษะการอ่านคือ การส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน ซึ่งครูจะต้องพยายามจัดกิจกรรมให้นักเรียนรักการอ่านและเห็นคุณค่าของการอ่าน สื่อในการจัดกิจกรรมที่สำคัญที่สุดคือ หนังสือที่จะให้นักเรียนอ่านจะต้องมีความหลากหลาย มีความเหมาะสม และอยู่ในความสนใจของนักเรียน นักเรียนในวัยต่าง ๆ จะมีความสนใจในการอ่านที่แตกต่างกันและจะมีพัฒนาการในแต่ละช่วงวัย

ทูซ และ แฮร์ริส (Tooz. 1957 ; Harris. 1969) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า วิธีที่จะส่งเสริมให้เด็กนักเรียนรักการอ่าน ควรจะชักจูงและแนะนำให้อ่านหนังสือที่ง่าย สั้น เหมาะกับวัยประสบการณ์ ตรงกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน เมื่อนักเรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการอ่านแล้ว นักเรียนจะหาหนังสือชนิดต่าง ๆ มาอ่านเอง

รัฐจวน อินทรกำแหง (2517 : 96) กล่าวว่า วัยรุ่นมีความต้องการ 11 ประการดังต่อไปนี้

1. ความต้องการความมั่นใจว่าตนเป็นคนปกติทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม
2. ความต้องการโอกาสที่จะพัฒนาความเป็นอิสระภาพทางอารมณ์จากผู้ใหญ่
3. ความต้องการความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัว
4. ความต้องการความช่วยเหลือในการสร้างบทบาทของผู้ใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการประกอบอาชีพ การมีบ้านและครอบครัว
5. ความต้องการความสัมพันธ์อันน่าพึงพอใจกับวัยรุ่นคนอื่น ๆ ทั้ง 2 เพศ
6. ความต้องการที่จะเข้าใจและเรียนรู้ว่า จะควบคุมโลกและจักรวาลอย่างไร
7. ความต้องการที่จะมีประสบการณ์ด้านความสำเร็จในชีวิตทั้งทางตรงและทางอ้อม
8. ความต้องการความช่วยเหลือในการพัฒนาทัศนคติทางสังคม และพฤติกรรมที่รับผิดชอบทางสังคม
9. ความต้องการที่จะมีปรัชญาที่แน่นอนในการดำเนินชีวิต
10. ความต้องการความช่วยเหลือในการพัฒนาความซาบซึ้งด้านสุนทรียะ

11. ความต้องการโอกาสที่จะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินและการผ่อนคลายอารมณ์

หนังสือที่มีแนวคิดสำคัญที่จะสะท้อนความต้องการของวัยรุ่นทั้ง 11 ประการข้างต้น จะดึงดูดความสนใจของวัยรุ่นได้มากกว่าหนังสือที่ปราศจากแนวคิดดังกล่าว หนังสือเหล่านี้จึงเป็นหนังสือดีสำหรับวัยรุ่นในแง่ที่สามารถทำให้เขาพึงพอใจและตอบสนองความต้องการของเขาได้ ผู้ที่มีความรับผิดชอบด้านการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมทุกฝ่ายจึงควรยึดถือความต้องการทั้ง 11 ประการของวัยรุ่นเป็นหลักในการจัดประสบการณ์ในด้านการอ่านหนังสือให้แก่คนวัยนี้ เป็นการพัฒนาความก้าวหน้าทั้งด้านจิตใจ อารมณ์และสติปัญญา เพื่อให้เขาเติบโตขึ้นเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ของสังคมต่อไป

ความต้องการของวัยรุ่นดังกล่าวเกี่ยวข้องกับความสนใจหนังสือของวัยรุ่น คาร์ลเซน แบ่งความสนใจในการอ่านหนังสือของวัยรุ่นไว้ว่า เนื้อหาสาระที่วัยรุ่นแสวงหาจากหนังสือตามปกติ จะเป็นไปตามความเปลี่ยนแปลงของช่วงอายุ 3 ช่วง คือ (Carlsen. 1967 : 25 - 30)

1. วัยรุ่นตอนต้น (อายุ 11 - 14 ปี) เด็กมีความสนใจหนังสือเกี่ยวกับสตั๊ต การผจญภัยเรื่องลึกลับ เรื่องที่เหนือธรรมชาติ กีฬา โลกรอบ ๆ ตัว บ้านและชีวิตครอบครัว วิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และเรื่องตลก

2. วัยรุ่นตอนกลาง (อายุ 15 - 16 ปี) เด็กจะมีความสนใจเรื่องที่เกี่ยวกับการผจญภัย สงคราม ประวัติศาสตร์ เรื่องลึกลับ ชีวิตของเด็กวัยรุ่น

3. วัยรุ่นตอนปลาย (16 - 18 ปี) เด็กมีความสนใจหนังสือเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ บุคคลสำคัญ สังคม ประสบการณ์ที่เหนือความจริง

ฉวีลักษณ์ บุณยะกาญจน (2524 : 30) กล่าวถึงความสนใจในการอ่านของเด็กไว้ดังนี้

เด็กอายุ 12-13 ปี นักเรียนชายเริ่มสนใจวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ชีวประวัติ และหนังสือเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติและสังคม เด็กหญิงชอบอ่านนวนิยาย ทั้งเด็กหญิง และเด็กชายชอบอ่านเรื่องที่เขียนขัดกับความเป็นจริง เรื่องตลก และเรื่องเกี่ยวกับงานอดิเรก

เด็กอายุ 14 ปี สนใจอ่านนิตยสารมากขึ้น เด็กชายชอบอ่านชีวประวัติ ประวัติศาสตร์ การเดินทาง เครื่องยนต์กลไกต่าง ๆ หนังสือที่มีแผนผังแบบแปลน บางคนเริ่มอ่านเรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ เด็กหญิงชอบอ่านหนังสือสำหรับผู้ใหญ่มากขึ้น ชอบเรื่องรักใคร่ สะเทือนอารมณ์ เรื่องราวที่แต่งเกินความเป็นจริง บางคนสนใจเรื่องเกี่ยวกับอาชีพ และบทละครด้วย

เด็กอายุ 15 ปี เริ่มอ่านหนังสือตามความสนใจของโรงเรียนและสังคมของตน ความสนใจในการอ่านของเด็กหญิงจะเกี่ยวกับวิชาการ งานอดิเรกและการทดลอง เด็กหญิงยังคงชอบอ่านนวนิยาย

จะเห็นได้ว่า เด็กแต่ละเพศวัยมีความสนใจแตกต่างกัน แต่ก็มิได้หมายความว่า ความสนใจของวัยรุ่นจะขาดตอนเป็นปี ๆ ความสนใจนั้นย่อมต่อเนื่องและมีซ้ำกันบ้าง การสร้างความสนใจจึงเป็นความสนใจที่เกิดจากบุคคลได้รับการตอบสนองสิ่งที่ต้องการ ถ้าไม่ได้รับการตอบสนอง ความสนใจก็จะลดลง เช่นเดียวกับการอ่าน ก่อนการสอนทักษะการอ่าน ครูจึงควรสำรวจความสนใจในการอ่านของนักเรียนเพื่อจัดเตรียมหนังสือหรือสื่อต่าง ๆ สนองความต้องการให้ตรงกับวัยและประสบการณ์ของนักเรียนให้มากที่สุด

3.11 การวัดความเข้าใจในการอ่าน

การจะพัฒนาทักษะความเข้าใจในการอ่าน จำเป็นที่จะต้องทราบระดับความเข้าใจในการอ่านของผู้อ่านก่อน ดังนั้น การวัดและประเมินผลความเข้าใจในการอ่านจึงมีความสำคัญ เพราะการวัดและการประเมินผลที่เป็นระบบจะช่วยให้ทราบถึงระดับความเข้าใจในการอ่านของเด็กแต่ละคน เพื่อให้ครูสามารถวางแผนพัฒนาทักษะความเข้าใจในการอ่านให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว การประเมินผลการอ่านของเด็กจะต้องกระทำในระดับรวม ๆ ก่อน กล่าวคือ ต้องเริ่มทำในระดับชั้นเรียน ต่อมาจึงทำในระดับกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย ตลอดจนการประเมินผลเป็นรายบุคคล ที่ต้องประเมินผลเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ในระดับชั้นเรียน ก็เพราะว่าต้องการทราบว่าเด็กส่วนใหญ่ของชั้น มีสภาพการอ่านอยู่ในระดับใด มีความต้องการเกี่ยวกับการอ่านเพียงใด ทั้งนี้ เพื่อที่จะได้ดำเนินการสอนได้ถูกต้อง จัดวัสดุอุปกรณ์การสอนได้อย่างเหมาะสมในระดับต่อไป การประเมินผลในระดับย่อย ๆ ลงไป เป็นการวัดคุณสมบัติเฉพาะด้านเป็นการเจาะจงวัด สำหรับการวัดในระดับสุดท้าย กระทำเพื่อการวิเคราะห์ ค้นหารายละเอียดเพื่อการแก้ไขต่อไป ซึ่งการวัดในแต่ละระดับนี้กระทำโดยอาศัยจำนวนเด็กเป็นเกณฑ์

การวัดโดยลำดับขั้นดังนี้ จะทำให้ครูทราบความต้องการที่แท้จริงของเด็กได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้ โดยการประเมินความต้องการของเด็กทั้งชั้น ความต้องการดังกล่าวจะถูกกำหนดเป็นแผนการเรียนการสอนต่อไป ครูจะได้ทราบว่ากลุ่มใดมีความต้องการการสอนในระดับใด เพื่อครูจะได้จัดแบ่งกลุ่มในการเรียนการสอนได้ถูกต้อง ทั้งนี้โดยการพิจารณาจากทักษะและความสนใจที่เด็กในกลุ่มมีส่วนร่วม ซึ่งรวมไปถึงระดับความสามารถในการอ่านของเด็กด้วย

โดยเหตุที่การอ่านเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน ดังนั้น การประเมินผลการอ่านจึงจำเป็นต้องกระทำอยู่ตลอดเวลา กระทำเป็นระยะ ๆ การประเมินผลการอ่านทำให้ทั้งครูและเด็กได้ทราบความก้าวหน้าของตน ครูสามารถทราบได้ จากการประเมินผลว่า การสอนของตนได้ผลหรือไม่ เด็กก้าวหน้าเพียงใด มีความบกพร่องในด้านใด ทางตัวเด็กนั้น เด็กจะได้ทราบความก้าวหน้าและความบกพร่องของตน อันจะทำให้เด็กสามารถปรับปรุงแก้ไขการอ่านของตนให้ดีขึ้น

การทดสอบความสามารถในการอ่านของเด็กนี้ ครูจะต้องตระหนักว่า ความสามารถในการอ่านของเด็กจำแนกออกเป็น 2 ลักษณะคือ ความสามารถในการอ่านในชั้นเรียนกับความสามารถในการอ่านอย่างอิสระ ความสามารถในการอ่านในชั้นเรียน ได้แก่ ความสามารถในการอ่านหนังสือ หรือแบบเรียนที่ครูให้เด็กทุกคนในชั้นเรียนได้อ่าน สำหรับความสามารถในการอ่านอย่างอิสระนั้น หมายถึง ความสามารถในการอ่านหนังสือทั่วไป เช่น การอ่านหนังสือพิมพ์ นิตาน นิยาย บทร้อยกรอง เป็นต้น โดยทั่ว ๆ ไป ความสามารถในการอ่านอย่างอิสระ มักด้อยกว่าความสามารถในการอ่านในชั้นเรียน ทั้งนี้เพราะเหตุว่า การอ่านในชั้นเรียนนั้นครูเป็นผู้เตรียมบทเรียนให้เหมาะสมกับความสามารถของเด็ก จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์การสอน ตลอดจนมีการติดตามผลอยู่ตลอดเวลา ความสามารถในการอ่านอย่างอิสระนั้นถือว่าเด็กจะอ่านผิด 1 คำในข้อความที่มีค่า 100 คำ มีความเข้าใจเรื่องที่อ่านถึงร้อยละ 90 และต้องไม่อ่านโดยใช้นิ้วชี้ที่ตัวอักษร การโคลงีศรีษะ ตลอดจนการแบ่งวรรคตอนไม่ถูก สำหรับความสามารถในการอ่านในชั้นเรียนนั้น เด็กจะมีก็ต่อเมื่ออ่านออกเสียงผิดไม่เกิน 1 คำ ในข้อความที่อ่าน 20 คำ มีความเข้าใจในเรื่องที่อ่านร้อยละ 75 ในขณะที่อ่าน ไม่แสดงอาการว่ามีปัญหาติดขัด และสามารถจดจำเรื่องที่อ่านได้ (ประเทิน มหาจันทร์. 2530 : 253)

นอกจากนี้ มีผู้ให้เกณฑ์การวัดความเข้าใจในการอ่านดังนี้

ฮาฟเนอร์ (Hafner. 1974 : 257) อาศัยผลการทดสอบกำหนดเป็นเกณฑ์ในการวัดความสามารถในการอ่าน ดังนี้

1. ระดับการอ่านตามความสามารถ ทดสอบโดยครูอ่านข้อความให้นักเรียนฟัง แล้วถามคำถามนักเรียนต้องตอบได้ร้อยละ 75 ขึ้นไป
2. ระดับการอ่านตามที่สอน ทดสอบโดยให้นักเรียนอ่านและครูอธิบายข้อความบางตอนให้นักเรียนฟัง ระดับนี้ครูสอนเพื่อทำการทดสอบ นักเรียนต้องได้คะแนนความเข้าใจไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75
3. ระดับการอ่านอิสระ นักเรียนอ่านได้เองโดยเข้าใจเรื่องเป็นส่วนใหญ่ นักเรียนต้องได้คะแนนความเข้าใจ การตีความไม่ต่ำกว่าร้อยละ 90
4. ระดับการอ่านแบบสำรวจ นักเรียนสามารถอ่านข้อความได้โดยเข้าใจเรื่องที่อ่านเป็นส่วนใหญ่ เกณฑ์ที่ใช้วัดคือต้องได้คะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 90
5. ระดับการอ่านที่คับข้องใจ นักเรียนอ่านข้อความด้วยความยากลำบาก เกณฑ์ที่ใช้วัดคือ นักเรียนต้องได้คะแนนความเข้าใจการตีความ อย่างต่ำร้อยละ 50

เบตส์ (Betts. 1957 : 321) ได้แบ่งระดับความสามารถในการอ่านออกเป็น 3 ระดับคือ

1. ระดับการอ่านอิสระ ผู้อ่านสามารถอ่านเองได้โดยที่ผิดเพียงเล็กน้อย มีความเข้าใจในเนื้อหาเป็นส่วนใหญ่ และสามารถอ่านเองได้ด้วยความมั่นใจ เกณฑ์ที่ใช้ในการวัดคือ คะแนนจากการอ่านออกเสียงปากเปล่าได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 99 และคะแนนความเข้าใจ การตีความไม่ต่ำกว่าร้อยละ 90

2. ระดับการอ่านที่ต้องสอน ผู้อ่านจะต้องได้คะแนนออกเสียงปากเปล่า ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 และคะแนนความเข้าใจ การตีความไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75

3. ระดับการอ่านที่คับข้องใจ เป็นระดับที่ผู้อ่านอ่านด้วยความลำบาก เกณฑ์การวัด คือ ได้คะแนนออกเสียงปากเปล่า ร้อยละ 90 หรือต่ำกว่าและคะแนนความเข้าใจ การตีความร้อยละ 50 หรือต่ำกว่า

แฮร์ริส (Harris. 1969 : 59 - 60) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการทดสอบความเข้าใจในการอ่าน ควรให้ครอบคลุมความสามารถในการอ่าน 3 ด้านดังนี้

1. ด้านภาษาและสัญลักษณ์ (Language and Graphic Symbol) คือความสามารถในการเข้าใจความหมายส่วนใหญ่ของคำที่ปรากฏในบทอ่าน รู้จักการเดาความหมายของศัพท์จากบริบท เข้าใจระบบคำ และโครงสร้างของประโยค เข้าใจสัญลักษณ์ทางภาษา เช่น เครื่องหมายต่าง ๆ เป็นต้น

2. ด้านความคิด (Idea) คือ ความสามารถในการระบุจุดประสงค์ของผู้เขียน สามารถระบุใจความหลักและใจความย่อยที่นำมาสนับสนุน ตลอดจนสามารถสรุปและอนุมานความจากสิ่งที่อ่านได้

3. ด้านอารมณ์และลีลาของเนื้อหาที่อ่าน (Tone and Style) คือ ความสามารถในการบอกถึงทัศนคติของผู้เขียนต่อเรื่องที่อ่าน สามารถที่จะเข้าใจอารมณ์ของเรื่อง สามารถระบุวิธี และแนวการเขียนของผู้เขียนได้

เลนนอน (Lennon. 1972 : 26 - 31) ได้เสนอแนะเกณฑ์ที่ใช้วัดความเข้าใจในการอ่านไว้ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับคำโดยทั่ว ๆ ไป ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุถึงความสามารถระดับสูงของการอ่านโดยทั่วไป

2. ความเข้าใจเรื่องราวที่ปรากฏอย่างเด่นชัด กล่าวคือ การเข้าใจความหมายตามตัวอักษร และความสามารถในการตีความเรื่องที่อ่านตามลำดับ

3. ความเข้าใจความหมายที่แฝงอยู่ในข้อความที่อ่าน หมายถึง ความสามารถในการให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ตามความสามารถในการคาดการณ์เกี่ยวกับผลที่ตามมา ความสามารถในการทราบถึงความคิดสำคัญและการจัดลำดับความคิด ความสามารถในการเข้าใจความหมายที่แฝงอยู่ของข้อความที่อ่านโดยได้ข้อสรุปหรือหลักเกณฑ์จากเรื่องที่อ่าน

4. ความซาบซึ้ง หมายถึง ความสามารถในการทราบถึงจุดมุ่งหมายของผู้เขียน การทราบถึงอารมณ์ และความเข้าใจวิธีการที่ทำให้ผู้เขียนบรรลุจุดมุ่งหมายในการเขียน

การประเมินผลความเข้าใจในการอ่านสามารถทำได้หลายวิธี ซึ่งครูสามารถเลือกให้เหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนการสอน ดังที่ ฟินอคชีโรและซากะ (Finocchiaro and Sako. 1983 : 109) กล่าวถึง แบบทดสอบที่ใช้ในการประเมินผลความเข้าใจในการอ่านว่ามี 3 แบบคือ

1. แบบทดสอบอัตนัย ได้แก่ แบบทดสอบความเรียง โดยให้นักเรียนตอบคำถามจากเรื่องที่อ่านโดยเขียนคำตอบเป็นประโยคหรือข้อความยาว ๆ

2. แบบทดสอบปรนัย ได้แก่ แบบทดสอบแบบเลือกตอบ แบบถูกผิด แบบจับคู่ แบบเติมคำ เป็นต้น

3. แบบทดสอบกึ่งปรนัย ได้แก่ แบบทดสอบที่ต้องการคำตอบสั้น ๆ ให้เติมหรือต่อให้สมบูรณ์ ให้คะแนนโดยครูประจำชั้น หรือผู้ทดสอบที่มีความสามารถในการประเมินผลลักษณะของแบบทดสอบที่ใช้ในการประเมินผลความเข้าใจในการอ่าน ที่นิยมใช้คือ แบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ ฮีตัน (Heaton. 1990 : 85) เพราะแบบทดสอบชนิดเลือกตอบเป็นแบบทดสอบที่มีความเที่ยงสูง เนื่องจากได้คะแนนเหมือนกันไม่ว่าใครจะเป็นผู้ตรวจและสะดวกในการให้คะแนน และมีคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงคำตอบเดียว ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของแมดเซน (Madsen. 1983 : 91) ว่าข้อดีของแบบทดสอบชนิดนี้ คือ เป็นแบบทดสอบที่ง่ายต่อการให้คะแนน เพราะมีคำตอบที่แน่นอนและสามารถประเมินผลนักเรียนได้ทุกระดับ

วอลมอนต์ (Valmont. 1972 : 509 - 512) ได้แนะนำลักษณะการเขียนคำถามต่าง ๆ เพื่อใช้ในการทดสอบทักษะการอ่าน ซึ่งอาจจะตั้งเป็นคำถามปลายเปิดหรือคำถามแบบมีหลายตัวเลือกไว้ดังนี้

1. คำถามใจความหลัก เป็นคำถามครอบคลุมใจความของเรื่อง
2. คำถามรายละเอียด คำถามประเภทนี้มักใช้คำถามเกี่ยวกับเนื้อความที่ปรากฏในตัวเรื่อง คำถามควรจะง่ายและตรง และควรเกี่ยวข้องกับใจความหลักของเรื่อง ควรหลีกเลี่ยงคำถามที่ไม่เกี่ยวข้องกับใจความหลักให้มากที่สุด

3. คำถามเกี่ยวกับการสรุปอ้างอิงจากเรื่องที่อ่าน เป็นคำถามที่ถามเกี่ยวกับเนื้อความที่ผู้เขียนตั้งใจให้ผู้อ่านตีความได้เอง โดยไม่มีข้อความปรากฏในเนื้อเรื่องที่ชัดเจน ดังนั้นผู้สร้างคำถามจึงควรสร้างคำถามชนิดนี้บ้างเพื่อทดสอบความสามารถในการอนุมานของผู้อ่านด้วยซึ่งการเป็นนักอ่านที่ดีต้องสามารถตัดสินใจข้อความบางตอนโดยอาศัยเนื้อความตอนใดตอนหนึ่งช่วยได้

4. คำถามเกี่ยวกับการสรุปใจความ เป็นคำถามที่สามารถทดสอบความเข้าใจในการอ่านได้ดี เพราะผู้อ่านจะตอบคำถามประเภทนี้ได้ ผู้อ่านจะต้องเก็บเนื้อความที่ปรากฏในเนื้อเรื่องอย่างน้อย 2 แห่ง หรืออาจจะอาศัยเนื้อความที่ได้จากการอนุมานก็ได้

5. คำถามเกี่ยวกับการจัดเรียงเรียงเนื้อความซึ่งมี 2 ลักษณะคือ

5.1 คำถามเกี่ยวกับการจัดระเบียบข้อความของผู้แต่ง ซึ่งมักใช้กับบทความสั้นและใช้สำนวนไปในแนวทางที่เกี่ยวกับทักษะการเขียนมากกว่าการอ่าน

5.2 คำถามเกี่ยวกับการจัดลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเนื้อเรื่อง ซึ่งต้องอาศัยการอ่านให้เข้าใจโดยตลอด

6. คำถามเหตุ-ผล เป็นคำถามที่ทดสอบความเข้าใจของผู้อ่านเกี่ยวกับเหตุและผลผู้อ่านจะต้องรู้ว่าสาเหตุของผลดังกล่าวสืบเนื่องมาจากอะไร กล่าวคือ ถ้าเป็นคำถามเกี่ยวกับเหตุ ผู้อ่านจะต้องหาคำตอบเป็นผล และในทำนองเดียวกัน ถ้าคำถามเป็นผลผู้อ่านจะหาคำตอบเป็นเหตุ เป็นต้น

7. คำถามศัพท์ สิ่งที่ต้องการทดสอบเป็นความรู้ทางศัพท์ ซึ่งอาจเป็นความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความของคำหรือวลีที่พบบ่อย ๆ หรือเป็นความรู้เกี่ยวกับความหมายของคำหรือวลีที่ใช้ในเนื้อเรื่องนั้นว่าผู้สอบมีความรู้ถูกต้องหรือไม่

เดอนใจ ตันงามตรง (2526 : 30) ได้กล่าวถึงการสร้างข้อสอบหรือคำถามที่ใช้วัดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจว่า ได้มีการเปลี่ยนแปลงแนวการเขียนไปจากเดิม กล่าวคือในสมัยก่อนมีการสร้างคำถามที่ใช้วัดความสามารถในการอ่านเป็น 3 ประเภท ได้แก่ คำถามวัดความเข้าใจตามตัวอักษร ซึ่งเป็นความหมายของเนื้อความที่ปรากฏในเรื่องที่ผู้เขียนเขียนไว้ ประเภทที่ 2 คือ คำถามเกี่ยวกับการอนุมานเป็นคำถามที่ต้องการวัดความสามารถในการอนุมานหรือสรุปความของผู้อ่าน ซึ่งเนื้อความนั้นจะไม่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรในเนื้อเรื่อง ส่วนประเภทที่ 3 คือ คำถามที่วัดความรู้เกี่ยวกับศัพท์ แต่ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแนวการเขียนคำถาม โดยหันมาสนใจวัดระดับความเข้าใจ 2 ระดับคือ

1. ระดับคำ ได้แก่ คำศัพท์

2. ระดับวลี ประโยค และข้อความ ได้แก่ ใจความหลัก รายละเอียด การสรุปความ การสรุปอ้างอิงจากเรื่องที่อ่าน การลำดับความ การเป็นเหตุเป็นผล

นอกจากนี้ ยังให้ข้อเสนอแนะในการเขียนข้อสอบหรือคำถามเพื่อทดสอบความเข้าใจในการอ่านไว้ดังนี้

1. คำถามควรจะเรียงตามลำดับที่ปรากฏในเนื้อเรื่อง ไม่ควรจะกระโดดข้ามไปมา ทำให้เกิดความสับสนแก่ผู้สอบ

2. คำถามใจความหลัก นิยมเอาขึ้นมาก่อนคำถามชนิดอื่น

3. ควรเลือกถามใจความสำคัญเท่านั้น

4. ตรวจสอบคำถามให้แน่ใจว่ามีคำตอบถูกเพียงข้อเดียว

5. ควรหลีกเลี่ยงคำถามที่กว้างเกินไปจนทำให้มีหลายคำตอบ ถ้าต้องการร่างคำถามที่ผู้อ่านคิดได้หลายทาง ต้องแน่ใจว่าคำถามนั้นดีพอที่จะมีคำตอบที่ถูกเพียงข้อเดียว

6. ควรหลีกเลี่ยงคำถามที่ผู้อ่านตอบได้โดยไม่ต้องอ่านข้อความในเนื้อเรื่อง เช่น ข้อความที่เกี่ยวกับความเป็นจริงที่รู้กันทั่วไป ข้อความเกี่ยวกับหลักทางวิชาการหรือประสบการณ์ของผู้สอบ แต่อย่างไรก็ตาม ตามคำถามชนิดนี้ใช้ได้ผลกับการวัดความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์

7. ถ้าจะสร้างคำถามทดสอบความเข้าใจในการอ่านโดยควบคู่กันไปกับการใช้รูปภาพต้องพยายามเน้นความสามารถในการอ่าน โดยใช้รูปภาพเป็นส่วนประกอบ ไม่ควรให้ผู้สอบดูรูปภาพแล้วตอบคำถามได้เลยโดยไม่ต้องอาศัยการอ่าน

8. คำถามควรสั้นและง่าย ไม่ควรใส่ข้อความที่ไม่เกี่ยวข้องลงไป
9. ไม่ควรใช้ไวยากรณ์ซับซ้อนในตัวคำถาม จะเป็นเหตุให้ผู้สอบทำข้อสอบไม่ได้ทั้ง ๆ ที่อ่านเนื้อเรื่องเข้าใจ
10. พยายามหลีกเลี่ยงการตั้งคำถามในรูปปฏิเสธ ถ้าจำเป็นจริง ๆ ให้ขีดเส้นใต้คำว่า “ไม่” ให้ชัดเจน
11. ถ้าต้องการให้ข้อสอบชัดเจนและประหยัดเวลาในการอ่านคำถาม การขึ้นต้นด้วยคำถาม ใคร อะไร เมื่อไร ที่ไหน อย่างไร ทำไม ซึ่งง่ายกว่าการตั้งคำถามมาแล้ว ให้เติมเนื้อความลงไป

เมื่อพิจารณาถึงแนวการเขียนแบบทดสอบหรือการสร้างคำถามเพื่อวัดความเข้าใจในการอ่านแล้วจะเห็นได้ว่า เป็นเรื่องสำคัญที่ครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสอนอ่านควรจะตระหนักถึงความสำคัญในการนำมาใช้วัดความรู้ ความคิด ความเข้าใจ จินตนาการ หรือประสบการณ์ของผู้เรียน ซึ่งจะเป็นแนวทาง ฝึกฝนให้ผู้อ่านใช้ทักษะความรู้ ความเข้าใจได้หลายระดับ อีกทั้งช่วยให้การอ่านบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ได้เป็นอย่างดีอีกด้วย อนึ่งในการสร้างแบบทดสอบควรมีการวิเคราะห์คำถามว่าควรมีแนวในการวัดทักษะต่าง ๆ ดังกล่าวในปริมาณมากน้อยเพียงใด ครูผู้สอนหรือผู้สร้างแบบทดสอบควรพิจารณาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการเรียนด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวกับความเข้าใจในการอ่าน

งานวิจัยต่างประเทศ

สติเวนส์ (Steven. 1980 : 365) ได้ศึกษาความเข้าใจในการอ่านจากการอ่านเรื่องที่สนใจของนักเรียนที่มีความสามารถสูงที่ได้คะแนนเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 83 ขึ้นไป กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 5 และ 6 โดยได้สำรวจความสนใจในการอ่านจากรายการ 25 เรื่อง ซึ่งมีระดับความสนใจตั้งแต่ 1 - 7 เลือกเรื่องที่นักเรียนสนใจมาให้อ่าน แล้วทดสอบความเข้าใจในการอ่านพบว่า เรื่องที่นักเรียนสนใจ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลทำให้นักเรียนอ่านได้ง่าย

ชวาร์ค (Schwark. 1992) ได้ศึกษาผลการเขียนเชิงปฏิสัมพันธ์ต่อการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนเกรด 5 ที่ได้รับการวัดโครงการเขียนเขียนเชิงปฏิสัมพันธ์แทนการทำกิจกรรมหลังการเรียนในแบบเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีความสามารถในการเขียนสูงจะมีความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจสูงขึ้น และนักเรียนที่มีความรู้และประสบการณ์จากการอ่านจะมีความสามารถในการเขียนความเรียงได้ดี

อัลบานโน (Albano. 1992) ได้ศึกษาผลของความสนใจในการอ่านเพื่อความเข้าใจ การเขียนโต้ตอบและการเขียนบรรยายของนักเรียนเกรด 7 จำนวน 30 คน ของโรงเรียนขนาดกลางที่ Long Island รัฐนิวยอร์ก (New York) หลังจากที่ทำให้นักเรียนได้อ่านนวนิยาย 3 เล่มระหว่างเรียนแล้ว นักเรียนได้ทำแบบทดสอบวัดระดับความสนใจในนวนิยาย เขียนเรื่องย่อ

และตอบคำถามเกี่ยวกับความเข้าใจในนวนิยาย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีความสนใจในการอ่านสูงจะสามารถเขียนได้ตอบ และเขียนบรรยายได้ชัดเจนถูกต้อง และมีความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจได้ดีกว่านักเรียนที่มีความสนใจในการอ่านต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าการอ่านมีผลต่อการเรียนในระดับสูง

งานวิจัยในประเทศ

นุศรา ขวัญศรี (2540 : 54) ศึกษาเกี่ยวกับความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนด้วยกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้ประกอบแนวทฤษฎีอรรถฐานกับการสอนตามคู่มือครู ผลการทดลองพบว่า นักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทศพร เกตุถนอม (2540 : 62) ศึกษาเกี่ยวกับความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนภาษาแนวธรรมชาติ โดยอาศัยสื่ออรรถลักษณะกับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า ความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อัมพร พยุศิริ (2540 : 56) ศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษากับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษากับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู มีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. เอกสารเกี่ยวกับความรับผิดชอบ

4.1 ความหมายของความรับผิดชอบ

สุพัตรา สุภาพ (2531 : 9) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า คือหน้าที่ที่ตนเองต้องกระทำ ต้องปฏิบัติไม่คำนึงถึงสิทธิเพียงอย่างเดียว เช่น เป็นนักเรียนมีสิทธิที่จะมาเรียนหนังสือ ความรับผิดชอบของการเป็นนักเรียน คือ ต้องมาเรียนหนังสือสม่ำเสมอ ความรับผิดชอบจึงเป็นการกระทำหรือการกระทำตามสภาพของบุคคล

อรทัย โสภา (2533 : 40) กล่าวถึงความรับผิดชอบว่าหมายถึงการที่บุคคลมีความสนใจ มีความตั้งใจและปฏิบัติงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ปฏิบัติงานด้วยความพากเพียรและละเอียดรอบคอบ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับผลในสิ่งที่กระทำลงไปทั้งในด้านผลดีหรือผลเสียด้วยความเต็มใจ ติดตามผลงานที่ทำลงไปแล้ว เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข ไม่ปิดความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริตและตรงต่อเวลา

อาวธ พรหมมานอก (2534 : 69) กล่าวว่าความรับผิดชอบเป็นลักษณะที่แสดงออกมาด้วยการปฏิบัติหน้าที่การงานของตนด้วยความเอาใจใส่ ไม่หลีกเลี่ยง มีความพากเพียรและละเอียดรอบคอบ ตรงต่อเวลาและพยายามปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ยอมรับผลการกระทำของตนเองด้วยความเต็มใจ ทั้งในด้านผลดีและผลเสีย

กิตติพร ปัญญาภิณูผล (2536 : 3) ให้ความหมายความรับผิดชอบว่า คือ ความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน พากเพียรและละเอียดรอบคอบและยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ทั้งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

แคทเทิล (Cattell. 1963 : 154) ได้กล่าวถึงบุคคลที่มีความรับผิดชอบว่า คือ บุคคลที่รับผิดชอบในหน้าที่ มีความบากบั่นพากเพียร ถือศักดิ์ศรี ยึดมั่นในกฎเกณฑ์ ลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบน้อย คือคนที่ถือความสะดวกสบายเป็นเกณฑ์ หลีกเลี่ยงข้อบังคับ

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง คุณลักษณะหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกหรือตระหนักในหน้าที่ ในลักษณะของการรู้จักสิทธิ หน้าที่และมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ มีความรอบคอบ ขยันหมั่นเพียร ตรงต่อเวลา ยอมรับผลของการกระทำไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลเสียก็ตาม

4.2 ประเภทความรับผิดชอบ

จूरिटน์ นันทยทวิกุล (2538 : 5) ได้แบ่งประเภทของความรับผิดชอบออกเป็น 8 ด้านคือ

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรักษาป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตรายโรคภัยไข้เจ็บ รักษาร่างกายให้แข็งแรง บังคับควบคุมจิตใจ ไม่ให้ตกเป็นทาสของกิเลส ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมและละเว้นความชั่ว รู้จักประมาณการใช้จ่ายตามควรแก่ฐานะจัดหาเครื่องอุปโภคบริโภคที่เหมาะสม

2. ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง การที่นักเรียนศึกษาเล่าเรียนจนประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย ด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทน เข้าห้องเรียนและส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลา เมื่อมีปัญหาหรือไม่เข้าใจบทเรียนก็พยายามศึกษาค้นคว้าซักถามอาจารย์ให้เข้าใจ เมื่อทำแบบฝึกหัดผิดก็ยอมรับว่าทำผิดแล้วพยายามแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้อง

3. ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเอาใจใส่ ขยันหมั่นเพียร อดทนต่อสู้อุปสรรคโดยไม่ย่อท้อ มีความละเอียดรอบคอบ ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา ไม่ละเลยทอดทิ้งหรือหลีกเลี่ยง พยายามปรับปรุงการงานของตนให้ดียิ่งขึ้น รู้จักวางแผนงานและป้องกันความบกพร่องเสื่อมเสียในงานที่ตนรับผิดชอบ

4. ความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน หมายถึง การยอมรับผลการกระทำของตน ทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย ไม่บิดความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนต่อผู้อื่น พร้อมทั้งจะปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ไตร่ตรองให้รอบคอบว่า สิ่งที่ทำลงไปนั้น จะเกิดผลเสียขึ้นหรือไม่ ปฏิบัติแต่สิ่งที่ทำให้เกิดผลดีและกล้าเผชิญต่อความจริง

5. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การที่นักเรียนตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน เพื่อแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกันตามความสามารถของตน รู้จักแสดงความคิดเห็น และปฏิบัติตนเพื่อความสุข และชื่อเสียงของครอบครัว ช่วยแก้ปัญหา การที่สมาชิกในครอบครัวไม่เข้าใจกัน เมื่อมีปัญหาที่ปรึกษา และให้พ่อแม่รับทราบปัญหาของตนทุกเรื่อง ช่วยครอบครัวประหยัดไฟฟ้า น้ำ อาหาร สิ่งของ เครื่องใช้ภายในบ้าน และอื่น ๆ

6. ความรับผิดชอบต่อเพื่อน หมายถึง การที่นักเรียนช่วยกันดักเตือน แนะนำ เมื่อเห็นเพื่อนทำผิด ช่วยเหลือเพื่อนตามความถูกต้องและเหมาะสม ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด ไม่เอาเปรียบเพื่อน เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

7. ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน รักษาผลประโยชน์เกียรติยศชื่อเสียงของโรงเรียน ช่วยกันรักษาความสะอาดของโรงเรียน ไม่ขีดเขียนผนังห้องเรียน ห้องน้ำ ห้องส้วม แต่งเครื่องแบบนักเรียนเรียบร้อย ไม่ทะเลาะวิวาทกับนักเรียนโรงเรียนอื่น เมื่อโรงเรียนต้องการความร่วมมือหรือขอความช่วยเหลือ ก็เต็มใจให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจ และความสามารถของตน เพื่อสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน

8. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและสังคม บำเพ็ญประโยชน์และสร้างสรรค์ความเจริญให้ชุมชนและสังคมอย่างเต็มความสามารถ ช่วยสอดส่องพฤติกรรมของบุคคลที่จะเป็นภัยต่อสังคม ให้ความรู้ความสนุกเพลิดเพลินแก่ประชาชนตามความสามารถของตน ช่วยคิดและแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคม

4.3 ความสำคัญของความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบเป็นลักษณะความเป็นพลเมืองที่สำคัญอย่างยิ่ง เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้สังคมเป็นระเบียบสงบสุข การที่สังคมขาดความสงบสุขอาจกล่าวได้ว่า เกิดจากบุคคลกลุ่มหนึ่งขาดคุณสมบัติ 5 ประการ ดังนี้ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2524 : 55 - 57)

1. ความรับผิดชอบ
2. ความสม่ำเสมอ
3. ความเชื่อมั่นในตนเอง
4. ความซื่อสัตย์
5. ความพยายามในการพึ่งตนเอง

จะเห็นได้ว่า ความรับผิดชอบเป็นปัจจัยที่จะช่วยลดปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้ นอกจากนี้ แผนการศึกษาแห่งชาติหลักสูตรการศึกษาปี 2533 ก็มีวัตถุประสงค์ไว้ข้อหนึ่งว่า มุ่งหวังให้นักเรียนเป็นคนดีมีวินัย มีความรับผิดชอบ มีความเสียสละ ซื่อสัตย์ อดทน คิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น ซึ่งหากจะกล่าวเรื่องความรับผิดชอบแล้วอาจกล่าวได้ว่า หากบุคคล มีความรับผิดชอบจะมีผลต่อไปนี้คือ

1. คนมีความรับผิดชอบย่อมจะทำงานทุกอย่างสำเร็จตามเป้าหมายทันเวลา
2. คนมีความรับผิดชอบย่อมเป็นที่นับถือ ได้รับการยกย่อง สรรเสริญและเป็นคุณประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม
3. ความรับผิดชอบเป็นสิ่งเกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติงาน สอดคล้องกับกฎจริยธรรม และหลักเกณฑ์ของสังคมโดยไม่ต้องมีการบังคับจากผู้อื่น
4. ไม่ทำให้เป็นต้นเหตุของความเสื่อมและความเสียหายแก่ส่วนรวม
5. ทำให้เกิดความก้าวหน้า สงบสุขแก่สังคม

4.4 คุณลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ

กระทรวงศึกษาธิการ (2533 : 146) ได้กล่าวถึงขอบข่ายพฤติกรรมผู้ที่มีความรับผิดชอบไว้ว่ามีลักษณะดังนี้

1. เอาใจใส่ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อผลของงานนั้น ๆ
2. ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว
3. เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์และมีวินัยในตนเอง
4. มีอารมณ์หนักแน่นเมื่อเผชิญกับอุปสรรค
5. รู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี
6. มีความเพียรพยายาม
7. มีความละเอียดรอบคอบ
8. ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่
9. ปรับปรุงงานในหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นทั้งตนเองและสังคม
10. ตรงต่อเวลา
11. ยอมรับผลของการกระทำของตน

รตินันท์ ไมตรีจิต (2537 : 43) ได้ศึกษาพบว่า ความรับผิดชอบของบุคคลนั้นมีความสัมพันธ์กับเจตคติทางวิทยาศาสตร์ อันเป็นลักษณะนิสัยของบุคคลที่จะทำให้บุคคลนั้นสามารถใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์แสวงหาความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2524 : 77) กล่าวว่า บุคคลที่มีความรับผิดชอบจะต้องประกอบด้วย ความขยันหมั่นเพียร ความละเอียดรอบคอบ ความสามารถและความรอบรู้เอาใจใส่และฝึกฝนแสวงหาความรู้อยู่เสมอ

ไชยรัตน์ ปรานี (2531 : 54) กล่าวว่า บุคคลที่มีความรับผิดชอบ จะต้องประกอบไปด้วยความขยันขันแข็ง ซื่อสัตย์ มีhiriโอตบปะ พยายามทำงานของตนให้ลุล่วงไปด้วยดี โดยไม่ละเมิดสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น รวมทั้งมีการเตรียมการวางแผนไว้ล่วงหน้า นอกจากนี้ยังรับรู้และยอมรับการกระทำของตนไม่ว่าผลการกระทำนั้นจะเป็นอย่างไร

บราวเน และค่อห์น (Browne and Cohn. 1968 : 58) ได้สรุปองค์ประกอบของความรับผิดชอบได้ว่าเป็นที่ไว้วางใจได้มีความคิดริเริ่มไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค การทำงานขยันขัน มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความปรารถนาที่จะทำให้ดีกว่าเดิม ผู้มีความรับผิดชอบต้องเป็นผู้ที่สามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงไปตามเป้าหมาย มีความซื่อสัตย์สุจริตและตรงเวลา

จากเอกสารที่กล่าวถึงคุณลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ จะพบว่าผู้มีความรับผิดชอบดังกล่าว มีส่วนสัมพันธ์กับผู้อื่น ดังนั้น ความรับผิดชอบจึงเป็นคุณลักษณะที่ดีของบุคคลอันเป็นผลทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองเป็นไปอย่างราบรื่น และทำให้สังคมสงบสุข ฉะนั้นการที่สังคมจะเป็นระเบียบและสงบสุขได้นั้น ย่อมต้องประกอบด้วยพลเมืองที่มีความรับผิดชอบเป็นส่วนสำคัญ

4.5 วิธีปลูกฝังความรับผิดชอบ

ชม ภูมิภาค (2525 : 50 - 51) กล่าวถึงการปลูกฝังความรับผิดชอบส่วนรวมแก่บุคคลนั้น จะต้องปลูกฝังด้วยการให้เขาได้กระทำ ไม่ใช่เกิดจากการบอกเล่าเท่านั้น วิธีสอนในโรงเรียนมีส่วนสำคัญในการปลูกฝังความรับผิดชอบ ควรจะให้รู้จักทำงานเป็นกลุ่ม เป็นคณะ ตามความเหมาะสม ซึ่งรัตนันท์ ไมตรีจิต (2537 : 44) กล่าวว่า การปลูกฝังความรับผิดชอบให้แก่นักเรียนควรจะต้องปลูกฝังให้เหมาะกับวัย การสอนความรับผิดชอบแก่นักเรียนในโรงเรียนนั้น นอกจากจะสอนในเนื้อหาหรือการบอกกล่าวแล้ว วิธีการปลูกฝังให้เกิดความรับผิดชอบแก่นักเรียน โดยการนำเข้าไปในกระบวนการเรียนการสอน ตลอดจนการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนภายในโรงเรียน ซึ่งในการปลูกฝังต้องใช้เวลานานพอสมควร

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (ม.ป.ป. : 53) ได้กล่าวถึงสาระสำคัญของความรับผิดชอบที่ปลูกฝังและเสริมสร้างให้เกิดขึ้นในระดับมัธยมศึกษาทั้ง 4 ด้านดังนี้

1. ความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง การที่นักเรียนจะประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหมายด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทน เข้าห้องเรียนและส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลาที่ได้กำหนดไว้ เมื่อมีปัญหาหรือไม่เข้าใจบทเรียนก็พยายามศึกษาค้นคว้าซักถามอาจารย์ให้เข้าใจ เมื่อทำแบบฝึกหัดฝึกปฏิบัติยอมรับว่าทำผิด แล้วพยายามแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องด้วยตนเองเสมอ มีผลการเรียนผ่านทุกวิชาในทุกภาคเรียน

2. ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา รักษาผลประโยชน์ เกียรติยศ ชื่อเสียงของสถานศึกษา ช่วยกันรักษาความสะอาดของสถานศึกษา ไม่ขีดเขียนโต๊ะเรียน ผนังห้อง ห้องน้ำ ห้องส้วม แต่งเครื่องแบบ

นักเรียนเรียวร้อย ไม่ทะเลาะวิวาทกับนักเรียนโรงเรียนอื่น คอยตักเตือนเพื่อนนักเรียนที่จะหลงผิด อันจะทำให้โรงเรียนเสียชื่อเสียง เมื่อโรงเรียนต้องการความร่วมมือหรือขอความช่วยเหลือก็เต็มใจให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนตามความสนใจและความสามารถเพื่อสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน เช่น นักกีฬา นักแต่งคำขวัญเรียงความ กลอน เพลง ฯลฯ

3. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การที่นักเรียนมีความตั้งใจ ช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน เพื่อแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกันตามความสามารถของตนรู้จักแสดงความคิดเห็น ปฏิบัติตนเพื่อชื่อเสียงและความสุขของครอบครัว ช่วยแก้ปัญหาการที่สมาชิกในครอบครัวไม่เข้าใจกัน เมื่อมีปัญหาปรึกษาและให้พ่อแม่ทราบปัญหา

4. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและสังคม บำเพ็ญประโยชน์และสร้างสรรค์ความเจริญให้ชุมชนอย่างเต็มความสามารถ ช่วยสอดส่องพฤติกรรมของบุคคลที่จะเป็นภัยต่อสังคม ให้ความรู้ ความสนุกเพลิดเพลินแก่ประชาชนตามความสามารถของตน ช่วยคิดและแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคม เช่น ความสกปรก การรักษาสาธารณสุขสมบัติ ผู้คิดร้ายต่อประเทศชาติ การจราจร การเสียภาษี และการบริการจากสถานบริการต่าง ๆ ของรัฐ

เฮอร์ล็อก (Hurlock. 1978 : 244) กล่าวว่า การพัฒนาความรับผิดชอบให้แก่เด็ก ควรเริ่มด้วยการทำงานที่ง่าย ๆ ก่อน เพื่อให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นและมีประสบการณ์การทำงานด้วยตนเองและต้องใช้เวลาในการฝึกนานพอสมควร

จะเห็นได้ว่า การปลูกฝังความรับผิดชอบให้แก่นักเรียน ควรปลูกฝังให้เหมาะสมกับวัยและตั้งแต่อายุยังน้อย ๆ ทั้งนี้ เพราะการฝึกการปลูกฝังความรับผิดชอบนี้ จะต้องใช้นานพอสมควร และต้องมีการปลูกฝังทั้งที่โรงเรียนและที่บ้านจนเกิดเป็นนิสัย โดยเฉพาะหากครูผู้สอนนำเข้าไปในกระบวนการเรียนการสอน จะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความคิดเป็นของตัวเอง รู้จักช่วยตัวเอง นั่นคือ การเกิดความรับผิดชอบต่อตัวเอง จนทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตัวเองขึ้นด้วย ซึ่งจะนำไปสู่ความสัมฤทธิ์ผลในการเรียนด้วย

4.6 การพัฒนาความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกิดจากการฝึกอบรม ตั้งแต่วัยเด็กและจะพัฒนาไปเรื่อย ๆ จนถึงวัยรุ่น ผู้ใหญ่จึงต้องเข้าใจธรรมชาติของเด็ก แนะนำส่งเสริมเด็กในสิ่งที่ถูกที่ควร ให้เด็กได้รู้จักแก้ปัญหาและค่อย ๆ ปลูกฝังความรับผิดชอบให้แก่เด็ก เพราะนอกเหนือจากการมีวินัยและความรับผิดชอบตามธรรมชาติ อันเกิดขึ้นได้เองแล้ว เด็กยังเรียนรู้อวินัยและความรับผิดชอบจากวัฒนธรรม โดยอาศัยการสั่งสอนฝึกฝนจากบุคคลที่แวดล้อม ลักษณะเช่นนี้เป็นกฎธรรมชาติของการอยู่ร่วมกันในสังคม (กิงแก้ว อัดถากร. 2524 : 15 - 19) สำหรับความรับผิดชอบต่อสังคมหรือหมู่คณะนั้น จะมีได้เมื่อเด็กรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่และรับผิดชอบในการกระทำ

ของตนเองแล้ว แต่ทั้งนี้มิใช่ที่เราจะป้องกันความรับผิดชอบต่อสังคมหรือหมู่คณะไว้ต่างหาก คอยจนกว่าเด็กรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ แล้วจึงจัดประสบการณ์ให้เด็กรับผิดชอบต่อสังคมต่อไป แท้จริงแล้วกิจกรรมที่เด็กทำตามหน้าที่นั้นเป็นการกระทำเพื่อหมู่คณะหรือสังคมไปในตัว แต่เด็กยังไม่โตพอที่จะเข้าใจถึงประโยชน์ของผู้อื่นที่เกิด จากการปฏิบัติหน้าที่ของตน เด็กพร้อมที่จะเรียนรู้การกระทำเพื่อหมู่คณะและเสียสละเพื่อหมู่คณะเมื่อเด็กเข้าสู่วัยรวมหมู่ เริ่มตั้งแต่อายุ 11 ปี ขึ้นไป วัยนี้เราจะมอบความรับผิดชอบภาระงานของหมู่คณะให้เด็กทำ เด็กจะเรียนรู้ความรับผิดชอบต่อหมู่คณะ ต่อสังคมได้รวดเร็ว ดังนั้น ควรจัดสถานการณ์การเรียนการสอนในโรงเรียนให้แก่เด็กเพื่อปลูกฝังและพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมแก่เด็ก (ชม ภูมิภาค. 2525 : 130)

มิตตัน และแฮริส (Mitton and Harris. 1962 : 407 - 416) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการฝึกความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน ดังนี้

1. การฝึกความรับผิดชอบควรเริ่มตั้งแต่เด็กยังอายุน้อย ๆ
2. เด็กทุกคนควรมีโอกาสฝึกความรับผิดชอบ โดยการปฏิบัติจริงให้เด็กมีส่วนร่วมในการทำงาน
3. จัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล
4. ควรให้เด็กทราบว่าผู้ใหญ่หวังอะไรจากตัวเขา
5. ในการฝึกความรับผิดชอบนั้นผู้ใหญ่ต้องยึดหยุ่น ไม่เร่งรัดเด็กจนเกินไป
6. ต้องระลึกเสมอว่า ในการทำงานนั้นเด็กต้องการคำแนะนำจากผู้ใหญ่
7. เด็กต้องการความไว้วางใจจากผู้ใหญ่ ดังนั้น เมื่อมอบหมายงานให้ทำแล้วก็ควรให้เด็กได้รับผิดชอบอย่างเต็มที่

8. เจตคติและพฤติกรรมความรับผิดชอบของผู้ใหญ่ มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความรับผิดชอบของเด็ก

9. ไม่ควรให้เด็กรับผิดชอบเกินความสามารถเพราะอาจเป็นอันตรายแก่เด็กได้

การสอนให้คิดและการพหุต่อเหตุผล มีความคิดเป็นของตนเองเท่ากับได้สร้างอิสรภาพทางความคิดและการกระทำของตนให้มากขึ้น ถ้านักเรียนได้รับการฝึกฝนให้รู้จักคิดหาเหตุผลด้วยตนเอง ไม่ค่อยรับแต่การบอกเล่าจากครูก็จะทำให้สติปัญญาแตกฉาน เมื่อออกจากโรงเรียนไปแล้วก็จะสามารถหาหนทางศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง เท่ากับเป็นการส่งเสริมให้บุคคลควบคุมตนเองให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบในที่สุด การที่จะปลูกฝังความรับผิดชอบให้กับเด็กให้เกิดเป็นความเคยชินจนเป็นนิสัยน้ำใจที่ฝังแน่นเป็นคุณธรรมและค่านิยมนั้น ต้องฝึกให้ปฏิบัติอย่างจริงจัง เพราะในการเรียนรู้ใด ๆ ต้องให้เกิดผล 3 ประการคือ เกิดความรู้ ความเข้าใจ สามารถปฏิบัติได้และเกิดเป็นน้ำใจหรือความรู้สึกนึกคิดในทางที่ดีต่อสิ่งนั้น ๆ การฝึกปฏิบัติจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง (การปลูกฝังจริยธรรมและวัฒนธรรมให้เกิดแก่เด็ก. 2522 : 70)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า บุคคลที่มีความรับผิดชอบประกอบด้วยบุคคลที่มีลักษณะตั้งใจที่จะทำงาน เอาใจใส่ ให้ความสนใจในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ที่มีต่อตนเองและสังคมด้วยความตั้งใจ ผูกพัน ซื่อสัตย์ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ มีความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

งานวิจัยต่างประเทศ

บัดเตอร์เวิร์ท (Butterworth. 1974 : 2043 - 2044) ได้ศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน เจตคติต่อโรงเรียน ความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ความรับผิดชอบต่อตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านและเจตคติต่อโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนมีความสามารถทั่วไปสูง มีความรับผิดชอบต่อตนเองสูงกว่านักเรียนที่มีความสามารถทั่วไปต่ำ

เบคอน (Bacon. 1989 : 1289 - A) ศึกษาพบว่า นักเรียนจะแสดงความรับผิดชอบในการเรียนด้วยคุณลักษณะ 6 ประการคือ 1) การทำกิจกรรมการเรียน 2) การเชื่อฟังครู 3) การตั้งใจเรียน 4) การเรียนหรือการศึกษาค้นคว้า 5) การพยายามเรียนและ 6) การทำงานที่ได้รับมอบหมายหรือที่เลือกกระทำ

งานวิจัยภายในประเทศ

วรเชษฐ์ โชคชัย (2536 : 97) เปรียบเทียบความสามารถในการใช้ภาษาไทย และความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยการสอนแบบนวัตกรรมการกับการสอนตามแนวคู่มือครู ผลปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบนวัตกรรมการมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานในห้องเรียนก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กาญจนา อุดรวิเชียร (2538 : 61) การศึกษาความสามารถทางการเรียนเชิงสร้างสรรค์ วิชาภาษาไทย และความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานในห้องเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอน โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะกับการใช้แบบฝึกตามคู่มือครูผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่าความรับผิดชอบของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อัมพา อรุณพราหมณ์ (2539 : 76) การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาไทย และความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียน กับการสอนตามคู่มือครู พบว่า ผลสัมฤทธิ์ของทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ จะเห็นว่าความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาให้เกิดในตัวบุคคลได้ โดยใช้วิธีการต่าง ๆ ตลอดจนถึงการอบรมเลี้ยงดูซึ่งเป็นพื้นฐานในการปลูกฝังความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นได้ในตัวบุคคล การฝึกให้ทำกิจกรรมด้วยตนเอง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
4. การดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ฯ ตำบลท่าหิน อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา ปีการศึกษา 2542 ที่เรียนวิชาภาษาไทย ท031 นิทานพื้นบ้านตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533) จำนวน 10 ห้องเรียน รวมนักเรียน 400 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ฯ ตำบลท่าหิน อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2542 ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) คือสุ่มมา 2 ห้องเรียน จาก 10 ห้องเรียน รวมนักเรียน 80 คน จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย จับฉลากแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 40 คน ดังนี้

1. กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียน
2. กลุ่มควบคุมได้รับการสอนตามคู่มือครู

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่

1. เครื่องมือที่ใช้ประกอบการสอน วิชาภาษาไทย (นิทานพื้นบ้าน ท 031) คือ
 - 1.1 ชุดการเรียน
 - 1.2 แผนการสอนโดยใช้ชุดการเรียน
 - 1.3 แผนการสอนตามคู่มือครู

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย

2.2 แบบทดสอบวัดความรับผิดชอบ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ชุดการเรียนรู้ ผู้วิจัยจะดำเนินการ ดังนี้

1.1 เนื้อหาในการสร้างชุดการเรียนรู้ ผู้วิจัยเลือกเนื้อหาวิชาภาษาไทย ท 031 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในหนังสือนิทานพื้นบ้าน ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีทั้งหมด 10 ชุด คือ

1. ชุดความหมายและลักษณะของนิทานพื้นบ้าน
2. ชุดประโยชน์ของนิทานพื้นบ้าน
3. ชุดประเภทของนิทานพื้นบ้าน
4. ชุดสำนวนของนิทานพื้นบ้าน
5. ชุดความเชื่อที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน
6. ชุดประเพณีที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน
7. ชุดค่านิยมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน
8. ชุดคุณค่าของนิทานพื้นบ้าน
9. ชุดการประเมินค่าสิ่งที่อ่านเรื่องนิทานพื้นบ้าน
10. ชุดการเขียนเรื่องเล่าเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน

1.2 ขั้นตอนในการสร้างชุดการเรียนรู้

1.2.1 ศึกษารายละเอียดจากหลักสูตร แผนการสอน หนังสือแบบเรียน หนังสือคู่มือครู เพื่อกำหนดเนื้อหาให้สอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชา ท 031 นิทานพื้นบ้าน

1.2.2 ศึกษารายละเอียดจากหลักสูตรเกี่ยวกับการสร้างชุดการเรียนรู้จาก เอกสาร ตำรางานวิจัย และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อกำหนดรูปแบบและแนวทางในการสร้างชุดการเรียนรู้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างชุดการเรียนรู้ตามแนวของ กาญจนา เกียรติประวัติ (2524 : 174) ซึ่งได้ปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพของนักเรียน มีขั้นตอนดังนี้

1. คำนแนะนำชุดการเรียนรู้และการใช้
2. ความคิดรวบยอด
3. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
4. แบบทดสอบก่อนเรียน
5. กิจกรรมการเรียนรู้
6. แบบทดสอบตนเอง จากกิจกรรมที่ปฏิบัติ

7. แบบทดสอบหลังเรียน

8. กิจกรรมสำรอง

1.2.3 พิจารณาจุดประสงค์การเรียนรู้และขอบเขตเนื้อหาวิชา เพื่อแบ่งเป็นชุดการเรียนรู้ออกเป็น 10 ชุด โดยมีจุดประสงค์การเรียนรู้ ดังนี้

ชุดที่ 1 ความหมายและลักษณะของนิทานพื้นบ้าน จำนวน 2 คาบ

1. บอกความหมายและลักษณะของนิทานได้

ชุดที่ 2 ประโยชน์ของนิทานพื้นบ้าน จำนวน 2 คาบ

1. บอกประโยชน์ที่ได้รับจากนิทานพื้นบ้านแต่ละเรื่องได้

ชุดที่ 3 ประเภทของนิทานพื้นบ้าน จำนวน 2 คาบ

1. จำแนกประเภทของนิทานพื้นบ้านได้

ชุดที่ 4 สำนวนของนิทานพื้นบ้าน จำนวน 2 คาบ

1. บอกความหมายของสำนวนของนิทานพื้นบ้านได้

ชุดที่ 5 ความเชื่อที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน จำนวน 2 คาบ

1. บอกถึงเหตุผลของความเชื่อของนิทานพื้นบ้านได้

ชุดที่ 6 ประเพณีที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน จำนวน 2 คาบ

1. ศึกษาความคิดเห็นจากประเพณีที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านได้

ชุดที่ 7 ค่านิยมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน จำนวน 2 คาบ

1. บอกแนวคิดและค่านิยมต่างๆ ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านได้

ชุดที่ 8 คุณค่าของนิทานพื้นบ้าน จำนวน 2 คาบ

1. บอกคุณค่าของนิทานพื้นบ้านจากเรื่องที่อ่านได้

ชุดที่ 9 การประเมินค่าสิ่งที่อ่านเรื่องนิทานพื้นบ้านได้ จำนวน 2 คาบ

1. แสดงความคิดเห็นและการประเมินค่าจากสิ่งที่อ่านได้

ชุดที่ 10 การเขียนเรื่องเล่าเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน จำนวน 2 คาบ

1. บอกการเขียนเรื่องเล่าจากหัวข้อหรือสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้

เนื้อหาทั้งหมดนี้ใช้เวลาในการทดลอง 10 สัปดาห์ 20 คาบเรียน

คาบละ 50 นาที

1.3 การตรวจสอบคุณภาพชุดการเรียนรู้มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

1.3.1 นำชุดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน คือ 1) ผศ.สุมานัน รุ่งเรืองธรรม 2) ผศ.ดร.ไพโรจน์ เบาใจ 3) ผศ.เรงลักษณ์ โรจนพันธ์ 4) ผศ. ขจรศรี ขาดิกานนท์ 5) อาจารย์อุตร เกิดทอง ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาเกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนรู้ รูปแบบของชุดการเรียนรู้

1.3.2 นำชุดการเรียนรู้ที่แก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์

ตำบลท่าหิน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำนวน 1 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อแก้ไขในเอกสารคำอธิบายให้ชัดเจนและตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาเกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนรู้

1.3.3 ทดลองกลุ่มเล็ก โดยนำชุดการเรียนรู้ไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ฯ ตำบลท่าหิน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำนวน 5 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อปรับกิจกรรมการเรียนรู้และเวลาให้เหมาะสม

1.3.4 ทดลองภาคสนามหลังจากปรับปรุงแก้ไขชุดการเรียนรู้แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ฯ ตำบลท่าหิน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำนวน 40 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อพิจารณาว่าชุดการเรียนรู้นี้จะพัฒนาความเข้าใจในการอ่านวิชาภาษาไทยดีขึ้น โดยการเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยก่อนและหลังการเรียนรู้ปรากฏว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

1.4 การหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้

กำหนดประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

เนื้อหาวิชาที่เป็นข้อเท็จจริง เกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ เนื้อหาวิชาทักษะเช่น ภาษา เกณฑ์ที่ตั้งไว้ไม่ต่ำกว่า 80/80 (ไชยยศ เรืองสุวรรณ. 2521:32)

80 ตัวแรกหมายถึง การประเมินจากพฤติกรรมก่อนการเรียนรู้ คือพิจารณาจากผลการทำแบบฝึกหัดของนักเรียนทั้งกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ

80 ตัวหลัง ประเมินจากพฤติกรรมขั้นสุดท้าย หลังการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งกลุ่มในแต่ละชุดการเรียนรู้

2. การสร้างและหาคุณภาพแผนการสอนกลุ่มควบคุม

เป็นแผนการสอนที่สอนตามคู่มือครู ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 ศึกษาหลักสูตรภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533) เพื่อดูจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้วิชาภาษาไทย ท 031 นิทานพื้นบ้าน

2.2 ศึกษาและเลือกเนื้อหาที่จะใช้ในการสอน ซึ่งในแผนการสอนกลุ่มควบคุมนี้ ได้ใช้เนื้อหาเดียวกับแผนการสอนกลุ่มทดลอง โดยได้แบ่งแผนการสอนออกเป็น 10 แผน ใช้เวลา 20 คาบ คาบละ 50 นาที ดังนี้

1. แผนการสอนที่ 1 ความหมายและลักษณะของนิทานพื้นบ้าน จำนวน 2 คาบ
2. แผนการสอนที่ 2 ประโยชน์ของนิทานพื้นบ้าน จำนวน 2 คาบ
3. แผนการสอนที่ 3 ประเภทของนิทานพื้นบ้าน จำนวน 2 คาบ
4. แผนการสอนที่ 4 สำนวนของนิทานพื้นบ้าน จำนวน 2 คาบ
5. แผนการสอนที่ 5 ความเชื่อที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน จำนวน 2 คาบ
6. แผนการสอนที่ 6 ประเพณีที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน จำนวน 2 คาบ

7. แผนการสอนที่ 7 ค่านิยมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน จำนวน 2 คาบ
8. แผนการสอนที่ 8 คุณค่าของนิทานพื้นบ้าน จำนวน 2 คาบ
9. แผนการสอนที่ 9 การประเมินค่าสิ่งที่อ่านเรื่องนิทานพื้นบ้านได้ จำนวน 2 คาบ
10. แผนการสอนที่ 10 การเขียนเรื่องเล่าเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน จำนวน 2 คาบ

2.3 ศึกษาและสร้างแผนการสอนตามคู่มือครู ซึ่งประกอบด้วย

2.3.1 สารสำคัญ

2.3.2 จุดประสงค์การเรียนรู้

2.3.3 เนื้อหาสาระ

2.3.4 กิจกรรมการเรียนการสอน แบ่งออกเป็นขั้นตอน 9 ขั้น

2.4 นำแผนการสอนที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญทางการสอนภาษาไทย จำนวน 5 คน คือ 1) ผศ.สุมานัน รุ่งเรืองธรรม 2) ผศ. ขจรศรี ชาดิกานนท์ 3) อาจารย์อุตร เกิดทอง 4) อาจารย์ดารกา ทองมิตร 5) อาจารย์ สำเนียง ฟ้ากระจ่าง ตรวจสอบโดยพิจารณาในเรื่องความชัดเจน ความเหมาะสมของเนื้อหาและความสอดคล้องของจุดประสงค์กับกิจกรรมการเรียนการสอน

2.5 นำแผนการสอนที่ได้รับการตรวจแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปทดลองสอนกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมก่อนนำไปใช้สอนกลุ่มควบคุม

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. การสร้างแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย

แบบทดสอบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยเป็นแบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ โดยผู้วิจัยดำเนินการสร้าง ดังนี้

1.1 วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้วิชาภาษาไทย นิทานพื้นบ้าน ท 031

1.2 ศึกษาการสร้างข้อสอบภาษาไทยจากหนังสือการเขียนข้อสอบวิชาภาษาไทย ของจันทิมา พรหมโชติกุล (2529 : 9 - 77) โดยใช้ทฤษฎีในข้อ 2 ความเข้าใจของ Bloom

1.3 สร้างแบบทดสอบเป็นข้อสอบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ใช้สอบโดยวัดพฤติกรรมการอ่านด้านการแปลความ ตีความ ขยายความ จับใจความสำคัญ สรุปความและวิเคราะห์ความจากเรื่องที่อ่าน

1.4 นำแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 5 คน คือ 1) ผศ.จันทิมา พรหมโชติกุล 2) ผศ. สุมานัน รุ่งเรืองธรรม 3) อาจารย์ ทศพร เกตุถนอม 4) อาจารย์ดารกา ทองมิตร 5) อาจารย์สำเนียง ฟ้ากระจ่าง ตรวจสอบ

คุณภาพ แบบทดสอบในด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาว่าข้อสอบมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาหรือไม่ โดยใช้เกณฑ์การกำหนดคะแนนความคิดเห็น ดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538 : 117)

คะแนน 1 สำหรับข้อคำถามที่แน่ใจว่าข้อสอบวัดจุดประสงค์ข้อนั้น

คะแนน 0 สำหรับข้อคำถามที่ไม่แน่ใจว่าวัดจุดประสงค์ข้อนั้นหรือไม่

คะแนน -1 สำหรับข้อคำถามที่ไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์นั้น

บันทึกผลการพิจารณาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละข้อ แล้วนำไปหาค่าตรงความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ซึ่งแสดงว่า ข้อสอบมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ส่วนข้อสอบที่มีค่าตรงความสอดคล้องน้อยกว่า 0.5 ผู้วิจัยจะคัดเลือกและจะนำไปปรับปรุงแก้ไข

1.5 นำข้อสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองเพื่อหาคุณภาพกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน นำผลการสอบไปวิเคราะห์เพื่อหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของข้อสอบแต่ละข้อ โดยใช้เทคนิค 27% ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำและเปิดตารางสำเร็จรูปของจุงเตห์ฟาน (Fan. 1952 : 7 - 32) แล้วเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.26 - 0.78 และค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.22 - 0.85 จำนวน 40 ข้อ

1.6 ทำการคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกและค่าความยากง่ายตามเกณฑ์จำนวน 40 ข้อ แล้วนำไปทดลองอีกครั้งหนึ่งกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน

1.7 นำผลการทดสอบมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร KR - 20 ของคูเดอร์ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538 : 125) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80

2. แบบทดสอบวัดความรับผิดชอบ ดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ ตามวิธีของลิเคอร์ทจากหนังสือวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ ของพวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2538 : 114 - 115) เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบวัดความรับผิดชอบ

2.2 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอคณะกรรมการควบคุมปริญญาโทและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ Face validity จำนวน 5 ท่าน คือ 1) รศ.อัจฉรา สุขารมณ์ 2) ผศ. สุมานัน รุ่งเรืองธรรม 3) ดร. นวลละออ สุภาผล 4) อาจารย์ทัศนาก ทอภักดี 5) อาจารย์วาทินี ศรีแปะบัว เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถาม ความถูกต้องและตรวจแก้ไขสำนวนภาษาให้ชัดเจนขึ้น

2.3 นำแบบทดสอบวัดความรับผิดชอบไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน

2.4 นำผลจากการตรวจให้คะแนนมาหาค่าอำนาจจำแนก แยกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25% (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2536 : 185) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบโดยวิธีแจกแจงที่ (t - distribution) เพื่อคัดเลือกแบบทดสอบที่ดีคือข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 1.67 - 14.07 และเลือกข้อที่มีค่า t ตั้งแต่ 4.25 - 14.07 ไว้จำนวน 20 ข้อ

2.5 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ใช้สูตรของครอนบัค (Cronbach) (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2538 : 170 - 171) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89

2.6 ลักษณะของแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบ เป็นสถานการณ์ที่คนส่วนใหญ่ได้พบเห็นในชีวิตจริงหรืออาจจะมีโอกาสกระทำด้วย แต่เป็นสถานการณ์ที่ไม่รุนแรงเกินไป รวมทั้งช่วยให้ทราบถึงความรู้สึกของบุคคลต่อเรื่องนั้นๆ เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามอ่านสถานการณ์ในแบบสอบถามแล้วพิจารณาว่าสถานการณ์นั้นตนเองมีความรู้สึกอย่างไร ซึ่งแบบสอบถามนี้เป็นมาตราประเมินค่ามี 4 ระดับ คือ บ่อยที่สุด บ่อย นานๆ ครั้ง ไม่เคยเลย โดยให้นักเรียนอ่านข้อความในแบบสอบถามทีละข้อแล้วขีดเครื่องหมาย (✓) ในช่องข้อความที่ตรงกับความรู้สึกของตนเองมากที่สุด

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

แต่ละข้อความกำหนดให้คะแนนเต็มข้อความละ 4 คะแนน

ทางบวก (Positive) กำหนดให้คะแนนแต่ละความเห็นดังนี้

บ่อยที่สุด	ให้คะแนน	4	คะแนน
บ่อย	ให้คะแนน	3	คะแนน
นานๆ ครั้ง	ให้คะแนน	2	คะแนน
ไม่เคยเลย	ให้คะแนน	1	คะแนน

ทางลบ (Negative) กำหนดให้คะแนนแต่ละความเห็นดังนี้

บ่อยที่สุด	ให้คะแนน	1	คะแนน
บ่อย	ให้คะแนน	2	คะแนน
นานๆ ครั้ง	ให้คะแนน	3	คะแนน
ไม่เคยเลย	ให้คะแนน	4	คะแนน

ตัวอย่างแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบในการเรียน

คำชี้แจงในการตอบ

1. แบบสอบถามมีทั้งหมด 20 ข้อ ในแต่ละข้อจะมีช่องว่างให้เลือก 4 ช่อง ให้
นักเรียนอ่านคำถามและพิจารณาว่า ควรตอบข้อใดจึงจะตรงกับความรู้สึกของนักเรียนหรือสิ่งที่
นักเรียนเคยปฏิบัติมาตามสภาพความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด แล้วกาเครื่องหมาย (✓)
ลงในช่องนั้น
2. ข้อคำถามของแบบสอบถาม มีทั้งในแง่บวกและลบคละกัน ก่อนกาเครื่องหมาย
ลงในช่องพิจารณาให้ดี
3. คำตอบของนักเรียนจะถือว่าเป็นความลับ ไม่มีผลต่อคะแนนสอบในโรงเรียนแต่
ประการใด

การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Randomized Control - Group Pretest -
Posttest Design) (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2536 : 276)

ตาราง 1 แผนการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
E_R	T_1	X_1	T_1
C_R	T_1	$\approx$	T_2

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

$\bar{X}$ แทน การสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้

$\approx$ แทน การสอนตามคู่มือครู

E แทน กลุ่มทดลอง

C แทน กลุ่มควบคุม

T_1 แทน การทดสอบก่อนการทดลอง

T_2 แทน การทดสอบหลังการทดลอง

R แทน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามลำดับดังนี้

1. การทดลองกระทำในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2542 ผู้วิจัยเป็นผู้สอนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยสอนสัปดาห์ละ 2 คาบ คาบละ 50 นาที รวม 20 คาบ ใช้เนื้อหาเดียวกันทั้ง 2 กลุ่ม
2. จัดปฐมนิเทศ เพื่อทำความเข้าใจกับนักเรียนถึงวิธีการเรียน บทบาทของผู้เรียน จุดประสงค์ของการเรียนและวิธีการประเมินผลการเรียน
3. ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ด้วยแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านและแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบในการเรียนวิชาภาษาไทย นิทานพื้นบ้าน ท 031 เพื่อเก็บข้อมูลเบื้องต้น
4. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ตามแผนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
 - 4.1 กลุ่มทดลอง ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้
 - 4.2 กลุ่มควบคุม ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามคู่มือครู
5. ทำการทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) กับผู้เรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบสอบถามวัดความเข้าใจในการอ่านและแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นฉบับเดียวกับการทดสอบก่อนการทดลอง
6. ตรวจสอบผลการทดสอบแล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยและความรับผิดชอบของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ t-test แบบ Independent Sample
2. การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่าน ความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลองและหลังการทดลอง โดยใช้ t-test แบบ Dependent Sample

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน
 - 1.1 ค่าคะแนนเฉลี่ย คำนวณจากสูตร (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2538 : 41)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$	แทน	ตัวกลางเลขคณิตของกลุ่มตัวอย่าง
$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
N	แทน	จำนวนนักเรียนทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่าง

1.2 หาค่าความแปรปรวน (Variance) ของคะแนน คำนวณจากสูตร (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2538 : 74)

$$S^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}$$

เมื่อ S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนน
$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่ม
$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
$N - 1$	แทน	ค่าของขั้นแห่งความเป็นอิสระ

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 หาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item - Objective Congruence = IOC) ระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ในแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่าน โดยคำนวณจากสูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538 : 117) ซึ่งมีสูตร ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC	แทน	ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้
$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านแบบปรนัย โดยการวิเคราะห์ข้อสอบเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 27% แล้วเปิดตารางของจุงเตห์ฟาน (Fan. 1952 : 3 - 32) (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2538 : 185 - 186)

2.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder - Richardson) ดังต่อไปนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 198)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S_1^2} \right]$$

เมื่อ r_{tt} แทน ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
 n แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
 p แทน สัดส่วนของผู้ทำได้ในข้อหนึ่งๆ = $\frac{\text{จำนวนคนที่ทำถูก}}{\text{จำนวนคนทั้งหมด}}$
 q แทน สัดส่วนของผู้ทำผิดในข้อหนึ่งๆ หรือ $1 - p$
 S_1^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือฉบับนั้น

2.4 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความรับผิดชอบของนักเรียนโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) มีสูตรการคำนวณ ดังนี้ (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2539 : 171)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_1^2} \right]$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
 n แทน จำนวนของเครื่องมือวัด
 S_i^2 แทน คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
 S_1^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือฉบับนั้นทั้งฉบับ

2.5 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบวัดความรับผิดชอบของนักเรียน ใช้วิธีการแจกแจงแบบ t (t - distribution) แบ่งกลุ่มคะแนนสูง 25% โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 185)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

$$df = n(n-1)$$

เมื่อ t	แทน	ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบถาม
$\bar{X}_H$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง
$\bar{X}_L$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ
S_H^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มสูง
S_L^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มต่ำ
n_H	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูง
n_L	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มต่ำ

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความเข้าใจในการอ่านและความรับผิดชอบของนักเรียน 2 กลุ่ม คำนวณโดยใช้ t - test แบบ Independent Sample (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 3536 : 8)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)S_1^2 + (n_2 - 1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right]}}$$

$$df = n_1 + n_2 - 1$$

เมื่อ $\bar{X}_1$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
$\bar{X}_2$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 2
n_1	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
n_2	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ 2
S_1^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
S_2^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 2

3.2 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความเข้าใจในการอ่านและความรับผิดชอบได้จากการทดสอบก่อนการเรียนกับการทดสอบหลังการเรียนภายในกลุ่มเดียวกัน คำนวณจากสูตร t - tes แบบ Dependent Sample (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 3536 : 78)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D(\sum D)^2}{n-1}}}$$

$$df = n - 1$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าที่ใช้ในการพิจารณาของการแจกแจงแบบที่
	D	แทน	ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
	n	แทน	จำนวนคู่
	$\sum D$	แทน	ผลรวมของความแตกต่างจากการเปรียบเทียบกันเป็น รายบุคคลระหว่างคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อน การเรียนกับหลังการเรียน
	$\sum D^2$	แทน	ผลรวมกำลังสองของความแตกต่างจากการเปรียบเทียบกัน เป็นรายบุคคลระหว่างคะแนนที่ได้จากการทดสอบ ก่อนการเรียนกับหลังการเรียน

บทที่ 4
การวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล และแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
n_1	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลอง
n_2	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มควบคุม
$\bar{X}_1$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง
$\bar{X}_2$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม
S^2_1	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มทดลอง
S^2_2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มควบคุม
D	แทน	ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
t	แทน	ค่าสถิติของการแจกแจงแบบที (t-distribution)
dt	แทน	ชั้นแห่งความอิสระ
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
กลุ่มทดลอง	แทน	นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้
กลุ่มควบคุม	แทน	นักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย ของนักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้ชุดการเรียนรู้กับการสอนตามคู่มือครู
2. เปรียบเทียบความรับผิดชอบในการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้ชุดการเรียนรู้กับการสอนตามคู่มือครู
3. เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย ของนักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้ชุดการเรียนรู้ก่อนและหลังการทดลอง
4. เปรียบเทียบความรับผิดชอบในการอ่านภาษาไทย ของนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูก่อนและหลังการทดลอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบความเข้าใจของการอ่านภาษาไทยของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้กับการสอนตามคู่มือครู

เมื่อการทดลองสิ้นสุดลง ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้ t-test แบบ Independent Sample ได้ผลดังแสดงในตาราง

ตาราง 2 เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S	t
กลุ่มทดลอง	40	32.10	4.11	2.639*
กลุ่มควบคุม	40	29.95	3.10	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 พบว่าความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย ของนักเรียนกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. เปรียบเทียบความรับผิดชอบในการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนกับการสอนตามคู่มือครู

ตาราง 3 เปรียบเทียบความรับผิดชอบในการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S	t
กลุ่มทดลอง	40	67.10	5.66	7.354*
กลุ่มควบคุม	40	56.08	7.61	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 พบว่าความรับผิดชอบในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มทดลองกับนักเรียนกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย ของนักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้ชุดการเรียนรู้ก่อนและหลังการทดลอง

ตาราง 4 เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{x}$	s	t
ก่อนการทดลอง	40	25.33	3.57	12.028*
หลังการทดลอง	40	32.10	4.11	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 พบว่าความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. เปรียบเทียบความรับผิดชอบในการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูก่อนและหลังการทดลอง

ตาราง 5 เปรียบเทียบความรับผิดชอบในการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	X	$\bar{S}$	t
ก่อนการทดลอง	40	42.68	5.94	15.306 *
หลังการทดลอง	40	56.08	7.61	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 5 พบว่าความรับผิดชอบในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่าน และ ความรับผิดชอบในการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอน โดยใช้ชุดการเรียนรู้กับการสอนตามคู่มือครูเป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งมีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า และผลสรุปดังนี้

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้ชุดการเรียนรู้กับการสอนตามคู่มือครู
2. เพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบในการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้ชุดการเรียนรู้กับการสอนตามคู่มือครู
3. เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้ชุดการเรียนรู้กับการสอน ตามคู่มือครูก่อนและหลังการทดลอง
4. เพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบในการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้ชุดการเรียนรู้กับการสอนตามคู่มือครู ก่อนและหลังการทดลอง

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ และนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู มีความเข้าใจ ในการอ่านภาษาไทยแตกต่างกัน
2. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ และนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู มีความรับผิดชอบในการเรียนภาษาไทยแตกต่างกัน
3. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ก่อนและหลังการทดลองมีความเข้าใจ ในการอ่านภาษาไทยแตกต่างกัน
4. นักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูก่อนและหลังการทดลอง มีความรับผิดชอบ ในการเรียนภาษาไทยแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ฯ ตำบลท่าหิน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2542 จำนวน 10 ห้อง รวมทั้งสิ้น 400 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ฯ ตำบลท่าหิน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2542 ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) คือสุ่มมา 2 ห้องเรียนจาก 10 ห้องเรียน รวมนักเรียน 80 คน จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่ายจับฉลากแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 40 คน คือกลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียน ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนตามคู่มือครู

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

3.1 แผนการสอนของกลุ่มทดลองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกระบวนการสอนโดยใช้ชุดการเรียนในการสอนวิชาภาษาไทยนิทานพื้นบ้าน ซึ่งชุดการเรียนนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดลองใช้ พร้อมทั้งได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว โดยใช้เวลาในการเรียน 20 คาบ คาบละ 50 นาทีรวมเวลา 10 สัปดาห์

3.2 แผนการสอนของกลุ่มควบคุมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกระบวนการสอนคู่มือครูของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษาซึ่งได้ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดลองใช้ พร้อมทั้งได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วโดยใช้เวลาในการสอน 20 คาบ คาบละ 50 นาทีรวมเวลา 10 สัปดาห์

3.3 แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือกจำนวน 40 ข้อ มีลักษณะเป็นข้อสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย แบบทดสอบนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดย ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตรวจสอบหาคุณภาพแต่ละข้อได้ค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.26 – 0.78 และค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.22 – 0.85 และได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80

3.4 แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบในการเรียนวิชาภาษาไทย มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามขั้นตอนของลิเคิร์ต (likert) โดยดัดแปลงปรับปรุงข้อคำถามจากแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบ ของสุมิตรา สุประดิษฐ์ ณ อยุธยา แบบสอบถามนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตรวจสอบหาคุณภาพ โดยการหาค่า t อำนาจจำแนกของแต่ละข้อมีค่าระหว่าง 1.67 – 14.07 และเลือกข้อที่มีค่า

ตั้งแต่ 4.25 – 14.27 ไร่จำนวน 20 ข้อ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (α) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89

4. วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองกระทำในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2542 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเองทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมโดยสอนสัปดาห์ละ 2 คาบ คาบละ 50 นาที รวม 20 คาบใช้เนื้อหาเดียวกันทั้งสองกลุ่มโดยมีขั้นตอนในการดำเนินการสอนดังนี้

4.1 จัดปฐมนิเทศ เพื่อทำความเข้าใจกับนักเรียนทั้งสองกลุ่ม ถึงวิธีการเรียนบทบาทของผู้เรียน จุดประสงค์ของการเรียนและวิธีการประเมินผลการเรียน

4.2 ทำการทดสอบก่อนการเรียน (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มด้วยแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่าน และแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบในการเรียนวิชาภาษาไทย ท 031 นิทานพื้นบ้าน

4.3 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มตามแผนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น กลุ่มทดลอง ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ กลุ่มควบคุม ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามคู่มือครู

4.4 ทำการทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) กับผู้เรียนทั้งสองกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่าน และแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบซึ่งเป็นฉบับเดียวกับการทดสอบก่อนการทดลอง

4.5 ตรวจผลการทดสอบแล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย และความรับผิดชอบของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยใช้ t -test แบบ independent sample

2. เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง และหลังการทดลองโดยใช้ t -test แบบ dependent sample

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้และนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู มีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ และนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูมีความรับผิดชอบในการเรียนภาษาไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ก่อนและหลังการทดลอง มีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูก่อน และหลังการทดลองมีความรับผิดชอบในการเรียนภาษาไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้เป็นการเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่าน และความรับผิดชอบในการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้กับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู จากผลการศึกษาค้นคว้าผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. จากสมมติฐานข้อที่ 1 ความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้ชุดการเรียนรู้กับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูแตกต่างกัน

จากผลการทดลองพบว่าความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้กับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แสดงว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้กับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูมีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรีนวอลล์ (Grinevald. 1975 : 3) ที่กล่าวถึงประโยชน์ของชุดการเรียนรู้ว่านักเรียน เรียนได้ด้วยตนเองและสามารถเลือกเรียนในสิ่งที่ตนถนัด ซึ่งจะมีผลทำให้นักเรียนพัฒนาความเข้าใจ ในการอ่านสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัย ของอัมพา อรุณพราหมณ์ (2539 : 64) ที่ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย และความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนที่เรียนโดยชุดการเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าผู้ที่เรียนโดยการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การที่ผลจากการศึกษาปรากฏออกมาดังกล่าวนี้น่าจะเนื่องมาจาก การเรียนโดยใช้ชุดการเรียนรู้เป็นการเรียนที่มีการดำเนินการตามขั้นตอน เริ่มตั้งแต่หัวข้อเรื่อง ความคิดรวบยอด จุดประสงค์ของกิจกรรม เนื้อหา กิจกรรมการสอนนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ในชุดการเรียนรู้ ชั้นประเมินผลนักเรียนเขียนสรุปท้ายกิจกรรมของตนในแต่ละชุดการเรียนรู้ แล้วนำเสนอครูทำให้นักเรียนได้รับความรู้ และฝึกทักษะในการแสดงออก ฝึกทักษะการศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูล ซึ่งทำให้ผลการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้แตกต่างจากคู่มือครู ดังคำกล่าวของ นงนาถ สถาวโรดม (2530 : 8) ว่าการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้นั้นเป็นการจัด

ประสบการณ์ให้กับนักเรียนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางนักเรียนต้องทำความเข้าใจในการอ่าน ศึกษาข้อมูลด้วยตนเอง แล้วออกมาสรุปอภิปรายให้เพื่อน ๆ ฟัง เพื่อหาข้อสรุปตามเป้าหมาย การเรียนโดยใช้ชุดการเรียน นักเรียนมีโอกาที่จะตอบสนองกิจกรรมต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา ต้องลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองจึงได้ฝึกฝนทักษะทั้งสี่ด้าน โดยเฉพาะด้านความเข้าใจในการอ่านซึ่งตรงกับธรรมชาติของวิชาภาษาไทย ซึ่งเป็นวิชาทักษะต้องมีการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ จนเกิดเป็นความสามารถในการอ่าน เนื่องจากชุดการเรียนนี้มีกิจกรรมการเรียนที่ประกอบด้วย บัตรกิจกรรม แบบฝึก และใบงานซึ่งนักเรียนตรวจสอบผลการเรียนด้วยตนเอง สอดคล้องกับ งานวิจัยของอุษา คำประกอบ (2530 : 33) กล่าวว่าผู้ที่เรียนโดยใช้ชุดการเรียนสามารถย้อนกลับไปศึกษาเรื่องเดิม และทดสอบตนเองได้ทันที การที่นักเรียนรู้คำตอบของตนว่าถูกหรือผิดในทันที จากการทำกิจกรรมในชุดการเรียนเป็นการเสริมแรง และเป็นผลดีต่อการเรียนรู้ สมควร อภัยพันธ์ (2519 : 129) เชื่อว่าการที่อินทรีแสดงอาการตอบสนองแล้ว ได้ผลลัพธ์ในทันที ทันใดเป็นการเสริมแรงที่สำคัญในกระบวนการเรียนรู้ เป็รื่อง กุมุท (2519 : 52 - 1964) ได้สรุปผลการวิจัยพบว่าถ้านักเรียนได้รับรู้ผลของการเรียนของตนทันทีที่อยู่บ่อย ๆ จะช่วยให้เกิดผลดีต่อการเรียนรู้

2. จากสมมติฐานข้อที่ 2 ในด้านความรับผิดชอบในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียน ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนกับการสอนตามคู่มือครูแตกต่างกัน

ผลการทดลองพบว่าความรับผิดชอบในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนกับการสอนตามคู่มือครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แสดงว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนกับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู มีความรับผิดชอบในการเรียนวิชาภาษาไทยแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแผนการศึกษาแห่งชาติหลักสูตร การศึกษาปี 2533 ข้อหนึ่งว่ามุ่งหวังให้นักเรียนเป็นคนดีมีวินัย มีความรับผิดชอบในการเรียน ชื่อสัตย์อดทน คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น

การที่ผลการวิจัยปรากฏออกมาดังกล่าวนี้อาจมาจากการเรียนโดยใช้ชุดการเรียน เป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักหน้าที่ และความรับผิดชอบเป็นการส่งเสริมการทำงานอย่างมีขั้นตอน แบ่งหน้าที่บทบาทของนักเรียนส่งเสริมการทำงานด้วยตนเอง โดยไม่บังคับไม่เข้มงวดการเรียน โดยใช้ชุดการเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักคิด และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สอดคล้องกับ (ไชยรัตน์ ปราณี. 2531 : 83) ที่กล่าวว่าเมื่อนักเรียนทุกคนเข้าใจบทบาท และหน้าที่ของตนเอง นักเรียนสามารถนำผลมาเขียนสรุปได้อย่างชัดเจน ด้วยความขยันขันแข็ง บากบั่นตามกฎหมาย (สมพร โตนวล . 2537 : 69) ได้กล่าวว่า การพัฒนาและการปลูกฝังความรับผิดชอบให้กับนักเรียน จะต้องจัดกิจกรรมเพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนได้ศึกษาค้นหาความรู้ด้วยตนเอง ยอมรับผลการกระทำของตน เช่น เมื่อทำแบบฝึกหัด

ผิดก็ย้อนกลับไปทำใหม่ และแก้ไขจนถูกต้องรู้จักช่วยตนเองจนทำให้เกิดความเชื่อมั่นต่อตนเอง และทำให้เกิดความรับผิดชอบในที่สุด

3. จากสมมติฐานข้อที่ 3 ในด้านความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนก่อน และหลังการทดลองแตกต่างกัน

จากผลการทดลองพบว่าความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนก่อน และหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แสดงว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียน ก่อนและหลังการทดลองมีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทูซและ แฮรี (Tooze. 1957 ; Harris. 1969) มีความเห็นสอดคล้องกันว่าวิธีที่จะส่งเสริมให้เด็กนักเรียนรักการอ่าน ควรจะชักจูงและแนะนำให้อ่านหนังสือที่ง่าย สั้น เหมาะกับวัย ประสบการณ์ตรงกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน เมื่อนักเรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการอ่านแล้ว นักเรียนจะหาหนังสือชนิดต่างๆ มาอ่านเองโดยตระหนักรู้ถึงกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบเป็นการฝึกฝนวิธีการที่จะให้ได้มาซึ่งคำตอบจากบทอ่าน เช่น ตั้งคำถามด้วยตนเอง คาดเดาเหตุการณ์ เป็นการตั้งจุดประสงค์ในการอ่าน และหาคำตอบให้กับตนเองได้ เมื่อพบปัญหาในการอ่านก็จะสามารถแก้ปัญหาได้ โดยใช้วิธีการอ่าน อย่างอิสระสามารถคิดแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่แตกต่างกันได้ตลอดจนตรวจสอบ และประเมินผลการอ่านของตนเองได้ตลอดเวลาว่าประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด ซึ่งเป็นผลจากขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอน 3 ขั้นตอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ฝึกทักษะ การใช้วิธีการอ่านแบบต่าง ๆ โดยจะฝึกให้นักเรียนทำงานคนเดียว ซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนสามารถฝึกฝนวิธีการคิด และนำวิธีการอ่านที่ประสบผลสำเร็จ ไปใช้ในการอ่านด้วยตนเองต่อไปโดยมีครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำให้กำลังใจ จนเมื่อเห็นว่านักเรียนเริ่มมีทักษะในการใช้กลวิธีการอ่าน ครูก็จะลดความช่วยเหลือลงทีละน้อย เพื่อให้ นักเรียนได้ใช้ความคิดด้วยตนเองอย่างอิสระ และแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง

การที่ผลการวิจัยปรากฏออกมาดังกล่าว เนื่องมาจากความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้ชุดการเรียน ก่อนและหลังการทดลอง จะเป็นการฝึกฝนการใช้กระบวนการคิดกับการอ่าน แล้วยังใช้หลักจิตวิทยาเป็นตัวกระตุ้นและแรงเสริม ให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จ ในการเรียนมากยิ่งขึ้น คือใช้กฎการเรียนรู้ของธอร์นไคต์ 3 ประการคือ กฎแห่งความพร้อมในขั้นก่อนการอ่าน เมื่อนักเรียนมีความพร้อมที่จะเรียนได้ ฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง และทราบผลการปฏิบัติของตนเอง ก็ย่อมจะพัฒนาตนเองไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นผลให้ผู้เรียนใช้กลวิธีในการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพจนเกิดความเข้าใจการอ่าน แตกต่างจากก่อนการทดลอง โดยมีความเข้าใจในการอ่านสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. สมมติฐานข้อ 4 ในด้านความรับผิดชอบในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน

จากผลการทดลองพบว่าความรับผิดชอบในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

แสดงว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูก่อนและหลังการทดลองมีความรับผิดชอบในการเรียนภาษาไทยแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้สอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนตามคู่มือครูเป็นการสอนที่มีประสิทธิภาพวิธีหนึ่ง มีขั้นตอนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรับผิดชอบในการเรียนภาษาไทยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง เนื่องจากขั้นตอนการสอนแต่ละขั้นเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดความคิดวิเคราะห์ข้อมูลจากที่อ่านได้ เริ่มตั้งแต่การสนทนาซักถามเพื่อนำเข้าสู่บทเรียน การให้การศึกษา เนื้อความตามบทอ่านที่จับฉลากได้ โดยใช้กิจกรรมการเข้ากลุ่ม เพื่อฝึกการวิเคราะห์ข้อมูล การจับใจความ การตีความ และการวิเคราะห์ความ โดยให้รู้จักแยกแยะข้อเท็จจริงข้อสนับสนุน และข้อคิดที่ได้จากผู้เรียน การดำเนินเรื่องของเนื้อความ โดยผู้สอนเป็นผู้อธิบายจากนั้นเป็นการอภิปราย โดยการระดมความคิด จากกลุ่ม เพื่อนำเสนอร่วมกัน ในการวิเคราะห์สรุปผู้สอนเป็นผู้ร่วมเสนอแนะ และบ่งชี้ให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบในการเรียนแล้วจึงร่วมกันเขียนสรุปตามที่ศึกษามาส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบในการเรียน สอดคล้องกับ เยตต้า กู๊ดแมน (Yelte Goodman. 1989) ที่ว่าผู้เรียนจะต้องรู้สึกว่าได้รับการยอมรับ และบรรยากาศของการเรียน มีการยอมรับความคิดเห็น มีความรับผิดชอบในการเรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจ และปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ดังคำกล่าวของจิตรา วสุวานิช. (2518 : 68) ว่าในขั้นตอนสุดท้ายของการเรียน การสอนจะส่งเสริมความรับผิดชอบในการเรียน เพื่อให้นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่คงทนถาวร นักเรียนจะสามารถนำความรับผิดชอบจากการเรียน มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ อีกทางหนึ่งด้วย

จากเหตุผลดังกล่าว สรุปได้ว่าการเรียนการสอนตามคู่มือครูทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนหลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลองได้เช่นเดียวกัน เนื่องจากเป็นการฝึกฝนให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงองค์ประกอบที่สำคัญ ที่จะทำให้เกิดความรับผิดชอบในการเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรใช้ชุดการเรียนสลับกับวิธีสอนลักษณะอื่น ๆ เช่นการสอนแบบชี้นำ
2. ควรนำชุดการเรียนมาใช้ในการทบทวนบทเรียน หรือสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนที่ทำกิจกรรมเสร็จก่อนเวลา
3. ควรจะจัดให้นักเรียนได้เรียนแบบเป็นคู่ ซึ่งเป็นเทคนิคการแลกเปลี่ยนความรู้ที่เอื้อให้การเรียนวิชาภาษาไทยบรรลุจุดมุ่งหมาย

4. ครูผู้สอนภาษาไทย ควรให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นกับเหตุการณ์ทั่วไป หรือ เรื่องราวที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน
5. ครูควรคำนึงถึงว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นวัยที่มีจินตนาการกว้างไกล มีภาวะทางปัญญา พร้อมทั้งจะได้รับการฝึกคิด ปฏิบัติที่ถูกต้อง
6. นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นต่อวิธีการสอนภาษาไทย ว่ามีความต้องการทางจิตใจ ที่มีผลต่อความรับผิดชอบในการเรียน ถ้านำชุดการเรียนมาใช้ให้สอดคล้องกับความต้องการจะมี ผลทางการเรียนสูงขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลวรรณ ขำทวี. (2535). การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยและเจตคติต่อการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกพัฒนาสมรรถภาพการอ่านกับการสอนอ่านตามคู่มือครู. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- กรมวิชาการ. (2533). ข้อคิดเบื้องต้นในการสอนและการสอนที่เน้นกระบวนการ. กรุงเทพฯ : สำนักงานทดสอบทางการศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ.
- (2533). หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กรุงเทพฯ : วิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- (2539). คู่มือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533). กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- (2539). สรุปสภาพการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทยและการประเมินคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.
- กัลยา ยวนมัลย์. (2539). การอ่านเพื่อชีวิต. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- กาญจนา เกียรติประวัติ. (2524). นวัตกรรมทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- กาญจนา อุดรวิเชียร. (2538). การเปรียบเทียบความสามารถทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์วิชาภาษาไทย และความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยการใช้แบบฝึกเสริมทักษะกับการใช้แบบฝึกตามคู่มือครู. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- กิ่งแก้ว อัดถากร. (2524). "ทำไมต้องมีวินัย," มนุษยศาสตร์ปริทัศน์. 3(1) : 15 - 19.
- กิตติพร ปัญญาภิญโญผล. (2536). การสร้างแบบวัดคุณธรรมความรับผิดชอบ. เชียงใหม่ : ภาควิชาประเมินผลและวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จันทิมา พรหมโชติกุล. (2529). การเขียนข้อสอบวิชาภาษาไทย. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- จूरรัตน์ นันทยทวิกุล. (2538). การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน์. (2534). การอ่านและพิจารณาหนังสือ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย.
- ชม ภูมิภาค. (2524). เทคโนโลยีทางการสอนและการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประสานมิตร.
- ชวาล แพรัตกุล. (2520). เทคนิคการเขียนข้อสอบ. กรุงเทพฯ : ชุรสภา ลาดพร้าว.
- ชวาล แพรัตกุล. (2526). เทคนิคการวัดผล. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2531, มีนาคม - เมษายน). "รายงานผลการวิจัย การพัฒนาระบบการสอน แบบศูนย์การเรียนรู้" จันทรเกษม. 29 : 9 - 19.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2521) หลักการทฤษฎีเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา. มหาสารคาม : ประสารการพิมพ์.
- ไชยรัตน์ ปรานี. (2531). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพฤติกรรมการทำงานกลุ่มและความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนสังคมศึกษา โดยการสอนแบบซินดิเคตกับการสอนตามคู่มือครู . ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ณัฐพงษ์ เจริญพิทย์. (2526). รายงานการวิจัยเรื่องจริยธรรมและเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของ นิสิตวิทยาศาสตร์ศึกษา. ม.ป.ท.
- เตือนใจ ตันงามตรง. (2526, กันยายน). "แนวการเขียนข้อสอบ," การอ่าน. 1(1) : 37 - 40.
- ถนอมวงศ์ ล้ายอดมรรคผล. (2529). อ่านให้เก่ง. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : กระดาษสา.
- ทรงพร อิศโรธกุล. (2529). "แนวคิดเกี่ยวกับการสอนอ่าน," ภาษาศาสตร์ปริทัศน์. *** (ฉบับที่) : หน้าที่ย่าง.
- ทวีศักดิ์ บุญทน. (2534). การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยและเจตคติต่อการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนวิชาภาษาไทย โดยใช้การสอนอ่านโดยโครงสร้างระดับยอดกับการสอนอ่านตามคู่มือครู. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- ทัศพร เกตุถนอม. (2540). การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนภาษาแนวธรรมชาติโดยอาศัยสื่อวรรณคดีกับการสอนตามคู่มือครู. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- นงนาถ สดาวโรตม. (2530) “ สอนสังคมศึกษาอย่างไรให้น่าสนใจ,” ศึกษาศาสตร. 5 (8) ; 8 – 15 ; กุมภาพันธ์ – พฤษภาคม.
- นิพนธ์ สุขปรัดดี. (2519). นวัตกรรมเทคโนโลยีการศึกษา. กรุงเทพฯ : พินิจ.
- นิรมล ศตวุฒิ. (2526). ชุดการเรียนรู้แบบเอกัตบุคคลน่าจะมีบทบาทในมหาวิทยาลัยตลาดวิชา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- นุศรา ขวัญศรี. (2540). การศึกษาความเข้าใจในการอ่าน ความสามารถในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนด้วยกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้ประกอบแนวทฤษฎีอรรถฐานกับการสอนอ่านตามคู่มือครู. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- บรรเทา กิตติศักดิ์. (2526). การสอนอ่านหนังสือนอกเวลาและหนังสืออ่านประกอบหน่วย 13 เอกสารประกอบการสอนวิชาภาษาไทย. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประเทิน มหาจันทร์. (2530). การสอนอ่านเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ประทัย พิริยะสุรวงศ์. (2540). ผลการใช้ชุดการสอน 2 แบบ สอนวิชาภาษาไทยแก่นักเรียนชาวเขาเผ่าอิก้อ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดเชียงราย. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ประเทศ วิเศษสา. (2532). การเรียนด้วยตนเองเรื่องสมการและอสมการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (คณิตศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ปิยนุช พัฒน์ภิรมย์. 4(2538). การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่าน ความสามารถในการเขียนและความสนใจในการเขียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับ การสอนด้วยแบบฝึกการอ่านด้วยกระบวนการความคิดสร้างสรรค์ในการสอนตามคู่มือครู. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- เป็รื่อง กุมุท. (2519). การวิจัยสื่อและนวัตกรรมการสอน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา.
- เปลื้อง ณ นคร. (2538). ศิลปะแห่งการอ่าน. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.
- พจนา สัจจวรรณ์กิจ. (2529). การทดลองสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- พรรณี บุญประกอบ. (2528). การเปรียบเทียบวิธีการให้ความรู้ 2 แบบที่มีผลต่อการยอมรับนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรใหม่ของครูมัธยมศึกษาโดยใช้ชุดการเรียนรู้. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2538). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- มัลลิกา พงษ์ปริตร. (2527). การสอนเพื่อตอบสนองสมรรถภาพมนุษย์. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- มานิต บุญประเสริฐ. (2526, กันยายน - ตุลาคม). "ยุทธวิธีพัฒนาการอ่าน," *จันทร์เกษม*. (174).
- แมนมาส ขวลิต. (2534). การพัฒนาการอ่านภาษาไทย หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เยาวรีย์ ประเสริฐภักดี. (2534). "การพัฒนาการอ่าน," *การอ่าน*. 6(1) : 1-6.
- รัญจวน อินทรกำแหง. (2517). *วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ : ดวงกมล.
- รตินันท์ ไมตรีจิต. (2537). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และ ความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือกับการสอนตามคู่มือครู. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร
- ลัดดา ศุขปริดี. (2523). เทคโนโลยีทางการเรียนการสอน กรุงเทพฯ : พิมพ์เนศ.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

- วเรษฐ โขชัย. (2536). การเปรียบเทียบความสามารถในการใช้ภาษาไทยและความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยการสอนแบบนาฏกรรมกับการสอนตามแนวคู่มือครู. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วราภา โพธิ์สัธา. (2532). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย และเจตคติต่อการสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ และสอนตามแผนการสอนของศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วัชรินทร์ บุญมาทิต. (2532). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีและการคิดอย่างมีเหตุผลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่เห็นคำถามแบบเอกนัยและคำถามแบบอนเอกนัย. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วิบุษ โสภางค์. (2537). ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาทักษะทางภาษาหน่วยที่ 11-15. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิภาภรณ์ เตชะชัยวุฒิ. (2533). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง แบบสืบเสาะหาความรู้กับการเรียนตามปกติ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วีระ ไทยพาณิชย์. (2529). 57 วิธีสอน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศรีวิไล ดอกจันทร์. (2528). "ภาษากับการสอน," ภาษาศาสตร์. ภาควิชาการมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่: 243-255.
- ศิริพร ลิ้มตระการ. (2537). อ่านเร็วอย่างเข้าใจ. กรุงเทพฯ : สมาคมการอ่านแห่งประเทศไทย.
- ศิริรัตน์ นิละคุปต์. (2526 , กันยายน -ตุลาคม). "สารบบการจำแนกการอ่านเพื่อความเข้าใจ," จันทรเกษม.* (174) : 15 - 20
- สนิท ตั้งทวี. (2536). อ่านไทย : วิชาภาษาไทย 211 (การอ่าน). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

- สมหญิง กลั่นศิริ. (2523). เทคโนโลยีทางการศึกษา. นครปฐม : แผนกบริหาร
สำนักงานอธิการบดี พระราชวังสนามจันทร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมุทร เช็นเชาวนิช และ อำนาจ บุญศิริวิบูลย์. (2539). เอกสารการสอนชุดวิชา การอ่าน
ภาษาอังกฤษ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2524). การพัฒนาคุณภาพของประชากรไทย. กรุงเทพฯ : ไทย
สัมพันธ์.
- สันหัตถ์ ภิบาลสุข และ พิมพใจ ภิบาลสุข. (2525). การใช้สื่อการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : พีระพัฒน์.
- สุกัญญา เศรษฐรังสรรค์. (2533). การศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่าน และ ความ
สามารถในการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอน
ด้วยวิธีการ โคลซ และการสอนตามคู่มือครู. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
ถ่ายเอกสาร.
- สุจิตต์ เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์ พรชัย. (2536). วิธีสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษา.
กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุนทรี หิมารัตน์. (2533). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และ
ความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ชุดการเรียนด้วยตนเอง
กับการสอนตามคู่มือครู. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุนันท์ ปัทมาคม. (2519). ลำดับขั้นตอนในการทำและวางแผนงานทำชุดการสอน
กรุงเทพฯ : แผนกโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมควร อภัยพันธ์. (2519). จิตวิทยาการเรียนรู้กับการสอนแปลจาก *The Psychology of
Learning Applied to Teaching*. กรุงเทพฯ : คณะวิชาการศึกษา วิทยาลัย
วิชาการศึกษา.
- เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย. (2536). การพัฒนาการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา
เล่ม 3. กรุงเทพฯ : บริษัทประยูรวงศ์ จำกัด.
- อรัญญ์ โสภณ. (2533). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และความรับผิดชอบ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้
และเรียนตามคู่มือครู. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- อัมพร พุยศิริ. (2540). การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่าน ความสามารถในการเรียน และความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบ มุ่งประสบการณ์ภาษา กับการสอนตามคู่มือครู. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การสอนมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อัมพา อรุณพราหมณ์. (2527). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยและความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนกับการสอนตามคู่มือครู . ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อาคม จันทรสุนทร. (2527). การสอนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพมนุษย์ . กรุงเทพฯ : หน่วยงานนิเทศก์ กรมสามัญศึกษา.
- อาวุธ พรหมมานอก. (2534). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรับผิดชอบ ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการสอนด้วย บทเรียน ไม่ดูลกับการสอนตามคู่มือครู สสวท.. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อุทัย ภิรมย์รัตน์. (2533). "การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทย," การอ่าน. 5(2) : 1 - 13.
- อุษา คำประกอบ. (2523) " ผลการวิจัยทางการศึกษา," การประชุมทางวิชาการ ครั้งที่ 7 . กรุงเทพฯ . สัมพันธ์พานิช.
- Albano, therese Ann. the effect of interest or reading comprehension and written discourse, *Dissertation Abstracts international* 53, 1 (July 1992): 111 - A
- Bond, Guy L. . and Miles A Thinker . (1975). *Reading Difficulties : their Diagnosis and orrection* . New York : Applitation Century Grofts.
- Brain, John M. and Gay c. Smith. (1975, November). "A Self-Faced Art History Learning Center at the University of South Carolina," *Audio Visual Instruction*. 20(9) : 24-25.
- Buan, Dale D. "Training Package : An Inovative Approach for Interstate IMC/RMC Potential for In Service Training in Special Education," in *Educational Technology*. V.6. p48.September,1973.

- Burmester, Low E. (1974). "Improving Speed of Comprehension in Reading Strategies for Secondary School Teaching," *Teachers United States of America*. Addison-Wesley Publishing Company, Inc.,:
- Car, Ellen M and others . (1983,). "The Effect of Inference Training on Children's Comprehension of Expository Text," *Journal of reading Behavior*. 15(3) : .
- Carrell, P.L. and J.C.Eisthold . (1986, December). "Schema Theory and ESL Reading Pedagogy," *TESOL Quarterly*. .
- Carlsen, Grobert. (1967). *Books and the Teen - Age Reader*. New York, Harper.
- Cattell. Raymond B. (1963). *Manual for the In - SrHigh School Personality Questionair "HsPq," Form A*. Illinois, the Insitute for Personality and Ability Testing.
- Dechat, Emerald V. (1982). *Improving The Teaching of Reading*. N.J. Englewood Cliffs.
- Feldhsen John F. and others. (1971). "The Relationship Between Academic Grades and Divergent Thinking Scores Derived from four different methods of Testing," *The Journal of Experimental Education*. 40 : 35-39.
- Feldhusen John F and others. (1975). "The Relationship Between Academic Grades and Divergent Thinking Scores Derived from four different methods of Testing," *The Journal of Experimental Education*. 40 : 35-39.
- Finocchiaro, Mary . and Sako, Sydney . (1983). *Foreign Language Testing : A Practical Approach*. New York : Regents Publishing.
- Fitzpabrick, Elaine Maric . (1978, December). "Development and Evaluation of Skimming Technique of Teaching Flexibility in Terding of High School Student," *Dissertation Abstracts International*. 31 : 2789-A.
- Goodman, Kenneth S. . (1971). *The Psychology of Second Language*. Cambridge : Cambridge University Press.
- Goodman, Yetta M . (1989). "Roots of the Whole Language Movement," *The Elementary School Journal*. 90 :
- Grinewald, Robert N . (1975, March). "Peerp-reduced Packages for For Professional Preparation," *Educational Technology*. 15(3) : 39.

- Gusak, F.J. . (1985). *Diagnostic Reading Instruction in the Elementary School*. New York : Harper & Row
- Hafner, Lawrence E. (1974). *Improving Reading in Middle and Secondary School*. New York : Longman.,Inc.
- Harris, David P. (1957). *Testing English as a Second Language*. New York : McGraw – Hill Book Company.
- Harrishbergers, Lee . (1974). "Self-Paced Individually Prescribed Instruction," *Personalized System of Instruction*. Philippines,W.A.Benjamin Inc.,: 225.
- Heathers, Glen. (1977, February). "A working Definition of Individualized Instruction," *Education Leadership*. 34(5) : 342–344.
- Heaton, J.B. . (1990). *Classroom Testing*. New York : Longman.
- Houston Robert W. and others. (1972). *Developing Instruction Module*. Tescas : College of Education University of Houston.
- Hulitt, L.A. (1986). *Reading Instructions*. New York : Holt Rinchart and Winston.
- Hurlock, Elizabeth B. (1978). *Adolescent Development*. 3rd ed. New York : McGraw–Hill Book Company.
- Johnson, P.H. . (1983). *Reading Comprehension Assessment : A Cognitive Basic*. Dalaware : International Reading Association.
- Kapfer, Phillip. and Mirian Kapfer. (1972). *Learning Package in American Education*. New Jersey : Educational Technology Publication.
- Keller, Pred S. (1974). "Self-pack Instruction for Library Science Students," in *Personalized System of Instruction*. Phillippines : W.A. Bayamin.
- Miller, Wilma H. (1990). *Reading Comprehension Activities Kit*. New York : The Center for Applied Research in Education.
- Rivers, Wilga M . (1988). *Interactive Language Teaching*. New York : Cambridge University Press.
- Roger, Virginia and David,O.L. (1969). "Vervng the Cognitive Levels of Classroom Question : An Analysis Students Teachers" Questions and Achievement in Elementary Social Science," *Eric Document Reproduction Service*. Washington D.C.,ED.039–189 :

- Rondle. Schwark, Elaine Louise .” A Study of the effects of interactive writing on reading comprehension in fifth – grade,” *Dissertation Abstracts international* 53 : 6 (December 1992) : 1793 – A
- Smith, James E. (1973). “The Learning Activity Package,” in *Learning Packages in American Education*. New Jersey : Edycatuibak Technology Publications.
- Smith, Larry E .(1983). *Reading in English as an International language*. Oxford : Pergamon Press.
- Stevens. (1980). *Al Colata base development Parlland or Management Infarnation Sauree*. .
- Tooze, Rcith. (1967). *Your children want to Read*. New Jerrsy : Prentice – Hall. 300 p.
- Valmont, W. (1972, August). “Creating Questions for Information Reading Inventories,” *The Reading Teacher*. 25 : 509–512.
- Wainwright, Gordon R . (1972). *Rapid Reading Mode Simple* . Britain : W.H.
- Webber, George . (1977, February). “The Cult of Individaulized Instruction,” *Education Leadership*. 34(5) : 329.
- Weingarten. (1960). *Teaching Writing English*. Great Britain : George Allen & Unwin.
- William, Eddie. (1984). *Reading in The Language Classroom*. London : Macmillan.
- Woodfolk, Anita E. (1990). *Education Psychology*. 4th ed. New Jersey : Prentice Hall, Englewood Cliffs.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- คำแนะนำชุดการเรียนรู้และการใช้ชุดการเรียนรู้
- แผนการสอนกลุ่มทดลอง
- ชุดการเรียนรู้นิทานพื้นบ้าน ท 031
- แผนการสอนกลุ่มควบคุม
- เอกสารประกอบแผนการสอนกลุ่มควบคุม

แผนการสอนกลุ่มทดลอง

แผนการสอนกลุ่มทดลอง

แผนการสอนที่ 1 วิชาภาษาไทย (นิทานพื้นบ้าน ท 031)
เรื่อง สำนวนของนิทานพื้นบ้าน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
เวลา 2 คาบ (คาบที่ 1-2)

สาระสำคัญ

การถ่ายทอดในการเล่าเรื่องโดยตรง และจำสืบทอดกันมาทำให้สำนวนการเล่าของแต่ละคนแตกต่างกันไป การเล่าเรื่องโดยวิธีสอดแทรกสำนวนของผู้เล่าสามารถทำให้ผู้ฟัง ฟังแล้วสนุกสนานไม่น่าเบื่อ

จุดประสงค์การเรียนรู้

จุดประสงค์ปลายทาง เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกความหมายและลักษณะสำนวนของนิทานพื้นบ้านได้

จุดประสงค์นำทาง นักเรียนสามารถ

1. อธิบายความหมายและลักษณะสำนวนของนิทานพื้นบ้านได้
2. ตอบคำถามจากเรื่องที่เรียนได้

เนื้อหา

เรื่องสำนวนของนิทานพื้นบ้านประกอบด้วย ความหมายของคำศัพท์และลักษณะสำนวน

สื่อการเรียนการสอน

ชุดการเรียนรู้เรื่อง “สำนวนของนิทานพื้นบ้าน” ประกอบด้วย

1. ใบความรู้เรื่อง “สำนวนของนิทานพื้นบ้าน”
2. แบบทดสอบก่อนการเรียนรู้-หลังการเรียนรู้ และแบบเฉลยคำตอบ
3. ใบงานกิจกรรมที่ 1 “เกมหาคู่” และแบบเฉลยคำตอบ
4. ตัวอย่างนิทานพื้นบ้านเรื่อง “เสือโจ่ง”
5. ใบงานกิจกรรมที่ 2 ตอบคำถามจากเรื่องและแบบเฉลยคำตอบ
6. ใบงานกิจกรรมที่ 3 แบบทดสอบท้ายกิจกรรมเลือกข้อถูกข้อผิด และแบบเฉลยคำตอบ
7. ใบงานสรุปสาระการเรียนรู้ชุดที่ 4

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ให้นักเรียนปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1

นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนการเรียนรู้เรื่อง “สำนวนของนิทานพื้นบ้าน” แล้วตรวจให้คะแนนจากแบบเฉลยเป็นการวัดความรู้เรื่องสำนวนของนิทานพื้นบ้าน ชุดเดียวกับแบบทดสอบหลังเรียนและทำกิจกรรมในชุดการเรียนรู้ต่อไป

ขั้นที่ 2

2.1 นักเรียนทุกคนอ่านคำแนะนำชุดการเรียนรู้และการใช้ชุดการเรียนรู้เรื่อง “สำนวนของนิทานพื้นบ้าน” จากคู่มือนักเรียน

2.2 นักเรียนศึกษาเอกสารความรู้เรื่อง “สำนวนของนิทานพื้นบ้าน” และทำกิจกรรมจากแบบฝึกหัดตามลำดับ

ขั้นที่ 3

นักเรียนทำแบบทดสอบท้ายกิจกรรมเรื่องสำนวนของนิทานพื้นบ้านเรื่อง “เสือโง่” แล้วตรวจคำตอบจากเฉลย ถ้านักเรียนทำแบบทดสอบท้ายกิจกรรมถูกแสดงว่านักเรียนรู้เนื้อหาในชุดการเรียนรู้แล้ว พร้อมทั้งจะทำแบบทดสอบหลังเรียนได้แต่ถ้านักเรียนทำแบบทดสอบท้ายกิจกรรมได้ไม่ถูกต้องทั้งหมดนักเรียนต้องพิจารณาว่าไม่เข้าใจในส่วนใด ซึ่งอาจขอคำแนะนำจากครูแล้วกลับไปศึกษาและทำกิจกรรมในส่วนนั้นใหม่

ขั้นที่ 4

นักเรียนทำแบบทดสอบหลังการเรียนรู้เรื่อง “สำนวนของนิทานพื้นบ้าน” แล้วตรวจให้คะแนนจากแบบเฉลยถ้าได้คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไปถือว่าผ่านชุดการเรียนรู้นั้นได้ นักเรียนบันทึกผลลงตารางแสดงผลการเรียนรู้ ถ้านักเรียนได้คะแนนไม่ถึงร้อยละ 80 นักเรียนจะต้องกลับไปศึกษาชุดการเรียนรู้ใหม่ เมื่อพร้อมจึงกลับมาทำแบบทดสอบใหม่จนกว่าจะผ่านเกณฑ์

ขั้นที่ 5

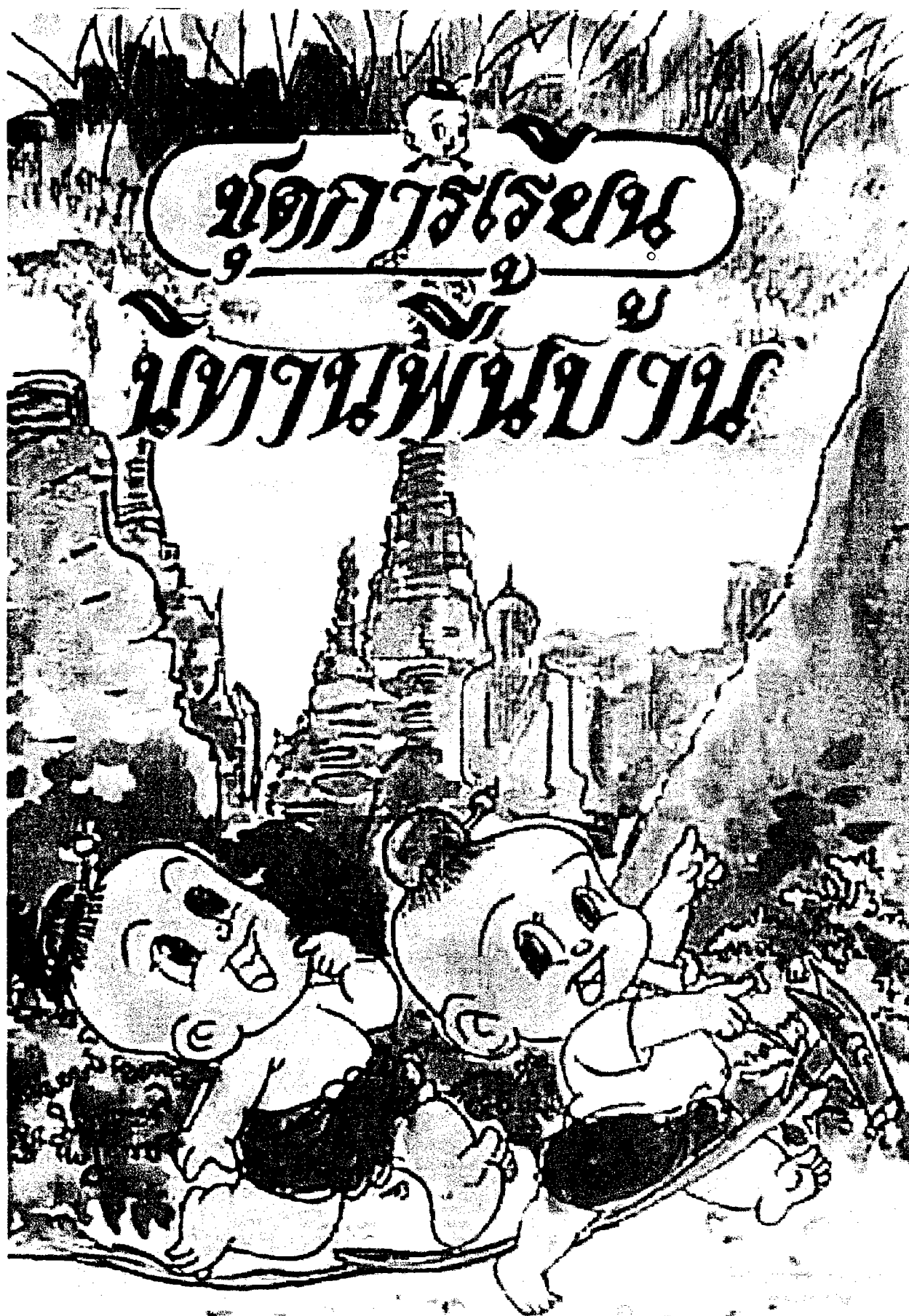
นักเรียนคนใดสามารถผ่านชุดการเรียนรู้เร็วกว่าเวลาที่กำหนด อาจทำกิจกรรมสำรองเพื่อเพิ่มพูนความรู้หรือนักเรียนสามารถเรียนรู้ชุดการเรียนรู้ชุดต่อไปได้

ขั้นที่ 6

นักเรียนเขียนสรุปสาระที่ได้รับจากชุดการเรียนรู้เรื่อง “สำนวนของนิทานพื้นบ้าน” เพื่อความเข้าใจต่อเรื่องที่เรียนได้อย่างถูกต้อง และนำเสนอครู

การประเมินผล

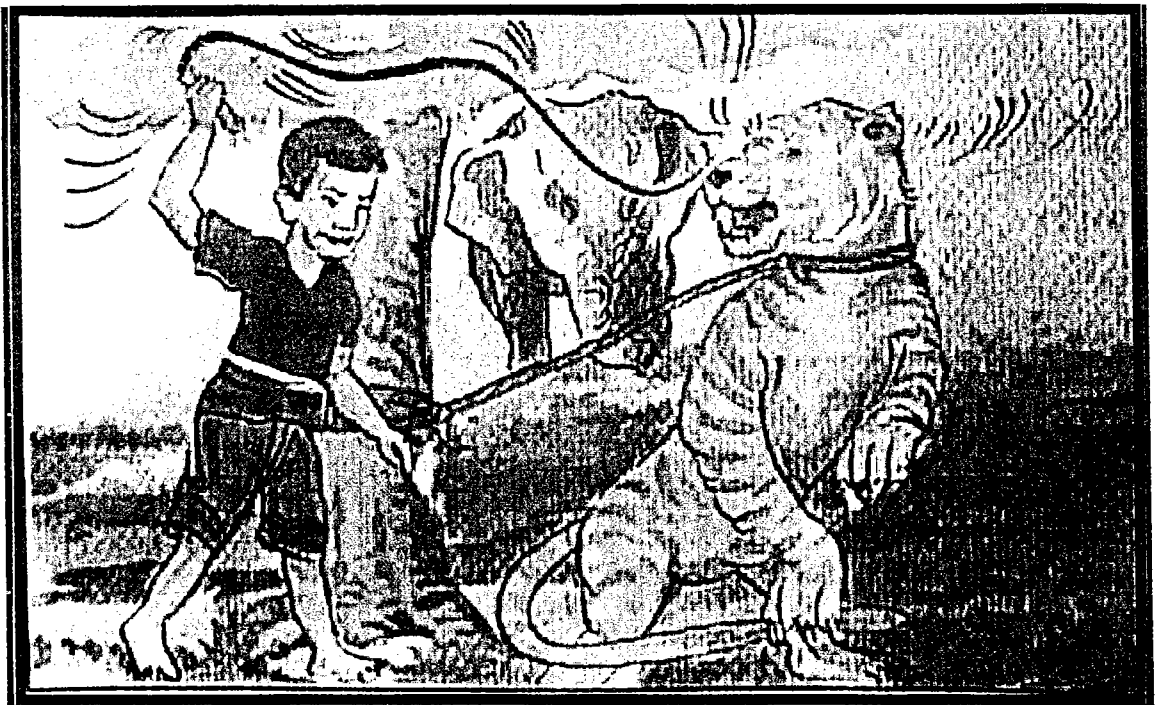
สังเกตพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบในการเรียน ของนักเรียนแต่ละคนและจดบันทึกไว้

ชุดการเรียนรู้นิทานพื้นบ้าน

ชุดที่ 1

เรื่อง ถ้ำนวนของนิทานพื้นบ้าน

ชื่อ นามสกุล

ชั้น เลขที่

จุดประสงค์ของชุดการเรียนรู้นิทานพื้นบ้าน ชุดที่ 1

เมื่อเรียนชุดการเรียนรู้แล้ว นักเรียนสามารถ
บอกความหมายและลักษณะสำนวนของนิทานพื้นบ้านได้

สาระสำคัญ

การถ่ายทอดโดยการเล่าเรื่องโดยตรงและจำสืบทอดกันมา ทำให้สำนวนการเล่าของแต่ละคนแตกต่างกันออกไป การเล่าเรื่องที่ทำให้ผู้ฟังสนุกสนานไม่น่าเบื่อ อีกทั้งยังสอดคล้องกับอายุสมองของผู้ฟังอีกด้วย

เวลา 100 นาที →

คำชี้แจงสำหรับนักเรียน

บทเรียนเล่มนี้เรียกว่า ชุดการเรียนรู้วิชานิทานพื้นบ้านเป็นชุดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเพื่อให้ นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ชุดการเรียนรู้จะทำหน้าที่เสมือนเป็นผู้สอนประจำตัว นักเรียนจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัดจึงจะเป็นผลดี เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาและปฏิบัติในแต่ละกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1. ชุดการเรียนรู้วิชานิทานพื้นบ้าน เรื่อง จำนวนของนิทานพื้นบ้าน ใช้เวลา 2 คาบ (100 นาที)

2. นักเรียนศึกษาจุดประสงค์ในการเรียน
3. นักเรียนศึกษาคำแนะนำในการใช้ชุดการเรียนรู้
4. นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนการเรียนรู้ และตรวจคำตอบจากแบบเฉลย
5. นักเรียนศึกษาเนื้อหาประกอบชุดการเรียนรู้ เรื่อง จำนวนของนิทานพื้นบ้าน
6. นักเรียนทำกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ในชุดการเรียนรู้ดังต่อไปนี้
 - 6.1 นักเรียนศึกษาใบความรู้ชุดที่ 4 เรื่อง จำนวนของนิทานพื้นบ้าน
 - 6.2 นักเรียนทำกิจกรรมในใบงานที่ 1 “เกมหาคู่” และตรวจคำตอบจาก

แบบเฉลย

- 6.3 นักเรียนศึกษาตัวอย่างนิทานพื้นบ้าน เรื่อง “เสือโง่”
- 6.4 นักเรียนทำกิจกรรมในใบงานที่ 2 ตอบคำถามจากเรื่องและตรวจคำตอบจาก

แบบเฉลย

- 6.5 นักเรียนทำกิจกรรมในใบงานที่ 3 “เลือกข้อถูกและผิด” และตรวจคำตอบจาก

แบบเฉลย

- 6.6 นักเรียนเขียนสรุปสาระการเรียนรู้ ชุดที่ 4 เรื่อง จำนวนของนิทานพื้นบ้าน

7. นักเรียนทำแบบทดสอบหลังการเรียนรู้ และตรวจคำตอบจากแบบเฉลย

8. ขณะที่นักเรียนศึกษาชุดการเรียนรู้ เรื่อง จำนวนของนิทานพื้นบ้าน ถ้ามีปัญหาเกิดขึ้นสามารถปรึกษาครูผู้สอนได้

แบบทดสอบก่อนการเรียนรู้
เรื่อง สำนวนของนิทานพื้นบ้าน (ชุดที่ 1)

คำสั่ง ให้นักเรียนกาเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรหน้าข้อที่ถูกต้องที่สุด

1. ข้อใดให้ความหมายของคำว่าสำนวนได้ถูกต้องที่สุด

ก. คำกล่าวทางวิชาการ	ข. คำกล่าวสละสลวยไม่ลืกลืม
ค. คำกล่าวสั้นๆให้ข้อคิดลึกซึ้ง	ง. คำกล่าวอธิบายความหมาย
2. คำกล่าวในข้อใดถูกต้องที่สุด

ก. สำนวนมีลักษณะคล้องจองกัน จำยาก	ข. สำนวนมีลักษณะเหมือนคำพังเพยและภาษิต
ค. สำนวนมีลักษณะเป็นความเปรียบเทียบให้ความรู้	
ง. สำนวนมีลักษณะเป็นคำคมมีความหมายแคบๆ	
3. สำนวนใดมีความหมายต่างจากข้ออื่นๆ

ก. ปากว่าดาขยิบ	ข. ปากหอยปากปู
ค. ปากเปียกปากแฉะ	ง. ปากหวานกันเปรี้ยว
4. สำนวนในข้อใดให้ข้อคิดในการเลือกคู่ครอง

ก. คลุมถุงชน	ข. ดูช้างให้ดูหาง ดูนางให้ดูแม่
ค. ข้าวใหม่ ปลาหมึก	ง. เรือล่มในหนอง ทองจะไปไหนเสีย
5. นิทานพื้นบ้านเรื่องเดียวกันแต่สำนวนภาษาแตกต่างกัน เพราะสาเหตุใด

ก. สภาพแวดล้อมที่ต่างกัน	ข. หลักและวิธีการแตกต่างกัน
ค. สังคมและวัฒนธรรมต่างกัน	ง. น้ำเสียง บุคลิกของผู้เล่าต่างกัน
6. สำนวนในข้อใดที่ผูกขึ้นเพื่อสอนเรื่อง “การใช้จ่าย”

ก. กิ้งก่าได้ทอง	ข. จับปลาสองมือ
ค. เก็บเบี้ยใต้ถุนร้าน	ง. กว่าถั่วจะสุกงาก็ไหม้
7. ความหมายของสำนวนข้อใดตรงกับที่เขาเปรียบผู้อื่น

ก. น้ำขึ้นให้รีบตัก	ข. เต่าใหญ่ไข่กลบ
ค. ทำนาบนหลังคน	ง. เก็บเบี้ยใต้ถุนร้าน
8. ข้อความใดตรงกับสำนวนที่เกิดจากธรรมชาติ

ก. ปลากระตี่ได้น้ำ	ข. หาเข้ากินคำ
ค. จับปลาสองมือ	ง. ไม่งามกระรอกเจาะ
9. ข้อใดตรงกับสำนวนที่เกิดจากการกระทำ ความประพฤติ การปฏิบัติและการกินอยู่ของคน

ก. ปิดทองหลังพระ	ข. ตักบาตรถามพระ
ค. บุญทำกรรมแต่ง	ง. ปากพระร่วง
10. สำนวนใดเกิดจากแบบแผนประเพณีและวัฒนธรรม

ก. ข้าวคอยฝน	ข. เป็นทองแผ่นเดียวกัน
ค. ลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น	ง. นอนตาไม่หลับ

แนวเฉลยแบบทดสอบก่อนการเรียน

เรื่อง ส่วนหนึ่งของนิทานพื้นบ้าน (ชุดที่ 1)

ข้อที่ 1	ง
ข้อที่ 2	ค
ข้อที่ 3	ง
ข้อที่ 4	ข
ข้อที่ 5	ค
ข้อที่ 6	ง
ข้อที่ 7	ค
ข้อที่ 8	ง
ข้อที่ 9	ก
ข้อที่ 10	ข

ใบความรู้ชุดที่ 1

ศึกษาเนื้อหาทบทวน

สำนวน เป็นคำศัพท์ใช้กับนิทานพื้นบ้านเรื่องเดียวกัน แต่เก็บจากที่ต่างกันหรือเก็บจากผู้เล่าคนเดียวกัน แต่ต่างเวลากัน นิทานที่เก็บได้จากผู้เล่าคนหนึ่งหรือครั้งหนึ่งๆ ก็เป็นนิทานสำนวนหนึ่ง

สำนวนของนิทานพื้นบ้าน

สำนวน หมายถึง ถ้อยคำที่มีการมคมคาย มีความหมายไม่ตรงถ้อยคำ แต่เป็นที่เข้าใจกันโดยแพร่หลาย ก็นิทานพื้นบ้าน สำนวนจะเป็นถ้อยคำที่กะทัดรัด ไพเราะ

คำว่า สำนวน มักใช้ควบคู่กับคำว่า ไวยากรณ์เป็นสำนวนไวยากรณ์ ถ้าใช้ควบคู่กับคำว่า ถ้อยคำเป็นถ้อยคำสำนวน

สำนวน อาจหมายถึง การกล่าวเป็นเชิงเปรียบเทียบ เปรียบเปรย เพื่อให้เห็นภาพตามที่ผู้พูดต้องการ เช่น ใจบุญเหมือนพระเวสสันดร กินจุเหมือนชูชก แรงเหมือนมด เป็นต้น

ที่เกิดของสำนวนไทย มีมูลเหตุมาจากหลายทางด้วยกัน เป็นต้นว่า เกิดจากธรรมชาติ เกิดจากการกระทำ ความประพฤติ การกินอยู่ของคน เกิดจากแบบแผนประเพณีและวัฒนธรรม เกิดจากศาสนา เกิดจากนิทาน ตำนานหรือประวัติศาสตร์ การละเล่นหรือมูลเหตุอื่นๆ อีก ซึ่งสรุปเป็นตัวอย่างได้ ดังนี้

1. เกิดจากธรรมชาติ เช่น ข้าวคอยฝน ฝนตกไม่ทั่วฟ้า ไผ่งามกระรอกเจาะลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น เป็นต้น
2. เกิดจากสัตว์ เช่น เสือซ่อนเล็บ หมาหยอกไก่ ปลากระดีได้น้ำ ไก่แก่แม่ปลาซ่อน เป็นต้น
3. เกิดจากการกระทำ ความประพฤติ การปฏิบัติและการกินอยู่ของคน เช่น นอนตาไม่หลับ หาเช้ากินค่ำ พายเรือคนละที่ ปิดทองหลังพระ เป็นต้น
4. เกิดจากแบบแผนประเพณีและวัฒนธรรม เช่น ผีรักผีรัก คนตายขายคนเป็น เป็นทองแผ่นเดียวกัน เป็นต้น
5. เกิดจากศาสนา เช่น ตักบาตรถามพระ บุญทำกรรมแต่ง ผ้าเหลืองร้อน กรวดน้ำคว่ำขัน เป็นต้น
6. เกิดจากนิทาน ตำนานหรือประวัติศาสตร์ เช่น กบเลือกนาย ปากพระร่วง ฤาษีแปลงสาร ชักแม่น้ำทั้งห้า เป็นต้น

ศึกษาเนื้อหาหน้าต่อไป ->

ลักษณะสำนวนไทยมักใช้คำน้อยแต่กินความมากและนิยมใช้ถ้อยคำละสลวย มีสัมผัสคล้องจอง เช่น ก่อกรรมทำเข็ญ คู่ผัวตัวเมีย ยุให้ร่ำดำให้ร่ำ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าคนไทยเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน คือชอบพูดจาให้ถ้อยคำมีสัมผัส มีคล้องจองกับสำนวนไทย ส่วนใหญ่จึงมักใช้ถ้อยคำเล่นสัมผัสกันทั้งสิ้น ที่เป็นเช่นนี้ก็เพื่อให้เกิดความไพเราะในการพูดจา ช่วยให้จดจำง่าย และเกิดความประทับใจแก่ผู้ฟัง ดังนั้นผู้เล่านิทานสมัยก่อนจึงมักใช้สำนวนสอแทรกลงในนิทาน ทำให้ผู้ฟังเกิดความสนุกสนานและจดจำเนื้อเรื่องได้ง่าย การศึกษานิทานพื้นบ้าน จึงให้ความรู้ในเรื่องถ้อยคำสำนวนโวหารด้วย ดังตัวอย่างนิทานพื้นบ้าน เรื่อง “เลื้อไ้ง” มีการใช้สำนวนประกอบในการเล่าเรื่องเช่น “คนไ้งยอมเป็นเหยื่อของคนฉลาด คนอ่อนแอจะถูกรังแกอยู่เสมอ” หมายถึง คนที่มีความรู้มีประสบการณ์น้อยเวลาที่มีการแข่งขันการทำงานก็จะเสร็จช้าและงานออกมาไม่ดี ซึ่งเปรียบเสมือนคนไ้ง ส่วนคนฉลาดมีความรู้ มีประสบการณ์โดยตรง ได้ฝึกฝนทักษะอยู่เสมอ เมื่อไม่ดีก็จะมีการแก้ไข ปรับปรุงให้ดีขึ้น งานที่ทำออกมาจะดี บอกถึงลักษณะบุคลิกของผู้เป็นเจ้าของว่ามีการพัฒนางานดีขึ้นตามลำดับ

นิทานพื้นบ้าน เป็นเครื่องแสดงภูมิปัญญาชาวบ้านเกี่ยวกับการใช้ถ้อยคำสำนวน การศึกษาสำนวนที่ปรากฏและเกี่ยวข้องกับนิทานพื้นบ้าน แตกต่างกันไปฟังแล้วสนุกสนานไม่น่าเบื่อ อีกทั้งยังสอดคล้องกับอายุสมองของผู้ฟังอีกด้วย

สำนวน เป็นถ้อยคำในภาษาไทยที่ใช้พูดจาสื่อสารกัน โดยมีความหมายเป็นนัย เป็นความกว้างหรือลึกซึ้ง มิใช่แปลความหมายของคำตรงตัว ตั้งแต่ความหมายเชิงอุปมาเปรียบเทียบ

ผู้เล่านิทานพื้นบ้านมักแสดงภูมิปัญญา โดยการสร้างสำนวนท้องถิ่นขึ้นมา เพื่อเล่านิทาน หรือสำนวนท้องถิ่นที่มีอยู่ก่อน มาผูกเข้ากับเรื่องราวของนิทาน เช่น เรื่อง “เลื้อไ้ง” มีสำนวนท้องถิ่นปรากฏหลายสำนวน เช่น

เข้าตาจน	ความหมาย	หมดหนทางแก้ไข หมดทางทำมาหากิน
แกว่งเท้าหาเสี้ยน	ความหมาย	หาเรื่องเดือดร้อนมาให้ เป็นต้น

ใบงาน

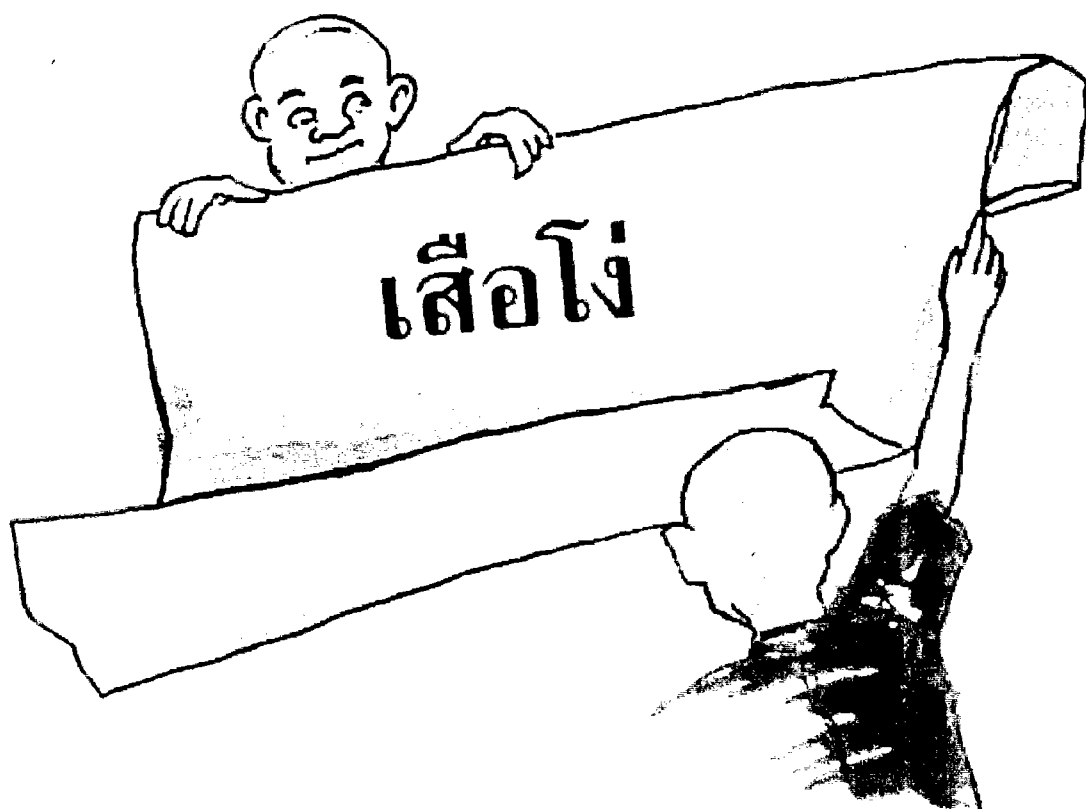
กิจกรรมที่ 1 (เกมหาคู่)

คำสั่ง นักเรียนรับบัตรคำจำนวนคนละ 3 บัตรคำ แล้วพิจารณาความหมาย
ตอบลงในใบงานกิจกรรมที่ 1 (มีเฉลยคำตอบด้านหลัง)

[illegible]

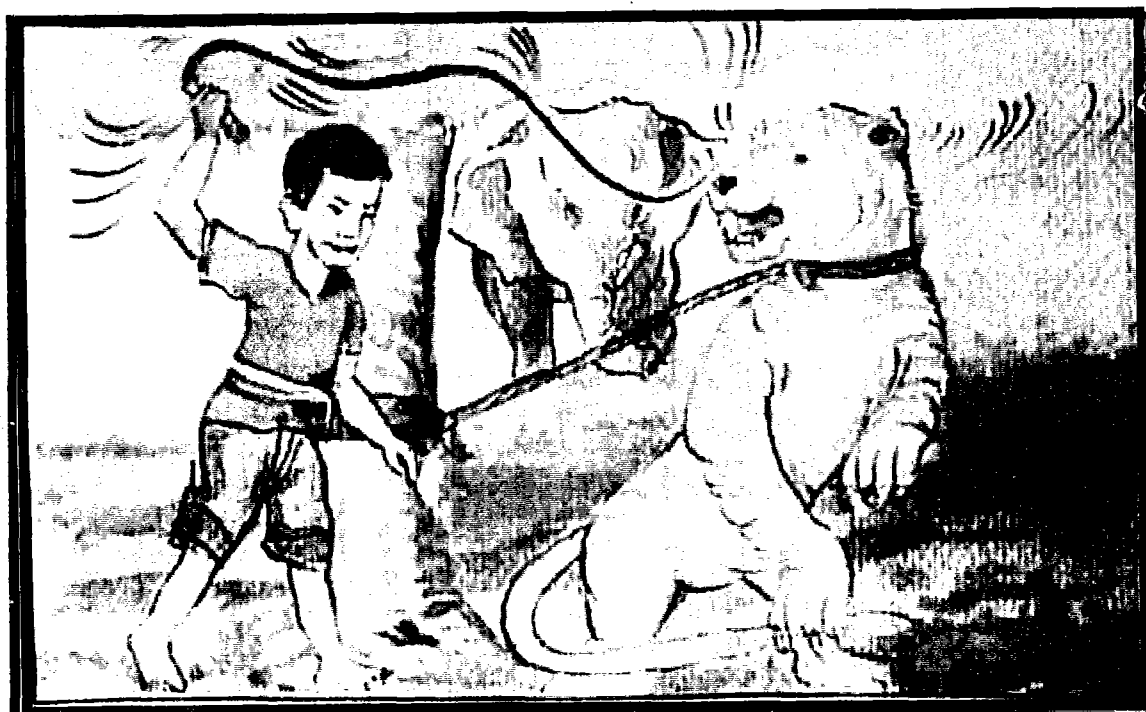
ศึกษาตัวอย่างนิทานพื้นบ้านเรื่อง

ชุดการเรียนรู้นิทานพื้นบ้าน

ชุดที่ 1

เรื่อง ตำนานของนิทานพื้นบ้าน

ชื่อ นามสกุล

ชั้น เลขที่

ณ เชิงเขาป่าหิมพานต์ครั้งกระโน้น เมื่อต้นไม้ยังสมบูรณ์ร่มรื่นมีสัตว์นานาชนิดอาศัยอยู่มากมาย มีความสุขด้วยกันทุกๆ ตัว สัตว์พวกนี้สามารถรู้ภาษาคนและพูดกับคนและกับสัตว์ด้วยกันเองได้ ในป่าไม้อะไรมีแต่สัตว์อาศัยอยู่เท่านั้น ยังมีมนุษย์อยู่ด้วยต่างก็หากินกันไปตามปกติ

เมื่ออยู่ร่วมกันมากๆ สัตว์ที่เข้มแข็งหรือแข็งแรงกว่า จะรังแกสัตว์ที่อ่อนแอกว่า โดยจับกินเป็นอาหาร เหมือนสังคมมนุษย์ที่คนโง่ข่มเป็นเหยื่อของคนฉลาด คนอ่อนแอจะถูกรังแกอยู่เสมอ อันเป็นธรรมชาติวิสัยของสัตว์โลกโดยทั่วไป

ในหมู่สัตว์ที่อาศัยอยู่ในป่าหิมพานต์ ยังมีเสือหนุ่มตัวหนึ่งคร่ำครวญมาก วันหนึ่งมันออกไปหาอาหารกินตามปกติ ขณะที่มันสอดสายสาตาหาอาหารอยู่นั้น ด้วยการเคลื่อนไหวอันเงียบเชียบของมัน มันก็แลเห็นช้างตัวหนึ่งกำลังยืนอยู่ใต้ต้นไม้ใหญ่ใบหนาต้นหนึ่ง อย่างไม่รู้ตัวเลยว่า จะมีภัยมาถึงตัว เสือนั้นคืออยู่ในใจที่จะได้อาหารชิ้นใหญ่อันโอชะ จึงวางอุบายจะมาฆ่า แล้วเดินทางตรงไปหาช้าง

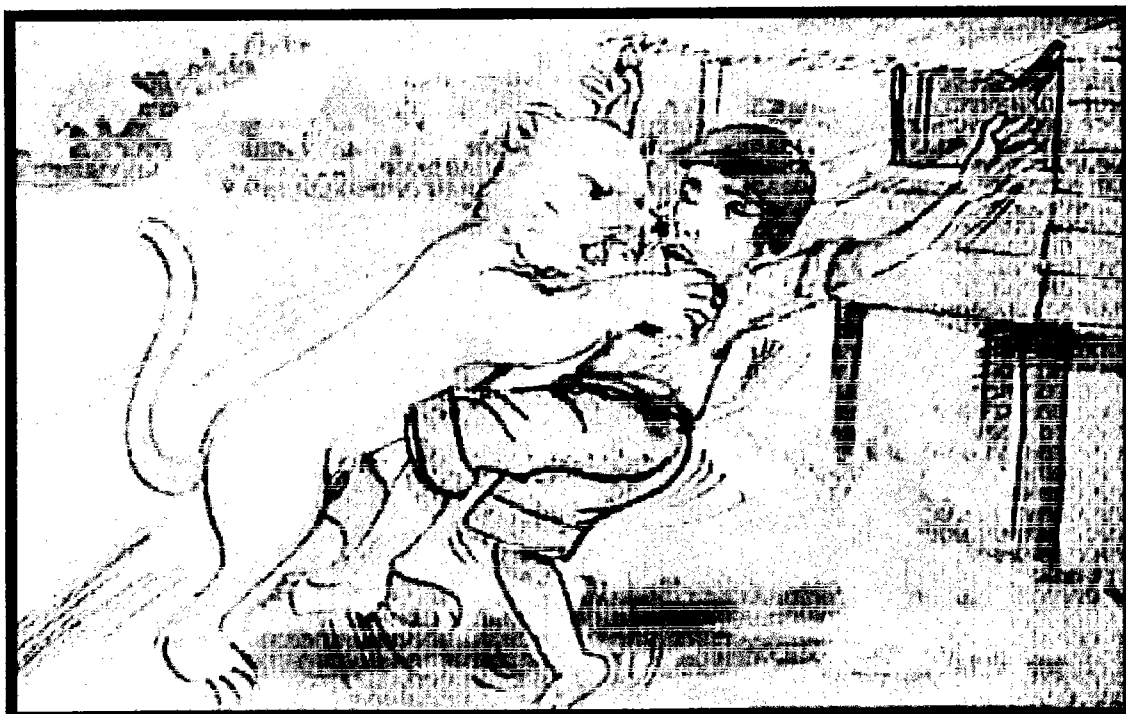
เมื่อช้างเห็นเช่นนั้น จึงพูดกับเสือว่า ช้าก่อนเจ้าเสือร้าย เจ้าคงไม่รู้หรอกว่า ตอนนี้อันนี้ยังเป็นเชลยอยู่ เจ้าเสือได้พูดขึ้นว่า แกนี่หรือว่าแกจะหยอกต้มข้าได้ง่ายๆ ตัวเจ้าโตมใหญ่มาอย่างนี้ ใครจะกล้าจับมาเป็นเชลยจะมีก็แต่ข้าเท่านั้นแหละ ที่จับแกและกำราบแกได้ สัตว์อื่นไม่มีทางจะทำอะไรแก่ได้แน่ๆ ช้างได้ยินเช่นนั้น จึงพูดขึ้นว่านี่ไงเจ้าเสือ ขาของข้ายังถูกล่ามโซ่ไว้กับเสาอย่างนี้ได้ นี่แหละฝีมือมนุษย์

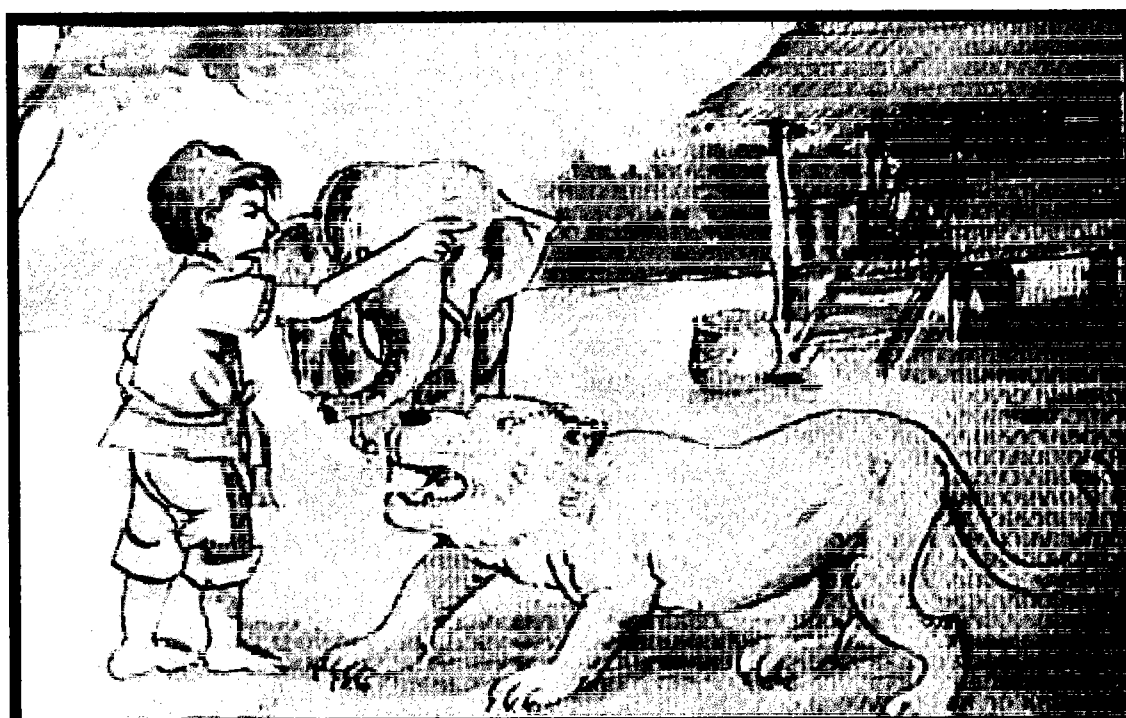
เสือได้ฟังดังนั้นก็เกิดความสงสัยจึงถามช้างว่ามนุษย์ตัวเล็กนิดเดียวจะจับแกผูกล่ามโซ่ได้หรือ ช้างอธิบายว่าก็มนุษย์ไม่ได้เก่งกาจอะไรมีแต่ปัญญา ไม่ได้ใช้เรี่ยวแรงอะไรหรอก พอเสือได้ยินคำว่าปัญญาก็สนใจรีบถามช้างขึ้นว่า ไอ้ตัวปัญญาของมนุษย์เป็นอย่างไร ถ้าพบจะจับกินเสีย ช้างพูดขึ้นว่า ปัญญาของมนุษย์ก็อยู่ที่มนุษย์ชี้แกเอ๊ย ถ้าแกอยากเห็นจริงๆ ก็แก้โซ่ให้ข้า แล้วข้าจะพาไปดู

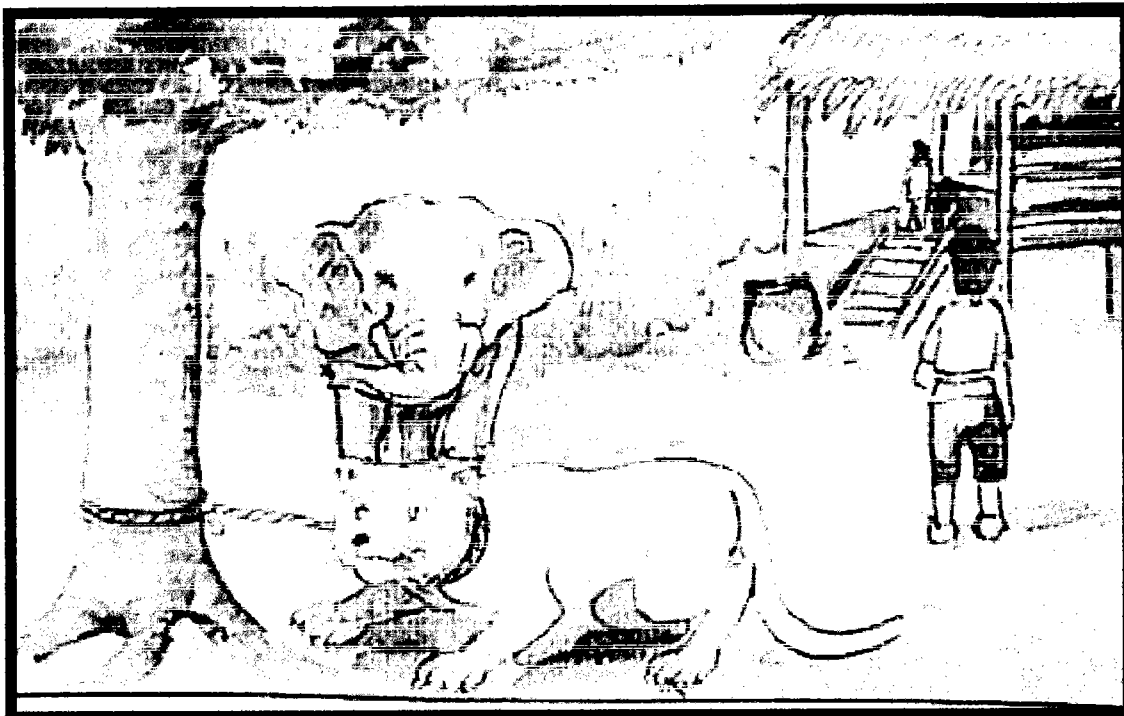
ช้างเดินนำหน้าเสือนำมาที่บ้านของมนุษย์แล้วช้างตะโกนให้มนุษย์ออกมาพบข้างนอก ฝ่ายมนุษย์ไม่รู้ว่ามีใครมาเรียกก็ออกมาโดยไม่ทันระวังตัว

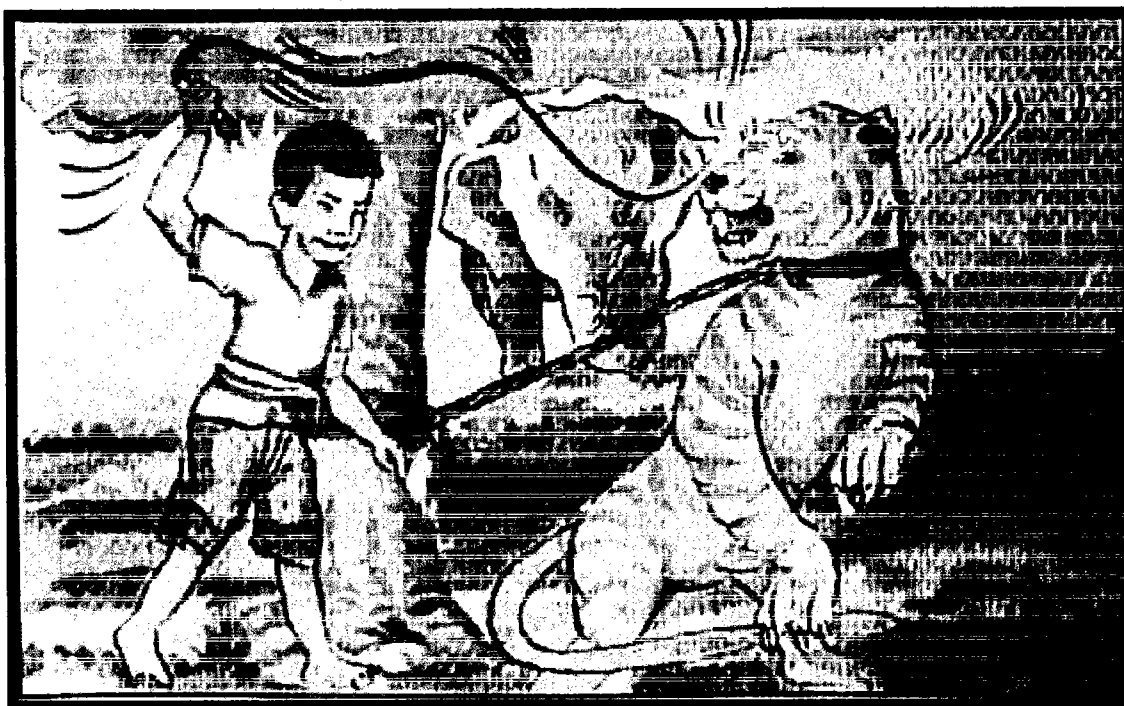
ทันใดนั้นเอง เสือได้ทีก็ตะครุบมนุษย์ไว้อยู่ในกรงเล็บของมันได้อย่างง่ายดาย มันดีใจหัวเราะเยาะ ด้วยเสียงอันดังที่คนเอานะมนุษย์ผู้พิชิตช้างได้แล้ว หันไปพูดกับช้างว่า ไอ้ช้างโหนว่ามนุษย์มีปัญญา เก่งกล้าไปกว่าอย่างไรเล่า ยังไม่ทันพูดหรือต่อสู้เลย ข้าก็จับมันได้ในพริบตาเดียว ข้าจะกินมนุษย์เสีย เคี้ยวเนื้อก็ยังได้

เมื่อมนุษย์ได้ขึ้นเสือพูดอวดตัวเช่นนั้น ก็ใช้ความฉลาดของคนต่อสู้เสือทันที โดยพูดกับเสือว่า ถ้าเอ็ง จะกินข้า ข้าก็จะยอม แต่เอ็งจะไม่มีโอกาสเห็นตัวปัญญาของข้า เอ็งอยากเห็นเอ็งก็ต้องปล่อยข้า เสียก่อน ข้าจะงูออกมาให้เอ็งดู เสือนั้นหลงกลจึงปล่อยมนุษย์ให้เป็นอิสระ มนุษย์ได้ทีจึงบอกเสือ ออกไปอีกว่าตัวปัญญาของข้ามันตกใจง่าย ให้ข้ามัดเอ็งไว้เสียก่อน เจ้าตัวปัญญามันวางใจได้ มันจึงจะออกมา

เมื่อมนุษย์จัดการมัดเสือแล้ว จึงเดินเข้าไปในบ้านหียบแล้วมาเสือเห็นก็แปลกใจ ถามขึ้นว่า ไหนล่ะ ตัวปัญญาของแกไม่เห็นแกจงออกมาด้วยเลย มนุษย์ชี้ให้เสือดูแล้วพูดว่า นี่ไงล่ะตัวปัญญา เสือพูดขึ้นว่า ไอนั่นมันແຈ້จะเป็นตัวปัญญาได้อย่างไร มนุษย์จึงพูดซ้ำขึ้นว่า นี่แหละตัวปัญญาละไอ้เสือไอ้ แกนะ โขคร้ายแล้ว ว่าแล้วมนุษย์ก็ใช้เส้ตีสื่อโดยไม่ยั้งมือ

ฝ่ายช้างผู้ยืนดูอยู่ ก็หัวเราะด้วยความชอบใจเป็นอย่างมาก เพราะคิดว่าด้วยปัญญาของ มนุษย์ไม่เพียงแต่จะเอาตัวรอดเท่านั้น ช้างยังพลอยรอดตัวไปด้วย ไม่เป็นอาหารของเสือ ช้างหัวเราะเสียงจนน้ำตาไหล คงตาเลี้ยเล็กลงเหลือเท่าที่เห็นอยู่ทุกวันนี้ไม่สมกับตัวของ มันเสียเลย ฝ่ายเสือถูกโบายจนเจ็บปวดคั่นรนไปมาจนเชือกครูดรอยแผลที่ถูกโบายก็ไม่มีใคร รักษาให้ เสือจึงมีลายให้เห็นจนถึงทุกวันนี้

ใบงาน

กิจกรรมที่ 2

คำสั่ง นักเรียนเขียนสรุปเรื่องเรื่อง “เสือโง่” ตามที่นักเรียนเข้าใจ
ตอบลงในใบงานกิจกรรมที่ 1 (มีเฉลยคำตอบด้านหลัง)

ใบงาน

เฉลยคำตอบ กิจกรรมที่ 2

เขียนสรุปเรื่อง “เสือโง่” ตามความเข้าใจดังนี้

แนวตอบ ปัญญา คือ ความสามารถในการแก้ปัญหาให้รอดพ้นจากภัยพิบัติทั้งปวงได้โดยง่าย เช่นเดียวกับมนุษย์ซึ่งเป็นผู้ใช้ปัญญาแห่งความฉลาดพินิจพิจารณาเคราะห์แนวทาง
การแก้ปัญหาให้สำเร็จลุล่วงไปได้โดยง่าย

ใบงาน

กิจกรรมที่ 3

คำสั่ง จงเขียนเครื่องหมาย / หน้าคำตอบที่เห็นว่าถูกและเขียนเครื่องหมาย X หน้าคำตอบที่เห็นว่าผิด

-1. “เสือโง่” เพราะคิดว่าเสือใหญ่ที่คนตีคือตัวปัญญา
-2. ลักษณะนิสัยของช่างในเรื่อง “เสือโง่” เป็นตัวอย่างที่ไม่ดีในเรื่องการคบเพื่อน
-3. คนโง่ยอมเป็นเหยื่อของคนฉลาด คนอ่อนแอจะถูกรังแกอยู่เสมอ อันเป็นนิสัยของสัตว์โลกทั่วไป
-4. เสือผู้วางอุบายในการฆ่าช่าง ทำได้สำเร็จตามความมุ่งหมาย
-5. เลือกกล่าวว่า “ตัวปัญญาของมนุษย์เป็นอย่างไร ถ้าพบจะจับกินเสียให้ชัด”
-6. “ตัวปัญญาของข้ามันยิ่งตกใจ อะไรนี่อะไรหนอยก็ตกใจง่าย” ช่างกล่าวกับเสือว่าระวังนะเอ็ง
-7. มนุษย์ชูเสือให้ช่างกับเสือดุแล้วพูดว่า นี่ไงละเจ้าตัวปัญญา
-8. ช่างผู้ยืนดูและฟังการโต้ตอบระหว่างมนุษย์กับเสือดุอยู่ ก็หัวเราะด้วยความชอบใจเป็นอย่างมาก
-9. เพราะช่างหัวเราะเสียจนน้ำตาไหล ดวงตาจึงเล็กลงๆ เสือดุอยู่เท่าที่เห็นทุกวันนี้
-10. เสือมีลายมาจนทุกวันนี้ ก็เพราะปัญญาของมนุษย์โดยแท้

ใบงาน

เฉลยคำตอบ กิจกรรมที่ 3

ข้อที่ 1	ถูก
ข้อที่ 2	ถูก
ข้อที่ 3	ถูก
ข้อที่ 4	ผิด
ข้อที่ 5	ถูก
ข้อที่ 6	ถูก
ข้อที่ 7	ผิด
ข้อที่ 8	ถูก
ข้อที่ 9	ถูก
ข้อที่ 10	ถูก

ใบงาน

สรุปสาระการเรียนรู้ ชุดที่ 1

เรื่อง สำนวนของนิทานพื้นบ้าน

แบบทดสอบหลังการเรียนรู้
เรื่อง สำนวนของนิทานพื้นบ้าน (ชุดที่ 4)

คำสั่ง ให้นักเรียนกาเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรหน้าข้อที่ถูกต้องที่สุด

- 1 นิทานพื้นบ้านเรื่องเดียวกันแต่สำนวนภาษาแตกต่างกัน เพราะสาเหตุใด

ก. สภาพแวดล้อมที่ต่างกัน	ข. หลักและวิธีการแตกต่างกัน
ค. สังคมและวัฒนธรรมต่างกัน	ง. น้ำเสียง บุคลิกของผู้เล่าต่างกัน
- 2 สำนวนในข้อใดที่ผูกขึ้นเพื่อสอนเรื่อง “การใช้จ่าย”

ก. กิ้งก่าได้ทอง	ข. จับปลาสองมือ
ค. เก็บเบี้ยใต้ถุนร้าน	ง. กว่าถั่วจะสุกกาก็ไหม้
- 3 ความหมายของสำนวนข้อใดตรงกับ การเอาเปรียบผู้อื่น

ก. น้ำขึ้นให้รีบตัก	ข. เต่าใหญ่ไข่กลบ
ค. ทำนาบนหลังคน	ง. เก็บเบี้ยใต้ถุนร้าน
- 4 ข้อความใดตรงกับสำนวนที่เกิดจากธรรมชาติ

ก. ปลากระดี่ได้น้ำ	ข. หมาเข้ากินคำ
ค. จับปลาสองมือ	ง. ไม้งามกระรอกเจาะ
- 5 ข้อใดตรงกับสำนวนที่เกิดจากการกระทำ ความประพฤติ การปฏิบัติและการกินอยู่ของคน

ก. ปิดทองหลังพระ	ข. ตักบาตรถามพระ
ค. บุญทำกรรมแต่ง	ง. ปากพระร่วง
- 6 สำนวนใดเกิดจากแบบแผนประเพณีและวัฒนธรรม

ก. ข้าวคอยฝน	ข. เป็นทองแผ่นเดียวกัน
ค. ลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น	ง. นอนตาไม่หลับ
- 7 ข้อใดให้ความหมายของคำว่าสำนวนได้ถูกต้องที่สุด

ก. คำกล่าวทางวิชาการ	ข. คำกล่าวสละสลวยไม่ลืกลั้ง
ค. คำกล่าวสั้นๆให้ข้อคิดลึกลั้ง	ง. คำกล่าวอธิบายความหมาย
- 8 คำกล่าวในข้อใดถูกต้องที่สุด

ก. สำนวนมีลักษณะคล้องจองกัน จำยาก	ข. สำนวนมีลักษณะเหมือนคำพังเพยและภาษิต
ค. สำนวนมีลักษณะเป็นความเปรียบเทียบให้ความรู้	
ง. สำนวนมีลักษณะเป็นคำคมมีความหมายแคบๆ	
- 9 สำนวนใดมีความหมายต่างจากข้ออื่นๆ

ก. ปากว่าดาขยิบ	ข. ปากหอยปากปู
ค. ปากเปียกปากแฉะ	ง. ปากหวานกันเปรี้ยว
- 10 สำนวนในข้อใดให้ข้อคิดในการเลือกคู่ครอง

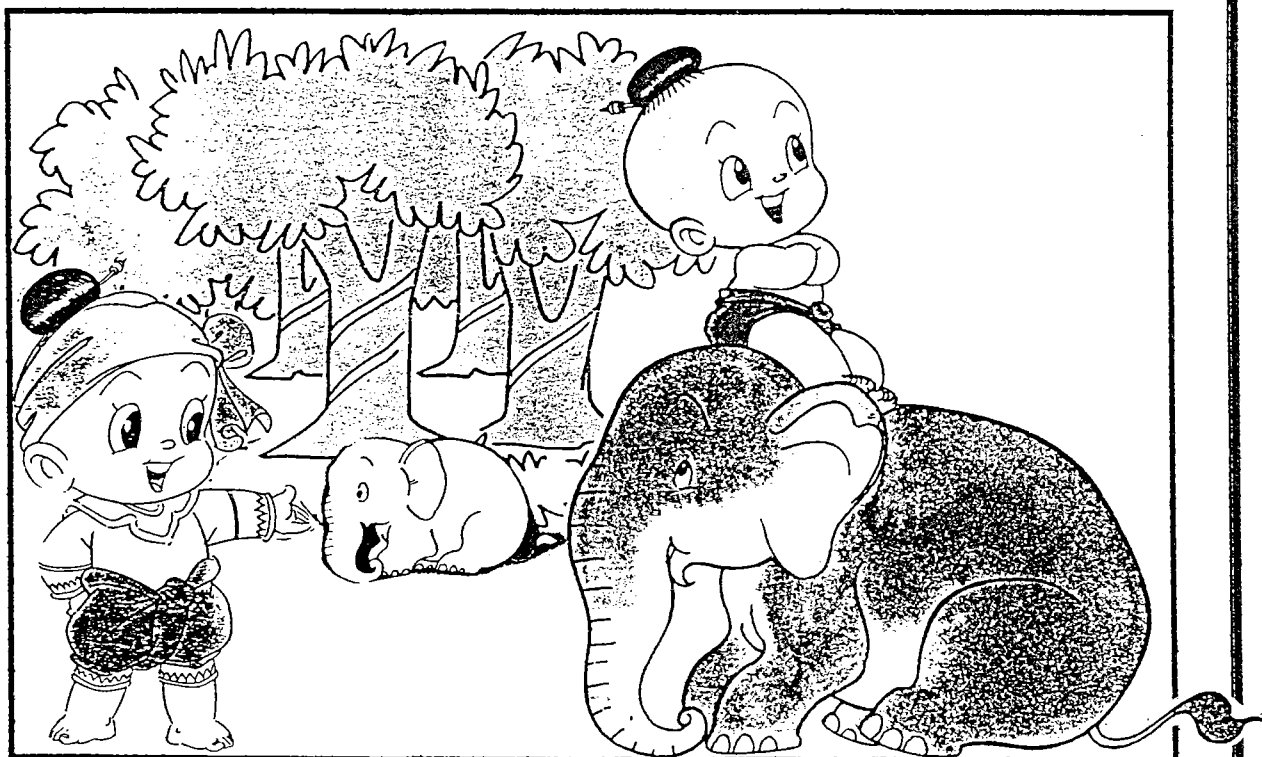
ก. คลุมถุงชน	ข. ดูช้างให้ดูหาง ดูนางให้ดูแม่
ค. ข้าวใหม่ ปลาหมึก	ง. เรือล่มในหนอง ทองจะไปไหนเสีย

แนวเฉลยแบบทดสอบหลังการเรียนรู้

เรื่อง ส่วนหนึ่งของนิทานพื้นบ้าน (ชุดที่ 1)

ข้อที่ 1	ค
ข้อที่ 2	ง
ข้อที่ 3	ค
ข้อที่ 4	ง
ข้อที่ 5	ก
ข้อที่ 6	ข
ข้อที่ 7	ง
ข้อที่ 8	ค
ข้อที่ 9	ง
ข้อที่ 10	ข

กิจกรรม
เสริมความรู้

ชื่อ.....นามสกุล.....

ชั้น.....เลขที่.....

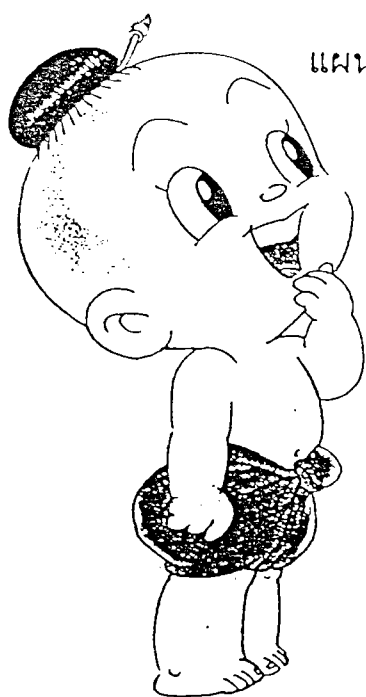
ใบงาน

กิจกรรมเสริมการเรียนรู้แผนที่ 1

เกมตั้งชื่อภาพ

คำสั่ง ให้นักเรียนระบายสีภาพตามที่กำหนดให้และเขียนข้อคิดเห็นและคติเตือนใจพร้อมทั้งตั้งชื่อเรื่องให้เหมาะสมกับภาพ

แผนการสอนกลุ่มควบคุม

แผนการสอนกลุ่มควบคุม

แผนการสอนที่ 1 วิชาภาษาไทย (นิทานพื้นบ้าน ท 031)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

เรื่อง สำนวนของนิทานพื้นบ้าน

เวลา 2 คาบ (คาบที่ 1-2)

สาระสำคัญ

การถ่ายทอดในการเล่าเรื่องโดยตรง และจำสืบทอดกันมาทำให้สำนวนการเล่าของแต่ละคนแตกต่างกันไป การเล่าเรื่องโดยวิธีสอดแทรกสำนวนของผู้เล่าสามารถทำให้ผู้ฟัง ฟังแล้วสนุกสนานไม่น่าเบื่อ

จุดประสงค์การเรียนรู้

จุดประสงค์ปลายทาง เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกความหมายและลักษณะสำนวนของนิทานพื้นบ้านได้

จุดประสงค์นำทาง นักเรียนสามารถ

1. อธิบายความหมายและลักษณะสำนวนของนิทานพื้นบ้านได้
2. ตอบคำถามจากเรื่องที่เรียนได้

เนื้อหา

เรื่องสำนวนของนิทานพื้นบ้านประกอบด้วย ความหมายของคำศัพท์และลักษณะสำนวน

สื่อการเรียนการสอน

1. ใบความรู้เรื่อง สำนวนของนิทานพื้นบ้าน
2. ใบความรู้ ตัวอย่างนิทานพื้นบ้านเรื่อง “เสือโง่” และใบงานกิจกรรม
3. แผ่นโปสเตอร์ เรื่อง “สำนวน”
4. ใบกิจกรรมเสริม”ปริศนาคำทาย”

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ขั้นที่ 1 ครูนำแผ่นโปสเตอร์ตัวอย่างสำนวน ที่พบโดยทั่วไปมาให้นักเรียนดู 3-5 สำนวน และช่วยกันสรุป ความหมายของแต่ละสำนวน

ขั้นสอน

ขั้นที่ 2 แจกจุดประสงค์

ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบหลังจากเรียนเรื่อง สำนวนของนิทานพื้นบ้านแล้ว นักเรียนสามารถบอกความหมายและลักษณะของสำนวนจากเรื่องที่เรียนได้ถูกต้องทุกข้อ

ขั้นที่ 3 ทบทวนความรู้เดิม

ครูซักถามนักเรียนเรื่องสำนวนที่นักเรียนอ่านพบในนิทานเรื่องต่างๆ ตามที่ค้นคว้ามาแล้วมีสำนวนอะไรบ้าง ให้นักเรียนยกตัวอย่างประกอบ

ขั้นที่ 4 เสนอบทเรียนใหม่

ครูให้นักเรียนมารับใบความรู้เรื่อง สำนวนของนิทานพื้นบ้าน ให้นักเรียนศึกษาครูอธิบายเพิ่มเติม

ขั้นที่ 5 ให้แนวการเรียนรู้

1. ครูนำตัวอย่างใบความรู้นิทานพื้นบ้านเรื่องเสื่อโง่ มาให้นักเรียนศึกษา เพื่อพิจารณารูปแบบ ถ้อยคำ สำนวนที่ปรากฏในนิทาน
2. ให้นักเรียนเขียนสรุปสำนวนต่างๆ ที่พบในตัวอย่างนิทานเรื่องเสื่อโง่ เพื่อจะวิเคราะห์ความหมายและลักษณะของสำนวน

ขั้นที่ 6 นักเรียนปฏิบัติ

1. ครูให้นักเรียนอ่าน และเขียนสำนวนจากใบงาน สำนวนไทยพื้นบ้านแล้วตอบคำถาม
2. นักเรียนเขียนสำนวนของนิทานพื้นบ้าน ตามที่ครูกำหนดให้ได้คนละ 1-2 สำนวน

ขั้นที่ 7 แจ้งผลการปฏิบัติ

ครูอภิปรายสรุปผลงานเขียนสำนวนนิทานพื้นบ้านของนักเรียนแต่ละคน ดิชมและให้ข้อเสนอแนะ

ขั้นที่ 8 การประเมินผลการเรียน

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเรื่องการเขียนสำนวนของนิทานพื้นบ้าน นักเรียนจดบันทึกลงสมุด แบบฝึกหัด
2. นักเรียนทำแบบทดสอบท้ายกิจกรรมแล้วตรวจให้คะแนน
3. การประเมินผลมีวิธีการประเมินดังนี้
 1. โดยการสังเกตจาก
 - การสนทนาซักถาม การถามและการตอบคำถาม

ขั้นสรุป

ขั้นที่ 9 กิจกรรมเสริม หลังจากนักเรียนทำกิจกรรมเสร็จแล้วให้มารับใบกิจกรรมเสริมตอบคำถามจากปริศนาคำทายไปทำ เพื่อเป็นการเพิ่มเติมความรู้ ฝึกทักษะใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
กิจกรรมต่อเนื่อง ให้นักเรียนไปศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อที่น่าสนใจมาคนละ 1 เรื่อง

ใบความรู้ประกอบแผนการเรียนรู้ที่ 1

ศึกษาเนื้อหาากันก่อน

สำนวน เป็นคำศัพท์ใช้กับนิทานพื้นบ้านเรื่องเดียวกัน แต่เก็บจากที่ต่างกันหรือเก็บจากผู้เล่าคนเดียวกัน แต่ต่างเวลาถิ่น นิทานที่เก็บได้จากผู้เล่าคนหนึ่งหรือครั้งหนึ่งๆ ก็เป็นนิทานสำนวนหนึ่ง

สำนวนของนิทานพื้นบ้าน

สำนวน หมายถึง ถ้อยคำที่มีการมคมคาย มีความหมายไม่ตรงถ้อยคำ แต่เป็นที่เข้าใจกันโดยแพร่หลาย ก็นใจผู้ฟัง สำนวนจะเป็นถ้อยคำที่กะทัดรัด ไพเราะ

คำว่า สำนวน มักใช้ควบคู่กับคำว่าโวหารเป็นสำนวนโวหาร ถ้าใช้ควบคู่กับคำว่าถ้อยคำเป็นถ้อยคำสำนวน

สำนวน อาจหมายถึง การกล่าวเป็นเชิงเปรียบเทียบ เปรียบเปรย เพื่อให้เห็นภาพตามที่ผู้พูดต้องการ เช่น ใจบุญเหมือนพระเวสสันดร กินจุเหมือนชูชก แรงเหมือนมด เป็นต้น ที่เกิดของสำนวนไทย มีมูลเหตุมาจากหลายทางด้วยกัน เป็นต้นว่า เกิดจากธรรมชาติ เกิดจากการกระทำ ความประพฤติ การกินอยู่ของคน เกิดจากแบบแผนประเพณีและวัฒนธรรม เกิดจากศาสนา เกิดจากนิทาน ตำนานหรือประวัติศาสตร์ การละเล่นหรือมูลเหตุอื่น ๆ อีก ซึ่งสรุปเป็นตัวอย่างได้ ดังนี้

1. เกิดจากธรรมชาติ เช่น ข้าวคอยฝน ผันตกไม้ท้าวฟ้า ไม้งามกระรอกเจาะลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น เป็นต้น
2. เกิดจากสัตว์ เช่น เสือซ่อนเล็บ หมายอกไก่ ปลากระตี่ได้น้ำ ไก่แก่แม่ปลาซ่อน เป็นต้น
3. เกิดจากการกระทำ ความประพฤติ การปฏิบัติและการกินอยู่ของคน เช่น นอนตาไม่หลับ หาเข้ากินคำ พายเรือคนละที่ ปิดทองหลังพระ เป็นต้น
4. เกิดจากแบบแผนประเพณีและวัฒนธรรม เช่น ผีรักผีรัก คนตายขายคนเป็น เป็นทองแผ่นเดียวกัน เป็นต้น
5. เกิดจากศาสนา เช่น ดักบาตรถามพระ บุญทำกรรมแต่ง ผ้าเหลืองร้อน กรวดน้ำคว่ำขัน เป็นต้น
6. เกิดจากนิทาน ตำนานหรือประวัติศาสตร์ เช่น กบเลือกนาย ปากพระร่วง ฤาษีแปลงสาร ชักแม่น้ำทั้งห้า เป็นต้น

ลักษณะสำนวนไทยมักใช้คำน้อยแต่กินความมากและนิยมใช้ถ้อยคำสละสลวย มีสัมผัสคล้องจอง เช่น ก่อกรรมทำเข็ญ คู่ผัวตัวเมีย ยุให้ร่ำดำให้ร่ำ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าคนไทยเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน คือชอบพูดจาให้ถ้อยคำมีสัมผัส มีคล้องจองกับสำนวนไทย ส่วนใหญ่จึงมักใช้ถ้อยคำเล่นสัมผัสกันทั้งสิ้น ที่เป็นเช่นนี้ก็เพื่อให้เกิดความไพเราะในการพูดจา ช่วยให้จดจำง่าย และเกิดความประทับใจแก่ผู้ฟัง ดังนั้นผู้เล่านิทานสมัยก่อนจึงมักใช้สำนวนสอดแทรกลงในนิทาน ทำให้ผู้ฟังเกิดความสนุกสนานและจดจำเนื้อเรื่องได้ง่าย การศึกษานิทานพื้นบ้าน จึงให้ความรู้ในเรื่องถ้อยคำสำนวนโวหารด้วย ดังตัวอย่างนิทานพื้นบ้าน เรื่อง “เสือโง่” มีการใช้สำนวนประกอบในการเล่าเรื่องเช่น “คนโง่ย่อมเป็นเหยื่อของคนฉลาด คนอ่อนแอจะถูกรังแกอยู่เสมอ” หมายถึง คนที่มีความรู้มีประสบการณ์น้อยเวลาที่มีการแข่งขันการทำงานก็จะเสร็จช้าและงานออกมาไม่ดี ซึ่งเปรียบเสมือนคนโง่ ส่วนคนฉลาดมีความรู้ มีประสบการณ์โดยตรง ได้ฝึกฝนทักษะอยู่เสมอ เมื่อไม่ดียิ่งจะมีการแก้ไข ปรับปรุงให้ดีขึ้น งานที่ทำออกมาจะดี บอกถึงลักษณะบุคลิกของผู้เป็นเจ้าของว่ามีการพัฒนางานดีขึ้นตามลำดับ

นิทานพื้นบ้าน เป็นเครื่องแสดงภูมิปัญญาชาวบ้านเกี่ยวกับการใช้ถ้อยคำสำนวน การศึกษาสำนวนที่ปรากฏและเกี่ยวข้องกับนิทานพื้นบ้าน แตกต่างกันไปฟังแล้วสนุกสนานไม่น่าเบื่อ อีกทั้งยังสอดคล้องกับอายุสมองของผู้ฟังอีกด้วย

สำนวน เป็นถ้อยคำในภาษาไทยที่ใช้พูดจาสื่อสารกัน โดยมีความหมายเป็นนัย เป็นความกว้างหรือลึกซึ้ง มิใช่แปลความหมายของคำตรงตัว ตั้งแต่ความหมายเชิงอุปมาเปรียบเทียบ

ผู้เล่านิทานพื้นบ้านมักแสดงภูมิปัญญา โดยการสร้างสำนวนท้องถิ่นขึ้นมา เพื่อเล่านิทาน หรือสำนวนท้องถิ่นที่มีอยู่ก่อน มาผูกเข้ากับเรื่องราวของนิทาน เช่น เรื่อง “เสือโง่” มีสำนวนท้องถิ่นปรากฏหลายสำนวน เช่น

เข้าตาจน	ความหมาย หมดหนทางแก้ไข หมดทางทำมาหากิน
แกว่งเท้าหาเสี้ยน	ความหมาย หาเรื่องเดือดร้อนมาให้ เป็นต้น

ใบความรู้

ณ เชิงเขาป่าหิมพานต์ครั้งกระโน้น เมื่อต้นไม้ยังสมบูรณ์รื่นรมย์ มีสัตว์นานาชนิดอาศัยอยู่มากมาย มีความสุขด้วยกันทุกๆ ตัว สัตว์พวกนี้สามารถรู้ภาษากัน และพูดกับคนและกับสัตว์ด้วยกันเองได้ ในป่าไม้อะไรมีแต่เพียงสัตว์อาศัยอยู่เท่านั้น ยังมีมนุษย์อยู่ด้วย ต่างก็หากินกันไปตามปรกติ เมื่ออยู่รวมกันมาก ๆ สัตว์ที่เข้มแข็ง หรือแข็งแรงกว่า จะรังแกสัตว์ที่อ่อนแอกว่าโดยจับกินเป็นอาหาร เหมือนสังคมมนุษย์ ที่คนโง่ยอมเป็นเหยื่อของคนฉลาด คนอ่อนแอจะถูกรังแกอยู่เสมออันเป็นวิสัยของสัตว์โลกโดยทั่วไป

ในหมู่สัตว์ที่อาศัยอยู่ในป่าหิมพานต์ ยังมีเสือหนุ่มตัวหนึ่งดูร้ายมาก วันหนึ่งมันออกไปหาอาหารกินตามปรกติ ขณะที่มันสอดส่ายสายตาคาหาอาหารอยู่นั้น ด้วยการเคลื่อนไหวอันเงิบเขิบของมัน มันก็แลเห็นข้างตัวหนึ่งกำลังยืนอยู่ใต้ต้นไม้ใหญ่ใบหนาต้นหนึ่งอย่างไม่รู้ตัวเลยว่าจะมีภัยมาถึงตัว เสือยืนดูอยู่ในใจที่จะได้อาหารชิ้นใหญ่อันโอชะ จึงวางอุบายจะฆ่าข้าง แล้วเดินตรงไปหาข้าง เมื่อข้างงงงงเห็นเช่นนั้น จึงพูดกับเสือว่า ข้าก่อนเจ้าเสือร้าย เจ้าคงไม่รู้หรอกว่าตอนนี้ข้ายังเป็นเชลยอยู่ เจ้าเสือได้พูดขึ้นว่า แกนี่หรือว่าแกจะหลอกต้มข้าได้ง่าย ๆ ตัวเจ้าโตมโหฬารอย่างนี้ พกรจะกล้าจับมาเป็นเชลยจะมีอยู่ก็แต่ข้าผู้ยิ่งใหญ่ในป่านี้เท่านั้นแหละ ที่จะจับแกและกำหราบแกได้ สัตว์อื่นไม่มีทางจะทำอะไรแก่ได้แน่ ๆ ข้างได้ยินเช่นนั้นจึงพูดขึ้นว่า นี่ไงเจ้าเสือ ข้าของข้ายังถูกล่ามโซ่ไว้กับเสาอย่างนี้ได้ เพราะข้าเป็นเชลยของมนุษย์ เสือได้ฟังดังนั้นก็เกิดความสงสัยอยู่ จึงถามข้างว่า อะไรกับมนุษย์ตัวเล็กนิดเดียวจะจับแกผูกล่ามโซ่ได้หรือ ข้างตอบยืนยันและอธิบายว่าก็มนุษย์นี่แหละ ตัวมนุษย์ก็มีได้เก่งกาจอะไรหรอก เขียวก็ไม่มี เล็บก็ไม่มีและไม่คม เขาหรืองาก็ไม่มี มีแต่ปัญญาของมนุษย์แท้ ๆ ไม่ใช่เรี่ยวแรงอะไรหรอก

เสือพอได้ยินคำว่าปัญญาก็สนใจรีบถามข้างขึ้นว่า ไอ้ตัวปัญญาของมนุษย์เป็นอย่างไร ถ้าพบจะจับกินเสียให้เช็ด ข้างก็พูดขึ้นว่า ปัญญาของมนุษย์ก็อยู่ที่ตัวมนุษย์ชี้แกเอี้ย ถ้าแกอยากเห็นจริง ๆ ก็แก้โซ่ให้ข้า แล้วข้าจะพาไปดูเอง แปลกที่เสือไว้ชีวิตข้าง เพราะเชื่อข้างเรื่องมนุษย์ ข้างจึงเดินนำหน้า

เสือ นำมาที่บ้านของมนุษย์ แล้วช้างก็ตะโกนให้มนุษย์ออกมาพบข้างนอก ฝ่ายมนุษย์ไม่รู้ว่าใครมา เรียกก็ออกมาไม่ทันระวังตัว ทันใดนั้นเองเสือได้ทีก็ตะครุบมนุษย์ไว้อยู่ในกรงเล็บของมันได้อย่างง่ายดาย มันก็ตีหัวเราะเยาะด้วยเสียงอันดังที่คนเอาชนะมนุษย์ผู้พิชิตช้างได้หันไปพูดกับช้างว่าไอ้ช้าง ไหนเจ้าว่ามนุษย์มีสติปัญญาเก่งกล้านก้อย่างไรเล่า ยังไม่ทันพูดหรือต่อสู้อยู่ ช้างก็จับมันได้ในพริบตาเดียว ช้างจะกินมนุษย์เสียตัวนี้ก็ยังได้ เมื่อมนุษย์ได้ยินเสือพูดอวดตัวเช่นนั้นก็ใช้ความฉลาดของตนต่อสู้เสือทันทีโดยพูดกับเสือว่า ช้างก่อนเจ้าเสือ เอ็งจะกินข้า ช้างก็ยอม แต่เอ็งจะไม่มีโอกาสเห็นตัวปัญญาของข้า เสือหยุดชงกที่จะกินมนุษย์ทันที ถามว่า ก็ไหนละตัวปัญญาของเจ้า ลองเอาออกมาอวดเสียก่อนตายเป็นไง เป็นครั้งสุดท้ายในชีวิตของเจ้า

ด้วยปัญญาของมนุษย์ มนุษย์จึงตอบเสือไปว่า ข้าเก็บเอามันไว้ในบ้าน เอ็งอยากเห็นเองก็ต้องปล่อยข้าเสียก่อน ข้าจะจงออกมาให้เอ็งดู เสือนั้นอยากเห็นตัวปัญญามาก ว่าน่าดาเป็นอย่างไร จึงหลงกลปล่อยมนุษย์เป็นอิสระออกจากกรงเล็บเสือ ให้มนุษย์ไปจงเอาตัวปัญญามาออกมาให้ดู มนุษย์ได้ทีจึงบอกเสือออกไปอีกว่า ระวังนะเออนะ ตัวปัญญาของข้ามันยิ่งตกใจ อะไรนี่อะไรหนอยก็ยิ่งตกใจง่าย เจ้ามายืนอยู่อย่างนี้มันเห็นมันจะวิ่งหนีเข้าบ้าน ที่นี่ยาไปเกลี้ยกล่อมให้ออกมาเลย เจ้าเสือกบอกว่าอ้าวแล้วแจะให้ข้าทำอะไรให้ข้ามัดเองไว้เสียก่อน เจ้าตัวปัญญามันวางใจได้มันจึงจะออกมา ด้วยความอยากเห็นเจ้าตัวปัญญานี้แหละ ทำให้เสือคิดในใจว่า ข้าจะต้องกินเจ้าตัวปัญญานี้ให้ได้คอยดูแล้ว เสือกก็ยอมทำตามตามที่มนุษย์แนะนำ เมื่อมนุษย์จัดการมัดเสือเรียบร้อยแล้ว จึงเดินเข้าไปในบ้านหา กลับออกมาถือแส้ไว้ในมือ เดินมาเสือเห็นดังนั้นก็แปลกใจถามขึ้นว่า ไหนละตัวปัญญาของแกไม่เห็นแกจงออกมาด้วยเลยแกเนี่ยบังอาจมาดบดาข้าเขี้ยวหรือ มนุษย์ชูแส้ให้เสือดูแล้วพูดว่า นี่ไงละเจ้าตัวปัญญา เสือพูดขึ้นว่า ไอนั้นมันแส้จะเป็นตัวปัญญาได้อย่างไร มนุษย์จึงพูดย้ำขึ้นว่า นี่แหละตัวปัญญาละไอ้เสือน่าโง่ แกนะโง่คร่ำแล้ว ว่าแล้วมนุษย์ก็ใช้แส้ตีเสือโดยไม่ยั้งมือ

ฝ่ายช้างผู้ยืนดูและฟังการโต้ตอบระหว่างมนุษย์กับเสืออยู่ ก็หัวเราะด้วยความชอบใจเป็นอย่างมากเพราะคิดว่าด้วยปัญญาของมนุษย์ มนุษย์ไม่เพียงแต่จะเอาตัวรอดเท่านั้น ช้างยังพลอยรอดตัวไปด้วย ไม่เป็นอาหารของเสือ ช้างหัวเราะใหญ่ หัวเราะเสียจนน้ำตาไหลดวงตาเลยเล็กลง เล็กลงเหลือเท่าที่เห็นทุกวันนี้ ไม่เหมาะสมกับตัวของมันเลย ฝ่ายเสือเมื่อถูกโอบด้วยแส้ก็ได้รับความเจ็บปวดคันระคายไปมา จนเชือกที่มัดอยู่หลุดออก เกิดความเกรงขามตัวปัญญาของมนุษย์ จึงรีบวิ่งหนีไปสุดชีวิต จนบัดนี้เสือกก็ยังไม่มีความรู้หรือกว่าตัวปัญญาของมนุษย์คืออะไรกันแน่ นอกจากจะรู้ว่าเพราะเจ้าปัญญาของมนุษย์นี่เอง ที่ทำให้ตัวของมันต้องเจ็บปวดเกือบถึงชีวิต ด้วยฤทธิ์ของสิ่งที่มนุษย์เรียกว่าปัญญา เสือเดินโซซัดโซเซ ไปหาสัตว์ที่มีอาชีพเป็นหมอในป่า เนื่องจากเสือรังแกสัตว์อื่นไว้มาก จึงไม่มีสัตว์ใดเต็มใจจะรักษารอยแผลของเสือกที่ถูกแส้ของมนุษย์ เสือกจึงมีลายให้เห็นจนถึงทุกวันนี้.

ใบงาน

กิจกรรมที่ 1

คำสั่ง จงเขียนเครื่องหมาย / หน้าคำตอบที่เห็นว่าถูกและเขียนเครื่องหมาย X หน้าคำตอบที่เห็นว่าผิด

-1. “เสือโง่” เพราะคิดว่าเสือใหญ่ที่คนดีคือตัวปัญญา
-2. ลักษณะนิสัยของช้างในเรื่อง “เสือโง่” เป็นตัวอย่างที่ไม่ดีในเรื่องการคบเพื่อน
-3. คนโง่ย่อมเป็นเหยื่อของคนฉลาด คนอ่อนแอจะถูกรังแกอยู่เสมอ อันเป็นนิสัยของสัตว์โลกทั่วไป
-4. เสือผู้วางอุบายในการฆ่าช้าง ทำได้สำเร็จตามความมุ่งหมาย
-5. เสือกล่าวว่า “ตัวปัญญาของมนุษย์เป็นอย่างไร ถ้าพบจะจับกินเสียให้เช็ด”
-6. “ตัวปัญญาของช้างมันยิ่งตกใจ อะไรนี่อะไรหนอยกตกใจง่าย” ช้างกล่าวกับเสือว่าระวังนะเอ็ง
-7. มนุษย์ชูเสือให้ช้างกับเสือดูแล้วพูดว่า นี่ไงละเจ้าตัวปัญญา
-8. ช้างผู้ยืนดูและฟังการโต้ตอบระหว่างมนุษย์กับเสืออยู่ ก็หัวเราะด้วยความชอบใจเป็นอย่างมาก
-9. เพราะช้างหัวเราะเสียจนน้ำตาไหล ดวงตาจึงเล็กลงๆ เหลืออยู่เท่าที่เห็นทุกวันนี้
-10. เสือมีลายมาจนทุกวันนี้ ก็เพราะปัญญาของมนุษย์โดยแท้

ใบงาน

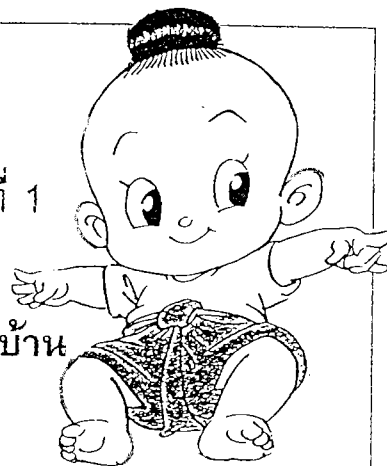
เฉลยคำตอบ กิจกรรมที่ 1

ข้อที่ 1	ถูก
ข้อที่ 2	ถูก
ข้อที่ 3	ถูก
ข้อที่ 4	ผิด
ข้อที่ 5	ถูก
ข้อที่ 6	ถูก
ข้อที่ 7	ผิด
ข้อที่ 8	ถูก
ข้อที่ 9	ถูก
ข้อที่ 10	ถูก

ใบงาน

สรุปสาระการเรียนรู้แผนที่ 1

เรื่อง สำนวนของนิทานพื้นบ้าน

แบบทดสอบหลังการเรียนรู้
เรื่อง สำนวนของนิทานพื้นบ้าน (แผนการเรียนรู้ที่ 1)

คำสั่ง ให้นักเรียนกาเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรหน้าข้อที่ถูกต้องที่สุด

- 1 นิทานพื้นบ้านเรื่องเดียวกันแต่สำนวนภาษาแตกต่างกัน เพราะสาเหตุใด

ก. สภาพแวดล้อมที่ต่างกัน	ข. หลักและวิธีการแตกต่างกัน
ค. สังคมและวัฒนธรรมต่างกัน	ง. น้ำเสียง บุคลิกของผู้เล่าต่างกัน
- 2 สำนวนในข้อใดที่ผูกขึ้นเพื่อสอนเรื่อง “การใช้จ่าย”

ก. กิ้งก่าได้ทอง	ข. จับปลาสองมือ
ค. เก็บเบี้ยใต้ถุนร้าน	ง. กว่าถั่วจะสุกกากก็ไหม้
- 3 ความหมายของสำนวนข้อใดตรงกับ การเอาเปรียบผู้อื่น

ก. น้ำขึ้นให้รีบตัก	ข. เต้าใหญ่ไข่กลบ
ค. ทำนาบนหลังคน	ง. เก็บเบี้ยใต้ถุนร้าน
- 4 ข้อความใดตรงกับสำนวนที่เกิดจากธรรมชาติ

ก. ปลากระตี่ได้น้ำ	ข. หาเช้ากินค่ำ
ค. จับปลาสองมือ	ง. ไม่งามกระรอกเจาะ
- 5 ข้อใดตรงกับสำนวนที่เกิดจากการกระทำ ความประพฤติ การปฏิบัติและการกินอยู่ของคน

ก. ปิดทองหลังพระ	ข. ตักบาตรตามพระ
ค. บุญทำกรรมแต่ง	ง. ปากพระร่วง
- 6 สำนวนใดเกิดจากแบบแผนประเพณีและวัฒนธรรม

ก. ข้าวคอยฝน	ข. เป็นทองแผ่นเดียวกัน
ค. ลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น	ง. นอนตาไม่หลับ
- 7 ข้อใดให้ความหมายของคำว่าสำนวนได้ถูกต้องที่สุด

ก. คำกล่าวทางวิชาการ	ข. คำกล่าวสละสลวยไม่ลืกลืม
ค. คำกล่าวสั้นๆให้ข้อคิดลึกซึ้ง	ง. คำกล่าวอธิบายความหมาย
- 8 คำกล่าวในข้อใดถูกต้องที่สุด

ก. สำนวนมีลักษณะคล้องจองกัน จำยาก	ข. สำนวนมีลักษณะเหมือนคำพังเพยและภาษิต
ค. สำนวนมีลักษณะเป็นความเปรียบเทียบให้ความรู้	
ง. สำนวนมีลักษณะเป็นคำคมมีความหมายแคบๆ	
- 9 สำนวนใดมีความหมายต่างจากข้ออื่นๆ

ก. ปากว่าตาขยิบ	ข. ปากหอยปากปู
ค. ปากเปียกปากแฉะ	ง. ปากหวานกันเปรี้ยว
- 10 สำนวนในข้อใดให้ข้อคิดในการเลือกคู่ครอง

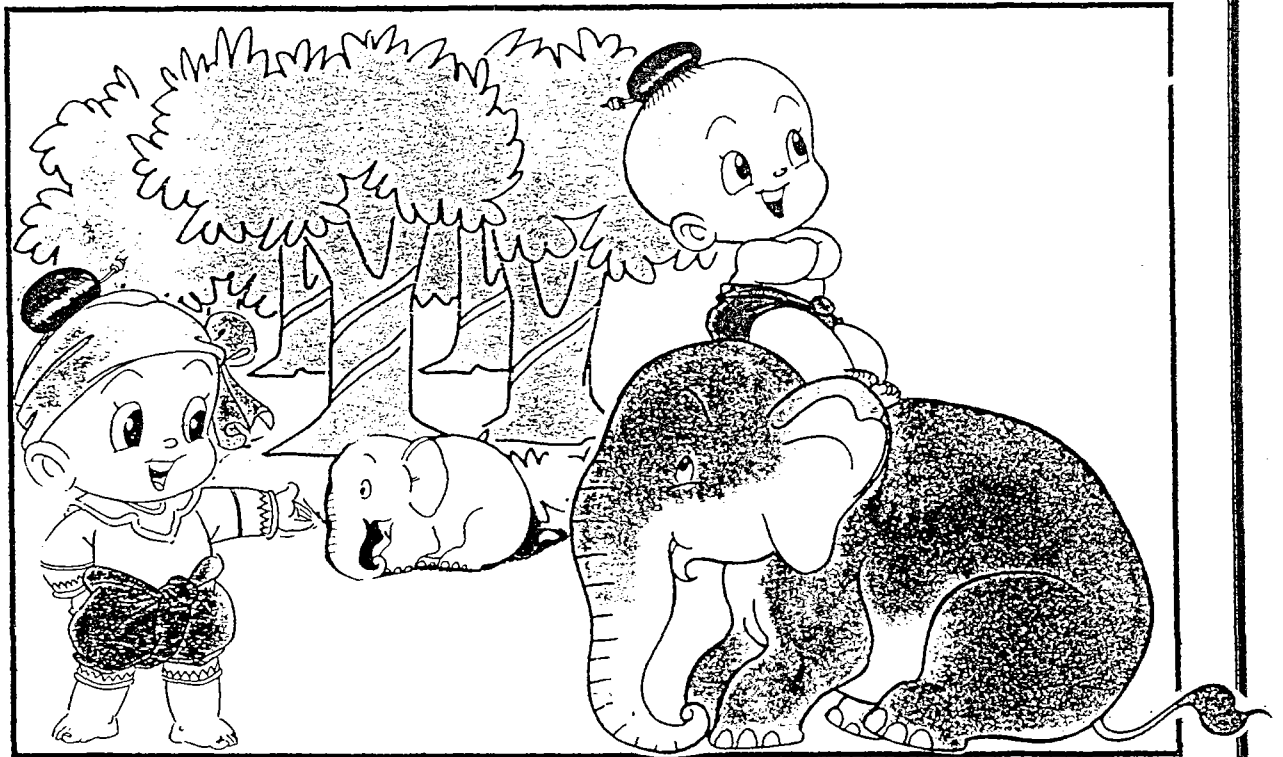
ก. คลุมถุงชน	ข. ดูช้างให้ดูหาง ดูนางให้ดูแม่
ค. ข้าวใหม่ ปลาหมึก	ง. เรือล่มในหนอง ทองจะไปไหนเสีย

แนวเฉลยแบบทดสอบหลังการเรียน

เรื่อง จำนวนของนิทานพื้นบ้าน(แผนการเรียนที่ 1)

ข้อที่ 1	ค
ข้อที่ 2	ง
ข้อที่ 3	ค
ข้อที่ 4	ง
ข้อที่ 5	ก
ข้อที่ 6	ข
ข้อที่ 7	ง
ข้อที่ 8	ค
ข้อที่ 9	ง
ข้อที่ 10	ข

กิจกรรม
เสริมความรู้

ชื่อ.....นามสกุล.....

ชั้น.....เลขที่.....

ใบงาน

กิจกรรมเสริมชุดการเรียนรู้ ที่ 1

ปริศนาคำทาย

คำสั่ง ให้นักเรียนตอบคำถามจากปริศนาคำทายที่กำหนดให้ดังต่อไปนี้

1. สะพานอะไรเอ๋ย ไม่เคยจม นิยมใช้ปลอดภัยดี

ตอบ.....(สะพานลอย)

2. สัตว์อะไรเอ๋ย เหมือนมีแสงเทียนสว่างในตัวเอง

ตอบ.....(แมลงหิ่งห้อย)

3. แม่อะไรเอ๋ย ถือศีลกินบุญ คำหลังใช้รักษาโรคต่าง ๆ ได้

ตอบ.....(แม่น้ำชี)

4. อะไรเอ๋ย จะใช้ที่ไรต้องโยนทิ้งไปทุกที

ตอบ.....(สมอเรือ)

5. กระต่ายป่า สนใจอะไรบนท้องฟ้า

ตอบ.....(ดวงจันทร์)

ภาคผนวก ข

- แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่าน
- แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบในการเรียนวิชาภาษาไทย

แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบนี้มี 40 ข้อ ขอให้นักเรียนพิจารณาอ่านและตอบคำถามให้ครบทุกข้อ
2. คำถามทั้งหมดเป็นแบบเลือกตอบให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว จาก ก ข ค หรือ ง ที่ให้ไว้
เมื่อนักเรียนเลือกคำตอบข้อใดให้ทำเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในกระดาษคำตอบ
3. ข้อสอบฉบับนี้จะมีข้อความสั้น ๆ ให้พิจารณาอ่านดูก่อนแล้วให้จับใจความของเรื่องเป็นตอน ๆ ไป ขอให้พยายาม
พิจารณาความหมายและใจความของเรื่องที่อ่านให้ดี แล้วตอบคำถามโดยยึดเนื้อความที่อ่านเป็นหลัก
4. จงอย่าท้อใจเมื่อพบข้อยาก และพยายามทำให้ได้มากที่สุด
5. หลังจากทำแบบทดสอบเสร็จเรียบร้อยแล้วให้นำแบบทดสอบพร้อมกระดาษคำตอบส่งคืนกรรมการคุมสอบด้วย

ขอให้นักเรียนทุกคนโชคดี

อ่านข้อความนี้แล้วตอบคำถามข้อ 1 - 2

เวลานี้คนไทยขาดวินัย วินัยของคนไทยกำลังนำประเทศไปสู่ทางที่เสื่อมลง คนไทยขาดวินัย ขาดจริยธรรม ขาดคุณธรรมซึ่งเป็นการขาดอย่างมหาศาลโดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับจิตใจนั้นขาดกันมาก ฉะนั้นจะต้องปรับปรุงแก้ไขจุดนี้

1. ผู้กล่าวข้อความนี้มีความรู้สึกอย่างไร

- ก. ชื่นใจ
- ข. ห่วงใย
- ค. เศร้าใจ
- ง. กังวลใจ

2. ข้อความนี้เขียนเพื่ออะไร

- ก. ชื่นนำ
- ข. สั่งสอน
- ค. ท้าวดึง
- ง. เสนอแนะ

อ่านข้อความนี้แล้วตอบคำถามข้อ 3

วัยหนุ่มสาวเป็นวัยที่สภาพร่างกายและจิตใจแข็งแรง ชีวิตในช่วงนี้เป็นช่วงทองของชีวิต ด้วยเหตุนี้หนุ่มสาวจึงควรสนใจเรียนรู้ศึกษาสิ่งต่าง ๆ อย่างจริงจัง ไม่ใช่ปล่อยให้ชีวิตล่องลอยไปโดยไร้จุดหมาย

3. ข้อความนี้สรุปได้ว่าอย่างไร

- ก. หนุ่มสาวเป็นวัยที่ร่างกายและจิตใจแข็งแรง
- ข. วัยหนุ่มสาวเป็นช่วงสำคัญของชีวิต
- ค. หนุ่มสาวต้องเอาใจใส่ชีวิต
- ง. วัยหนุ่มสาวเรียนรู้ได้ดี

อ่านข้อความนี้แล้วตอบคำถามข้อ 4 - 5

มีคนกล่าวเอาไว้ว่า “เด็ก” เปรียบเหมือนผ้าขาวสะอาดบริสุทธิ์ และผ้าผืนนี้จะมีสีสันทที่สวยงามมีคุณค่า หรือผ้านั้นจะสกปรกไร้คุณค่าเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับ “จิตรกร” ที่จะเลือกแต่งแต้มสีสันทลงไปในผืนผ้านั้นด้วยจุดมุ่งหมายใด

4. ข้อความนี้กล่าวในลักษณะใด

- ก. แนะนำ
- ข. ชี้แจง
- ค. บอกเล่า
- ง. เตือนสติ

5. ข้อความนี้ให้แง่คิดในเรื่องใด

- ก. การเลือกประสบการณ์ให้เด็ก
- ข. การสร้างเด็กให้เป็นจิตรกร
- ค. การวาดภาพลงบนผืนผ้า
- ง. การเลี้ยงดูเด็กที่ถูกต้อง

อ่านข้อความนี้แล้วตอบคำถามข้อ 8

การออกกำลังกายเป็นยาอายุวัฒนะขนานเอก ไม่มีอะไรเทียบเท่า เพราะไม่เพียงแต่ทำให้ร่างกายแข็งแรงเท่านั้น หากยังช่วยผลักโรคร้ายทั้งหลายให้ห่างกายออกไปด้วย

6. ข้อความนี้กล่าวในลักษณะใด

ก. อธิบาย

ข. สั่งสอน

ค. บรรยาย

ง. ชื่นชม

อ่านข้อความนี้แล้วตอบคำถามข้อ 7 - 8

สัตว์ป่าหลายชนิดใกล้จะสูญพันธุ์จากประเทศไทยแล้ว อย่าซื้อลูกสัตว์ป่ามาเลี้ยง อย่านำซากสัตว์ป่ามาประดับบ้านและเรือนกาย อย่าให้อวัยวะสัตว์ป่าเป็นยาและอย่ากินเนื้อสัตว์ป่า อย่าให้สัตว์ป่าเมืองไทยกลายเป็นแค่ความทรงจำ เล็กเล่า เล็กซื้อกันเสียแต่วันนี้

7. ผู้เขียนข้อความนี้ มีวัตถุประสงค์อย่างไร

ก. สอนให้สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

ข. เชิญชวนให้สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

ค. เตือนให้มิจิตสำนึกร่วมกันคุ้มครองสัตว์ป่า

ง. ประกาศให้ทราบว่าสัตว์ป่าเมืองไทยใกล้จะสูญพันธุ์

8. ถ้าเราสามารถปฏิบัติตามข้อความนี้ได้ จะเกิดผลดีอย่างไร

ก. ผู้เขียนข้อความนี้จะพอใจ สัตว์ป่าควรอยู่คู่กับป่า

ข. สัตว์ป่าจะมีอวัยวะครบถ้วน

ค. สัตว์ป่าจะไม่มีโอกาสสูญพันธุ์

ง. ผู้อ่านข้อความนี้จะได้รับประโยชน์จากสัตว์ป่า

อ่านคำประพันธ์นี้แล้วตอบคำถามข้อ 9 - 11

ไก่อ้างบ้านขันปลุกทุกก่อนเช้า

แต่เช้านี้เงียบสนิทนจนผิดใจ

แล้วเสียงเขียงจากครัวก็รัวถี่

เลือดติดมีดกรีดกระเซ็นเหมือนเช่นเคย

เคยนอนเฝ้าฟังข้าจนจำได้

เงียบอย่างไม่เคยเป็นเช่นนี้เลย

ทำหน้าที่สุดท้ายหรือไก่อ่อย

หลังสังเวชเล่าหวานวันมงคล

9. ความตอนใดเป็นข้อคิดเห็น

ก. ทำหน้าที่สุดท้ายหรือไก่อ่อย

ข. เคยนอนเฝ้าฟังข้าจนจำได้

ค. แล้วเสียงเขียงจากครัวก็รัวถี่

ง. ไก่อ้างบ้านขันปลุกทุกก่อนเช้า

10. คำวิจารณ์ข้อใดเหมาะสมกับคำประพันธ์บทนี้มากที่สุด

ก. บรรยายภาพ “ผู้ถูกล่า” ได้สมจริง

ข. ใช้ภาพพจน์แจ่มชัดพร้อมแง่คิดที่มีคุณค่า

ค. เลือกใช้คำสร้างจินตนาการได้ดีเป็นพิเศษ

ง. สร้างอารมณ์สะเทือนใจได้อย่างยอดเยี่ยม

11. ผู้ประพันธ์ใช้ข้อความ “ทำหน้าที่สุดท้ายหรือไถ่เอ๋ย” เพื่อแสดงความรู้สึกตามข้อใด

ก. อาลัย	ข. สงสัย
ค. เสียหาย	ง. เศร้าใจ

อ่านข้อความนี้แล้วตอบคำถามข้อ 12 – 13

พวกเราทุกวันนี้ เอาหูไปนา เอาตาไปไร่ กันหรืออย่างไร ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบไม่รู้ไปอยู่ที่ไหน ทำไมจึงไม่สำนึกในหน้าที่ของตน ที่ว่าบ้านเมืองมีผู้มีอำนาจนั้นจริงหรือ ยกตัวอย่าง เช่น การปล่อยให้ชาวประมงจับปลาในฤดูวางไข่ มันเป็นการบ่อนทำลายชาติแค่นั้น อีกหน่อยก็อดตายกันทั้งเมืองหรอก ดีเหมือนกันจะได้ถึงยุคมิลลัณนีเร็วขึ้น

ทุกวันนี้ เรามีกฎหมายสำหรับลงโทษ ผู้ฝ่าฝืนการจับปลาในฤดูวางไข่ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น แต่ไม่มีใครเหลียวแลกฎหมายข้อนั้น ฉีกเผาแล้วฝังดินที่ใต้ใหม่ ต่อไปนี้ไม่มีใครสนใจที่จะรับผิดชอบอะไรทั้งสิ้น ใครทำได้ทำไป มีใครยาวสาวได้สาวเอา บ้านเมืองจะได้ล่มจมเสียที

12. ผู้เขียนต้องการชี้ให้เห็นปัญหาใด

- ก. กฎหมายบ้านเมืองไม่รัดกุม
ข. ผู้รักษากฎหมายละเลยต่อหน้าที่
ค. บ้านเมืองไม่มีกฎหมายลงโทษผู้กระทำผิด
ง. ชาวประมงไม่มีความรับผิดชอบต่อบ้านเมือง

13. “ดีเหมือนกันจะได้ถึงยุคมิลลัณนีเร็วขึ้น” คำพูดนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้พูดมีเจตนาอย่างไร

- ก. ประชด
ข. เสียดี
ค. ล้อเลียน
ง. ถากถาง

อ่านข้อความนี้แล้วตอบคำถามข้อ 14 - 15

“เชื้อโหมคะ อะไรทั้งหลายในโลกก็มาแทนความรัก ความอบอุ่นในครอบครัวที่สมบูรณ์ไม่ได้ ความสมบูรณ์ที่ประกอบด้วย พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา และยาย เพราะนั่นเป็นพื้นฐานของสังคมของคนในครัวเรือน ถ้าพื้นฐานเริ่มแรกมันคงแข็งแรง ประกอบด้วย ความรัก ความอบอุ่น เป็นแกนกลาง คนที่จะสร้างประเทศต่อไปก็พร้อมพร้อมสมบูรณ์ทางจิตใจ”

14. ข้อความนี้กล่าวในลักษณะใด

- ก. สรุปหลักการ
ข. ชี้แจงเหตุผล
ค. เสนอแนะแนวทาง
ง. อธิบายรายละเอียด

15. จากข้อความนี้แสดงให้เห็นว่าผู้พูดเป็นบุคคลเช่นใด

- ก. พูดจริงทำจริง
ข. ชอบช่วยเหลือผู้อื่น
ค. มีจิตใจละเอียดอ่อน
ง. มีประสบการณ์มาก

อ่านข้อความนี้แล้วตอบคำถามข้อ 21 - 22

“กระดาดที่ใช้ห่อ หรือใช้ใส่อาหารโดยเฉพาะพวกกล้วยทอด มันทอด กล้วยบั้ง นั้นไม่ควรเป็นกระดาดที่มีตัวหนังสือ ทั้งนี้เพราะหมึกพิมพ์นั้นจะมีพวกโลหะหนัก เช่น ตะกั่ว โครเมียม เป็นส่วนประกอบ ถ้าหมึกพิมพ์ไปถูกอาหารก็จะติดอาหาร เรารับประทานเข้าไปจะสะสมในร่างกายทำให้เกิดโรคต่าง ๆ ได้”

21. ข้อความนี้เป็นข้อเขียนลักษณะใด

- ก. การอธิบายข้อเท็จจริง
- ข. การอธิบายโดยยกตัวอย่าง
- ค. การอธิบายโดยชี้เหตุผลและผล
- ง. การอธิบายตามลำดับขั้นตอน

22. ใจความสำคัญของข้อความนี้ คืออะไร

- ก. ไม่ควรรับประทานอาหารที่ห่อด้วยกระดาดที่มีตัวหนังสือ
- ข. ไม่ควรรับประทาน กล้วยทอด มันทอด กล้วยบั้งที่ใส่ถุงกระดาดมีน้ำหมึกติดอยู่
- ค. ไม่ควรใช้กระดาดที่มีตัวหนังสือใส่หรือห่ออาหาร เพราะถุงกระดาดมีน้ำหมึกติดอยู่
- ง. ไม่ควรใช้กระดาดที่มีตัวหนังสือใส่หรือห่ออาหาร เพราะโลหะหนักที่น้ำหมึกจะเข้าไปสะสมในร่างกาย

อ่านข้อความนี้แล้วตอบคำถามข้อ 23

ในฐานะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม ปากจึงเป็นเอกในแทบทุกเรื่อง ทะเลาะเบาะแว้ง ใส่ความส่อเสียด ประชดประชัน แดกดัน โกหก เพ้อเจ้อ หยาบคาย ทะเลิง ลามก ฯลฯ พฤติกรรมของปากจึงมีมากมายหลายประการ ทำให้ผู้คนดีใจได้บ้าง ทำให้ผู้คนโศกเศร้า โศกาอาดูร ผู้ที่ชอบพูดความจริง ปากกับใจตรงกัน คิดอย่างไร พูดอย่างนั้น ก็จะเป็นที่ชื่นชอบของคนทั่วไป มีผู้คบค้าสมาคมด้วย ส่วนผู้ที่ชอบพูดโกหกคือปากกับใจไม่ตรงกัน หรือเรียกว่า “พูดแต่งล้น” ก็จะเป็นที่เอือมระอาของผู้ที่ได้ยิน ได้ฟัง ไม่มีใครอยากจะเป็นมิตร หรือคบค้าสมาคมด้วย

23. ข้อความนี้ไม่ได้กล่าวถึงการพูดในเรื่องใด

- ก. พูดความจริง
- ข. พูดจาไพเราะ
- ค. พูดตรงไปตรงมา
- ง. พูดอย่างไม่มีเลศนัย

อ่านข้อความนี้แล้วตอบคำถามข้อ 24 - 25

“คุณขโมยที่รัก ... ในภาวะเศรษฐกิจตกสะเก็ดและรัดตัวเช่นนี้ เรามีความเห็นอกเห็นใจคุณมาก และด้วยความปรารถนาดีอย่างจริงใจจากเรา จึงใคร่จะบอกคุณเหลือเกินว่า “ “ จงระวัง ... โปรดจงคิดสักนิดซิว่าในขณะที่คุณเข้าไปโจรกรรมสิ่งของในบ้านของคนอื่นนั้น แล้วบ้านคุณเองล่ะมีใครคอยเฝ้าดูแลอยู่หรือเปล่าเอ๋ย”

24. ข้อความนี้ มีความหมายใกล้เคียงกับสำนวนใด

- ก. ถึงพริกถึงขิง
- ข. ล้วงคองูเห่า
- ค. แก้วลำ
- ง. เกลือจิ้มเกลือ

25. หากขโมยได้อ่านข้อความนี้แล้ว น่าจะเกิดความรู้สึกอย่างไรมากที่สุด

- ก. ขยาด
- ข. ลังเล
- ค. ท้อแท้
- ง. หมดหวัง

อ่านข้อความนี้แล้วตอบคำถามข้อ 26

“ศิลปะเริ่มจากความเรียบง่ายและค่อย ๆ ซับซ้อนขึ้น การมองศิลปะ วรรณคดี ว่าจะต้องซับซ้อน (เช่น มีสัญลักษณ์ที่ยาก มีศัพท์สูง) เป็นพรศนะที่ไม่ถูกต้อง ความซับซ้อนกับความเรียบง่าย มีลักษณะที่สะท้อนกลับไปได้”

26. ใจความสำคัญของข้อความนี้คืออะไร

- ก. ศิลปะเริ่มจากความเรียบง่ายแล้วค่อย ๆ ซับซ้อนขึ้น
- ข. ศิลปะคือความซับซ้อนที่พัฒนามาจากความเรียบง่าย
- ค. ความซับซ้อนกับความเรียบง่ายมีลักษณะที่สะท้อนกลับไปได้
- ง. ศิลปวรรณคดีไม่จำเป็นต้องซับซ้อน

อ่านคำประพันธ์ต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ 27 - 29

บุญคุณครูอยู่ล้นท่วมทันเกล้า
ครูนั่นเทียวเคียวเขี้ยวไม่เว้นวัน
ประเดี้ยวตีประเดี้ยวเอ็ดให้เซ็ดขาม
เห็นศิษย์ดีเรียนรู้ครูสบาย

ที่ตัวเราได้ดีมีหลักมัน
ประกาศนียบัตรพืวิชาสาธยาย
เดี้ยวอยู่ยามเย็นเฝ้ากลัวเสาทาย
กอดรัดกายเียนยอด้วยพอใจ

27. คำประพันธ์นี้สรุปได้ว่าอย่างไร

- ก. ครูคือผู้ต้องอดทน
- ข. ครูคือผู้ให้ความรู้
- ค. ครูคือที่พึ่งของเด็ก
- ง. ครูคือผู้มีพระคุณ

28. “กอดรัดกายเียนยอด้วยพอใจ” ข้อความนี้ แสดงว่าครูรู้สึกอย่างไรมากที่สุด

- ก. ดีใจ
- ข. สุขใจ
- ค. สมใจ
- ง. ภูมิใจ

29. ผลจากข้อความว่า “ครูนั้นเที่ยวเที่ยวเชิญไม่เว้นวัน ประสาสน์สรรพวิชาสาธยาย” ...ทำให้เกิดอะไร

ก. ครูมีคุณวุฒิเพิ่มขึ้น	ข. ครูลงโทษนักเรียนเพิ่มขึ้น
ค. นักเรียนมีความรู้จริง	ง. ครูทำงานหนักมากขึ้น

30. “ลูกต้องตั้งใจเรียนนะ หมั่นจดจำคำครูสอน อย่าไปทำการให้ครูชัง ครูใช้สอยอะไรอย่าคว้าน ท่านจะได้รัก อีกอย่างหนึ่งอย่าไปมีเรื่องมีราวกับใคร เราพลัดบ้านหลงเมืองไป คนอื่นจะรังแกเอาได้ ไปอยู่ที่โน้นทางพ่อทางแม่ ดูแลตัวเองให้ดี เจ็บไข้ได้ป่วยจะลำบาก หมั่นดูแลตัวเองให้ดีนะ”

พุทธภาษิตบทใด เหมาะสมกับข้อความนี้มากที่สุด

ก. ตนแลเป็นที่พึ่งแห่งตน	ข. ชนะตนนั้นแหละเป็นดี
ค. คนมีสติย่อมได้รับความสุข	ง. คนล่วงทุกข์ได้เพราะความเพียร

31. “การศึกษา ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนามนุษย์ ซึ่งนับว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ แต่ถ้าหากขาดแคลนทุนที่จะสนับสนุนการศึกษาแล้ว การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ได้ดีมีคุณภาพตามที่ต้องการคงเป็นไปได้ยาก”

ข้อความนี้กล่าวถึงเรื่องใดเป็นสำคัญ

ก. การพัฒนามนุษย์	ข. การพัฒนาเงินทุน
ค. การพัฒนาประเทศ	ง. การพัฒนาการศึกษา

32. ดอกไม้ที่คล้ายดังชีวิตมนุษย์ มีเบิกบานแจ่มใส และก็เหี่ยวเฉาโรยราไปตามกาลเวลา มีคุณค่าเฉพาะตัวไปคนละอย่าง คนละแบบแตกต่างกันไป แล้วแต่ใครจะเลือกเป็นดอกไม้ชนิดไหนเท่านั้นแหละ เราจะเอาคุณค่าของดอกไม้ดอกหนึ่งไปเปรียบตัดสินคุณค่าของดอกไม้ดอกหนึ่งนั้นคงไม่ได้

ผู้เขียนข้อความนี้ต้องการเน้นในเรื่องใด

ก. ความแตกต่าง	ข. กาลเวลา
ค. ดอกไม้	ง. คุณค่า

อ่านข้อความนี้แล้วตอบคำถามข้อ 33

ผู้เย็บเย็บหม้อ ทำลายและทำร้ายถ้ากันอย่างไรบ้าง การขีดเขียนผนังถ้ำ การสัมผัส ชม คล้า และหักหินงอก หินย้อยนั้น นับเป็นการทำอันตรายต่อถ้ำ แม้แต่การสูบบุหรี่ การนำขนมขบเคี้ยวเข้าไปรับประทานในถ้ำ การดื่มกินตลอดจนความมั่งก่ายทั้งขยะต่าง ๆ จากช่องเปล่าหรือเปลือกที่ห่อขนมชนิดต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นการทำร้ายถ้ำ

33. ใจความสำคัญของข้อความนี้คืออะไร

ก. การแสดงความมั่งง่ายของผู้เข้าชมถ้ำ	ข. การปฏิบัติตนที่ถูกต้องของผู้เข้าชมถ้ำ
ค. พฤติกรรมที่ผู้เข้าชมถ้ำควรปฏิบัติ	ง. พฤติกรรมที่ส่งผลให้เป็นการทำลายถ้ำของผู้เข้าชมถ้ำ

อ่านข้อความนี้แล้วตอบคำถามข้อ 34

สมัยที่คุณปู่ คุณย่ายังเป็นเด็กอยู่นั้น ผู้คนทั่วไปนิยมกินหมากกันมาก ทั้งหญิงและชาย สาว ๆ หนุ่ม ๆ ก็นิยมกินกันจนติด เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ ฉะนั้นหมากพลูจึงเป็นสินค้าสำคัญ

34. จากข้อความข้างต้น ข้อใดกล่าวถูกต้อง

- ก. สมัยก่อนชายหนุ่มไม่นิยมกินหมาก
ข. สมัยก่อนหญิงชายนิยมกินหมาก
ค. สมัยก่อนคนแก่นิยมกินหมาก
ง. สมัยก่อนหญิงสาวนิยมซื้อหมาก

35. "... เก็บวันเวลาที่ผ่านไป ... เก็บหัวใจเธอที่ผ่านมา เก็บวัน
วันที่มีค่า ... เป็นวันเวลาที่เก็บไว้ในใจ"

ข้อความนี้แสดงว่าผู้เขียนน่าจะมีความรู้สึกอย่างไร

ก. ภูมิใจ	ข. อิ่มเอมใจ
ค. ประทับใจ	ง. อาลัยอาวรณ์

อ่านข้อความนี้แล้วตอบคำถามข้อ 36

"ถ้าคนไทยทุกคนจะมีความรักชาติมากขึ้นเท่าที่เป็นอยู่ จะช่วยรักษาสิ่งที่เป็นประโยชน์ของชาติ ทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม เพื่อรัฐบาลจะไม่ต้องเสียทรัพย์สินไปโดยไม่สมควร ชาติบ้านเมืองก็จะเจริญขึ้น และผลแห่งความเจริญนี้ก็จะบังเกิดแก่ตัวเราเอง"

36. ผู้กล่าวข้อความนี้มีจุดประสงค์อย่างไร

ก. ให้รู้จักรักษาสาธารณสมบัติ	ข. ให้ทุกคนรู้จักพัฒนาประเทศ
ค. ให้ช่วยกันป้องกันชาติ	ง. ให้ทุกคนมีความสุข

อ่านข้อความนี้แล้วตอบคำถามข้อ 37

ถ้าทุกท่านเลือกผมเป็นผู้แทนราษฎร ผมจะสร้างถนนคอนกรีต เข้าหมู่บ้าน ขจัดความแห้งแล้ง อดยาก ให้มีความเป็นอยู่ที่สุขสบาย หากผมไม่ได้เป็นก็ยากที่ทุกท่านจะอยู่อย่างสงบสุข

37. ข้อความนี้กล่าวในลักษณะใด

ก. บังคับ	ข. แนะนำ
ค. ช่มชู้	ง. ขอร้อง

อ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ 38 - 40

โบราณกล่าวว่า “ดักลอบต้องหมั่นกู่” คำพังเพยนี้มักพูดไปในการทำงานหมั่นเจ้าชู้ คือ หากไปติดใจสาวไหน ก็ต้องเพียรติดต่อขอความเห็นใจให้เจ้าหล่อนรักให้ได้ แต่ดั้งเดิมแล้วไปดู่ ไม่ต้องทำอะไรให้มาก เพราะแต่ก่อนเมืองไทยอุดมสมบูรณ์ เรียกว่ามีแหล่งน้ำที่ไหน ก็ต้องมีปลาที่นั่น สถานที่ที่เอาลอบไปวางดักปลาก็ควรจะดูให้มีลักษณะเป็นทางน้ำไหล ก่อนวางก็หาเศษอาหารเน่า ๆ คาว ๆ ใส่ไว้ข้างในเพื่อล่อปลาให้เข้ามากิน ปลาที่เข้ามาจะเข้าได้อย่างเดียว ไม่สามารถออกไปจากลอบได้ เพราะที่ปากลอบเขาจะทำเป็นเงี่ยงแหลม ๆ ที่เรียกว่างาแซงไว้ ตอนที่ปลาผลุบเข้าไปกินเหยื่อนั้นจะเข้าง่าย ๆ แต่พอเข้าไปแล้วเงี่ยงแหลม ๆ ก็จะหุบรวมกัน ทำให้ปลาออกมาไม่ได้ ต้องว่ายวนเวียนอยู่ในลอบ รอเวลาให้คนมากู่ หรือยกขึ้น เขาจึงได้เปรียบเทียบกับ หากวางลอบก็ต้องหมั่นกู่

38. จุดประสงค์ของผู้แต่งข้อความนี้คืออะไร

- ก. ชี้ให้เห็นถึงอุปนิสัยของผู้ชาย
- ข. อธิบายถึงที่มาของคำพังเพย
- ค. เข้าถึงความอุดมสมบูรณ์ของเมืองไทย
- ง. อธิบายถึงที่มาของการหาเลี้ยงชีพในสมัยก่อน

39. ข้อความข้างต้นไม่ได้กล่าวถึงสิ่งใด

- ก. วิธีการวางลอบ
- ข. สถานที่วางลอบ
- ค. ส่วนประกอบของลอบ
- ง. วัสดุในการทำลอบ

40. คำพังเพย “ดักลอบต้องหมั่นกู่” มีความหมายคล้ายคลึงกับสำนวนใดน้อยที่สุด

- ก. พายเรือทวนน้ำ
- ข. เข็นครกขึ้นภูเขา
- ค. งมเข็มในมหาสมุทร
- ง. ฝนทิ้งให้เป็นเข็ม

1 ข	11 ง	21 ค	31 ง
2 ง	12 ข	22 ง	32 ก
3 ข	13 ก	23 ข	33 ง
4 ค	14 ข	24 ค	34 ข
5 ง	15 ง	25 ข	35 ค
6 ง	16 ง	26 ค	36 ก
7 ค	17 ง	27 ง	37 ค
8 ค	18 ง	28 ง	38 ข
9 ก	19 ง	29 ง	39 ง
10 ค	20 ข	30 ก	40 ก

แบบสอบถามวัดความรับผิดชอบ

คำชี้แจง

แบบทดสอบชุดนี้เป็นคำถามเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการเรียนวิชาภาษาไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ต้องการวัดเกี่ยวกับความรู้สึกและการกระทำบางอย่างของนักเรียนโดยที่มีข้อความและเรื่องราวที่กำหนดให้แต่ละเรื่อง ให้นักเรียนอ่านเพื่อพิจารณาว่านักเรียนมีความรู้สึกหรือเคยปฏิบัติมากน้อยหรือบ่อยครั้งเพียงใด ดังนั้นจึงไม่คำตอบที่ถูกหรือผิด เพราะในแต่ละข้อหรือแต่ละเรื่อง แต่ละคนย่อมมีความรู้สึกหรือการปฏิบัติที่ไม่เหมือนกัน จึงขอให้นักเรียนตอบแบบทดสอบนี้ให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียนให้มากที่สุด คำตอบของนักเรียนจะถือเป็นความลับ และไม่มีผลต่อคะแนนสอบในโรงเรียนแต่ประการใด

วิธีการตอบแบบทดสอบ

แบบทดสอบนี้มีทั้งหมด 40 ข้อ (ข้อความ)

ในแต่ละข้อจะมีช่องว่างให้เลือกตอบ 4 ช่อง ให้นักเรียนอ่านข้อความและเรื่องราวของแต่ละข้อแล้วพิจารณาดูว่า ควรตอบช่องใดจึงจะตรงกับความรู้สึกของนักเรียน หรือตรงกับที่นักเรียนเคยปฏิบัติมา แล้วจึงกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องนั้น

ตัวอย่าง

ข้อที่	ข้อความ	บ่อยที่สุด	บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
0	ฉันมุ่งมั่นต่อการเรียนทุกวิชา				
00	ฉันมีการเตรียมตัวก่อนสอบ				

ข้อที่	ข้อความ	บ่อยที่สุด	บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
1	ฉันเก็บรักษาสິงของเครื่องใช้ของฉันด้วยตนเอง.....				
2	เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงาน ฉันจะรีบลงมือทำงานนั้นทันที.....				
3	ฉันทำงานที่ได้รับมอบหมายเต็มความสามารถ.....				
4	ฉันศึกษาทำความเข้าใจกับงานที่ได้รับมอบหมายก่อนลงมือทำ.....				
5	เมื่อมีเวลาว่าง ฉันจะอ่านหนังสือทำการบ้าน.....				
6	เมื่อทำงานกลุ่ม ฉันจะให้เพื่อนทำเพราะเพื่อนทำดีกว่า.....				
7	ถ้าทำงานผิดหรือไม่เรียบร้อย ฉันจะปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น.....				
8	เมื่อครูตรวจงานให้แล้ว ฉันจะนำกลับมาดูแล้วแก้ไขสิ่งที่ผิด.....				
9	ฉันพยายามทำการบ้านตามที่ครูสั่งเสร็จทันเวลา.....				
10	ในการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ หลังจากเรียนเสร็จแล้ว ฉันจะเก็บรักษาไว้อย่างเดิม				
11	ขณะที่ฉันทำงานอยู่ เพื่อนมาชวนไปเล่น ฉันจะละทิ้งงานที่ทำอยู่.....				
12	ในชั่วโมงเรียนที่ไม่มีครูเข้าสอน ฉันอ่านหนังสือหรือทำการบ้าน.....				
13	ฉันอ่านหนังสือล่วงหน้า แม้ครูไม่ได้มอบหมายให้ทำ.....				

ข้อที่	ข้อความ	บ่อยที่สุด	บ่อย	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
14	เมื่อฉันทำอะไร ฉันมักคิดล่วงหน้าก่อนว่า การกระทำนั้นมีผลดีหรือผลเสียอย่างไร ..				
15	ในขณะที่ครูสอน ฉันชอบอ่านหนังสืออ่าน เล่น หรือทำงานอย่างอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับวิชานั้น.....				
16	เมื่อฉันยิ้มของของผู้อื่นมา ฉันจะรีบส่งคืนให้ทันตามกำหนดเวลา.....				
17	ฉันคิดว่า การมาโรงเรียนสายเป็นเรื่องธรรมดา เพราะคนอื่น ๆ ก็เคยมาสาย.....				
18	การที่ฉันไม่ชอบครูผู้สอน ทำให้ฉันไม่สนใจ เอาใจใส่ในวิชานั้น.....				
19	ในการร่วมกิจกรรมใดที่มีการกำหนดกติกาไว้ ฉันจะปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด.....				
20	การกำหนดขั้นตอนการทำงานก่อน เป็นสิ่งที่ฉันชอบกระทำ.....				

ภาคผนวก ค

- แสดงการหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย นิตานพื้นบ้าน ท 031
- แสดงการประเมินผล IOC ของแบบทดสอบวัดความรับผิดชอบในการเรียนวิชาภาษาไทย
- แสดงการประเมินผล IOC ของแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านวิชาภาษาไทย
- คุณภาพแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย
- คุณภาพแบบสอบถามความรับผิดชอบในการเรียนวิชาภาษาไทย

ตาราง 6 แสดงการหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย นิตานพื้นบ้าน ท 031

จำนวนชุด	ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้
1	83.25 / 90.25
2	82.00 / 91.00
3	82.00 / 88.00
4	81.50 / 89.25
5	84.00 / 90.00
6	83.50 / 91.75
7	81.50 / 89.50
8	80.75 / 88.75
9	81.00 / 89.50
10	84.00 / 91.50

ตาราง 7 แสดงการประเมินผล IOC ของแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบในการเรียนวิชา
ภาษาไทย จำนวน 20 ข้อ จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน

จำนวนข้อ	คะแนนรวมและค่าเฉลี่ย		จำนวนข้อ	คะแนนรวมและค่าเฉลี่ย	
	รวม	เกณฑ์		รวม	เกณฑ์
1	5	1	11	5	1
2	5	1	12	5	1
3	5	1	13	5	1
4	5	1	14	5	1
5	5	1	15	5	1
6	5	1	16	5	1
7	5	1	17	5	1
8	5	1	18	5	1
9	5	1	19	5	1
10	5	1	20	5	1

ตาราง 8 แสดงการประเมินผล IOC ของแบบสอบถามวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย
จำนวน 40 ข้อ จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน

จำนวนข้อ	คะแนนรวมและค่าเฉลี่ย		จำนวนข้อ	คะแนนรวมและค่าเฉลี่ย	
	รวม	เกณฑ์		รวม	เกณฑ์
1	5	1	21	5	1
2	5	1	22	5	1
3	5	1	23	5	1
4	5	1	24	5	1
5	5	1	25	5	1
6	5	1	26	5	1
7	5	1	27	5	1
8	5	1	28	5	1
9	5	1	29	5	1
10	5	1	30	5	1
11	5	1	31	5	1
12	5	1	32	5	1
13	5	1	33	5	1
14	5	1	34	5	1
15	5	1	35	5	1
16	5	1	36	5	1
17	5	1	37	5	1
18	5	1	38	5	1
19	5	1	39	5	1
20	5	1	40	5	1

ตาราง 9 แสดงคุณภาพแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย แสดงความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย

ข้อที่	P	r	ข้อที่	P	r
1	0.78	0.22	21	0.35	0.33
2	0.69	0.40	22	0.30	0.37
3	0.78	0.37	23	0.52	0.59
4	0.26	0.22	24	0.26	0.37
5	0.67	0.51	25	0.78	0.22
6	0.74	0.37	26	0.78	0.37
7	0.57	0.40	27	0.35	0.40
8	0.50	0.26	28	0.37	0.37
9	0.70	0.22	29	0.26	0.22
10	0.65	0.55	30	0.47	0.37
11	0.72	0.33	31	0.41	0.22
12	0.63	0.22	32	0.50	0.26
13	0.67	0.37	33	0.46	0.40
14	0.46	0.40	34	0.41	0.44
15	0.41	0.22	35	0.35	0.33
16	0.46	0.33	36	0.26	0.37
17	0.41	0.44	37	0.57	0.40
18	0.65	0.55	38	0.41	0.22
19	0.37	0.37	39	0.69	0.40
20	0.35	0.40	40	0.50	0.26

ตาราง 10 แสดงคุณภาพแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบในการเรียนวิชาภาษาไทย
แสดงค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบในการเรียนภาษาไทย

ข้อที่	กลุ่มสูง		t	กลุ่มต่ำ		t
	x	s ²		x	s ²	
1	3.29	0.47	5.590	2.33	0.19	5.615
2	3.21	0.58	5.580	2.22	0.43	5.372
3	3.43	0.51	6.667	2.28	0.46	6.574
4	3.14	0.66	4.301	2.22	0.55	4.198
5	3.57	0.51	4.845	2.33	0.84	5.139
6	3.29	0.61	6.769	2.06	0.42	6.456
7	3.29	0.61	5.504	2.06	0.64	5.536
8	3.43	0.65	4.671	2.39	0.61	4.634
9	3.43	0.65	4.390	2.44	0.62	4.363
10	3.29	0.61	4.443	2.33	0.59	4.426
11	3.64	0.50	6.377	2.28	0.67	6.619
12	3.36	0.63	4.046	2.22	0.43	5.760
13	3.29	0.47	3.605	2.28	0.96	3.902
14	3.71	0.47	8.106	2.33	0.49	8.142
15	3.57	0.51	2.843	2.83	0.86	3.021
16	3.21	0.70	3.451	2.11	1.02	3.617
17	3.36	0.63	4.969	2.22	0.65	4.982
18	3.86	0.36	7.964	2.89	0.32	7.846
19	3.43	0.51	9.922	1.78	0.43	9.693
20	3.50	0.85	1.797	3.06	0.54	1.700

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแผนการสอน - ชุดการเรียนรู้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมานัน รุ่งเรืองธรรม ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขจรศรี ชาดิกานนท์ โรงเรียนสาธิต ประสานมิตร (มัธยมศึกษา)
3. อาจารย์อุตร เกิดทอง โรงเรียนเทศบาล 3 วัดคลองสายบัว จ.ลพบุรี
4. อาจารย์ดารกา ทองมิตร โรงเรียนสาธิต ประสานมิตร (มัธยมศึกษา)
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เริงลักษณ์ โรจนพันธ์ ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ เบาใจ ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบทดสอบวัดความรับผิดชอบในการเรียนวิชาภาษาไทย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัจฉรา สุขารมณีสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ดร.นวลละออ สุภาผล ภาควิชาจิตวิทยาและแนะแนวทางการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
3. อาจารย์ทัศนาก ทอภักดี สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. อาจารย์วาทีณี ศรีแปะบัว โรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ฯ
จ.ลพบุรี

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จันทิมา พรหมโชติกุล สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ทัศนพร เกตุถนอม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
3. อาจารย์สำเนียง ฟากระจำง สำนักงานศึกษานิเทศก์เขตการศึกษา 6
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขจรศรี ชาดิกานนท์ โรงเรียนสาธิต ประสานมิตร (มัธยมศึกษา)

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวศิริลักษณ์ กล้านาค
เกิดวันที่	9 เดือนกันยายน พุทธศักราช 2497
สถานที่เกิด	96 ถนนมหาไถยบำรุง ตำบลระแหง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์โรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ ถนนเพชรราชา อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี 15000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2513	ม.ศ.3 โรงเรียนวินิตศึกษาในพระบรมราชูปถัมภ์
พ.ศ.2517	ป.ก.ศ.สูง วิทยาลัยครูเทพสตรี ลพบุรี
พ.ศ.2519	พ.ม. ประโยคพิเศษครูมัธยม
พ.ศ.2525	ค.บ. วิทยาลัยครูเทพสตรี ลพบุรี วิชาเอกภาษาไทย โทศิลปศึกษา
พ.ศ.2542	กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร วิชาเอกการมัธยมศึกษา (กลุ่มการสอนภาษาไทย)